

Я. П. Грищенко-Меленевський

ІСТОРІЯ ЄХБ ЖИТОМИРЩИНИ

1876–1981 рр.

Я. П. Грищенко-Меленевський

**Історія виникнення
євангельських християн-баптистів
у Житомирській області УРСР**

1876–1981 рр.

Житомир
2020

Історія виникнення євангельських християн-баптистів у Житомирській області УРСР. / Пер. з рос. – Житомир, 2020. – 248 с.

Набір та переклад – *Дар'я Шміло*

Під редакцією *Олександра Пивоварського*

Коректура та верстка – *Андрій Лаврентюк*

Книга «Історія виникнення євангельських християн-баптистів у Житомирській області УРСР» написана російською мовою представником славнозвісної династії зачинателів руху євангельських християн-баптистів на Житомирщині Я. П. Грищенком-Меленевським і охоплює період з 1876 по 1981 рік. Книга повертає із забуття прізвища віруючих, які віддали своє життя за відданість Євангельському вченню. Перед читачем постають долі цілих родин євангельських християн-баптистів, які не зломалися під тиском царської і радянської атеїстичної влади, переслідувань з боку православної церкви.

Передмова

*Спогадуйте наставників ваших, що вам говорили слово Боже;
і, дивлячись на кінець їхнього життя, переймайте їхню віру
(Євреїв 13:7).*

Книга «Історія виникнення євангельських християн-баптистів у Житомирській області УРСР» написана російською мовою представником славнозвісної династії зачинателів руху євангельських християн-баптистів на Житомирщині Я. П. Грищенком-Меленевським і охоплює період з 1876 по 1981 рік – майже століття. За цей час суспільство зазнало кардинальних змін суспільно-економічного і політичного ладу, катастрофу голодомору, Другої світової війни і войовничого атеїзму – переслідування всіх, хто вірив у Христа, а особливо віруючих протестантських конфесій.

Книга повертає із забуття прізвища віруючих, які віддали своє життя за відданість Євангельському вченню. Перед читачем постають долі цілих родин євангельських християн-баптистів, які не зломалися під тиском царської і радянської атеїстичної влади, переслідувань з боку православної церкви.

Конфіскація під різними приводами молитовних будинків, вчення перешкод у проповідуванні Слова Божого, отриманні освіти, погрози знищення особистого майна, нанесення тілесних ушкоджень та ув'язнення здавалося б мали посіяти ненависть у серцях віруючих, але вони, подібно до Спасителя, демонстрували справжню любов до ближнього, з покорою несли важкий хрест віри.

Поряд з описом духовного життя, читач дізнається про побут селянських родин минулого століття, окремих історичних осіб.

Книга до сьогодні існувала лише у декількох екземплярах і як машинописна реліквія зберігається у родинах житомирських баптистів старшого покоління. Вона невідома широкому загалу у середовищі євангельських християн-баптистів Житомирщини, недоступна для дослідників історії рідного краю, науковців-релігієзнавців. У ній описано цілий пласт маловідомого життя протестантів області, який становить історичну цінність і культурне надбання всього українського народу.

Під час перекладу книги українською мовою ми зіткнулися з рядом труднощів: місцями текст неможливо зрозуміти через неякісний друк, окремі абзаци важко відтворити через пропуски у тексті, інколи речення являють собою набір слів. Особливі труднощі виникли при прочитанні окремих прізвищ, населених пунктів (деякі змінили назву), дат. Водночас ми прагнули максимально зберегти стиль автора, донести до сучасного читача внутрішній світ віруючих минулого століття.

Ми усвідомлюємо, що наш переклад не є досконалим і віримо, що він послугує поштовхом продовжити цю роботу наступним поколінням дослідників. Ми зробили все, що змогли, і нехай Господь пошле перекладачів, які доповнять нас, подивляться на цей текст ще іншими очима.

Впевнені, що ця книга стане пам'ятником всім віруючим Церкви Євангельських Християн-Баптистів, які загинули за віру у в'язницях, не повернулися до своїх родин із холодного Сибіру, далекої Азії. Вона послугує відрадою їхнім сім'ям, які не мають змоги відвідати могили своїх рідних, цінним джерелом для виховання молодого покоління, а також може стати навчальним посібником для учнів недільних шкіл. Віруючі старшого покоління в Україні і за її межами віднайдуть у ній рідні прізвища, доторкнуться у думках до свого далекого минулого.

*Олександр Пивоварський,
Дар'я Шміло,
2020 рік*

Уточнення

Громада ЄХБ – громада євангельських християн-баптистів.

Громада ХВЄ – громада християн віри євангельської або не-об'єднаних, автономних п'ятидесятників, якщо так їх можна назвати.

Громада адвентистів 7-го Дня – громада суботників, яка святкує суботу, а у неділю всі працюють у колгоспі.

Цнотливі – громада, де намагаються не одружуватися, неначе ангели (Об'явлення 14:4).

Апокаліпсисти – секта, що притримується вчення перших століть про швидке пришестя на землю Христа і Тисячолітнього Царства на основі Апокаліпсиса або Одкровення Івана Богослова.

Звернення. Якщо серед читачів будуть ті, хто внесе уточнення в цю книгу – будемо вдячні. Ці уточнення допоможуть у наступних виданнях цієї книги. Просимо надавати ці дані за електронною адресою: alavrentiuk@gmail.com.

Подяка. Велика вдячність ініціатору цього видання – Олександру Пивоварському. Він доклав багато часу та зусиль – від особистих ініціатив, збору інформації, до довгої рутинної праці. А також його помічниці та великого ентузіаста – Дар'ї Шміло.

Історія виникнення євангельського руху в Житомирській області

Замість передмови

Слово «баптист» з'явилося вперше в Англії у 1664 році. В англійській та грецькій мовах слово «хрещення» не перекладається, а пишеться в оригіналі «баптист», що означає «християнин, хрещений по вірі дорослим через занурення у воду», або «баптідзо» – «баптист»¹.

Як відомо, «отці церкви» зайняли місце апостолів як у Східній (Православній), так і у Західній (Римо-Католицькій) Церкві, які поступово запровадили у себе обряд хрещення дітей, замінивши хрещення Ісуса Христа у річці Йордан, коли він прийняв хрещення від Івана Хрестителя (у дорослому віці, приблизно у 30 років) (Мт. 3:13-17). Водночас, Христос сказав про дітей, що таких є Царство Небесне без всіляких людських зусиль чи обрядів (Мк. 10:14).

Попередників такого хрещення стали називати «анабаптистами», тобто «новохрестителями», які хрестили у другий раз будь-яку віруючу, відроджену людину, незалежно від того, чи була вона вже хрещена у дитинстві (без віри), чи ні.

Однак, анабаптисти тих, кого хрестили, не занурювали, а тільки обливали водою, внаслідок чого вони втратили свою назву, поступившись баптистам, які хрестили через занурення, відтак їх суто біблійна назва збережена до нашого часу.

¹ Др.-грец. βαπτίζω – занурювати, хрестити (шляхом занурення у воду); англ. baptize – хрестити, baptist – баптист.

Тепер варто ознайомитися з головними цілями анабаптистів або діями Першоапостольської Церкви, а саме:

1. Братське спільне життя.
2. Церкви складаються тільки з відроджених віруючих людей.
3. Впевнені, що педобаптизм проти Апостольської Церкви.
4. Домагалися відділення церкви від держави.
5. Були проти того, щоб християнин був десь при владі і міг віддавати людей до суду та страчувати.
6. Були проти будь-якої війни.
7. Не визнавали смертної кари у будь-якому вигляді.
8. Не визнавали присяги, а тільки «так, так», «ні, ні».
9. Не мали спілкування з тими, хто переслідував людей.
10. Визнавали організацію, що ґрунтується на добрій волі та братській любові.

Довідкові дані

Відповідно до постанови уряду від 22 вересня 1937 було створено Житомирську область. Центр області – м. Житомир, розташований на березі річки Тетерів на місці її злиття з невеликою річкою Кам'яною.

Районів в області 25², а саме:

- 1) Андрушівський, райцентр в Андрушівці;
- 2) Баранівський, райцентр у Баранівці;
- 3) Бердичівський, райцентр – місто Бердичів;
- 4) Володарсько-Волинський, райцентр у Володарську-Волинському³;
- 5) Дзержинський, райцентр у Дзержинському (колись – Романів);
- 6) Ємільчинський, райцентр – Ємільчино;
- 7) Житомирський, райцентр у м. Житомирі;
- 8) Коростенський, райцентр у м. Коростені;
- 9) Коростишівський, райцентр у м. Коростишеві;
- 10) Лугинський, райцентр у с. Лугини;
- 11) Любарський, райцентр у Любарі;
- 12) Малинський, район у м. Малині;
- 13) Народицький, райцентр у с. Народичі;
- 14) Новоград-Волинський, райцентр у м. Новограді-Волинському;

² Відомості про адміністративний устрій, географічні назви, статистичні дані наводяться відповідно до авторського тексту та не завжди відповідають сучасним реаліям.

³ Сучасний Хорошів та Хорошівський район.

- 15) Овруцький – райцентр у м. Овруч;
- 16) Олевський – райцентр у Олевську;
- 17) Попільнянський – райцентр у с. Попільня біля станції Попільня;
- 18) Радомишльський, райцентр – місто Радомишль;
- 19) Ружинський – райцентр у с. Ружин;
- 20) Червоноармійський – райцентр у с. Червоноармійськ⁴;
- 21) Черняхівський – райцентр – Черняхів;
- 22) Чуднівський; райцентр – с. Чуднів;
- 23) Словечанський;
- 24) Барашівський;
- 25) Брусилівський (останні три райони згодом ліквідовані).

Міста обласного значення:

- 1) Житомир; 2) Бердичів; 3) Коростень; 4) Новоград-Волинський.

Міста районного значення:

- 1) Коростишів; 2) Малин; 3) Овруч; 4) Радомишль.

Робітничі поселення області:

- 1) Бучмани Велико-Дивлинської сільської ради (Лугинського району);
- 2) Гранітне Української сільської ради (Малинського району, щебзаводи);
- 3) Жовтневе Топільнянської сільської ради (Лугинського району);
- 4) Іршанськ Ново-Борівської сільської ради (Володарсько-Волинського району);
- 5) Мирний Поліської сільської ради (Коростенського району);
- 6) Озерне Пісківської сільської ради (Житомирського району);
- 7) Червоногранітне Топорищенської сільської ради (Володарсько-Волинського району).

Селища міського типу:

- 1) Андрушівка Андрушівського району;
- 2) Баранівка Баранівського району;
- 3) Биківка Держинського району⁵;
- 4) Біла Криниця Радомишльського району;
- 5) Бронницька Гута Новоград-Волинського району;
- 6) Великі Коровинці Чуднівського району;
- 7) Володарськ-Волинський Володарсько-Волинського району;
- 8) Городниця Новоград-Волинського району;
- 9) Гришківці Бердичівського району;
- 10) Держинськ Держинського району, райцентр;
- 11) Довбиш Баранівського району;
- 12) Ємільчине Ємільчинського району, райцентр;

⁴ Сучасні Пулини та Пулинський район.

⁵ Сучасний Романівський район.

- 13) Івано́піль Чуднівського району;
- 14) Кам'яний Брід Баранівського району;
- 15) Корнин Попільнянського району;
- 16) Крошня Житомирського району;
- 17) Любар, райцентр;
- 18) Миропіль Дзержинського району;
- 19) Народичі, райцентр району;
- 20) Нова Борова Володарсько-Волинського району (Турчинка);
- 21) Олевськ, райцентр району;
- 22) Першотравенськ Баранівського району;
- 23) Першотравенськ Овруцького району;
- 24) Попільня, райцентр району;
- 25) Соколова Гора Житомирського району;
- 26) Червоне Андрушівського району;
- 27) Черняхів, райцентр району, станція Горбаші;
- 28) Чоповичі Малинського району;
- 29) Чуднів, райцентр району.

Сільських рад – 523.

Сільських населених пунктів – 1695.

Територія області – 29 900 000 квадратних кілометрів.

Населення (відповідно до даних 1959 р.) – 1603000 чоловік.

Міське населення – 417000 чоловік.

Сільське населення – 1186000 чоловік.

Густота населення у нашій області на 1 кв. кілометр – 53,2 людини.

Станом на 1973 рік в області діяли 593 колгоспи, 24 радгоспи, які мають 1299,600000 гектарів землі.

Житомирська область була у складі колишньої Волинської губернії і царської Російської імперії (або, як тоді часто називали, «Волині»).

У складі колишньої Волинської губернії – Волині були майже повністю нинішні Житомирська і Рівненська області, вся Волинська область і частина Хмельницької і Тернопільської областей.

У царські часи у селах, містечках і містах Волинської губернії проживало 4 мільйони жителів, серед них – українці, росіяни, поляки, чехи, німці і євреї.

Губернським містом Волинської губернії було місто Житомир, що розташоване на лівому березі річки Тетерів – притоці Дніпра, у місці впадіння у Тетерів невеликої річки Кам'янки.

Згідно з історичними даними, у 884 році Новгородський князь Олег зі своєю дружиною несподівано підійшов до Києва, де вбили київських князів Аскольда і Діра, а їх раднику разом з невеликою дружиною вдалося втекти у древлянські ліси. Довгий час вони жили на березі річки Тетерів, де нині розташоване місто. Вони заснували поселення, замок, фортецю, а згодом місто було назване за іменем радника Житомир.

Загальна площа нинішньої Житомирської області – 29,9 тисяч квадратних кілометрів, що складає 4,9 відсотка території всієї нашої України.

Область межує на півночі з Білоруссю, на півдні – з Вінницькою областю, на сході – з Київською, на заході – з Хмельницькою.

Населення області – 1600 тисяч чоловік, що складає 3,5 відсотка населення всієї України. Як згадано вище, на 1 кв. кілометр у нашій області у середньому припадає 53,2 чоловік.

До складу Житомирської області нині входить 22 адміністративні райони і 4 міста обласного підпорядкування – Житомир, Бердичів, Коростень і Новоград-Волинський, міста районного підпорядкування – Коростишів, Малин, Радомишль і Овруч. Є 7 робочих поселень і 29 поселень міського типу (див. вище).

Сільських рад – 523, сільських населених пунктів – 1695.

Через Житомирську область проходять залізничні магістралі: Київ-Львів, Київ-Брест, а далі – Варшава, Берлін, Відень, Будапешт, Софія, Київ, Новоград-Волинський, далі – Сарни, Ковель, Рига, Київ-Шепетівка, Здолбунів, Рівне, Луцьк, Рівне-Львів, Одеса, Санкт-Петербург. Самий великий залізничний вузол області – Коростень, звідки йдуть потяги на Одесу, Санкт-Петербург, Москву, Львів, Берлін, Відень, Варшаву, Мозир, Чернігів та інші міста.

Річки області – Тетерів, Ірша – притоки Дніпра і Случі, Уборть та Уж – притоки Прип'яті.

Під час утворення Житомирської області до її складу увійшли декілька районів з Київської області, такі як Малинський, Радомишльський, Попільнянський, Андрушівський, Бердичівський і Ружинський.

Житомирська область – одна із вельми квітучих областей України; у її північних районах сіють багато льону-довгунця, який у великих кількостях екпортується у різні країни світу за великі гроші. В інших районах сіють цукровий буряк, який майже весь переробляється на місцевих заводах області у достатню кількість цінного продукту – цукру.

Цукрові заводи області:

- 1) у селі Червоне Андрушівського району;
- 2) у м. Бердичіві однойменного району є рафінадний цукровий завод;
- 3) у містечку Корнин Попільнянського району;
- 4) у селі Андрушки Попільнянського району;
- 5) у селі Коровинці Чуднівського району;
- 6) у містечку Іванопіль Любарського району.

Є спиртові заводи:

- 1) у самому Житомирі – горілчаний завод;
- 2) у селі Гальчин Андрушівського району – спиртозавод;
- 3) у селі Немиринці Ружинського району – спиртозавод;
- 4) у селі Липники Лугинського району – спиртозавод;
- 5) у Чуднові, райцентр, – спиртозавод.

В області розташовано біля десяти заводів з первісної обробки льону, один з яких знаходиться у містечку Чоповичі, де із відходів, трести⁶ виготовляють цупкі плити і різні дошки для столярно-меблевих виробів на особливих установках, споруджених за підтримки братської Польської Народної Республіки.

Здавна в області працюють декілька фарфорових заводів, продукція яких охоче експортується у багато країн світу: Баранівський фарфоровий завод у райцентрі Баранівка, Довбиський у Довбиші Баранівського району, Городницький у містечку Городниця Новоград-Волинського району – це найстаріші заводи, що славляться своїми виробами, а також Олевський фарфоровий завод у райцентрі Олевську, Коростенський в райцентрі Коростені, Кам'яно-Брідський фарфоровий завод у Кам'яному Броді Романівського району, Биківський у селі Биківка того ж району, у Першотравенську (колишня Токарівка) Баранівського району і Романівський – у районному центрі Романів.

В області знаходиться давня знаменита Малинська паперова фабрика, де виробляється самий тонкий папір, що використовується для конденсаторів та для інших цілей. Паперова фабрика є у містечку Мирополі Романівського району, у райцентрі Коростишеві, а в селі Чижівка Новоград-Волинського району є картонна паперова фабрика.

У Житомирській області у селі Товкачі Овруцького району є єдина на увесь колишній СРСР шахта, де знаходять м'який рожевий сланець – пірофіліт, що використовують для виготовлення пальників-ламп для морських маяків, які, окрім власних потреб, експортуються у багато країн світу.

На станції Омелянівка Коростенського району на основі базальтів почали виготовляти утеплюючу вату, що краще за скловату і яку з нетерпінням чекають будівельні організації нашої країни.

В області також є багато кам'яних гранітних кар'єрів, де добувають цінний будівельний граніт різних кольорів.

В області, у густому сосновому лісі біля сіл Старики і Шершні, збудоване місто Іршанськ, де після Вітчизняної війни на березі річки Ірша почали добувати цінний матеріал ільменіт для отримання титану – самого стійкого при високих температурах металу.

У Володорсько-Волинському районі, біля самого центра Володарська-Волинського, а також сіл Дашинка і Дворище після Вітчизняної війни почали добувати у великій кількості кварц різних кольорів, і до цього часу там працює механізована колона у складі 2000 чоловік.

В райцентрі Коростені вже кілька років працює шпало-бетонний завод Міністерства шляхів сполучення, що виготовляє бетонні шпали для залізничних доріг.

Завершуючи цю передмову, слід нагадати, що в області діє 593 колгоспи, 24 радгоспи, декілька сільськогосподарських дослідних станцій, які мають 1299,6 тисяч гектар посівної площі.

⁶Трестá – оброблена соломка льону, конопель та інших луб'яних культур.

«Хто буде вірити і хреститися, врятований буде; а хто не буде вірувати, засуджений буде» (Мк. 16:16).

Х. Х. Господь перед Пилатом.

Понтій Пилат.

«Тоді Пилат знову зайшов до преторії і покликав Ісуса, і сказав Йому: Ти – Цар юдейський? Ісус відповідав йому: Чи від себе ти говориши це, чи інші оповіли тобі про Мене? Пилат відповів: Хіба я юдей? Твій народ і первосвященики віддали Тебе мені; що Ти вчинив? Ісус відповів: Царство Моє не від цього світу...»

(Ів. 18: 33-36).

Початок євангельсько-баптистського руху в області

Євангельсько-баптистське віросповідання вперше з'явилося в області у 1850 році разом з віруючими німцями і поляками, які були змушені тікати з рідної Пруссії від жандармерії, поліції, польських ксьондзів і лютеранських пастирів через переслідування «за віру». Втікачі почали селитися за 50 кілометрів від Житомира – там, де зараз розташоване село Солодирі Володарсько-Волинського району (колишня Волинська губернія), заснувавши колонію під назвою «Нейдорф», саме за 3 кілометри від вищезгаданого села, де сьогодні знаходиться село Заздрівка. Разом з тим, німці не знали слов'янської мови, не брали активної участі у поширенні євангельського вчення, поводитися замкнено, у тому числі через діючий на той час Указ Його Імператорської Величності, який передбачав за схиляння православних християн до іншої віри конфіскацію всього майна і заслання у далеку Сибір на поселення.

Вслід за німцями в область почали приїжджати чехи, а з ними – понімечені поляки або мазури, які селилися за 35 км від Житомира у селах Пекарщина, Ольшівка і Топорище. Вони також були змушені тікати від переслідувань «за віру» із Східної Пруссії.

Щодо приїжджаних чехів, то вони як слов'яни змогли зворушити серце своїх православних сусідів, ставши ненароком першими вісниками вчення Христа у Житомирській області – Волинській губернії або «Волині».

Відтак, можна вважати, що справу поширення Благої євангельської звістки у Житомирській області було розпочато у 1876 році у селі Дашинка нинішнього Володарсько-Волинського району, потім у 1900 році у селі Мелені Коростенського району, на сході області –

у селі Високе у 1902 році, у місті Бердичіві у 1903 році і, нарешті, у селі Бистрик Ружинського району у 1920 році. У такій послідовності ми будемо описувати «Історію виникнення руху євангельських християн-баптистів» у нашій Житомирській області.

У 1876 році віруючий брат чех на прізвище Барбуля оселився у селі Пекарщина біля райцентру – містечка Черняхова, що знаходиться за 50 км від Житомира. Він подружився зі своїм сусідом Семеном Авдійчуком і незабаром вирішив змінити своє життя та повернувся до Христа, а після нього увірвала і вся його родина, а також родина Степана Павловчука.

Це були «перші послідовники» вчення Господа нашого Ісуса Христа у Житомирській області – Волинській губернії або, як тоді казали, «на Волині».

Наші віруючі брати на півдні України якимось чином дізналися про це пробудження на Волині і направили туди всім відомого брата, простого, але працівника Христового – Івана Григоровича Рябошапку, який прибув до Житомирської області у 1877 році.

Внаслідок сильних гонінь на віруючих від поліції і православного духовенства брат Рябошапка ніде не міг перебувати у денний час, а був змушений переховуватися на токах та у сараях, а коли наставав вечір, починав євангелізацію, влаштовуючи збори з православними та поляками, що жили у тих місцях.

Перша в Україні громада баптистів виникла у селищі Кічкас (Ейнлаг), але вона майже повністю складалася з голландських поселенців-менонітів, росіян там було ще мало. Пресвітером громади був Абрагам Унгер, який охрестив Єфима Цимбала, а останній у жовтні 1869 році охрестив І. Рябошапку.

8 червня 1871 року І. Рябошапка охрестив Михайла Ратушного та інших 48 чоловік віруючих. Після цього хрещення в с. Любомирці і сусідньому с. Карлівці стало вже більше 70-ти віруючих. У Любомирці була заснована громада євангельських християн-баптистів, і І. Рябошапка був одногосно обраний пресвітером громади. З тих пір громада почала офіційно проводити богослужіння.

Іван Григорович Рябошапка народився у 1829 році на півдні України у селі Любомирка Єлисаветградського повіту Херсонської губернії у бідній селянській родині. Батьки не мали змоги віддати його до школи, відтак він з дитинства був змушений пасти худобу у людей. Після одруження Рябошапка пішов працювати на поміщицький млин. Працюючи на млині, він мав час для роздумів, тому у нього виникло багато духовних питань. Першим, хто дав правильні відповіді його безсмертній душі, був Губ-

нер Мартін із сусідньої колонії Старий Данциг. Після бесід з ним Рябошапка захотів купити Новий Заповіт і самостійно читати Слово Боже. За порадою Губнера Рябошапка купив собі Новий Заповіт, але читав йому його Губнер, оскільки на той час Рябошапка був безграмотним. Губнер відкрив Рябошапці вчення Ісуса Христа.

Незабаром Рябошапка навчився самостійно читати Новий Заповіт і почав відвідувати так звані «біблійні години» (німецькою – «бібель штунден»). Сусіди часто чули слова «бібель штунден», тому стали називати Рябошапку «штунден», «штунди». Слово «штунди» стало розповсюдженим і використовується дотепер.

І. Рябошапка та Михайло Ратушний стали працівниками справи Божої і борцями за євангельську істину євангельсько-баптистського руху в Росії. І. Рябошапка з великою радістю і відповідальністю перед Господом здійснював служіння благовістя Євангелія, запалюючи і укріплюючи людські серця Божою любов'ю. І. Рябошапка був делегатом Всеросійського Союзу Євангельських Християн у Санкт-Петербурзі, який відбувся 1-5 квітня 1884 року. Там він познайомився з братами В. А. Пашковим та М. М. Корфом.

Також він був делегатом на I-му З'їзді Російських Баптистів у Ново-Василівці Бердянського повіту Таврійської губернії, що відбувся 30 квітня – 1 травня 1884 року.

5-6 квітня 1885 року на конференції у Владикавказі І. Рябошапка також представляв віруючих Любомирської громади ЄХБ. На цій конференції він був обраний благовісником Всеросійського Братства Союзу по Київській і Херсонській губерніях, Михайло Ратушний – по Херсонській, Ф. Балихін – по Тифліській (Тбіліській) губерніях.

У 1877 році І. Рябошапка приїхав у Волинську губернію, Житомирську область зокрема, до нинішнього Володарсько-Волинського району, де відвідав Пекарсько-Дашинську громаду ЄХБ (яка була першою громадою ЄХБ на просторах Волинської губернії) і охрестив 14 людей: з с. Дашинка – Антона Литвинчука і Тимофія Івановича Недзельського; з містечка Горошки⁷ – Фелікса Грабара з дружиною, Тимофія Лазо з дружиною, з с. Пекарщина – Семена Авдійчука з дружиною, Степана Павловчука та інших.

В ті часи були великі переслідування віруючих з боку поліції та православних священників, і тому І. Рябошпці у денний період було небезпечно з'являтися на людях. В цей час він переховувався у господарських приміщеннях, куди вдень йому приносили харчі, а вночі він міг вільно займатися євангелізацією: здійснював богослужіння, проповідуючи всім Євангеліє Царства Божого. Після вищезгаданого хрещення і декількох великих і благословенних нічних служінь, І. Рябошапка у 1878 році був змушений виїхати до себе у Любомирку, де також було неспокійно.

⁷Нині Хорошів.

На царський престол тоді зійшов Його Імператорська Величність Імператор Всеросійський Олександр III. Обер-прокурором Святейшого Правлячого Синоду став державний діяч, адвокат і юрист Костянтин Петрович Победоносцев (1827–1907), який мав вплив на імператора у релігійних справах. К. Победоносцев поставив собі за мету припинити розповсюдження у Росії баптизму. Тому, починаючи з 1891 року, найбільш стійких віруючих почали арештовувати, заковувати у кайдани і етапом відправляти на поселення у Закавказзя, у саме глухе, пустельне місце – долину, оточену річкою, горами, непрохідними ущелинами і прірвами. Це місце називається Геруси, або Гирюси Зангезурського повіту Єлизаветпольської губернії. Горис – це ніщо інше, як убоге татарсько-вірменське село, малоприсадне для життя, вдало вибране для того, щоб знущатися з християн.

Недалеко від іранського кордону, за 100 кілометрів від міста Шуші, серед гір Закавказзя розташовані нетрі, які йменуються Геруси. Ця місцина оточена горами і ущелинами, ніякої дороги туди немає, а добратися можна лише верхи на конях.

Геруси виглядають як природня в'язниця, оточена горами, де нічого не можна було дістати чи заробити, і вимушені поселенці були приречені на голодну смерть; це долина смертних тіней... Наші брати пробували садити капусту і кавуни, але поліцейські нижчих чинів вночі все висаджене знищували... Так, це була долина плачу і сліз... Віруючі були відірвані від рідних, близьких, рідної домівки. Ось де можна оцінити свій край, свою Батьківщину. Це була долина багатьох борців за Євангеліє. Їх кістки поховані у цій долині... Ось де випало нести тяжкий хрест нашим дорогим борцям за Христа.

У 1891 році наших братів-поселенців у цій долині смерті вже було понад 50 чоловік, яких у залізних кайданах привозили залізницею на станцію Євлах. Звідти у залізних кайданах пішки вони йшли до міста Шуші, а звідти ще 100 кілометрів до Герусів. Туди були виселені:

Ананчук;

Вітков;

Вотюк з Волинської губернії;

Єрмаков Петро Іванович;

Іванов Єгор Микитович;
Кальвейт Марцин Павлович;
Капустинський Сазонт Євтихович з родиною;
Кармаєв Микита Васильович з родиною;
Костромін Ф. П., засланий у 1881 році;
Котигін;
Лясоцький Іван Дементійович (у 1888 році відвідав Житомирщину);
Макєєв Яків Петрович;
Мірошнікови з млина Богданова;
Мороз Григорій Васильович з родиною;
Мороз Єфим Васильович з родиною;
Нездолий Степан Корнійович;
Оржеховський Леонід Пилипович;
Проханов Степан – батько нашого Івана Степановича Проханова;
Савельєв Іван Кирилович;
Терещенко;
Шемахинських 5 родин.

У 1889 році у Геруси був засланий І. Рябошапка разом з дружиною Аксинією (добровільно погодилася розділити долю зі своїм чоловіком). Разом з іншими поселенцями І. Рябошапка перебував там 9 років, а потім як невинуватого і закоренілого штундиста царський уряд вислав його за межі Російської імперії в Туреччину. Там, без знання чужої мови, хліба і грошей вони бідували, але один болгарин допоміг їм, придбавши квиток в столицю Болгарії Софію. У Болгарії їх тепло зустріли болгарські віруючі.

Змучений засланням та у поважному віці І. Рябошапка захворів, пролежав три роки і 5 лютого 1900 року тихо відійшов на вічний покій до свого Небесного Отця, заради Якого він ревно трудився все життя і так багато страждав. Віруючі поховали його на місцевому кладовищі. Його ж дружина разом з братом Герасименком отримали дозвіл на повернення в Росію. 23 вересня 1900 року вона повернулася у свою Любомирку хворою, бідною, потребуючою братської допомоги.

Так завершив свій життєвий шлях на 70-му році життя перший зачинатель євангельсько-баптистського руху в Росії.

К. Побєдоносцев народився у 1827 році. Він був юристом, державним діячем, професором права Московського університету, членом Державної ради, а з 1860 року – обер-прокурором Святійшого Правлячого Синоду Російської імперії.

Він – один із самих жорстоких переслідувачів наших братів євангельських християн-баптистів у Росії, який поставив за мету викоренити баптизм у Росії. Саме за його розпорядженнями найбільш активних та відданих благословенних вісників Євангелія арештовували, заковували руки і ноги у кайдани і етапом відправляли у заслання фактично на голодну смерть у саме важке для життя місце – у вірменсько-татарське село Геруси, нині місто Горис Зангезурського повіту Єлизаветпольської губернії поблизу Перського кордону.

У цій «долині смертних тіней» наших братів у 1891 році було вже понад 50 віруючих-засланців. Там відбував заслання І. Рябошапка, який відвідав Житомирську область Волинської губернії у 1877–1878 роках, та Іван Дементійович Лясоцький – він приїжджав у Черняхівський район Волинської губернії, та багато інших братів.

К. Побєдоносцев помер у 1907 році на 80-му році життя.

Покійна у Господі сестра Малинівської громади, що за 5 кілометрів від Житомира в сторону Києва, Крисан Емілія розповідала, що у віці 6 років особисто вдень носила їжу на тік брату І. Рябошапці, оскільки в цей час йому було показуватися небезпечно; вночі ж він сміливо проповідував Христа розіп'ятого. Незабаром із православних і католиків-поляків було хрещено 14 людей із сіл Пекарщина, Дашинка і Горошки, нині райцентр Володарськ-Волинський, який раніше називався Кутузове (там було укріплення Кутузова).

Серед хрещених І. Рябошапкою були: з с. Пекарщина – Семен Андрійчук з дружиною, з смт Володар-Волинського – Степан Павловчук, з с. Дашинка – Фелікс Грабар і Томаш Лазо з дружиною, католики Антон Литвинчук, Тимофій Іванович Недзельський та інші.

Нащадок Томаша Лазо був відомий як патріот своєї Батьківщини, який боровся з японськими інтервентами на Далекому Сході. У травні 1920 року командира Сергія Григоровича Лазо японці полонили і спалили живцем у топці паровоза, про що повідомляла тогочасна преса.

Незабаром, після хрещення 14 вищезгаданих людей, наш брат І. Рябошапка поїхав додому. Після його від'їзду розпочалося сильне пробудження серед місцевих православних і католиків, які зважувалися гаряче служити Господу Ісусу Христу, але потім розпочалися жорсткі гоніння всіх віруючих.

Так, у містечку Горошки над двома нашими братами, Феліксом Грабаром і Томашем Лазо, католики познущалися, відвівши їх зимою на місцеву річку Іршу: на льоду замерзлої річки обливали льодяною водою, потім били палками і пращами, якими жінки віджимали білизну і відбілювали сіре домоткане льняне полотно. Згодом майно братів конфіскували, а їх відправили у заслання спочатку на Кавказ, а потім десь до Сибіру.

Згодом інших віруючих також виводили на річку і повторювалося те ж саме. Брата Т. Недзельського, як тільки він з'являвся у Горошках чи в Дашенці, сильно били, йому плювали в обличчя, і це повторювалося три рази, як тільки його спіймають у своєму селі.

Не зайве нагадати, що онук Т. Недзельського, Й. Ф. Недзельський, і дотепер у Москві на станції Внуково, селище Абабурово, вулиця Ломоносова, 13. Учасник хору московської громади ЄХБ,

його рідний брат Павло Феофілович Недзельський до сьогодні є членом Дашинської громади. Хотілося б звернути увагу на такий факт: перебуваючи на фронті Вітчизняної війни 1941–1945 років, П. Ф. Недзельський під час бою був поранений, знепритомнів, а опритомнівши, відчув біль в області серця. Обмацавши хворе місце, він побачив, що куля до половини пробила маленьке Євангеліє, яке боєць завжди носив у кишені гімнастерки з лівої сторони біля серця. Ним брат дорожив, читав, втішався Благою звісткою і після читання завжди клав в кишеню гімнастерки. Куля застрягла між листками, захистивши серця бійця, і не завдала поранення.

Ця свята і дорога книжка – Новий Заповіт – і зараз зберігається братом як дорогоцінна і рятівна реліквія і свідчить доказом великої любові і охорони Божої для брата.

До перших послідовників вчення Христа можна віднести Семена Андрійчука, Степана Павловчука, Кіндрата Павловича Авдейчука і всю його родину, Єфима Антоновича Сушка-Поліщука, який до сьогодні працює дияконом Федорівської громади ЄХБ Черняхівського району, Кузьму Поліщука та його сина Лаврентія Поліщука, який вперше розпочав служіння Христу у м. Коростені, с. Мелені Коростенського району, в с. Лугинки Лугинського району, Фелікса Грабара і Томаша Лазо з дружиною з селища Горошки, Тимофія Івановича Недзельського і Антона Литвинчука з с. Дашенка.

У 1881 році Черняхівський район відвідав брат Іван Дементійович Лясоцький з села Косянівка Київської області, у минулому волосний писар, але людина віруюча, який гаряче проповідував про спасіння у Ісусі Христі. Під впливом його проповідей першим увірував Микита Єрофійович Бондар із с. Плехова, що за три кілометри від Черняхова, та Євтихій і Назар Іваницькі з цього ж села. На початку 1882 року їх трьох арештували, закували у кайдани, неначе небезпечних злочинців, і конвоювали до житомирської в'язниці.

В с. Пекарщині арештували брата Степана Павловчука, в с. Дашинці – Артема Литвинчука, їх також у кайданах під конвоєм пішки відправили у житомирську в'язницю.

Перебуваючи у в'язниці, брати почали сумувати, впали у розпач, оскільки вперше потрапили до неволі. Але Господь підбадьорив їх, пославши їм брата І. Лясоцького, який також був арештований і

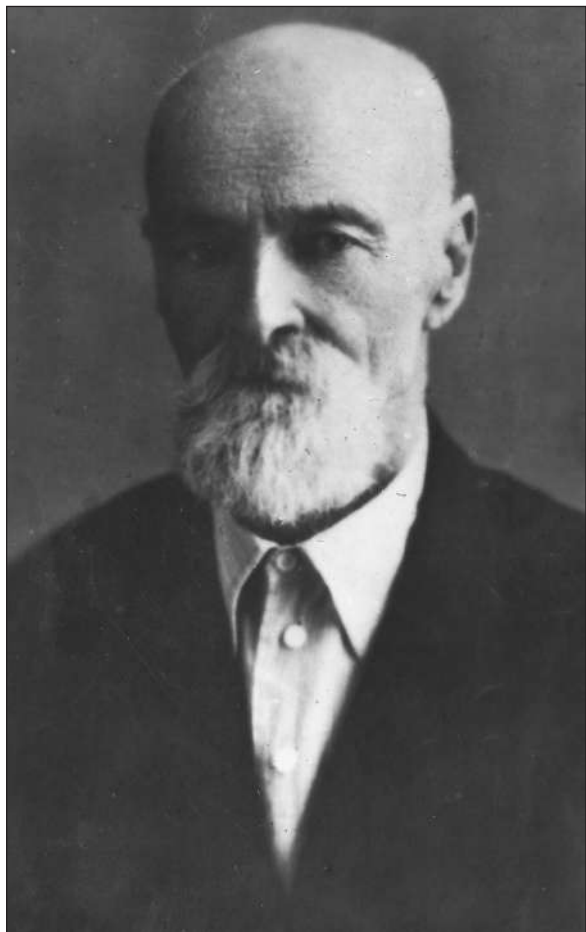
потрапив до в'язниці. Він одразу ж всіх укріпив у вірі і був для них і тих, хто ще перебував на волі, за духовного батька.

Незабаром братів М. Є. Бондаря, Євтихія і Назарія Іваницьких, враховуючи, що вони з одного району, привели у Черняхів під конвоєм у кайданах до місцевої церкви і там дуже побили, суворо заборонили наvertати православних християн і відпустили додому. Особливо дісталосся Євтихію Іваницькому, якому дуже розбили голову, внаслідок чого в нього трапилися розлади психіки. З цього приводу православні місіонери насміхалися над ним, кажучи: «От, читав Біблію і дочитався – збожеволів».

Після такого побиття М. Бондар змушений був на деякий час зачатися, а з ним і інші його брати-односельці. Але у 1903 році Житомирщину відвідали брати з Риги Володимир Олександрович Осипов і Адольф Абрамович Реймер, які вселили надію та надихнули братів і сестер, які увірували у Христа.

Крім того, після приїзду із Риги вищезгаданих братів, у ніч з 5 на 6 червня 1903 року було велике зібрання у селі Фасова-Рудня поблизу с. Фасова і залізничної станції Турчинка (нині Нова Борова). Тут на світанку 9 людей увірували і прийняли святе хрещення по вірі, як звелів Сам Ісус Христос, про що читаємо у Марка 16:16, Матвія 28:19 і Діяннях 2:36. За особистим дорученням брата Микити Єрофійовича Бондаря цю важливу справу звершив прибулий дорогий гість Володимир Олександрович Осипов. Там же прийняли хрещення дворянин Феофіл Миколайович та його дружина, донька Катерина Феофілівна, Єлисей Маркович Руденко, юнак з с. Зорків Черняхівського району, Павло Авдейчук із села Пекарщина, зять Феофіла Миколайович Шабліовського Микола Павлович Грищенко з с. Мелені Коростенського району, Пантелеймон Павлович Грищенко, його шурин Іван Григорович Грищенко та його рідний брат Яким Григорович Грищенко. Троє останніх пройшли пішки 35 кілометрів на місцеве зібрання віруючих.

Вищезгадане хрещення стало важливою подією на Волині, яка швидко розповсюдилася і зазвучала по всьому краю. З того часу ще більше стала розповсюджуватися, сприяючи наверненню серед православних і католиків.

Єлисей Маркович Руденко народився в с. Зороків Черняхівського району 15 квітня 1882 року, а його дідусь, Микола Пархомович Руденко, народився у Польщі і помер у 1896 році. Є. Руденко навчався у початковій 3-класній школі і закінчив її з похвальним листом, а потім допомагав батьку по господарству. Пізніше, майже до 18 років, був пастухом у багатих людей. Розповідає про себе сам Є. Руденко:

«Після школи одного разу батько відпустив мене з мамою до Києва. Ми йшли 130 кілометрів пішки подивитися на святих угодників Києво-Печерської Лаври. Там, біля входу,

я побачив картину Страшного Суду, на якій грішники горіли у вогні. Люди клали останні копійки на мощі святих угодників, а монахи йшли слід за нами і збирали всі гроші. Я все те бачив і добре запам'ятав. Господь різними шляхами вів мене до істини.

Одного разу до нас зайшли двоє мандрівників і попросили відвезти їх до Житомира. Батько погодився. Ті мандрівники просили батька і маму навчати мене грамоті, вчити і пізнавати Бога, служити Йому. А коли я запитав батька, що це були за люди, то він сказав, що баптисти. Вони не моляться до наших ікон, не хрестяться рукою, на пиячать, не палять. Ці слова глибоко запали в моє юне серце,

а коли я прийшов вечором до вітряного млина молоти хліб у німця Шмідта, то він мені все розповів про віруючих людей і порадив піти у с. Плехів до пресвітера М. Бондаря.

М. Бондар ще більше мені розповів про віру і запросив відвідати зібрання віруючих. За його порадою я прийшов на зібрання ввечері під Новий рік. Коли я прослухав всі проповіді і проспівані псалми і побачив, як все зібрання опустилося на коліна молитися Богу, я теж став на коліна і каявся та голосно молився. Після завершення молитви всі вітали один одного, і до мене почали підходити віруючі і вітати мене. Від радості я не знав, де перебуваю. Коли я йшов додому у великому піднесенні, то зрозумів, що хрещений Духом Святим. Так я увірував в мого Господа Ісуса Христа, і в ніч з 5 на 6 червня 1903 року разом з 9 новонаверненими у Феофіла Миколайовича Шабліовського я прийняв Святе Хрещення і став членом живої Да-шинської Церкви ЄХБ.

Того часу я був першою молодою людиною на всю Волинь, яка пожертвувала своє життя на служіння своєму Господу. Дізнавшись про це, православне духовенство, поліція і влада неодноразово викликали мене, погрожували, лякали Сибіром, допитуючись, хто мене хрестив у баптистську віру. Нічого не довідавшись, мене завжди відпускали додому, зважаючи на мій юний вік і як нехриста... Всі віруючі і пресвітери добре знали про моє навернення і потім мое гоніння...»

Після цього хрещення сатана не на жарт стривожився і розпочалися великі гоніння на послідовників Христового вчення. На той час на Волині вже було охрещено 33 людини, і поширення Благої Євангельської звістки вже не можна було зупинити гоніннями, бо іскри небесного вогню з'являлися то в одному, то в іншому місці, запалюючи вогні духовного пробудження у кожної віруючої людини до нового святого життя у Христі Ісусі, як свого особистого Спасителя.

Арештували Є. Руденка, ні в чому не винного чоловіка, який щойно прийняв водне хрещення 6 червня 1903 року від брата Володимира Олександровича Осипова. Юнака, який горів бажанням служити Живому та Істинному Богу, соцький поліцай привів до приміщення поліції і сказав: «Пане уряднику! Як Ви наказували,

я арештував і привів до Вас штунденя-баптиста Руденка. Ось він перед Вами». Урядник закричав: «Ах ти негідник, хлопчисько, молокос, мерзотник, вискочка! Ти що, розумніший за всіх учителів, всіх вчених, всього начальства, всіх священників, митрополитів? Розумніший за всіх православних людей, розумніший за Його Імператорську Високість, Царя православного і всіх князів? Віру православну зламав, мерзотнику, нехристь! Кажі, хто тебе хрестив на штунду?» Є. Руденко відповів: «Пане Уряднику! Мене на штунду ніхто не хрестив». Не дізнавшись, хто хрестив, більше не питали. Потім урядник крикнув: «Жени його звідси в болото до бісів, щоб ми його більше ніколи не бачили!» Соцький поліції, погрожуючи палицею, промовив: «Геть звідси, антихристе проклятий, віру православну поламав, нехристь!» Після цього Є. М. Руденко повернувся додому.

Брат Є. Руденко народився 15 червня 1882 року в с. Зороків Черняхівського району. Його батько, Маркіян Миколайович Руденко, також народився в цьому ж селі у 1857 році і помер у 1934 р., а дідусь Микола Пархомович Руденко народився у Польщі і перебрався жити в с. Зороків, де і помер у 1896 році.

Одного разу дідусь Єлисея пізно ввечері прийшов додому з села і сказав, що сьогодні спіймали злодія. Єлисей скочив з постілі і запитав: «Скажи, дідусю, чи великі у нього роги?» Дідусь, розсміявшись, відповів: «Якщо хочеш, то ходім, сам побачиш». Тоді вони пішли до хати подивитися на того злодія. Ось що вони побачили: висить людина, прив'язана за руки до стелі. На запитання Єлисея, де ж злодій, дідусь вдарив кулаком в груди цього чоловіка, промовивши: «Ось, бачиш – це злодій». Його били каталками і припікали вогнем п'ятки. Під ранок стали сходитися інші люди подивитися на пійманого злодія.

Раптом у цю хату зайшов дядько Єлисея Михайло Кравченко. Подивившись на всі ці знущання, він промовив: «Люди добрі! Не мучте більше його. Розв'яжіть, дайте поїсти хліба, огірка, капусти, картоплі – хто що має, за це Господь поверне вам добром». Відразу ж чоловіка розв'язали, нагодували, а ранком відвезли до пристави, і він був засланий до Сибіру.

Єлисей Маркович Руденко навчався в 3-класній школі, закінчивши її з похвальним листом. Після закінчення школи змушений був працювати пастухом у багатих людей протягом 7 років, а потім вдома допомагав батьку по господарству.

Починаючи з 10 і до 18 років, прислужував священнику у вівтарі місцевої православної церкви і, як кажуть, був набожним молодим юнаком. Одного разу до них прийшли двоє мандрівників і попросили батька відвезти їх кіньми до Житомира. Батько не знав, хто ті люди, але, нічого не питаючи, погодився відвезти їх до міста. Оскільки це було взимку, запрягли коней у сани і поїхали. На прощання ті мандрівники сказали батькам, щоб син учився у школі, а потім пізнавав Господа Бога Ісуса Христа і ставав правдивим християнином.

Батько відвіз мандрівників до Житомира, вони розплатилися за підводу, а він благополучно повернувся додому і промовив до мами: «Знаєш кого я підвозив до Житомира? Це були баптисти, штунди. У дорозі вони багато говорили про монахів та попів, і старший з них питав, навіщо ми їм носимо гроші у Київ. Вони з Києва і знають, як попи і монахи там живуть».

Все це дуже зацікавило молодого Єлисея і він дуже хотів зустрітися з цими людьми. Одного разу батьки, повертаючись з ярмарку, затрималися у дорозі і зупинилися ночувати у с. Пекарщині Черняхівського району, недалеко від дому. Мама звернулася до молодого Єлисея: «Сину! Ми ночували у баптиста Антона Поліщука, і він говорив нам про Ісуса Христа та радив читати Євангеліє». Незабаром батько купив Євангеліє та ще й з хрестом. Спраглий до істини молодий Єлисей дуже зрадів цьому і почав прискіпливо читати куплене батьком Євангеліє.

24 грудня 1902 року, якраз перед Різдвом – великим святом Різдва Христового, Єлисею довелося бути по господарським справам у вітряному млині такого собі німця Шмідта, баптиста. Від нього Єлисей дізнався адресу Микити Єрофійовича Бондаря, який тоді був у їхніх краях першим пресвітером російських баптистів. Він мешкав у колонії Плехів, що за три кілометра від райцентру Черняхова. У 1881 році він прийняв віру від Івана Дементійовича Лясоцького. В день великого свята Різдва Христового 25 грудня 1902

року молодий Єлисей Маркович пішки пішов до Микити Єрофійовича Бондаря поспілкуватися. М. Є. Бондар мав тривалу розмову з юнаком. Зразу ж після бесіди розпочалося богослужбове зібрання російських баптистів.

Зібрання розпочав Лаврентій Кузьмович Поліщук, який читав 15 главу Євангелія від Івана, після нього Кіндрат Андрійчук читав 3 главу Першого Послання від Івана. Зібрання завершив сам М. Є. Бондар, здійснивши хліболамання. Потім почали співати різні духовні гімни. Молодий Єлисей Маркович був вражений побаченим та почутим, і коли всі стали на коліна до молитви, він теж став каятися перед Богом і тут же в палкій молитві віддався в руки Господа. 6 червня 1903 року у Фасовій Рудні разом з іншими братами, про що згадувалося вище, цей молодий чоловік прийняв святе водне хрещення від брата В. А. Осипова з Риги, ставши членом Єдиної Соборної Апостольської Церкви та помісної Дашинсько-Пекарської громади євангельських християн-баптистів.

Про це всім стало відомо, і поліція разом з духовенством були настільки стривожені першими наверненнями людей до Господа, що молодому брату християнину Єлисею Марковичу Руденку стало небезпечно перебувати вдома. Він був змушений залишити рідне село Зороків і жити серед віруючих людей – німців чи чехів у Черняхівському районі в іншому селі. Там він працював у людей по господарству, відвідуючи у недільні і святкові дні повсюдно діючі там зібрання віруючих.

У 1905 році Єлисей у Києві відвідав будинок на розі вул. Жилянської, 104 та Караванівської, 24 (нині це вул. Л. Толстого). Другий поверх цього будинку для зібрань подарував віруючий господар-чех Федір Іванович Поллак. У тому приміщенні здійснювалися богослужіння до самої революції. Першим пресвітером Київської громади євангельських християн-баптистів був брат Дементій Олексійович Правоверов. Його дружиною була Аделія Антонівна. У тому молитовному приміщенні відбувся нелегальний Всеукраїнський 3'їзд Євангельських Християн-Баптистів, на якому пощастило побувати і нашому молодому Єлисею. Там, на з'їзді, Єлисей Маркович познайомився з такими братами, як Василь Гурович Павлов, Федір Прокопович Баліхін, І. К. Савельєв та іншими.

Головував на з'їзді Василь Гурович Павлов, а секретарем був брат Василь Прокопович Степанов. Хоча цей з'їзд, як відзначалося вище, вважався нелегальним, але все ж на ньому були присутні понад 100 делегатів з усіх околиць з правом вирішального голосу.

Для того, щоб провести цей з'їзд, брати вимушені були про всяк випадок вдатися до конспірації. Відомий брат Перк на фісгармонії грав псалми, а брати, що проповідували, зайняли свої місця і розпочалася робота з'їзду. Раптом пролунали дзвінок у двері і приглушені слова: «Брати! Вже йде поліція...» Брат Перк голосно заспівав і розпочав грати на фісгармонії, його підтримали потім всі присутні і вийшло справжнє зібрання. Раптом заходить пан пристав, а з ним ще двоє поліцейських, до яких швидко підійшли брати київської громади Борецький і Маж(?)й, які завели з ними розмову. В цей момент В. Г. Павлов відкрив Біблію і почав читати 56 главу Книги Пророка Ісаї. Непрохані гості постояли з півгодини, порозмовляли з двома братами, що стояли поруч, і вийшли у супроводі двох братів, Борецького і Ма(?). Після цього два брата зайшли і повідомили, що небезпека вже минула і можна продовжувати роботу з'їзду.

Головним питанням цього з'їзду було відношення євангельських християн-баптистів до своєї держави. Брат В. Павлов зробив доповідь про віровчення німецьких баптистів, яким передбачалося виконання віруючими всіх громадянських обов'язків, а також і проходження військової служби нарівні з усіма громадянами. Але військову присягу по православному обряду не приймати, а, як казав Христос, «так, то так, а ні, то ні». Це вчення було перекладене особисто Павловим з німецької мови. З цього питання всі дійшли єдиного висновку.

На завершення зібрання з'їзд делегував на біблійні курси баптистів у Лодзь учасника з'їзду, молодого вільного брата Єлисея Марковича Руденка. Протягом трьох років він навчався у Лодзі, закінчивши курси у 1911 році.

Після з'їзду пресвітер Київської громади ЄХБ брат Д. Правоверов звернувся до учасників з'їзду з пропозицією: «А тепер хто бажає подивитися святі моці у київських святинях?» Бажаючих виявилось 70 чоловік. До них був призначений супроводжуючий брат з членів київської громади Іван Петрович Кушнеров. Він повів всіх

бажаючих до Києво-Печерської Лаври. У лаврській їдальні один з наших братів, Т. А. Фефелов, замовив для всіх обід, заплативши 25 карбованців.

Все побачене в печерах і взагалі у Києво-Печерській Лаврі дуже укріпило духовно молодого тоді брата Є. Руденка. Після всіх пережитих гонінь він був дуже радий, що отримав нове життя і народження згори.

У 1911 році Є. Руденко, як делегат від Всеросійського Союзу Баптистів, взяв участь у роботі Всесвітнього Конгресу Баптистів у США. Повернувшись з вищезгаданого конгресу, Є. Руденко почав працювати благовісником від Всеросійського Союзу Баптистів і вперше був направлений у Прибалтику в Ригу. Там він познайомився з молодю сестрою Ольгою Яківною і у 1912 році вступив у шлюб з нею. Через деякий час він прийняв пресвітерське служіння у російській Ризькій громаді ЄХБ.

Там же, під час духовної праці у 1913 році, він був арештований, але в період слідства мав можливість переїхати до Житомира без права виїзду через відсутність паспорта. Отримавши паспорт, Є. Руденко знову почав працювати в благовісником нашого Союзу Баптистів, але вже у Поволжі. У 1914 році він був направлений працювати у Ташкент і по всій Середній Азії.

У 1915 році він був призваний на військову службу, яку відбував у Ташкенті. Після закінчення військової служби у 1917 році він повернувся додому і працював у різних районах Середньої Азії до 1920 року. З 1920 по 1927 рік працював у Ташкенті, а потім через хворобу, за порадою лікарів, був змушений змінити клімат і на деякий час переїхав жити у Житомир. Незабаром знову повернувся до Ташкента, але через землетрус разом з іншими жителями був евакуйований у 1967 році в Житомир. У Житомирі йому надали квартиру за адресою вул. Леніна⁸, 10, де він прожив до кінця життя. У 1975 році він помер у віці 93 років. Похований Житомирською Помісною Церквою віруючих християн-баптистів. Такий життєвий шлях одного з перших послідовників Христа, який працював у першій Пекарсько-Дашинській громаді ЄХБ Житомирської області. Пекарсько-Дашинська

⁸ Нині вул. Київська.

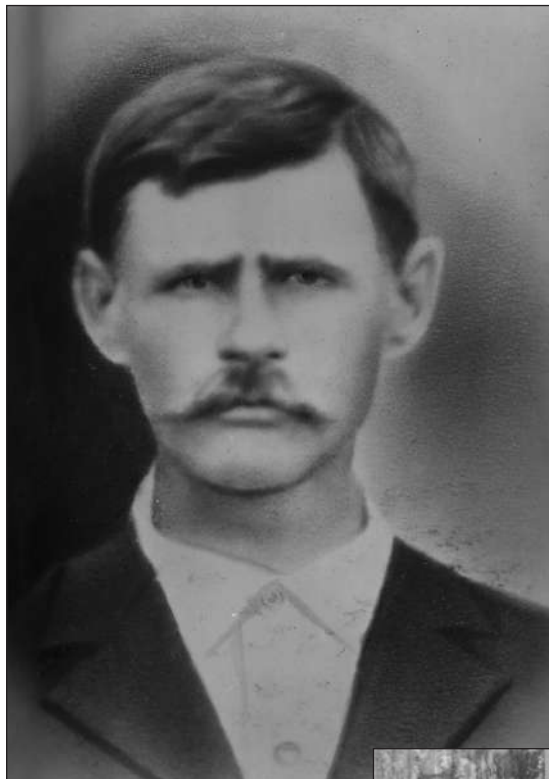
група разом із своїм пресвітером започаткувала виникнення руху християн-баптистів у Житомирській області. Вони були першими послідовниками вчення Господа нашого Ісуса Христа.

Продовжуємо далі нашу розповідь про велику євангельську роботу після чудової події – хрещення 9 душ у Фасовій Рудні в ніч з 5 на 6 червня 1903 року...

Хрестившись тут, одні брати почали наполегливо працювати по всіх селах, внаслідок чого почалося велике пробудження серед населення у селах Пекарщина, Фасова, Рудня, Плехів, Небіж та інших. У цих поселеннях перші послідовники Христа працювали сміливо і безстрашно з першим вогнем любові і ревності до Господа і душ, що гинуть. Вони йшли ревно слухати нове вчення Господа Ісуса Христа про спасіння людських душ. У с. Небіж місцевий учитель Микола Парфентійович Кресняков, слухаючи переконливі проповіді Слова Божого дворянина Феофіла Миколайовича Шабліовського, особисто переконався у істинності Євангелія, покався, навернувся до Господа і став служити Йому. Згодом його дружина також прийняла слово Євангелія, навернулася на шлях Євангелія і стала допомагати чоловіку у цій великій праці. Пізніше їх єдиний син Феофіл Миколайович також вирішив щиро покаятися перед Господом і разом із батьками ревно служив Господу.

Вищезгаданий учитель вже став навчати не дітей у школі, а всіх сусідів, всіх, кого зустрічав, закликав до покаяння і навчав жити згідно з вченням Ісуса Христа. Тепер число робітників на ниві Божій збільшилось. Крім Ф. Шабліовського старанно стали працювати його зять Микола Павлович Грищенко, Микита Єрофійович Бондар, Тимофій Іванович Недзельський, новий робітник-учитель Микола Парфентійович Кресняков.

Завдяки старанності цих працівників віра швидко поширювалася і кількість віруючих збільшувалася щоденно. В селах Дашинка, Пекарщина і ближніх селах нараховувалось понад 100 хрещених по вірі християн євангельського віросповідання.

Микола Павлович Грищенко-Меленевський народився в селі Мелені Радомисльського повіту Київської губернії в родині дворянина Павла Онуфрійовича у 1876 році. Навчався у школі, потім у 1897 році оженився на Ксенії Феофілівні Шабліовській. Його дружина походила з колонії Фасова-Рудня Володарсько-Волинського району Волинської губернії поблизу залізничної станції Турчинка Житомирської залізниці. Подружжя пара жила разом з тестем Шабліовським Феофілом Миколайовичем. Коли у

1876 році виник рух, то Микола Павлович також увірував у Господа і разом зі своїми родичами прийняв хрещення у ніч з 5 на 6 червня 1903 року у колонії Фасова-Рудня від брата Володимира Олександровича Осипова з Риги.

У 1906 році була утворена перша Пекарсько-Дашинська громада ЄХБ. Разом з іншими

братами Микола Павлович був обраний першим благовісником цієї громади. Відвідуючи навколишні села, він організував другу громаду ЄХБ у Волинській губернії – Федорівську громаду ЄХБ із сіл колишнього Потіївського району Радомисльського повіту Київської губернії.

У 1921 році разом зі старшими братами області – Пилипом Григоровичем Косолаповим, Миколою Парфентійовичем Кресняковим – Микола Павлович відвідав Меленівську громаду ЄХБ і свого рідного брата Пантелеймона Павловича Грищенка на Войнарівці біля с. Мелені.

У 1926 році він вирішив разом з родиною переселитися у Канаду, де став членом однієї з громад ЄХБ у м. Торонто. Після короткочасної хвороби помер на 95 році життя у 1969 році. Похований помісною церквою ЄХБ за участі пресвітера церкви Івана Гука.

У 1906 році Волинську губернію відвідав працівник з м. Києва – Іван Петрович Кушнеров, внаслідок чого в с. Дашинка була утворена Пекарсько-Дашинська громада євангельських християн-баптистів з росіян, чехів та поляків, які проживали у цій місцевості. Найбільше віруючих було у Дашинці і Пекарщині, тому богослужіння відбувалися одночасно в обох селах. Лише на головне щомісячне богослужіння з Вечерею Господньою і Хліболаманням всі віруючі збиралися у Дашинці.

Як уже згадувалось, це була перша громада християн-баптистів на Волині і першим пресвітером цієї громади був обраний брат Микита Єрофійович Бондар із с. Плехов, а дияконом – Тимофій Іванович Недзельський. Зібранням у с. Пекарщина керував М. Є. Бондар, а в Дашинці – Т. І. Недзельський, який до свого увірування навчався на ксьондза Римсько-Католицької Церкви. Благовісниками цієї першої громади були обрані Олександр Павловчук, Лаврентій Кузьмович Поліщук, Єлисей Маркович Руденко, Микола Павлович Грищенко. Вони працювали не тільки у своїй місцевій громаді, але й також багато часу приділяли ближнім селам, де була хоч найменша нагода зібратися і почитати живе спасительне Слово Боже.

Микита Єрофійович Бондар походив з бідної родини, народився у 1853 році у с. Гайсин Сквирського району Київської губернії. Повернувся з турецької війни не додому, а маючи кошти, приїхав у колонію Плехів Черняхівського району Волинської губернії. Там йому, як неодруженому, порадили одну вдову, до якої він пристав у прийми. У дружини було тільки 75 сотих га землі. Незабаром він почав скуповувати землю і таким чином вже мав 6 га паші, 2 га саду, набув 75 бджолосімей, збудував добротний дім і став добрим, культурним господарем-хліборобом у селі, думав тільки жити і добра наживати...

Проте все зароблене його безсмертну душу перестало задовольняти, і він почав шукати чогось кращого – святого, Божественного, оскільки все-таки мав у своєму серці якусь любов до Бога.

У 1881 році приїжджає з села Косяківка Київської губернії до села Плехова проповідник Іван Дементійович Лясоцький. Він став проповідувати живе і рятівне Слово Боже. Від тих проповідей у 1882 році увірував сам Микита Єрофійович Бондар, а разом із ним і Євтихій, і Назар Іваницькі. Всі вони прийняли хрещення по вірі і стали членами Церкви Христа.

Поліція, дізнавшись про це, всіх трьох заарештувала, закувала у кайдани і пішки відправила до житомирської в'язниці. Туди незабаром потрапив і сам Іван Дементійович Лясоцький. Він став для

братів великою моральною підтримкою. Через деякий час їх у кайданах повернули у райцентр Черняхів, де дуже побили і відпустили додому, наказавши нікому не розповідати про нове вчення. Через деякий час брати відійшли від побоїв і почали ще більш ревно і безбоязно проповідувати всім Слово Боже. Серед людей розпочалося пробудження і багато хто став вірувати у Господа Ісуса Христа. До того часу в цій місцевості вже стало понад 100 чоловік віруючих.

У 1906 році з Києва приїхав проповідник, юрист і захисник у справах нашого братства Іван Петрович Кушнеров, який після декількох благословенних богослужінь запропонував організувати у себе громаду віруючих людей. Так була організована Пекарсько-Дашенська громада євангельських християн-баптистів – перша громада ЄХБ на безкраїх просторах Волинської губернії, або, як тоді казали, «на Волині».

Пресвітером цієї громади одногосно був обраний Микита Єрофійович Бондар, а дияконом – Тимофій Іванович Недзельський з с. Дашинка, який народився у 1850 році та хрещений у 1878 році Іваном Григоровичем Рябошапкою, який приїхав сюди у 1877 році.

Через деякий час після ревної та благословенної праці Микита Єрофійович Бондар не хворіючи раптово помер у серпні 1920 року на 68-му році життя та був похований віруючими на цвинтарі села Новосілка неподалік від райцентру Черняхова. На похоронах були присутні ще нині живий брат Микита Єрофійович Сушко з села Пекарщина цього ж району. Погребіння звершили М. Кресняков, М. Грищенко-Меленевський, Є. Руденко при великому скупченні народу.

Після смерті М. Є. Бондаря у Дашинку приїхав голова Волинського обласного об'єднання євангельських християн-баптистів (або по-нинішньому старший пресвітер області) Пилип Григорович Косолапов та пресвітер Київської громади ЄХБ Д. Правоверов. Замість померлого пресвітера М. Є. Бондаря рукопоклали Тимофія Івановича Недзельського, а на диякона з правами пресвітера – М. Креснякова 1882 року народження, хрещеного у 1918 році. Справа благовістя поширювалася звичним порядком.

Покійний брат М. Бондар залишив велику сім'ю: синів Фаддея, Василя, Григорія, Оліка і Петра та дочок Катерину, Лідію і Ольгу.

М. Є. Бондар разом з дружиною Наталією і трьома членами громади з с. Пекарщини прийняли хрещення у 1889 році у чеській колонії Плехів від Володимира Івановича Мірошнікова, брата з Києва, який туди приїжджав. Його жінка Наталія померла у 1942 році.

Воно так швидко поширювалося і утверджувалося, що багато людей стало приєднуватися до живої церкви: Дашинка, Писарівка, Михайлівка, Рижани, Горошки, Небіж, Мар'янівка та інші, а також села сусіднього Потіївського району – колонія Геленівка, Ємилівка, Видибор, Сали, Ворів, Малинівка, Селець, Федорівка. Першими віруючими там стали Петро Волинчук і Іван Лаврентійович Ковальський.

Пробудження було великим дякуючи наполегливій праці Феофіла Миколайовича Шабліовського і його зятя Миколи Павловича Геращенка – у вищезгаданих селах з'явилося багато віруючих, навіть вже хрещених по вірі християн. Відтак виникла необхідність проводити регулярні богослужіння.

Ця обставина у 1922 році спонукала до утворення самостійної громади у с. Федорівка – Федорівської громади християн-баптистів. На першого пресвітера цієї громади був рукопокладений брат Іван Лук'янович Ковальчук. Після нього пресвітером став Семен Бачинський. Тривалий час пресвітером був Іван Лаврентійович Ковальський, але він перебрався до Житомира. Ця обставина ускладнювала виконання ним пресвітерських обов'язків, і на прохання самих віруючих на короткий період його замінив Олександр Омелянович Шабадан з Житомира.

Ще до цих подій, почувши про зібрання у цих місцевостях, у 1927 році з Житомира приїхали брати і на великому господарському подвір'ї одного багатого чоловіка провели велике богослужбове зібрання у с. Федорівка. Коли тут розпочалися регулярні зібрання, то одного разу невіруючі люди зорганізувалися, прийшли на зібрання та побити палицями всіх, хто проповідував. Таким чином, те зібрання було розігнано. Один з юнаків, Платон Антонович Возний, сидів на драбині і спостерігав це побиття, а потім і сам навернувся до Господа і жив за вченням Христа. У подальшому він навіть став зятем самого Феофіла Миколайовича Шабліовського.

Брати проводили зібрання у всіх селах почергово. Після О. О. Шабадана брати запросили проповідувати брата Марка Миколайовича Морозюка з Житомира, який ніс пресвітерське служіння у Федорівській громаді ЄХБ протягом декількох років. В цей час в диякони рукопоклали братів Павла Ковальчука і Сушка-Поліщука,

одного з найстаріших братів Пекарсько-Дашинської громади, що живий і працює у цій церкві понині.

Деякий час пресвітером був Іван Кіндратійович Вакулович, але він відійшов до Господа, відтак служіння продовжували брати диякона, які згадувалися вище. Федорівська громада за свої кошти і своєю працею побудувала приміщення для своїх молитовних потреб. У 1922 році Федорівська громада нараховувала 85 членів.

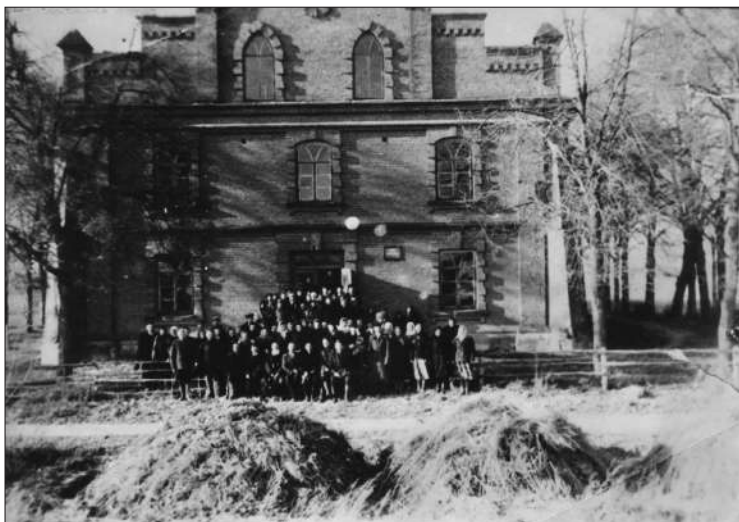
Брат Волинчук Ісаак з села Бражинка розповідав, що якось до них приїхав з Дашинки проповідник Тимофій Іванович Недзельський. Коли він став проповідувати Слово Боже, то на зібрання увірвалися якісь люди з палицями та кілками і почали бити приїжджих проповідників. Це Волинчук бачив особисто.

Ось так люди спочатку зустрічали вісників нового Євангельського вчення Спасителя Ісуса Христа. В околицях цієї громади інших течій не було і немає, то ж Федорівська громада ЄХБ у здоровому духовному стані існує до сьогодні.

Дякуючи великому пробудженню, кількість віруючих зроста настільки, що брати в Пекарщині-Плехові організували Пекарсько-Плехівську громаду, а в Дашинці громада залишилася такою, як і була. У Пекарсько-Плехівській громаді пресвітером залишився брат М. Є. Бондар, а в Дашинці дияконом – Т. І. Недзельський. Віруючих у громадах було так багато, що інколи приміщення не могло вмістити всіх бажаючих слухати Слово Боже.

Крім вихідних днів брати використовували будь-яку нагоду відвідувати села і сіяти вчення Євангелія, тому звістка швидко розповсюджувалася по всіх околицях.

Віруючі вищезгаданої колонії Нейдорф біля с. Солодирі до того часу добудували великий молитовний будинок для німецьких баптистів з червоної цегли на цементному розчині з баптистерієм для здійснення хрещення всередині приміщення. Навколо споруди насадили більш ніж 60 ялин. Будинок закінчили будувати у 1905 році. При молитовному будинку діяв прекрасний духовий оркестр. Ці фактори привертали увагу багатьох відвідувачів, але, як вже відзначалося, німецькі баптисти вели відокремлений спосіб життя, а німецькі відвідувачі приїжджали з прилеглих сіл на богослужіння, особливо у святкові дні.

Молитовний будинок німецьких баптистів у колишній колонії Нейдорф знаходиться поблизу с. Солодирі Вол.-Волинського району (сьогодні с. Заздрівка). Побудований німецькими колоністами у 1905 році з червоної цегли на цементному розчині з баптистерієм всередині. Після війни деякий час Солодирська громада російських євангельських християн-баптистів проводила там свої богослужіння.

Сьогодні місцевий колгосп зберігає там зерно. Будинок потребує капітального ремонту. Навколо будинку було висаджено 66 лип.

З початком Вітчизняної війни 1941–1945 рр. німецьке населення змушено було залишити Росію і виїхати до Німеччини. До певного часу цей будинок пустував, але згодом місцеві баптисти стали там проводити богослужбові зібрання.

У 1908 році житомирський німець-книгоноша на ім'я Іван Якович Міллер попросив дозволу у місцевої влади проводити богослужбові зібрання для німців, які мешкають у Житомирі. У 1909 році такі зібрання для німців відбувалися по вулиці Чуднівській. Дізнавшись про це, керівництво Пекарсько-Дашинської громади направило працювати у Житомир молодого брата Є. М. Руденка. Він відвідав німецьке зібрання, яке проводив І. Міллер. Там він познайомився з жінкою, яка шукала спасіння своєї душі. Ця жінка купила у І. Міллера Євангеліє російською мовою і почала старанно його читати. Це була вдова Лобачевська, яка жила на вул. Набережній біля річки Кам'янки, що в тому місці впадала у річку Тетерів біля самого м. Житомира.

Незабаром вдова Лобачевська увірувала у Господа як у свого особистого Спасителя і сама розпочала ревно молитися Господу. Сестра Лобачевська і Є. М. Руденко разом почали шукати серед житомирян людей, готових віддати душі за Христа. На околиці міста, по вулиці Рудненській поблизу старого польського цвинтаря, вони познайомилися з таким собі столяром Крижанівським Василем Івановичем. В його майстерні на садибі німця-католика Громадецького було гарне місце для проповіді Євангелія – далеко від поліції і священників. Оскільки люди приходили зі своїми потребами у цю майстерню, то з ними можна було вільно спілкуватися на різні євангельські теми.

Незабаром сам Крижанівський та його дружина увірували і на вернулися до Господа Ісуса Христа як до свого особистого Спасителя. Отож їм всім довелося наполегливо працювати і перше зібрання вони провели у кінці червня 1909 року. На той час у них вже було 10 співрозмовників, які цікавилися питаннями віри і спасіння людських душ. Направлений брат Є. М. Руденко повернувся в свою Пекарсько-Дашинську громаду і детально розповів про проведену роботу в Житомирі, за що громада радісно дякувала Господу.

Донька покійного брата В. І. Крижанівського і зараз мешкає у Житомирі у Саноцькому провулку⁹ і має прізвище (Креш?) Ніна Василівна.

Після цієї доповіді Житомир стали відвідувати і інші члени Пекарсько-Дашинської громади ЄХБ: Лаврентій Кузьмович Поліщук, Микола Павлович Грищенко, Тимофій Іванович Недзельський, Микита Єрофійович Бондар. Через рік місцеві віруючі вже самостійно стали проводити богослужбові зібрання у підвалі шевця Муравицького, який мешкав по вулиці Маловільській¹⁰.

У 1911 році пресвітер Пекарсько-Дашинської громади ЄХБ брат М. Є. Бондар вже охрестив декілька душ житомирян. Цю групу віруючих законно приєднали до Пекарсько-Дашинської громади, тому що в ній вже було близько 20 віруючих. Після цього, у 19(??) законне зібрання у Житомирі було проведено по вул. Маловільській, куди незабаром приїхав великий хор під керівництвом регента Фадея Микитовича Бондаря, і таким чином справа Божа під керівництвом членів Пекарсько-Дашинської громади стало швидко розвиватися в Житомирі.

У 1915 році у Житомирському інтендантському управлінні проходив дійсну військову службу Пилип Григорович Косолапов, уродженець Моршанського району Тамбовської губернії, який вже був трохи знайомий з деякими нововіруючими Житомира. Його родина проживала у Києві, туди Косолапов повернувся після закінчення військової служби. На той час він був уже віруючою людиною та членом київської громади ЄХБ. Богослужіння відбувалися по вул. Жилинській, 104, ріг вул. Караваєвської, 24 (нині вул. Толстого), на другому поверсі будинку, що належав віруючому чеху Поллаку Федору Івановичу. Свій будинок Поллак подарував для проведення зібрань віруючих.

⁹ Нині пров. Метеорологічний.

¹⁰ Тепер вул. Ольжича.

Косолапов
Пилип Григорович народився у Моршанському районі Тамбовської губернії у 1892 році. Пізніше переїхав на постійне місце проживання до Києва і увірував у Господа Ісуса Христа як свого Спасителя, прийняв хрещення у 1912 році. Став членом Київської громади ЄХБ, яка знаходилася за адресою вулиця Жилиянська, буд. 104 – це на розі вул. Караваєвської, а тепер вул. Л. Толстого, 24. Там пресвітером трудився швець Дементій Олексійович разом з дружиною Аделією Антонівною. Строкову

службу П. Косолапов відбував у Житомирі в Окружному військовому інтендантському управлінні писарем. Закінчив службу у кінці 1917 р. і повернувся до Києва. Відвідував зібрання своєї громади ЄХБ.

Влітку 1918 року пресвітер Київської громади ЄХБ Д. Правочеров після одного із зібрань оголосив членам громади, що у Житомирі вже розпочалися зібрання наших братів, та спитав, чи хтось погодився б поїхати туди на постійне проживання для духовної праці. Після деякої мовчанки П. Косолапов встає і заявляє, що він згоден

їхати до Житомира на проживання і духовну працю. Все зібрання з радістю прийняло цю добровільну згоду брата і тут же в гарячих молитвах сердечно подякували Господу та просили у Нього благословити працю брата у Житомирі. Все це відбувалося за особистої присутності брата Якова Пантелеймоновича Грищенка, який випадково був присутній у цей момент на зібранні Київської громади ЄХБ.

Восени 1918 року П. Косолапов приїхав до Житомира. В цей же час туди приїхав член київської громади, багатий брат, поміщик чех Федір Іванович Поллак. Він купив за свої кошти великий дерев'яний будинок по вулиці Іларіонівській, 10 (нині вулиця Котовського)¹¹. В цьому будинку вистачало місця для здійснення богослужінь, а також проживання родини П. Косолапова. Ф. Поллак подарував цей будинок громаді ЄХБ і повернувся до Києва.

На той час у Житомирі вже було понад 20 віруючих, які проводили зібрання на вулиці Маловільській у підвалі віруючого брата шевця Муравицького. Працівниками церкви тоді були Василь Іванович Крижанівський, Олексій Федорович Вдовиченко та інші. Незабаром зібрання перевели у нове велике приміщення на вулиці Котовського, 10, де Пилип Григорович швидко організував із молоді прекрасний хор, який прикрасив богослужіння Житомирської церкви ЄХБ, і зібрання віруючих почали зростати. Незабаром П. Косолапов одногосно був обраний пресвітером Житомирської громади ЄХБ, і він ревно взявся за духовну працю – як у самому Житомирі, так і в прилеглих місцях Волинської губернії.

Хорової праці Пилип Григорович також не забував, і в 1921–1922 роках у Дашинці були організовані перші регентські курси ЄХБ Волинської губернії. З Києва туди запросили досвідченого брата регента Захарчука, який із знанням своєї справи провів ці курси, на яких було навчено 70 курсистів, які потім роз'їхались по громадам ЄХБ великої Волинської губернії і там у себе почали організовувати співочу справу на славу Господа.

У 1925 році в Дашинці був скликаний Перший З'їзд громад ЄХБ Волинської губернії (або, як тоді говорили, «Волині»). На цьому з'їзді Пилип Григорович Косолапов одногосно був обраний головою Волинського Обласного Об'єднання Євангельських Християн-Баптистів, центром якого був обраний Житомир. Після цього з'їзду Пилип

¹¹ Тепер вул. Грушевського.

Григорович Косолапов ще більш ревно взявся за духовну працю у великій Волинській губернії, розповсюджуючи чисте Євангельське вчення згідно зі Словом Самого Господа Ісуса Христа.

На з'їзді благовісниками Об'єднання були обрані Мечислав Лаврентійович Гжибовський, Микола Парфентійович Кресняков, Архип Захарович Соломонюк, Федір Якович Гудзь. Крім цих благовісників П. Косолапову багато допомагали місцеві працівники, такі як Лаврентій Крисан із сусідньої Калинівської громади ЄХБ і Пилип Прокопович Іваницький.

Після цього в місті розпочалося велике пробудження в народі. Люди свідомо почали кидати гидке, непотрібне і шкідливе тютюнопаління, дурман пияцтва і розпочинали жити на вищому культурному рівні. У місті з'явилися такі славні працівники Євангелія, як Стрельцов із старообрядців, Василь Хайнацький, Леонід Шиманський, Федір Іванович Яковлев, Петро Миколайович Поплавський, Михайло Янченко. В області до того часу вже було більше 3000 віруючих, які ревно і безбоязно прямували слідами Ісуса Христа.

Таке пробудження в місті і переповнені зібрання обласної громади ЄХБ силам війни і всіякої темряви здалися дуже підозрілими. У 1929 р. П. Косолапова неочікувано позбавили волі і ув'язнили до житомирської тюрми, звідки через деякий час він був переведений в одну з харківських тюрм, де до нього допускали лише дружину Анастасію Дмитрівну. Згодом його багатостраждальне тіло почало ніби розкладатися, і тоді він був випущений з тюрми та відданий дружині, на руках якої наш дорогий працівник Пилип Григорович і старший брат області тихо помер на третій день після тюрми на 42-му році життя у 1933 чи 1934 році.

Він був похований віруючими Харківської громади ЄХБ на загальноміському цвинтарі, на місці якого в наш час збудовані міські висотки. Тепер і згадки немає про той цвинтар... Дружина П. Г. Косолапова Анастасія Дмитрівна померла у Харкові під час війни. Своїх дітей у них не було, лише тільки прийомна донька.

Після Першої світової війни у Києві, після одного богослужбового зібрання громади ЄХБ за присутності молодого члена брата Якова Пантелеймоновича Грищенка, пресвітер громади Правочеров Дементій Олексійович повідомив членам громади, що у Житомирі почалося пробудження, проводяться зібрання. Потрібна допомога, тому необхідно послати когось туди для роботи на постійне місце проживання. Пресвітер запитав, хто б з братів добровільно погодився поїхати до Житомира і проводити там духову роботу: «Браття, подумайте, адже Бог кличе для Своєї роботи тільки добровольців». Після короткої паузи встає Пилип Григорович Косолапов і дає згоду на переїзд до Житомира і на роботу. Д. О. Правочеров одразу ж благословив його. Все зібрання вознесло молитовну подяку Господу та попросило благословити брата на велику роботу у Житомирі.

У зв'язку з цим П. Г. Косолапов переїхав у Житомир влітку 1918 року. Брат Федір Іванович Поллак купив тут великий дерев'яний будинок по вул. Котовського, 10, який подарував братам для проведення зібрань. У цьому будинку вистачило місця і для сім'ї брата Пилипа Григоровича. Була офіційно організована Житомирська громада євангельських християн-баптистів, що мала просторе приміщення для проведення зібрань. Відтак П. Г. Косолапов почав проводити духовну роботу у Житомирі.

Брати і сестри радо його зустріли, але були і такі, які не любили слова «баптист» і стверджували, що воно означає «бабський син» (так їх вчили деякі приїжджі брати). Брат П. Г. Косолапов робив вигляд, що цього не помічає, відтак нікому нічого не говорив. Пройшло небагато часу, ті брати приєдналися до Косолапова, і тих висловлювань вже не було чути.

Незабаром з числа наближеної молоді було створено прекрасний хор, що прикрашав богослужіння Житомирської громади ЄХБ.

Самим ревним робітником і найближчим помічником Косолапова став Соломонюк Архип Захарович, який разом з ним весь час обходив велику територію Волинської губернії з палицею в руках і Біблією, звершуючи велику працю по спасінню душ людських.

Місто Житомир вважалося губерньським, а з 1937 р. стало обласним центром Житомирської області УРСР. У Житомирі проживають українці, росіяни, поляки, німці, євреї, які сповідують головним

чином православ'я, католицтво, іудейство, частково лютеранство і старообрядництво. Всі вони мають приміщення для своїх молитовних потреб.

В релігійному відношенні старообрядці мають найбільш твердий ґрунт для покаяння і служіння Господу Ісусу Христу, тому що вони ніякого вчення не приймають, крім двоперсного складання пальців. Вони мають у місті власну церкву неподалік від Руського кладовища. Євреї занурилися у нетрі Талмуду і все моляться у єдиній на весь Житомир синагозі, хоча колись їх мали сотні, втративши всіляку здатність сприймати біблійні істини. Поляки, затуманені фанатизмом, слухають тільки представників Папи Римського. Вони мають у місті великий діючий костел, у якому завжди проводять богослужіння. Православні також мають у центрі міста собор, який завжди відкритий для їх служб. Хоча після Вітчизняної війни німців залишилося небагато, вони готові слухати Слово Боже. Тільки не потрібно запрошувати їх до покаяння і торкатися люльки чи цигарки. У центрі міста вони мають прекрасну кірху, де зараз розміщений палац піонерів.

З осені 1918 р. вже неможливо було працювати, оскільки вождь Петлюра постав на гетьмана всієї України. Почалися заворушення, єврейські погроми, з'явилася небезпека для життя. П. Г. Косолапов вирішив піти на духовну працю у села, де було більш спокійно. З палицею у руці, Біблією у сумці, куснем хліба у кишені, часто сам, а іноді ще й з Архипом Захаровичем Соломонюком, Василем Івановичем Крижановським, Миколою Парфентійовичем Кресняковим з Дашинської громади – майже у такому складі обійшли багато місць Житомирської області і частину сусідніх областей – Рівненської, Вінницької, Хмельницької, Волинської, розповсюджуючи чисте Євангельське вчення Господа Ісуса Христа.

Прийшовши до будь-якого села, П. Г. Косолапов просив у місцевої влади дозвіл прочитати морально-просвітницьку лекцію для народу. Йому надавали приміщення школи чи щось подібне, а за відсутності приміщення – великий тік або сарай. У постійній праці, виснажений, під градом куль – тільки так було можливо працювати під час революції, але Господь усюди охороняв Свого працівника і той був завжди у безпеці.

Одного разу брат В. І. Крижановський віз на конях у місто зерно для хліба для своєї родини. Йому по дорозі зустрівся озброєний загін. Командир загону запитав Крижановського, що той везе. Той злякався, що у нього віднімуть хліб. Почав говорити про Христа. Слухаючи це, начальник загону запитав, чи Крижановський євангеліст. Той надав ствердну відповідь. Начальник сказав:

«Хліб твій ми не візьмемо. Ось що зроби: піди у село Старосільці, що в 39 верстах від Житомира, та просвіти моїх дуреп-сестер, щоб вони не лизали руку попу, бо на мій сором вони до сих пір це роблять. Мене вони не слухають, бо я невіруюча людина, а тебе, віруючого, послухають, бо самі хочуть вірити у Бога. Хай вірять правильно, згідно з Євангелієм».

Крижановський успішно доїхав додому і розказав про все Косолапову. Той надав згоду і через кілька днів, взявши з собою декілька чоловік, що співають, вони всі направилися до села Старосільці Коростишівського району. Згадані сестри, попереджені братом, радо зустріли гостей. Всього в будинку проживало четверо осіб, з них три сестри: дві вдови та одна дівчиця. Будинок знаходився зліва, як тільки переїхати міст, і був першим від річки або ставка зі сторони Житомира.

У них провели зібрання, на яке прийшло дуже багато людей. На зібранні був присутній брат Микита, колишній командир згаданого загону. Після зібрання він сказав присутнім: «Ось так потрібно вірити, як вони говорять». Влаштувавши кілька зібрань і бесід, наші брати поїхали звідти, давши слово повернутися ще – можливо, на різдвяні свята, до яких залишалось три тижні. Микита пообіцяв надати для проведення зібрання приміщення місцевої гімназії.

У зазначений час брати знову прийшли у Старосільці. Микита, що був двома, зустрів їх особисто і одразу провів до гімназії. Це було велике, зручне приміщення. Людей зібралось дуже багато, але церковники одразу ж почали чинити супротив, і на їх стороні була педагогічна рада гімназії. Зчинилася суперечка, нарешті голова педагогічної ради став на стілець і рішуче заявив, що школа – це не місце для зібрань, і всі крикуни були на його стороні.

Микита, що з ним боровся, почав слабнути і опускати руки. Він стояв осторонь, спокійно, але потім раптово підійшов до оратора і

запитав, хто стверджує, що у школі не можна проводити зібрань. Оратор відповів, що це він так стверджує. Тоді Косолапов відкрив Новий Заповіт і голосно зачитав із Діянь Апостолів 9-й вірш 19-го розділу – місце, де розповідається, що апостол Павло провів зібрання в училищі Тирана і сказав: «Ось бачите, школа є місцем зібрання. Так кого ми маємо слухати, вас чи апостола Павла?»

Оратор голосно запитав, з якої букви написане слово «Тиран». Косолапов відповів, що з великої. Оратор мовчки зійшов зі стільця і пішов. На його місце зійшов Микита і закричав з усіх сил: «Пресвітер переміг!» Церковники побачили, що вони обеззброєні, здалися і сказали, що хай проводять зібрання за умови, що після нього Косолапов дасть відповіді на їх запитання, а якщо не дасть, то «рознесуть його на шматки». Якщо згодні, то хай проводять.

Косолапов голосно відповів, що згоден. Після цих слів всі увійшли до зали і заспокоїлися. Косолапов запросив усіх стати на молитву, а після її звершення прочитав першу главу з Послання до Тита. Для ілюстрації він паралельно навів православне вчення та вчення Євангельське, і вийшла велика різниця. Завершуючи промову, Косолапов сказав, що згідно з наказом апостола Павла цю нездорову грецьку віру потрібно суворо викривати, а не захищати. Зібрання завершилося молитвою.

Після цього Косолапов оголосив, що бажає дати відповіді на запитання. Через хвилину встає один чоловік і питає: «Чому ви не вірите в ікони?» Косолапов запитав: «Ви Символ Віри православний знаєте, для чого він був створений? Для того, щоб вірувати так, як там написано, нічого не додаючи і не скорочуючи. А якщо щось додати, то це буде ересь, чи не так?» Хтось підтвердив, що так, це буде ересь. «Так ось, чи в Символі Віри написано, що “вірую в ікони”, чи не написано?» Той відповів, що не написано. «Так навіщо ж ви у них вірите? Це є ересь». Чоловік глянув направо, наліво, шукаючи допомоги, але її не було. Він сів, а хтось сказав: «Один вже готовий!»

Косолапов попросив поставити йому ще запитання. Встає інший чоловік і каже: «Добре, щодо ікон я погоджуюся – їх не потрібно, а ось чому ви не віруєте у хрест?»¹² Косолапов запитав, чи той знає

¹² Мається на увазі поклоніння хресту, або хресте знамення.

Символ Віри, і отримав ствердну відповідь. «Чи там написано, що вірую у хрест?» – «Ні, не написано». – «Тоді навіщо віруєш?» І цей чоловік почав оглядатися на всі боки, шукаючи підтримки, але її не було. Він сів, а з кутка почулося: «І другий готовий!» Більше бажаючих ставити запитання не було.

Косолапов розповів присутнім історію іконоборства та хреста, а також про молитви до святих, показуючи все це як плід нездорової віри, і запросив усіх покаятися в цій омані та вірити у чисте Євангеліє. На цьому зібрання завершилося.

Один з церковників піднявся з місця і голосно промовив: «Тепер іди з Богом, розносити на шматки вже не будемо». І пропустили Косолапова повз себе з повагою.

Незабаром багато хто з цього села навернувся до Господа і покаялися. Була організована Старосілецька громада віруючих, у яку входило 80 членів. Члени Меленівської громади провідували їм декілька разів разом із хором. Потім сюди переселився член Новобудівської громади з села Городище, працівник Антон Іванович Ліневич. Він одружився з віруючою сестрою Марією Гаврилівною та проживав у приймах. Ліневич довгий час працював у цій громаді та був рукопокладений на пресвітера.

Дякуючи кропіткій духовній праці, звістка розповсюдилася і в сусідні села: Гуменники, Більківці, Минійки, Кашперівку, Березівку та інші, про що мова буде йти далі. У наш час нашої громади у Старосілецьках немає, оскільки у важкий 1933 рік багато жителів були змушені їхати в інші місця Радянського Союзу, щоб врятуватися від голоду, а ті віруючі, що залишилися, потрапили під вплив інших приїжджих працівників, які говорять іншими мовами та практикують омивання ніг – автономних п'ятидесятників, яких було більше 40 членів. Ними керував Куцаковський Влас та пророчиця Євгашка – Євгенія Адамівна Швед. Ті віцілілі члени громади, що повернулися, приєдналися до Коростишівської громади ЄХБ.

У зв'язку з проведенням духовної роботи Косолапов побував у райцентрі Черняхові, що за 25 км від Житомира в сторону Коростеня. Приїхавши туди, він подав заяву про надання дозволу на проведення 2-годинного зібрання у школі. Йому дозволили. Він повсюди розклеїв оголошення, і у назначений час школа була переповнена

народом. Після закінчення проповіді люди зажадали покликати попа, щоб влаштувати диспут. Декілька чоловік одразу побігли за священником, але його ніде не знайшли. Піднявся шум. Косолапов заспокоїв присутніх і сказав, що сам попросить батюшку, щоб той завтра прийшов на зібрання. Люди надали Косолапову слово, щоб той говорив про Бога і схвалювали те, що він казав. Потім всі спокійно розійшлися по домівках.

Наступного дня Косолапов разом з іншим братом пішли до священника. Останній надав згоду, але на зібрання не прийшов. Приміщення було переповнено, навіть коридори були заповнені людьми – всього близько 700 чоловік. У кінці зібрання натовп п'яних людей, чоловік 20, як потім казали, прислужники батюшки, із стиснутими кулаками, із зубним скреготом, з криком «Бий!», хотіли добратися до Косолапова. Люд захвилювався, зчинився галас, шум, свист – ще хвилина і Косолапов був би розтоптаний розлюченим натовпом.

Косолапов у цей час стояв біля столика, трохи на підвищенні, зовсім спокійний, начебто його це не стосувалося... Здоровані підбігли до столика, розлючені, наче звірі, скрегочучи зубами та з піднятими доверху кулаками. Люди завмерли... У цей момент Косолапов поглянув на них, випрямився та голосно крикнув: «Стій! Ані руш! Я відповідаю за зібрання. Якщо ви не припините бунт, я розпушу зібрання! Я вам кажу!» Здоровані зупинилися, а Косолапов декілька разів повторив: «Я розпушу! Я вам кажу!»

Одразу настала тиша. До Косолапова підійшов чоловік, який попросив взяти слово, а отримавши дозвіл, мовив: «Я був православний, а тепер я ніхто, невіруючий. Але якщо коли-небудь буду вірити, то так як він, – і вказав на Косолапова. – Але такими як ви не буду. Ви, наче стадо тварин, розлючені, не схожі на людей, не кажучи вже про ідеальних християн, намагаєтеся з кулаками захищати свою віру».

Його промова присоромила здорованів, тому що виявилось, що цю людину в Черняхіві всі поважали, і натовп затихнув. Після цього знову побігли за священником і знову його не знайшли. В цей час знайшли і привели якогось студента духовної семінарії і присутні на зібранні стали вимагати від нього, щоб він разом з батюшкою поговорив з Косолаповим. Той погодився.

Виступивши вперед, він став на поміст до Косолапова і поставив таке запитання: «Скажіть, чому ви не кланяєтеся хресту?» І розповів переказ про царицю Олену, що знайшла животворчий хрест Господень. Косолапов запитав: «Скажи, друже, якої форми був той хрест, на якому був розіп'ятий Христос? Адже ваші православні богослови сперечаються між собою: один каже, що хрест був, як буква Т, інші – що чотирикінцевий, восьмикінцевий, а ви кажете, що цариця Олена знайшла його. Але тоді суперечки припинилися б, так як він був би в наявності. Скажіть людям, це правда чи ні?»

Семінарист раптом повернувся до людей і сказав: «Так, це правда, правда», пішов поміж людей і більше не хотів сперечатися. Після семінариста виступив якийсь фельдшер і довго кричав: «Велика наша православна віра, всім вірам віра» і тому подібне, але Косолапов не звертав на нього уваги, запросив всіх на молитву і розпустив це зібрання.

До Косолапова підійшов один чоловік на прізвище Бойко, який назвав себе машиністом місцевого парового млина, та запросив Косолапова до себе у хату. Косолапов був у нього весь вечір, багато розмовляв, і зараз ця людина є віруючою разом з усією родиною.

Були і інші випадки. Одного разу Косолапов разом з благовісником області Миколою Парфентійовичем Кресняковим відправилися разом розшукувати віруючих у великій Волинській губернії, щоб разом всіх об'єднати в один Загальний Союз ЄХБ Волинської губернії. Для цієї мети вони приїхали в одне село, у якому вже було близько 35 віруючих, і ця громада існувала вже десь років 20.

Їм запропонували зібратися для проведення богослужіння. С., один із старих братів, подивився на них, що не мали ані вигляду, ані величі та були всі в пилюці, і сказав: «Ми вже чули, у нас уже знають істину, краще їдьте у сусіднє село М., що близько 7 верст звідси, та проповідуйте там. Там потребують, а у нас вже чули».

Брати-працівники, що весь цей час сиділи на підводі, переглянулися між собою та сказали своєму візниці: «Потрудися, брате Петре, дозволь твоєму коню довести нас у село, яке вказав брат». І вони приїхали у це село, де було благословенне зібрання. Почувши про це зібрання, брат С., який запропонував їхати в інше село, зрозумів свою помилку, хотів повернути Косолапова і Креснякова, але вже

було пізно. Благословенна пора вже минула. Брати поїхали далі, а їх навідали на зворотному шляху.

Ось при таких обставинах довелося працювати брату Пилипу Григоровичу Косолапову для проповіді спасительної звістки Євангелія Господа нашого Ісуса Христа, створення і організації Волинського об'єднання, а потім Житомирського обласного об'єднання віруючих євангельських християн-баптистів. Глибоко надіючись на свого Господа, Косолапов не зупинявся перед будь-якими труднощами, а намагався завжди виконувати доручену йому справу Богу, і на це йому вистачало сили волі і мудрості від Господа. Ця людина мала рідкісний характер, оскільки він вмів проводити бесіди з дітьми, підлітками, юнаками і дівчатами, людьми середнього віку, з літніми людьми. Він завжди приводив їх до радості, тому вони його любили.

У 1921-му Косолапов разом з благовісниками М. П. Кресняковим та Я. П. Грищенком відвідали дім першого пресвітера Меленівської громади і першого віруючого цієї місцевості Пантелеймона Павловича Грищенка, а також саму громаду, яка в той час закінчувала будівництво дерев'яного молитовного будинку на Дубравській Буді біля села Мелені нині Коростенського району, де провели декілька благословенних зібрань. Про цю громаду буде розказано далі.

Згадані брати відвідали Коростенську, Холосненську, Злобицьку громади ЄХБ, а потім Дашинську, Солодирську, Фрайнвальдську (нині Слобідську), Киянську Барашівського району і попутно багато інших місць Волині, де нараховувалося до того часу 3000 членів віруючих, і Слово Боже проповідувалося вже більше, ніж у 200 поселеннях Житомирської області.

Пилип Григорович Косолапов працював по всій області не покладаючи рук, потрапляючи у різні пригоди, про що вже було частково викладено вище. Але Господь повсюди йому допомагав у цій спасительній роботі, давав йому фізичні та духовні сили. У якості першого пресвітера області і члена правління Житомирського обласного об'єднання громад ЄХБ він відвідав і обслужив усі громади області, деякі навіть по кілька разів на рік.

За його безпосередньої допомоги і сприяння у Дашенській громаді ЄХБ у 1922–1923 рр. були проведені перші регентські курси, де пройшли навчання 70 курсистів.

У 1925 році у Дашенці Косолапов скликав Перший з'їзд ЄХБ Житомирського обласного об'єднання, на якому був представник Меленівського підрайону ЄХБ Грищенко Яків Пантелеймонович, автор цих рядків, тоді ще молодий брат. З'їзд проводився на лоні природи, у лісі біля молитовного будинку, але на половині засідання здійнялася сильна буря і пішов дощ. Відтак всі були змушені бігти у молитовний будинок і завершувати засідання там. Головним питанням з'їзду було створення Волинського об'єднання ЄХБ та обрання його керівництва. Головою Волинського об'єднання був одногосно обраний Пилип Григорович Косолапов, центром – губернське місто Житомир. Благовісниками обрали Миколу Парфентійовича Креснякова, Архипа Захаровича Соломонюка, Мечислава Лаврен-тійовича Гжибовського, Федора Яковича Гудзя.

Після цього Дашинку почали відвідувати і інші громади нашої області, пресвітер Хмелівської громади, що біля станції Майдан-Вила, неподалік від станції Шепетівка Хмельницької області, Іван Павлович Ковальчук, якому було близько 70-ти років, і жінка якого була з братів німців, про що буде написано далі.

Як вже було написано, працівники Пекарсько-Дашинської громади стали проводити зібрання у своїй законній житомирській групі у будинку шевця Муравицького на вулиці Маловільській. Але після того, як у місто переїхав Косолапов, настала тиша і спокій, бо він був надійний духовний працівник. Тоді працівники Пекарсько-Дашинської громади вже більше всього працювали в навколишніх поселеннях, ревно трудячись повсюди, як для Самого Господа. Косолапов працював не тільки по всій Житомирській області (Волині), але й у самому Житомирі, маючи, як ми вже згадували, молитовний будинок по вулиці Котовського, 10, і там же квартиру для своєї родини. До речі, цей будинок якимось чином зберігся і знаходиться у дворі 3-ї школи міста Житомира, неподалік від православного собору. Він гарно побілений, покритий. Що у ньому знаходиться зараз, мені не відомо, але він стоїть на своєму місці.¹³

¹³ За свідченнями віруючих, перероблений будинок зберігся до нашого часу як приміщення майстерні Житомирської гімназії № 3.

Дякуючи посиленій діяльності Пекарсько-Дашинської громади, навколо громади сталося велике пробудження бажаючих служити Господу згідно з істиною, відповідно до Євангельського вчення. Повсюди проходили благословенні переповнені зібрання, і брати вирішили організувати дві громади – Пекарсько-Плехівську і власне Дашинську. Микита Єрофейович Бондар залишився пресвітером цієї громади, а Тимофій Іванович Недзельський, як рукопокладений на диякона, був обраний виконуючим обов'язки пресвітера Дашинської громади.

Як Пекарсько-Плеханівська, так і Дашинська громада в 1910-1911 роках отримали від уряду штамп і круглу печатку.

Микита Єрофійович Бондар народився в 1853 році в селі-колонії Плехів Черняхівського району Житомирської області і був заможним чоловіком. Займався сільським господарством, любив бджіл і мав свою пасіку і багато хліба, але все це не задовольняло його безсмертну душу – він шукав чогось більш високого. Був одружений, мав 5 синів та 3 дочки, старший син Фадей був регентом у громаді.

У 1881 році Черняхівський район відвідав Іван Дементійович Лясоцький із села Косяківки Київської області. Після його проповіді увірували Микита Бондар, Євтихій Іваницький, Назар Іваницький. Коли у роки революції до Бондаря прийшли, щоб забрати надлишки хліба, то він вийшов назустріч прибульцям і запитав, чи вони прийшли з миром. Почувши у відповідь, що з миром, відкрив двері свого току і сказав, що тепер будуть молотити його хліб. Ми вже писали про духовну роботу цього щирого християнина, який після великої праці на ниві Божій не тільки навколо себе, але й віддалених місць, раптово помер у серпні 1920 року і був похований під керівництвом <...> на кладовищі села Новосілка.

Після смерті брата Микити Єрофійовича Бондаря на пресвітерство громади був обраний і рукопокладений Тимофій Іванович Недзельський, оскільки він виконував пресвітерські обов'язки, будучи раніше рукопокладеним на диякона. Як уже згадувалося, Недзельський навчався на ксьондза римо-католицької церкви, але після того, як увірував в свого особистого Спасителя Господа Ісуса Христа, цілком віддався служінню Йому і вже нічого не жалкував для Нього і Його великої справи спасіння грішників, що гинуть.

Тимофій Іванович Недзельський народився у с. Дашинка Володарсько-Волинського району колишньої Волинської губернії в 1850 році. В молодості навчався на ксьондза Римо-Католицької Церкви. Але коли у 1877 році приїхав проповідник Іван Григорович Рябошапка і проповідував там Слово Боже, то Недзельський разом з іншими увірував у Господа Ісуса Христа і в цьому ж році прийняв хрещення від І. Рябошапки і став служителем Ісуса Христа.

В 1906 році був обраний дияконом Пекарсько-Дашинської громади ЄХБ і був першим дияконом нашого братства у Во-

линській губернії. Мав велику дружню родину з 5-ти синів та 3-х дочок, гарну садибу біля лісу, сад, пасіку. У цій родині багато віруючих працівників знаходили собі прихист і кращий відпочинок, особливо у літню пору, відчуваючи тут братську любов і співчуття зі сторони цієї чудової родини, наче у домі Гая (Рим. 16:23). Брат виділив ділянку своєї землі і на ній власними силами і за власні кошти побудував дерев'яний будинок, який подарував громаді для богослужінь, закінчивши його у 1906 році. Також неподалік від молитовного будинку він виділив ділянку землі, яку подарував громаді під цвинтар громади.

Коли помер пресвітер громади Бондар Микита Єрофійович, то брат Тимофій Іванович був рукопокладений на пресвітера громади, але йому не довелося довго працювати, оскільки наш дорогий брат після короткотривалої хвороби у 1921 році відійшов до Господа на 72-му році життя. Він був похований місцевою церквою ЄХБ на цвинтарі громади за участі старшого пресвітера області Косолапова Пилипа Григоровича, великого скупчення народу і гостей області.

Приватна квартира, що слугувала за молитовне приміщення, була затісною, відтак серед членів громади виникло питання будівництва молитовного будинку. На своїй власній ділянці Недзельський добровільно виділив місце для будівництва молитовного будинку і на власні кошти, власними силами побудував «будинок для свого сина». Будівництво було завершене у 1905 році.

Неподалік від свого дому і знову ж добровільно Недзельський виділив ділянку своєї землі під цвинтар площею приблизно 100 метрів довжини і 70 метрів ширини.

Коли православне духовенство побачило побудоване приміщення за селом Дашенка в урочищі Курганці, де була садиба самого Недзельського, то почало скреготіти зубами на всіх віруючих, і тільки віруючі збирались на молитву, там одразу з'являлася поліція, урядник і навіть сам пристав і священник. Люди, які збиралися, були змушені розходитися по домівках. У селі Дашинка, наче навмисно, була терміново побудована невелика православна церква, а проти брата Недзельського за самовільну побудову молитовного будинку була порушена судова справа. Але судовим захистом було доведено, що громадянин Недзельський побудував цей будинок для свого сина, відтак духовенство судову справу програло на користь Тимофія Івановича Недзельського.

Зібрання проводилися у цьому будинку до 1967 року, аж поки місцева влада його не забрала начебто для школи. Тому громада декілька років тулилася в приватній квартирі свого пресвітера Єфима Яковича Антонюка. Потім з ласки Божої цей будинок звільнили від школи і знову передали громаді, де вона збирається з 1979 року і до сьогодні. Громада мала чудовий духовий оркестр і звичайний хор з 40 чоловік.

Самими ревними працівниками стали Микола Парфентійович Кресняков з села Небіж, його єдиний син, що увірував, Феofil Миколайович, Микола Павлович Грищенко, який народився у 1876 році і переселився у 1926 році у Канаду (де відійшов у вічність у 1971 році і похований тамтешнім пресвітером Іваном Гуком), брат Володимир Кирилович Федоренко, який прийняв хрещення 27 вересня 1923 року (він не тільки проповідував, але й співав у хорі громади, а також працював з молоддю до свого від'їзду у Київську область).

Микола Парфентійович Кресняков народився в 1882 році в с. Нєбіж Черняхівського району Волинського повіту і працював вчителем у церковно-приходській школі с. Фасова сусіднього Володарсько-Волинського району. Увірував у 1917-му після проповіді Шаблівського Феофіла Миколайовича з Фасової Рудні, що неподалік від залізничної станції Турчинка, а незабаром увірували його жінка і єдиний син Феофіл Миколайович. Це рідкісний випадок, коли вся родина майже одразу зважилася слідувати за Господом. Ця родина у 1918 році в один день прийняла хрещення від П. Г. Косолапова у Житомирі. Всі вони почали працювати для

Господа і оселилися неподалік від молитовного будинку Дашинської громади ЄХБ. Він багато допомагав Косолапову у відвідуванні вже колишніх громад ЄХБ Волинської губернії. На Першому з'їзді громад ЄХБ Волинської губернії у 1925 році у Дашинці М. Кресняков був обраний одним із благовісників Волинського обласного об'єднання ЄХБ.

Коли раптово помер перший пресвітер Дашинської громади ЄХБ М. Бондар, то М. Кресняков брав участь у його похованні на цвинтарі с. Новосілка неподалік від райцентра Черняхова. Микола Парфентійович разом з іншими служителями також приймав участь у похованні другого пресвітера Дашинської громади ЄХБ Тимофія Івановича Недзельського на початку літа 1921-го. Після смерті Т. Недзельського у тому ж році М. Кресняков був одностайно обраний третім пресвітером Дашинської громади і ревно виконував це служіння до 1929 року. У цьому році він був засланий до Караганди на 10 років, а після їх відбуття отримав ще 10 років, після яких невдовзі помер 28.03.1971 р. на 90-му році життя. Похований у Караганді місцевими віруючими. Його син Феофіл Миколайович був засланий у 1929 році до далеких місць, де і помер, так і не повернувшись.

Брат Недзельський Тимофій Іванович був товариською та уважною людиною серед тодішнього братства. Він мав чудову садибу біля лісу, сад, пасіку. У нього була велика і дружня родина з 5 синів і 3 доньок. У цій родині під час царських гонінь багато віруючих знаходили собі прихист і кращий відпочинок, а під час єврейських погромів багато хто мав надійне спасіння від усіх небезпек.

В цій прекрасній і чудовій родині багато працівників зі своїми сім'ями мали також простий відпочинок у літню пору, відчуваючи ревне братське милосердя і любов цієї чудової родини, що надовго залишалося у них в пам'яті, наче будинок Гая двадцятого століття (Рим. 16:23).

Т. І. Недзельський помер в 1921 році і був похований за участі старшого пресвітера області П. Г. Косолапова та інших працівників громади. На похоронах були присутні майже всі члени Дашинської громади і багато жителів села.

Після смерті Недзельського пресвітером Дашинської громади був обраний Н. П. Кресняков, який працював на цій посаді до 1929 року. Він сумлінно працював не тільки у своїй громаді, але й далі, у Житомирі та інших місцях області. Як колишній вчитель, він знав, як навчати людей Євангельським істинам і слову Самого Господа Ісуса Христа. Багато душ твердо вирішували покінчити з пияцтвом, тютюнопалінням та іншим непотребом, звертались з покаєнням до Господа і слідували за ним Євангельським шляхом.

Такі дії не подобалися силам зла і війни – вони намагалися позбавитися таких працівників, але видимих причин для цього не було, оскільки всі віруючі чесно і сумлінно працювали у колгоспах, виконуючи всі роботи, які їм доручали. Тоді сили зла і війни згодилися віднайти фальшиві обвинувачення і в 1937 раптово схопили: з села Писарівка, що поряд – 25-річного Івана Тимофійовича Розвадовського, з села Дашинка – 39-річного Данила Моргуна, Павла Забродського, 30-річного Володимира Михайловича Мянновського, його брата Мянновського Олександра Михайловича, який був біля 32 років, 37-річного Поліщука Михайла Федоровича, його 35-річного брата Поліщука Леонтія Федоровича, Креснякова Феофіла Миколайовича, зовсім молодого неодруженого 22-річного юнака.

Вони до своїх родин не повернулися, віддавши своє життя на жертовник за велике вчення Господа нашого Ісуса Христа. Одночасно взяли батька останнього, Креснякова Миколу Парфентійовича 1882 року народження. Він відбув 10-річний термін, потім отримав ще один 10-річний строк, після чого залишився проживати у Караганді, де був членом громади ЄХБ. Одного разу він відвідав Дашинську громаду і знову виїхав до Караганди, де з повною надією на свого Спасителя відійшов у вічні оселі у 1972 році. Павло Кучинський і Володимир Зіновійович, яких взяли одночасно, повернулися додому після дворічного терміну.

Після Миколи Парфентійовича Креснякова обов'язки пресвітера у Дашинці виконував Михайло Данилович Коргун з 1929 по 1932 рік і припинив їх виконання за сімейними обставинами. Далі до 1936 року це служіння ніс Коритко Володимир Зіновійович. З 1936 року служіння припинилися з різних причин, у тому числі, у зв'язку з воєнним часом. Після війни, у 1945 році після Дня Перемоги брати та сестри піднесли духом, зібралися та обрали пресвітером Дашинської громади Антонюка Єфима Яковича 1898 року народження. Після рукопокладення брат сумлінно ніс служіння до дня своєї раптової смерті у 1976 році. Ще за свого життя він бачив на посаді пресвітера Павлюка Анатолія Давидовича, який ревно виконує свої обов'язки до цього часу.

Дашинська громада – одна з громад області, яка не зазнала протягом 100 років ніяких поділів, не враховуючи 22 членів з села Михайлівки цього ж району, які після того, як увірували, були зваблені іншими мовами та іншими особливостями так званих п'ятидесятників або християн віри євангельської. Вони відкололися від єдності віри, не хочуть мати спілкування з нами, до сих пір самі по собі десь проводять зібрання.

Ми вже дещо розповідали, що коли обставини, пов'язані з революцією, трохи змінилися, у місті стало спокійно і П. Г. Косолапов у якості голови Волинського братського об'єднання або старшого пресвітера працював не тільки в області, але й у самому місті Житомирі.

Єфим Якович Антонюк народився у 1898 році у селі Дашинка Володарсько-Волинського району і займався сільським господарством. Увірував у Господа, у 1928 році прийняв хрещення і став членом Дашинської громади ЄХБ. Коли попередні пресвітери громади відійшли у вічність, то після Дня Перемоги виникло питання про обрання пресвітера громади. Одноголосно був обраний Є. Я. Антонюк. Брат був сумлінним працівником у своїй громаді і іноді навідував навколишні громади. Був поборником єдності народу Божого. Протягом 100 років Дашинська громада не знала ніяких

поділів, крім випадку, коли 22 члени громади у селі Михайлівка, що знаходиться в 15-ти км, з приїздом в область відомого всім Воронаєва з Одеси відкололися і до сих пір стоять осторонь, називаючи себе п'ятидесятниками.

Але не довелося брату довго трудитися у церкві, оскільки одного ранку зайшов із двору до кімнати, сів на стілець і після декількох зітхань його серце зупинилося. Брат без всякої хвороби раптово помер, відійшовши у повній вірі та надії до Господа на 79-му році життя у 1976 році. Похований на цвинтарі громади.

Оскільки у місті зібрання проходили регулярно і у нього був надійний помічник – брат Соломонюк Архип Захарович, то він вирішив відвідати деякі навколишні поселення. З цією метою він зібрав декілька чоловік, які співали, і вирішив поїхати в сусіднє містечко Левків за 10-12 км від міста, щоб там посіяти насіння Слова Божого. З його допомогою там було проведено декілька благословених зібрань. Почалося велике пробудження, так як люди кидали пияцтво, тютюнопаління, брудні та шкідливі справи і вирішували жити згідно з вченням Ісуса Христа. Там з'явилося багато членів – християн євангельського сповідання. Незабаром була організована Левківська громада, де стараннями віруючих був побудований дерев'яний молитовний будинок і організований хор, щоб злагоджено прославляти свого Спасителя і Господа Ісуса Христа. Звістка швидко розповсюджувалася у сусідніх поселеннях.

Першим пресвітером цієї громади був обраний Ігнатій Павлович Клименко. Перше зібрання відбулося в одного брата коваля, якого звали Федір. Справа Божа тут зростала і число віруючих збільшувалося. Але сили війни і зла не дримали, щоб нанести шкоду рятівному руху в селі – від підпалу повністю згорів молитовний будинок. До самого початку Вітчизняної війни зібрання проводилися у приватних квартирах. У нас час громади ЄХБ у Левкові не існує, а 22 члени, що залишилися, перейшли до автономних необ'єднаних п'ятидесятників і проводять свої нелегальні зібрання під керівництвом Тимофія Клименка.

Коли у Левкові проводилися регулярні зібрання ЄХБ, то якимось туди приїхав на конях один чоловік із села Млинище, що знаходиться за 8 км від Левкова. Він розповів господарю будинка, що у їх селі помирає один чоловік, який був у німецькому полоні, і, перебуваючи у гарячці, просить покликати до нього пресвітера, а вони навіть не знають що означає це слово. Федір підвів його на зібрання і вказав на Косолапова, що це пресвітер.

Після закінчення зібрання той чоловік почав просити Косолапова, щоб він поїхав з ним до хворого. Косолапов погодився, а оскільки всім було цікаво, що пресвітер буде робити з хворим, то запрягли декілька підвод і поїхали у Млинище, спочатку до хворого, а потім

до візниці, що приїжджав у Левків. Батьки, дізнавшись, що Степан привіз якогось пресвітера, сильно злякалися. Косолапов, а з ним і інші ввійшли до будинку, сіли біля столу та заспівали духовну пісню. Селом пішов розголос, що Степан привіз пресвітера, тому зішлося стільки людей, що у кімнату неможливо було зайти.

Запросивши всіх до молитви, Косолапов відкрив Євангеліє, промовив відповідне Слово Боже про непотрібних богів і закінчив свою промову молитвою. Після цього вони пішли до хворого на інший край села, за ними йшло дуже багато людей, наче святковий святий хід. На Косолапова, як на велику людину і на якесь диво, перемовляючись, казали між собою: «Це пресвітер!»

Хворий лежав непритомний у сильній гарячці і про щось марив. Коли йому сказали, що йде пресвітер, то хворий почав голосно співати: «Христос воскрес із мертвих!» Косолапов підійшов і став до нього говорити. Хворий підняв на нього погляд і промовив: «Господи! Я хочу бути здоровим!» Косолапов відповів, що Господь дасть йому здоров'я, прочитав відповідне слово з Євангелія, звершив молитву над хворим і подав надію, що якщо він буде вірити Господу, то Він дасть йому одужання.

Брати роз'їхалися по домівках, а хворий, якого звали Сила, незабаром одужав. Через деякий час Косолапов ще раз відвідав це село і до нього підійшла мати візниці Степана, яка запросила дорогого брата до хати. Після цього вся родина увірувала у Христа як у свого особистого Спасителя. Окрім них багато душ в селі увірували у Господа, стали регулярно проводити зібрання і була утворена Млинищанська громада ЄХБ. Цікаво зазначити, що колишній хворий, Сила Консевич, був обраний першим керівником громади, а людина, яка підвозила Косолапова, Степан Українець, став також віруючим і всім відомим братом у Христі.

Звідси Слово Боже розповсюдилося у навколишні села, зокрема у село Ліщин, де є група віруючих більше, ніж 20 чоловік, яка регулярно проводить зібрання. Після смерті брата Сили Консевича керівником був обраний Іван Васильович Шейгас. В останні роки у ці поселення стали вкрадатися різні пророки і вчителі із ознаками та іншими мовами, які зваблювали віруючих в автономні п'ятидесятники.

За п'ять кілометрів від Житомира по шосе на Київ була організована Калинівська громада з 30-ти членів, де керівником був обраний брат Крисан Лаврентій, згодом рукопокладений у пресвітери цієї громади Правосервовим Дементієм Олексійовичем. Його жінка Крисан Емілія пам'ятає, що 6-річною носила вдень їжу приїжджому Івану Григоровичу Рябошапці, що приїхав для проведення духовної роботи з півдня України у 1877 році. Через гоніння брат не міг показуватися у денний час, але з приходом ночі наставала повна свобода для проведення богослужінь. У таких умовах довелося нашим першим братам розповсюджувати Євангеліє «по всьому світу» (Мк. 16:15).

За 14 кілометрів від Житомира у селі Волиця, завдяки ревності П. Г. Косолапова та інших служителів, багато людей покалися, навернулися до Господа і проводили богослужбові зібрання. З'явилася потреба в організації Волицької громади. Пресвітером був обраний сумлінний і стійкий брат Максим. Віруючі брати і сестри так ревно працювали для Бога, що за короткий проміжок часу своїми силами на ділянці одного брата побудували великий дерев'яний молитовний будинок, покритий соломною, як це прийнято у селах.

Був організований чудовий хор, який так гарно і злагоджено славив Господа, що душі розчулювалися серцем і віддавалися на служіння Господу. Вороги Христа та його Церкви ніяк не могли дивитися на таке пробудження, коли п'яниці і курці позбавлялися цих вад, каялися і служили Господу. Однієї ночі згаданий молитовний будинок хтось підпалив і він повністю згорів. Віруючі були змушені проводити зібрання по хатах. Пресвітером був обраний брат Павло.

Настав важкий 1933 рік. Багато людей, і віруючі також, були змушені виїхати в більш сприятливі місця Радянського Союзу. Громада перестала існувати, так як віруючих залишилося дуже мало.

По дорозі на Бердичів, за 12 кілометрів від Житомира, виникла велика громада адвентистів, які дружно і сумлінно працюють в колгоспі всі дні, також у неділю, зате у день суботній вони повністю вільні, ніхто їм не чинить супротив, і вони в суботу цілий день проводять свої зібрання.

У районі, за 20 кілометрів від Житомира, де зараз знаходиться село Березівка, була велика німецька громада баптистів, був великий

молитовний будинок, прекрасний духовий оркестр, великий звичайний хор. Пресвітером там був довгий час дехто Гриневич, який колись за запрошенням відвідував російські громади. Це була колонія «Рутковський хутір». Перед Вітчизняною війною всі німці були змушені виїхати до Німеччини, громада припинила своє існування. У 1939 році пресвітер Гриневич був раптово заарештований і у свою родину не повернувся.

Далі від села Березівка, по дорозі на Новоград-Волинський, Слово було посіяне у селах Новий Завод, В'юнки та в інших місцях, звідки родом наш брат Янченко Леонід Михайлович.

Ми вже згадували, з яким сумлінням та сердечною любов'ю був відданий своїй святій посаді наш старший брат по Житомирській області Пилип Григорович Косолапов, а також його найближчі помічники – Архип Захарович Соломонюк та інші. Божа справа розповсюджувалася не тільки у самому місці Житомирі, але й в околицях, а також у всій Житомирській області (Волині). Багато людей скорилися всеперемагаючій вірі у Господа Ісуса Христа і стали служити Господу, у Якого увірували.

Відверто кажучи, вороги Христа і його Церкви, всі сили війни і зла не могли терпіти такого стану, коли відчайдушні п'яниці, курці, блудодії і всілякі розпусники зупинялися, каюлися і починали служити Господу, ведучи чесний, здоровий і культурний спосіб життя. Такі сили війни, зла і всілякого невігластва всіма силами намагалися знищити хоч деяких працівників Євангелія, припинити подальшу євангелізацію великого спасительного вчення Господа нашого Ісуса Христа, напоумлення непорядних, потішання малодушних, підтримки слабких і довготерпіння у всьому (1 Сол. 5:14).

З цією метою було створено декілька завідомо неправдивих показань на головних працівників. У 1937 році або раніше схопили у Житомирі: 50-річного Пилипа Григоровича Косолапова 1898 року народження, 55-річного Архипа Захаровича Соломонюка, 27-річного Максима Леонідовича Поплавського, 25-річного Леоніда Шиманського, 30-річного Василя Хайнацького, 60-річного Федора Івановича Яковенка та всім відомого 35-річного Букреєва, який був проїздом у Житомирі. Усі, крім Косолапова, не повернулися, віддавши своє життя у жертву за велике, живе і спасительне вчення Господа Ісуса Христа.

Що стосується Косолапова, якого схопили у 1929 році, то його утримували у харківській в'язниці. Коли його тіло почало майже розкладатися, то його віддали дружині Анастасії Дмитрівні. Через три дні він тихо помер на квартирі, на руках своєї дружини, відійшовши на лоно Авраамове в тихі оселі свого Небесного Отця в 1933 або 1934 році. Був похований на міському кладовищі Харкова місцевою громадою ЄХБ. На цьому місті зараз багатоповерхівки, а від кладовища і сліду не залишилося. Його дружина, Анастасія Дмитрівна, померла у Харкові під час війни, і теж там похована.

Коли не стало Пилипа Григоровича Косолапова, цього невтомного працівника, який часто за сумісництвом виконував обов'язки пресвітера Житомирської громади, то ці обов'язки став виконувати Пилип Прокопович Іваницький, і зібрання стали проходити регулярно. Через кілька років П. Г. Косолапова перевели з Житомира у Харківську в'язницю, і його дружина Анастасія Дмитрівна також переїхала у Харків. Приміщення на вулиці Котовського, 10 звільнилося і там поселився Коваленко Сергій Микитович родом з села Мала Цвіля Городницького району Житомирської області. Незабаром у Житомир з Вінниці переїхав брат Лазовський, який став працювати у Коваленка секретарем. Обидва брати проводили всю духовну роботу у Житомирській громаді.

Настала Велика Вітчизняна війна 1941–1945 років, одразу виникли різні труднощі і в духовній роботі, так як деяким працівникам громади довелося піти на фронт для захисту своєї любої Батьківщини. У місті відчувалася нестача продуктів харчування, але у віруючих сім'ях навіть за таких обставин було можливо знайти братський прийом і затишок. У родині, де в убогих обставинах проживав брат Осадчук Степан і його чудова дружина (Минора?), завжди ділилися, чим могли. Ця жінка, навіть маючи діточок, завжди пригощала тарілкою смачного супу або склянкою чаю будь-якого заїжджого брата, який до них заходив.

З Києва переїхав на проживання у Житомир разом із родиною Шабадан Олександр Омелянович, який також брав певну участь у роботі Житомирської громади.

Коли у 1939-му кордон з ясновельможною Польщею відкрили і Західна Україна відійшла до СРСР, то з'явилася можливість вільно

спілкуватися з віруючими братами із західних областей. У 1941 році брат Демчук Олександр Григорович з Новограда-Волинського самостійно поїхав у Гвоздівську громаду ЄХБ, що біля Корця, і запросив братів приїхати в Житомирську область для роботи. Тоді приїхали Захарій Тихонович Речун-Панько, Дзинут-Малей, Пищик і Віктор Кононович Щавлінський, у якого були родичі як у самому Новограді-Волинському, так і в селі Білка Довбиського району. Речун-Панько приїхав у Житомир і працював на посаді старшого пресвітера Житомирської області, яка була утворена 22 вересня 1937 року. Речун-Панько організував на верхньому поверсі одного будинку по вул. Леніна канцелярію області, де працював Іван Андрійович Беркута родом із колишньої Гізівщинської громади Любарського району.

Речун-Панько мав лагідний і добрий характер, завжди розмовляв і проповідував українською мовою, намагався відвідувати всі громади області і навіть окремі групи і сім'ї, де тільки кого знав. Намагався вникати у подробиці і допомогти кожному. У деяких громадах почали рукопокладати служителів церкви і повсюди підтримувати Слово Боже. Але в 1943 році воєнні дії ускладнилися, і Речун-Панько, попросившись с деякими братами, виїхав. Старшим пресвітером у Житомирській області став Віктор Кононович Щавлінський, який тимчасово працював в Новоград-Волинській громаді. Своїм секретарем він запросив виконуючого пресвітерські обов'язки Меленівської громади ЄХБ Коростенського району Грищенка Якова Пантелеймоновича, якому Щавлінський доручав різні справи громад області.

У цей час в Житомирі з'явилися п'ятидесятники або християни віри євангельської, які проводили свої окремі зібрання. Дізнавшись про них, житомирські брати стали їх відвідувати і пропонувати разом здійснювати служіння Господу. Була назначена сумісна нарада, на яку більшість людей прийшла, вирішили проводити богослужіння разом і разом працювати, уклали особливу угоду і з радістю і подякою Господеві всі розійшлися по домівках. Але це було тільки на папері, оскільки мало хто приходив, окрім їх керівника Кирила Пилиповича Фролова. Нарешті виявилось, що єдність їм не потрібна, не потрібна спільність, про яку говорив апостол Павло у Посланні

до Євреїв (13:16) – їм потрібні були інші мови, невимовні слова, гучні молитви на всю хату і на всю вулицю.

Окрім Фролова, помітними працівниками були Станіслав Петрович Єзерський та пророчиця Апончик Ольга. Цих людей, яких іноді називають неб'єднаними або автономними п'ятидесятниками, у Житомирі нараховувалося біля 50 чоловік.

У місті є зареєстрована Рада Церков ЄХБ, що відділилася від єдності з ВР ЄХБ і якою керує Виноградський Данило Михайлович, рукопокладений у сан єпископа у 1972 році самим Генадієм Костянтиновичем Крючковим, що приїжджав у Житомир інкогніто.

У місті є великий православний собор, великий римо-католицький костел, ще один закритий римо-католицький костел, старообрядницька громада і невелика старообрядницька церква навпроти старого Руського цвинтаря, одна синагога і декілька закритих колишніх синагог, чудова лютеранська кірха, яку закрили і в якій зараз знаходиться дитяча спортивна школа.

У листопаді 1944 року Яків Пантелеймонович Грищенко, секретар обласного пресвітера, взявши валізку, поїхав у Новоград-Волинський на попутному військовому автомобілі, так як автобусів тоді ще не було. У автомобілі перебували тільки Грищенко і один військовий чоловік у тілогрійці з речовим мішком. За 15 кілометрів до Новограда-Волинського Грищенко, що сидів на своїй валізі, відчув сильний удар, звалився і вже нічого не пам'ятав.

Виявилося, що Грищенко, якого вважали вбитим, викинули з автомобіля на шосе. Його підбрав якийсь автомобіль і відвіз у сусіднє село. Було запропоновано відвезти труп у Новоград-Волинську лікарню, що й було зроблено. Його відвезли у міську лікарню на підводі і поклали у коридор, накривши пальтом. На сьомий день з'явилися ознаки життя, тихий стогін і вбитого віднесли у палату, де почали давати засоби для одужання, після яких Грищенко почав приходити до тями. Голова його була вся у крові, як і обличчя, на лобі була глибока рана, а також багато ран на голові. Медсестри почали дещо розповідати про те, що сталося.

Дізнавшись про цей випадок, старший пресвітер декілька разів навідав хворого, а потім члени громади щодня приносили їжу, гостинці тощо. Хворому довелося бути в лікарні два з половиною

місяці. За нагальним проханням, головний лікар Кисельов ледь погодився виписати хворого з лікарні. На автомобілі його привезли у Житомир, де кожен день потрібно було ходити на перев'язку. Коли була пред'явлена довідка Кисельова, то житомирській лікар сказав, що вона липова, оскільки з такими пошкодженнями черепа не живуть, хіба що один на 2000 або на 1000 чоловік. Я. П. Грищенко сказав, що він і є один з тих 2000 або 1000. Лікар засміявся і погодився. Цілий рік довелося ходити на перев'язку, Грищенко вже не міг працювати секретарем і поїхав до себе додому.

Водії-негідники від'їхали від Новограда-Волинського 20 км, викинули на узбіччя валізку, де була кишенькова Біблія і різні папери. Одна жінка, яка їхала на підводі, побачивши валізку і папери, дбайливо їх підбрала і знайшла адресу дочки Грищенка, Ольги Яківни, яка терміново приїхала до Новограда-Волинського і в лікарні знайшла свого постраждалого батька. Виявилося, що та жінка була дружиною голови Жеребилівської сільської ради Новоград-Волинського району.

До нього був відправлений член громади Олександр Григорович Якимчук, який приніс чемоданчик з Біблією хворому брату. Три роки довелося носити пов'язку на пораненій голові, бо на тим'яній частині голови було понад десять глибоких ран, після яких залишилися глибокі шрами до сьогодні. Через це брат змушений був полишити своє секретарство у старшого пресвітера області.

Щодо старшого пресвітера Віктора Кононовича Щавлінського, то він був ув'язнений за видачу якоїсь незаконної довідки, а Сергій Микитович Коваленко також за щось був арештований, і пресвітером Житомирської громади став Іван Лаврентійович Ковальський. І. Ковальський, людина похилого віку, 1886 року народження, який раніше працював пресвітером Федорівської громади Черняхівського району, ревно виконував свої обов'язки протягом тривалого часу і сердечно турбувався про духовний стан громади, не залишаючи її і тоді, коли його здоров'я похитнулося. Після короткочасної хвороби І. Л. Ковальський відійшов у оселі свого Небесного Батька на вічний спочинок. Похований у 1964 році на старому міському цвинтарі в присутності старшого на той час пресвітера області Я. П. Грищенка.

Після смерті І. Л. Ковальського пресвітерські обов'язки були покладені на диякона Іллю Олександровича Ільченка, людину похилого віку. Він також через три роки помер, і через деякий час пресвітером Житомирської громади був обраний Мечислав Лаврентійович Гжибовський 1907 року народження. Він був рукопокладений на пресвітерське служіння Татарченком Іваном Яковичем, старшим пресвітером по Донецькій області, який перебував на той час у Житомирі.

Внаслідок хвороби ніг М. Л. Гжибовський міг нести служіння у громаді тільки на місці, та й то з труднощами. Через декілька років роботи хвороба ніг змусила брата просити звільнення від церковної роботи. Він був звільнений від пресвітерських обов'язків і залишився почесним пресвітером Житомирської громади. Його місце зайняв молодий брат-проповідник Валентин Поплавський, який ревно працює до сьогодні. М. Л. Гжибовський захворів і на 69 році життя у 1976 році відійшов на вічний спочинок до свого Небесного Батька, був похований на <...> цвинтарі.

Коли спочатку Віктор Іванович Щавлінський, а потім Сергій Микитович Коваленко були заарештовані, то міська рада поспішила звільнений молитовний будинок за адресою вул. Котовського, 10 оформити у власність. Громада ж тривалий час проводила богослужіння по вулиці Рудненській, 8 у тимчасовому орендованому приміщенні, яке з часом стало дуже тісним. Братська рада Житомирської громади за участі старшого пресвітера по Житомирській області Я. П. Грищенко порушила питання перед міською радою надати яке-небудь приміщення або хоча б сарай, чи одну стіну, щоб громада могла пристосувати приміщення під молитовний будинок. Міська рада категорично відмовилася надати приміщення, аргументуючи відмову тим, що ніякого приміщення в місті немає.

Тоді Церковна рада почала просити повернути їй порожній будинок за адресою вул. Котовського, 10. Міська рада відповіла, що будинок заражений грибком і підлягає негайному знесенню. Громада відповіла, що є спеціаліст, який вирішить проблему грибка, бо громада вкрай потребує приміщення для молитовного будинку. Тоді міська рада в авральному порядку організувала якусь школу шоферів, а громаді поспішили відповісти, що це приміщення по вул.

Котовського, 10, зайняте. Розуміючи, що міськвиконком категорично не хоче надати приміщення, громада незабаром знайшла будинок по вул. Шевченка, 43, який належав громадянину Тадеушу Яковичу Ришкевичу, орендувала його і пристосувала для потреб молитовного будинку. Туди були перенесені богослужбові зібрання громади.

Через декілька років це приміщення виставили на продаж, і громада порушила клопотання перед владою про купівлю цього приміщення для молитовного будинку і дозволу для збирання коштів серед членів громади. Міська рада не визнавала права оформлення документів про купівлю-продаж в нотаріальній конторі, відтак брату Я. П. Грищенко довелося два рази їхати до уряду в Київ щодо видачі нотаріусом документів релігійній громаді, та ще й християнам-баптистам. Міська рада надавала громаді різні відповіді, намагаючись всіляко гальмувати оформлення купівлі будинку.

Кожну неділю громаді назначалися аудієнції по цій справі (у той час неділя вважалася робочим днем). Брату Грищенку довелося просидіти у міській раді 26 неділь з різними клопотаннями, нікуди не виїжджаючи з Житомира, аж поки нотаріус не оформив документи про купівлю-продаж згаданого приміщення під молитовний дім. Після 1961 року за кошти у розмірі 12000 рублів громада придбала цей будинок. Після купівлі приміщення було розширено, відремонтовано, і громада почала проводити богослужіння.

Не пройшло й трьох років, як громаді було запропоновано шукати собі інше місце, оскільки на місці молитовного будинку планувалося спорудження якогось двоповерхового приміщення під гуртожиток. Що було робити? Знову почалися клопотання громади, і міськвиконком виділив на околиці Житомира в районі Соколової Гори ділянку під забудову за адресою вул. Максютова, 208. Там за допомогою Господа і братів за один місяць був збудований гарний будинок з цегли з усіма зручностями і приміщення для канцелярії старшого пресвітера по Житомирській області. Там і по теперішній час громада проводить свої регулярні богослужіння.

Житомирська громада сьогодні має більш 300 членів у своєму складі, прекрасний хор і оркестр струнних інструментів.

Ми вже згадували про те, що після В. К. Щавлінського область залишилася без старшого пресвітера. Тому на цю посаду був

призначений член Злобицько-Холоснівської громади брат Петро Йосипович Хорошун з Коростенського району. Він був на цій посаді всього півтора року, бо духовною працею він не опікувався – відвідав тільки декілька громад області і майже ніякої духовної роботи в області не проводив.

Внаслідок цього на його місце був присланий з Києва Анатолій Гнатович Ліньов, уродженець Ємільчинського району Житомирської області. Він ревно взявся за духовну працю в області, став відвідувати громади і приводити в порядок духовні справи у громадах області, бо ніде майже нічого не було зроблено. Але через півтора року своєї роботи А. Г. Ліньов був відкликаний до Києва, і на його місце був призначений дехто Максим Якович Нагорний з християн віри євангельської. Йому було доручено київським керівництвом здійснити у Житомирі повне об'єднання з житомирськими християнами євангельської віри, якими у той період керував Кирило Пилипович. Зазнавши невдачі, Нагорний М. Я. пропрацював лише три місяці.

Потім старший пресвітер по Україні брат Олексій Леонідович Андреев спочатку листом, а потім телеграмою викликав до себе у Київ Якова Пантелеймоновича Грищенка, який був дияконом і виконував пресвітерські обов'язки у Меленівській громаді Коростенського району. О. Л. Андреев запропонував йому попрацювати у Житомирській області старшим пресвітером. Не маючи здібностей і вважаючи себе слабо підготовленим до такої роботи, Я. П. Грищенко категорично відмовився, але Олексій Леонідович переконливо став просити не відмовлятися, а прийняти пропозицію і з надією на Господа їхати і працювати в Житомирську область. Я. П. Грищенко зі сльозами на очах відмовлявся їхати працювати в Житомирську область, але завдяки наполегливому проханням старшого брата Я. П. Грищенко погодився і, отримавши письмове направлення, виїхав на роботу.

Розпочавши роботу в області, Я. П. Грищенко отримав від своїх попередників А. Г. Ліньова і М. Я. Нагорного лише список громад області і більше нічого. Створення канцелярії старшого пресвітера по Житомирській області розпочалося з купівлі паперу для друку та друкарської машинки. Всіх діючих громад було <...>. Більше половини пресвітерів не були рукопокладені, у них не було належних

довідок на право здійснення пресвітерських служінь у громадах. Потрібен був час для детального вивчення духовного стану всіх громад і їх служителів, випробування їх у роботі, щоб «рук ні на кого не покладати поспішно» (1 Тим. 5:22).

Необхідно було провести у всіх громадах духовно-виховну роботу з укріплення духовного життя і єдності віруючих, бо у Житомирській області майже половина віруючих виявилися п'ятидесятниками. Вони не тільки не бажали єдності народу Божого, але навіть не хотіли зустрічатися з віруючими християнами-баптистами. Такий стан справ залишається і нині. В області є адвентисти сьомого дня, білосорочинці, суботники, суботники-п'ятидесятники, трясуні і цнотливі. Всі ці течії, де тільки можливо, шматують на куски «Єдине Тіло Христове».

Багато треба було навести порядку у складі церковних рад громад, написати необхідні довідки для пресвітерів, виконавчих органів, оформити всі молитовні будинки і молитовні приміщення. Вся ця робота вимагала багато часу і зусиль, і все це лягало на одні плечі, бо не було ні помічника, ні секретаря. Всю роботу доводилося виконувати одній людині – старшому пресвітеру області. Тому не дивно, що могли бути у цій роботі упущення і недоробки.

Автобусів, як зараз, не було і доводилося пішки проходити 50 кілометрів асфальтовою дорогою. Ніде за цей час не попадалася жодна вантажна автомашина, а якщо і траплялася, то доводилося сідати на дрова, цеглу чи вугілля. Тільки так можна було під'їхати, а інакше – лише пішки, пішки. Ось за таких умов звершувалася велика робота з розповсюдження Великого Всеперемагаючого Спасительного вчення Господа нашого Ісуса Христа. Бог допомагав, давав силу і багато грішників каюлися і наvertsалися на шлях спасіння.

В цей час, у 1954 році, повертаючись з відвідування Солодирської громади ЄХБ, старший пресвітер області Я. П. Грищенко їхав попутною вантажною машиною з працівниками Лезниківського кам'яного кар'єру, що знаходився за Володарськ-Волинським. На одній з вибоїн лавка з працівниками зломилася і впала на праву ногу брату так, що у нього зламалася велика гомілкорова кістка. Водій злякався, а директор кар'єра дав швидке розпорядження терміново везти хворого в житомирську лікарню, що і було зроблено. Хворий

благополучно був доставлений у лікарню, де Я. П. Грищенко пролежав півтора місяця і лише потім приступив до роботи.

Восени 1967 року у Житомирі відбулася обласна нарада служителів громад області, на якій Я. П. Грищенко був звільнений від своєї роботи у зв'язку з виходом на пенсію, а замість нього став працювати пресвітер Хмельницької громади ХВС Вінницької області Володимир Сергійович Глуховський, якому були передані всі справи по Житомирській області. В. С. Глуховський ревно взявся за роботу в області, але не встиг він зо всіма добре познайомитися, як через півтора року роботи в Житомирській області він був переведений на таку ж роботу у Львівську область. Свою роботу у Житомирській області він повинен був передати слухачу біблійних заочних курсів ВСЄХБ, члену Житомирської громади, вихідцю з членів Солодирської громади ЄХБ, молодому брату Кравченку Якову Михайловичу, що народився у 1937 році. Вихованець дитячого будинку, Я. М. Кравченко ревно працює в Житомирській області до сьогодні, намагаючись раз на місяць бути в кожній громаді декілька разів.

Варто ще раз відзначити, що колишній старший пресвітер брат Я. П. Грищенко як ніхто інший добре і детально ознайомився з усіма п'ятидесятниками або автономними п'ятидесятниками Житомирської області. Більше всіх він мав з ними самі близькі братські стосунки і відверті бесіди, щоб працювати разом для Господа, тому що цього вимагає вчення Ісуса Христа і християнська справедливість. За основу завжди бралось повеління Господа Ісуса Христа і знаменита Серпнева Згода 1945 року.

Для допомоги у цій роботі Я. П. Грищенко запрошував працівників від свого союзу і від союзу п'ятидесятників. Вони більше трьох разів приїжджали для об'єднання в Житомирську область і, як виявилось, даремно: декілька разів з Києва приїжджав покійний брат Дмитро Іванович Пономарчук, покійний голова Союзу п'ятидесятників Гаврило Гаврилович Покурко, працівник з Одеси брат Кузьменко, представник п'ятидесятників з Хмельницької області брат Бернацький Петро і з Рівненської області брат Пінчук із старшим пресвітером області. Всі вони поїхали в Любар, де колись була велика громада ЄХБ, у яку входило більше ніж 300 членів.

Тепер там п'ятидесятники, ще й які: зустрічатися з баптистами не хочуть. Вони обіцяли зібратися вечором для бесіди. Прийшов вечір, і ні душі не було на зібранні. Нам сказали, що сьогодні неділя і багато хто на відвідинах, тому не прийшли, а ось завтра, в понеділок, нехай приходять – всі будемо у зібранні. Прийшов вечір, ми прийшли з приїжджими братами, а на зібранні не було ні душі. Навіть не було тих, хто розмовляв з нами і обіцяв бути на зібранні.

Нам зніяковілим із сумом прийшлося їхати додому. Отже, ВР ЄХБ необхідно в'яснити, що це за люди: чи вони п'ятидесятники, християни віри євангельської, чи навіть не знаю, як таких людей назвати...

Через деякий час, однієї неділі вранці деякі із згаданих наших працівників раптово приїхали і разом із старшим пресвітером Я. П. Грищенком пішли на переповнене зібрання цих людей у селі Житенці Любарського району Житомирської області. Нам вони запропонували сказати слово, що і було зроблено. Всі члени зібрання були дуже задоволені, про що свідчили їх радісні обличчя. Керівних братів ми попросили залишитися для невимушеної братської бесіди про спільну роботу на основі Серпневої Згоди 1945 року. Всі залишилися задоволені і обіцяли віднині працювати для слави Божої разом і незабаром знову запросити старших братів насправді здійснити спільну роботу.

Із цими благими побажаннями ми поїхали від них. З того часу пройшло понад 10 років і в селі Житинці для спільної роботи до цих пір запрошують старших братів... Все це свідчить про те, що це не християни віри євангельської чи п'ятидесятники, а щось виключно інше, нове, що ВР ЄХБ має дослідити. Ось така робота була виконана у Житомирській області з об'єднання вищезгаданих людей.

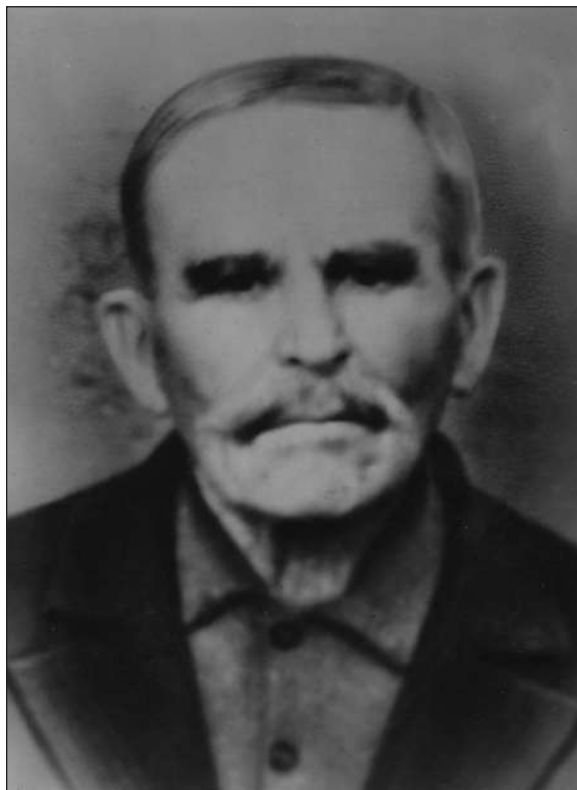
За 13 кілометрів від села Дашинки, в селі Солодирі, є облаштована німецька колонія Нейдорф. Там німецькі віруючі у 1905 році побудували прекрасний молитовний будинок з червоної цегли на цементному розчині, про що вже згадувалося. У це село із сусіднього села Сколобова переїхав жити дехто Петро Якович Базилук, 1892 року народження. Туди ж переселився з іншого села дехто Іван Боніфатійович Заброцький, який вже був віруючою людиною і з села Солодирі їздив відвідувати зібрання віруючих у Дашинці.

Познайомившись з П. Я. Базилюком ближче, оскільки обидва були переселенцями з інших сіл, Заброцький став запрошувати Базилюка хоч раз поїхати разом на зібрання у Дашинку. Спочатку П. Я. Базилюк категорично відмовлявся їхати на якесь зібрання. Проте, коли в черговий раз Заброцький запропонував їхати разом за добру компанію чи дружбу, то Базилюк погодився. В одну з неділь Заброцький на своїй підводі під'їхав до Базилюка. Він сів на підводі і разом поїхали у Дашинку на зібрання. Не проїхавши і кілометра відстані, Базилюк заявив, що він сходить з підводи і йде додому, а на зібрання не їде – мовляв, хай їде сам. Вийшла справжня боротьба якихось невидимих сил, але все-таки Заброцький зумів перебороти всі ці сили і перепони, вмовив Базилюка і вони разом поїхали на зібрання.

Зібрання виявилось численним і бажаючих слухати Слово Боже було дуже багато. Зібрання дуже сподобалося Базилюку, який після того сам виявив бажання їхати на друге таке зібрання. Коли він із Заброцьким приїхав на друге зібрання, то Базилюка торкнулося Слово Боже, він сам визнав себе грішником, на цьому ж зібранні сердечно розкаюся і першою молитвою звернувся до Господа. Зразу ж він віддав себе у Його могутні руки, дуже радіючи із Заброцьким на зворотному шляху додому.

Про свою новину Базилюк відразу поділився зі своїми сусідами, серед яких знайшлися бажаючі послухати Євангеліє Ісуса Христа. Тоді Базилюк і Заброцький їдуть у Дашинку, заявляють про це керівним братам, і в найближчу неділю з Дашинки у Солодирі приїжджають хор, духовий оркестр і такі брати-проповідники, як Микола Парфентійович Кресняков та інші. Було проведено велике богослужбове зібрання, на якому багато слухачів погодилися слідувати за Христом новим шляхом. Це було якраз під Новий 1928 рік.

Всі 15 душ, що приїхали разом з Базилюком у Дашинку, були прийняті в Живу Церкву Христа і там же всім їм було здійснене Святе Хрещення по заповіді Ісуса Христа (Мк. 16:16). Повернувшись додому після хрещення, віруючі у с. Солодирі розпочали самостійно проводити зібрання, і таким чином започаткувалася Солодирська громада ЄХБ. Коли віруючі німецької колонії Нейдорф дізналися, що поряд з ними проповідують російські баптисти, то стали їх відвідувати і запрошували до себе на зібрання до молитовного будинку.

Базилук Петро Якович народився у селі Кошелівка Володарсько-Волинського району Волинської губернії у 1882 році. Навчався у школі, потім оженився та переїхав жити в село Солодирі, в якому жив і працював все своє життя у сільському господарстві. Увірував у Господа у сусідній Дашинській громаді ЄХБ і прийняв хрещення у 1928 році. Таким чином став членом церкви віруючих евангельських християн-баптистів. У 1942 році був рукопокладений на пресвітера Солодирської громади ЄХБ,

де ревно і богобоязливо продовжував нести своє служіння у Церкві.

Під час війни П. Я. Базилук літом організував підводу-одноконку, в яку сідали брати і разом з хором їздили по області від села до села проповідувати. Приїхавши до села, хор співав псалми, а на гарний спів наш народ швидко відгукується. Люди сходилися, їм читали Слово Боже. Багато мешканців тих сіл увірували в Господа Ісуса Христа.

П. Я. Базилук був одружений і мав дітей. Недовго похворівши, як це трапляється з людьми похилого віку, брат тихо помер у <...> році на <...> році свого життя. Похований на сільському цвинтарі у с. Солодирі віруючими братами і сестрами при великій кількості людей. За свого життя брат ревно відвідував всі навколишні громади ЄХБ.

П. Я. Базилюк прийняв хрещення в Дашинці та поділився з цим із своїми сусідами. Цими сусідами були Степан Прокопович Старченко і його дружина. Він порадив їм вірувати так, як сам став вірити. Старченки відповіли, що спочатку вони до когось пойдуть на духовну бесіду, а повернувшись, будуть вірувати. Так вони і зробили. Подружжя незабаром увірувало і прийняло по вірі святе хрещення. Пізніше увірував і їх єдиний син Віталій Степанович, який ревно працював для Господа і став регентом громади.

Під час окупації німці задумали збільшити колонію Нейдорф і всіх росіян з села Солодирі переселили у село Сергіївку Ємільчинського району, де вже діяла Сергіївська громада ЄХБ. Серед переселених були віруючі родини і родина П. Я. Базилюка, що переїхала на нове місце, оточене лісами. Однієї ночі прийшли якісь озброєні люди і дочці Базилюка Каті Петрівні 1924 року народження, яка закінчила 10-річку, запропонували піти з ними, пропонуючи роботу. Але вона відмовилася і вони пішли. Наступної ночі ці ж самі люди прийшли і насильно забрали її з собою.

Батьки відчували щось недобре і вийшли з кімнати, проводжаючи її до дверей. Затримавшись, вони почули постріл у лісі. Вранці вони вийшли в ліс на місце, звідки почули звук пострілу, і там на дорозі знайшли дочку вбитою. Віруючі зі сльозами на очах поховали вбиту поблизу села Сергіївка. Розповідали люди, що той чоловік, який посмів підняти руку на незайману молоду дівчину, якимось йшов по дорозі і тримав у руці наготові заряджену бомбу. Вона неочікувано випала з його руки і вибухнула. Вибухом того чоловіка рознесло на шматки.

Через деякий час військові дії змінилися, німці змушені були відступати, всі жителі і Базилюк також повернулися додому. П. Я. Базилюк задає собі запитання, що ж тепер робити в першу чергу. Поговорили з деякими братами – регентом Віталієм Степановичем Старченком, Михайлом Кравченком та іншими. Разом із сестрами хору обладнали невелику підводу, яку завантажили верхнім одягом, харчами, книгами. Помолилися Господу, прохаючи благословення на цю працю, і поїхали від села до села по Червоноармійському, Ємільчинському, Барашевському, Довбишському, Новоград-Волинському районах нашої області.

Брати проповідували по селах Євангеліє Царства Божого. Брат казав, що було приїдуть у село, заспівають на вулиці псалом і люди швидко сходяться. Віруючі проповідують, а люди радіють серцем, розпитують про все і просять ще раз приїхати до них. Була у всьому свобода, і брати провели таку благовісницьку роботу, що протягом двох місяців у сприятливу літню пору у цих районах у багатьох селах було посіяне насіння Слова Божого. Необхідно відмітити, що у цій роботі допомагав і член Солодирської громади молодий брат Франц Йосипович Рудницький, який після свого увірування ревно працював для свого Господа, допомагаючи розширювати шатра любові Христа.

Незабаром колонія Нейдорф була перейменована на село Заздрівка, а Солодирська громада ЄХБ була відновлена і складалася з понад 200 членів. Першим пресвітером був обраний П. Я. Базилюк.

Прийняв хрещення, як ми писали, у 1928 році. Це був дуже сумлінний брат, який здійснив багато відвідувань навколишніх громад і груп області, завжди старанно виконував всі доручення старших братів. На обласній нараді-з'їзді у 1941 році він був обраний заступником голови Житомирського обласного об'єднання громад ЄХБ.

П. Я. Базилюк був рукопокладений у сан пресвітера Солодирської громади братом Захаром Тихоновичем Речуном-Паньком. Іншими сумлінними братами, які багато допомагали у справі Божій, були брати Василь Каленикович Козаченко, Антон Іванович Прокопчук, Франц Йосипович Рудницький. Деякий час громада проводила свої богослужіння у колишньому молитовному будинку німецької громади, але він був дуже великий, мав баптистерій, виявився аварійним і вимагав вартісного ремонту. Тому громада проводила богослужіння спочатку у найманому приміщенні, а потім, зібравшись із силами, побудувала у тому ж селі прекрасний дерев'яний молитовний будинок, де і проводить свої богослужіння. Громада діє і донині, має прекрасний хор і духовий оркестр на 18 інструментів. У навколишніх селах немає інших течій, якщо не брати до уваги поодиноких членів однієї родини, що відділилися.

Завдяки посіяному Слову Божому і ревній роботі братів, з'явилися віруючі у сусідньому Червоноармійському районі, колишнє

село Пулини¹⁴, де були брат Козакевич (нині перебрався до Мінську) та інші брати. У цьому районі, в селі Стрибіж (нині Слобідська громада) першим братом, що увірував, був дехто Василь Черниш, який повернувся з царської армії в чині офіцера, але вже віруючою людиною, і розпочав проповідувати Євангеліє Царства Божого. Під впливом його проповідей люди почали каятися, служити Господу і Звістка швидко поширилася по околицях.

В двох кілометрах від цього села, по ту сторону залізниці Новоград-Волинський–Житомир, була німецька колонія Франвальд і їх молитовний будинок, тому громада в Стрибіж-Франвальд стала називатися Франвальдською. Першим пресвітером був обраний здібний брат Василь Черниш. Слово Боже розповсюдилося далі, і в прилеглих селах з'явилися віруючі люди, що бажали служити Господу. Це такі села, як Мар'янівка, Курне, Новини, Великий Луг та інші. Після війни це село перейменували в Слобідку і громада стала називатися Слобідською.

Обов'язки пресвітера став виконувати брат диякон Кравчук Микола Артемович, бо пресвітер Черниш відійшов до Господа. Але незабаром помер і сам Микола Артемович Кравчук. Тоді його обов'язки став виконувати пресвітер Йосип Опанасович Головня, який вмів вести справи, але належної сумлінності до ведення справ у нього не було. Раптово помирає його дружина і Головня виїжджає до Житомира до дочки, а пресвітером був обраний Василь Опанасович Кравчук, який ревно працює до сьогодні.

В селі Мартинівка часто відбувалися великі зібрання з приводу різних урочистостей в громаді, і коли зібрання закінчувалося, то господар дому, віруючий брат з німців, був настільки добродушний, що закривав ворота на замок свого двору і казав зібранню: «Не відкрию ворота, поки ви всі у мене добре не пообідаєте». Так було завжди.

Слобідська громада діє по цей день і в ближніх селах немає інших течій.

Ми коротко описали Франвальдську, Стрибіжську, а потім Слобідську громади ЄХБ Червоноармійського району і головного

¹⁴ Нині смт Пулини і Пулинський район.

працівника цієї громади, зачинателя віруючих в Стрибіжі, брата Василя Черниша, що помер... Але нашому братству цікаво буде дізнатися як же він помер... В. Черниш народився в селі Стрибіж, потім вивчився на священика, а в селі була православна церква, де вже був священик, який регулярно здійснював богослужіння. Ці обидва священики погодилися разом у повній згоді вести православну службу у храмі: один з них як старший священик, а В. Черниш як церковний староста в селі. Крім того, у них був якийсь родинний зв'язок, і церковна служба йшла у повній злагоді.

Але незабаром Чернишу довелося йти на військову службу, де він увірував і став відданим віруючим. Повернувшись додому, Черниш у своєму селі став відкрито всім проповідувати Христа Розіп'ятого і Його благу Звістку – Євангеліє. Розпочалося пробудження народу, і багато хто увірували у Господа Ісуса Христа.

Перших декілька зібрань було проведено у самого Черниша, а потім зібрання стали проходити у будинку Павла Олександровича Головні на краю села під самим лісом. Організували хор, і сам Головня керував цим хором. Коли віруючих у Стрибіжі стало 46 чоловік, то у 1908 році була утворена Стрибізька громада ЄХБ і першим пресвітером був обраний Василь Черниш, дияконом – Василь Мартинчук, проповідником на постійній основі – Павло Андрусенко. Обрані працівники ще більш сумлінно почали працювати для Господа і незабаром вирішили побудувати свій молитовний будинок.

На північ від села, за залізницею Житомир–Новоград-Волинський, в двох кілометрах від неї, була велика німецька колонія Франвальд, яка володіла своїм молитовним будинком, мала свій хор і оркестр. Цей молитовний будинок відвідували російські брати. Для побудови молитовного будинку брати отримали належний дозвіл. На свої кошти і своєю працею придбали достатню кількість лісоматеріалів, які звезли на місце побудови будинку.

На правах товариша і родича Василь Черниш, як вже обраний пресвітер Стрибізької громади, став просити священика, що, мовляв, люди хочуть проводити зібрання, а у нас в селі є храм. То ж давайте зранку ви будете проводити свої служіння, а потім ми будемо проводити зібрання з нашим хором чи навпаки. Через деякий

час священник відповів, що наші православні люди не згодні на таке спільне богослужіння у нашому храмі.

Завдяки невпинній праці працівників громади, віруючі люди залишали згубне пияцтво, непотрібне тютюнопаління, різні інші справи і йшли за Господом. З'являлися віруючі не тільки в Стрибіж і Франвальді, але й у сусідніх селах: Мартинівка, станції Курне, Новини та інших. Побачивши багатьох віруючих, що стали на євангельський шлях, сили війни і противники Христового вчення почали підозріло дивитися на всіх віруючих і шукати на них різні надумані звинувачення, щоб віруючих будь-якими способами вигнати з села. І коли такі звинувачення були знайдені, то у 1937 році раптово були арештовані: 1) Головня Олександр Федорович, 40 років; 2) Андрусенко Павло, 40 років; 3) Кравчук Яків Артемович, 40 років; 4) Кравчук Дем'ян Артемович, 40 років; які до своїх родин вже не повернулися, віддали свої квітучі роки життя у жертву за велике вчення Господа Ісуса Христа.

Сам Черниш Василь в цей час був відсутній, а коли повернувся, розпочалася Вітчизняна війна 1941–1945 років, і всі німці із свого Франвальда змушені були виїхати в Німеччину. Франвальд перейменували в село Слобідка і Стрибіж-Франвальдська громада була також перейменована в Слобідську. Новообране керівництво громади взялося за духовну працю, і зібрання у військовий період стали проводити або в бувшому німецькому молитовному будинку, або за домовленістю у місцевому клубі. Всією цією роботою сумлінно керував Василь Черниш, і кругом було велике пробудження у народі.

Одного разу В. Черниш знову пішов до священника села Стрибіж як до свого давнього знайомого і став просити, щоб у наступну неділю дозволити йому хоч раз провести богослужбове зібрання в їх церкві-храмі. «Навіть нехай ваш хор буде співати наверху, а наш внизу». Священник погодився, щоб у наступну неділю провести одне зібрання. Черниш подякував за це священнику і пішов додому.

Черниш об'явив про це у громаді і запропонував хору і братам-проповідникам добре підготуватися до цього, попередивши проповідників, щоб вони уникали у своїх проповідях будь-яких образ. Сам він поїхав у Новоград-Волинський і там у громаді запросив на неділю старшого пресвітера ВР ЄХБ по Житомирській області

Віктора Кононовича Щавлінського, щоб приїхав і взяв участь у ймовірному зібранні у православному храмі села Стрибіж. Після розмови він поїхав додому.

За чотири дні до запланованого зібрання недобрі озброєні люди дуже рано підійшли до вікна будинку Василя Черниша, постукали у вікно, і коли той встав зі свого ліжка, то був зроблений постріл впритул в голову брата, і він був убитий. В суботу перед запланованою неділею приїжджає старший пресвітер В. І. Щавлінський і – о жах! Брати ховають Василя Черниша, і заплановане зібрання в православному храмі не відбулося...

Після цього пресвітером Слобідської громади був обраний брат Йосип Опанасович Головня і зібрання стали проводити у с. Слобідка в будинку Миколи Артемовича Кравчука. Брат Й. Головня виконував своє служіння близько 10 років, але раптово помирає його дружина і брат переїжджає жити до своєї дочки у Житомир. У Слобідці знову не стало брата пресвітера.

Ці обов'язки став виконувати сам господар молитовного приміщення брат Микола Артемович Кравчук як рукопокладений диякон. Але брат також захворів і відійшов до Господа, і на його місце був обраний брат Григорій Редько, який також незабаром завершив своє земне життя і відійшов до вічної оселі свого Небесного Отця. Тоді Слобідська помісна церква одноголосно обрала на пресвітерське служіння диякона брата Василя Дем'яновича Кравчука, який виконує це служіння до сьогодні.

Як вже згадувалося, коли у селі Мартинівка, поблизу маслозаводу, інколи здійснювалися богослужіння в будинку одного віруючого брата з німців, то після зібрання бувало цей брат замкне двері і потім заявляє братам і сестрам: «Ось я вже зачинив свої ворота і не відкрию, допоки ви всі, брати і сестри мої дорогі, всі до одного не пообідаєте у мене». Так було завжди, коли у цього брата проводилися богослужбові зібрання.

У роботі цієї громади багато допомагав брат-проповідник Франц Йосипович Рудницький, виходець з Солодирської громади ЄХБ. Це була людина середніх років, працював десь недалеко у конторі. Слобідська громада існує до сьогодні і в прилеглих селах інших течій немає.

У подальшому справа Божа почала ширитися на станції Яблунець, села Малий Яблунець і Великий Яблунець. Першим братом там був Тимофій Іванович Терещук і його брат Зиновій Терещук, які сумлінно працювали для Господа, і кількість віруючих примножувалася. В с. Великий Яблунець була організована громада, в якій відбувалися регулярні богослужіння. Багато віруючих з'явилося і на станції Яблунець, і в с. Малий Яблунець.

Станція Яблунець була пов'язана з найближчим районом Бараші, то і там, а потім у селах Киянка, Симони та інших селах почали з'являтися віруючі.

У 1912 році уродженець села Киянка Барашівського району Архип Улянович Поплавський 1885 року народження, залишившись сиротою після смерті батька, вирішив поїхати кудись далеко з метою «побачити світ». Тому він опинився у Томській губернії. Певний час, марнуючись без всякої мети, він вирішив вступити в місцевий Томський учительський інститут (вірніше технікум), щоб стати народним учителем. Він закінчив його з відзнакою і отримав звання «народного вчителя».

Незабаром А. У. Поплавський розпочав працювати писарем у Томській Губернській Судовій Палаті. Одного разу він сидів в глибоких роздумах, нахиливши голову. Це помітив один із співробітників. Підійшов до А. Поплавського і запитав: «Чому так задумався? Ти Богу молишся?» Поплавський відповів: «А як же, я завжди молюся Богу». «А як ти молишся?», – запитав співробітник. «Ну як – “Отче наш, сущий на небесах”, “Вірую у єдиного Бога Отця Вседержителя...” І взагалі, так як і всі моляться», – відповів Поплавський. Той співробітник потім відповів: «От, якщо ти згоден, то підемо увечері зі мною на зібрання і там ти почувеш, як люди моляться Богу».

А. У. Поплавський охоче погодився і обидва опинилися в молитовному будинку віруючих християн-баптистів. Виявилося, що вищезгаданий співробітник був вже віруючою людиною, завжди відвідував подібні зібрання. На тому зібранні якраз проповідував відомий працівник нашого братства Дей Іванович Мазаєв – читав Євангеліє від Матвія, 11 главу, 28-30 вірші: *«Прийдіть до Мене всі потребуючі і обтяжені і Я заспокою вас... Візьміть на себе ярмо Моє і навчіться від Мене, тому що Я лагідний і смиренний».*

Ці відомі слова Спасителя Христа так сподобалися і глибоко запали у серце Поплавському, що він відразу вирішив прийти до Христа і публічно покаявся, попросив у Господа прощення. Після зібрання Д. І. Мазаєв виявив бажання ближче познайомитися з Поплавським, який розповів йому свою біографію. Уважно вислухавши Поплавського, брат Д. І. Мазаєв сказав: «Тепер, брат, їдь додому в Україну і всім проповідуй розіп'ятого Христа».

Повернувшись додому у 1917 році, А. У. Поплавський так і зробив – всім розпочав проповідувати про спасіння душі і розіп'ятого Христа. У селі Киянка відразу увірувало 17 душ, які 17 серпня 1917 року у Дашенській громаді прийняли святе Хрещення. Відтоді в Киянці стали проводитися регулярні зібрання. Утворилася Киянська громада ЄХБ, де першим пресвітером був обраний сам А. У. Поплавський. Зібрання проводили на квартирі одного єврея за особливу оренду.

Блага звістка Євангелія швидко розповсюдилася у ближніх селах. Киянська громада складалася з більш ніж 100 членів, в ній було 2 хори, 3 регента. Громаду стали часто відвідувати працівники з головної Дашинської громади і Житомира: Ф. Г. Косолапов, Н. П. Кресняков та інші. Надалі пресвітером Киянської громади був обраний брат Матвій Опанасович Трофимчук, який сумлінно працював для спасіння пропадаючих душ – люди кидали пияцтво, паління отрути та інші мерзенні справи, каюлися і прагнули жити за вченням Господа Ісуса Христа.

Але таке розсудливе життя не до смаку силам війни і всілякого зла. Ці сили створили цілу серію брехливих звинувачень, і у 1932 році раптово були схоплені 30-річний Матвій Опанасович Трофимчук, 28-річний Микола Макаров, 26-річний Єфрем Дмитрович Данюк, 32-річний Прокіп Данюк і 28-річний Микола Іщенко. Їм не судилося повернутися до своїх сімей – вони віддали своє квітуче життя у жертву за Спасительне вчення Ісуса Христа. Киянська громада існує до сьогодні у вигляді групи. У прилеглих селах інших течій немає.

Архип Улянович Поплавський був одружений, мав велику сім'ю і в 1934 році переїхав жити до Києва, де прожив 10 років. У 1944 році повернувся назад у Киянку і в 1945 році знову став керівником

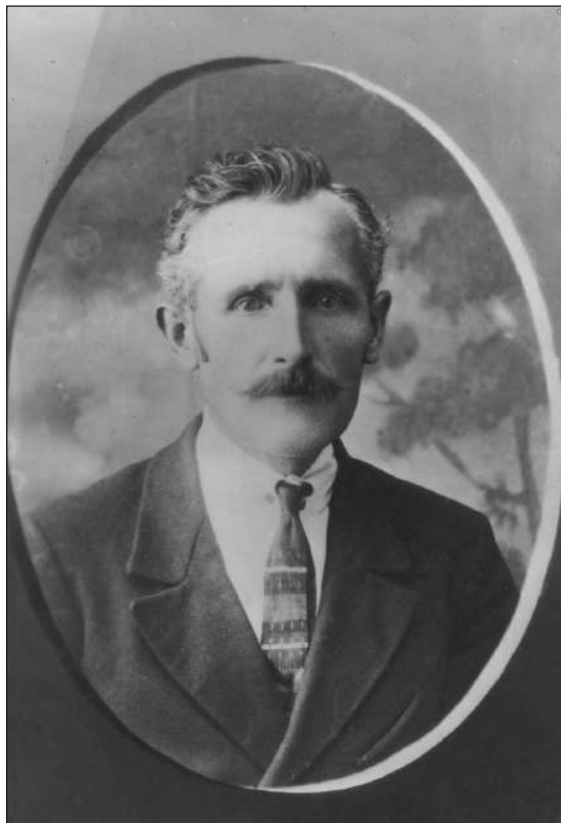
своєї громади. У 1968 році він захворів і у 1972 році відійшов до Господа на 87-му році життя.

Ми вже згадували, що у селах Великий Луг, Кароліна, Красносілка, Білка та інших з'являлися віруючі в Господа Ісуса Христа в кількості понад 45 чоловік. У селі Великий Луг була організована Велико-Лугівська громада, і першим пресвітером був обраний Федір Якович Бенедисюк – брат похилого віку, що сумлінно трудився для Господа. В подальшому ця громада була переведена у село Красносілку, і пресвітером там був обраний Павло Іванович Ревуцький, а попередній був звільнений на його прохання через хворобу. Громада існує донині, і в ближніх селах інших течій немає.

Надалі звістка торкнулася селища Довбиш (пізніше перейменовано у Мархлевськ), де увірували 55 душ. Відповідно і громада обрала назву Мархлевська, в якій багато трудився брат Дмитро Люшненко. Брати і сестри громади сумлінно працювали для Господа і спасительна звістка розповсюдилася далі в село Білку (...отавської?) сільської ради, де у різні часи увірували більше 50 людей. У 1922 році була організована Білківська громада, яка власними зусиллями і за свої кошти збудувала дерев'яний молитовний будинок, організувала прекрасний хор, який серед лісів злагоджено прославляв Господа.

Пресвітером громади довгий час трудився брат Олександр Корнійович Рекша. Білківська громада існує донині і в її околицях інших течій немає. Крім пресвітера брата Д. Люшненка у Довбиші можна відзначити старанного брата Єфрема Антоновича Малярчука. Він тривалий час був керівником і проповідником не тільки у зібранні, а й серед своїх сусідів, і у своєму домі разом із дружиною сумлінно служили своєму Господу. Їхня віруюча донька Соня Єфремівна прикрашала зібрання своїм чудовим співом.

Звідси, а також і від Білківської громади, Слово Боже поширилося і на сусідні села: Жовтий Брід, Биківка, де у різний час увірувало 34 душі. У 1945 році була організована Жовто-Брідська громада, у якій тривалий час трудився в якості обраного пресвітера Антон Федорович Барановський. Після Вітчизняної війни більшість членів громад роз'їхалися, і Жовто-Брідська громада припинила своє існування.

Федір Васильович Дідківський народився у селі Купеч Коростенського району Волинської губернії у 1885 році. Повернувшись із військової служби у 1909 році вже віруючою людиною, він став ретельно проповідувати у своєму селі про спасіння у Христі Ісусі і сам прийняв хрещення у 1910 році.

У 1911 році разом з батьком похилого віку і старшим братом Павлом переселилися у село Сербо-Слобідка Ємільчинського району нашої області. Там він сумлінно трудився для Господа, і у 1922 році утворилася Сербо-Слобідська громада ЄХБ.

Федір Васильович одностайно був обраний пресвітером цієї громади. Мав велику сім'ю, більшість членів сім'ї також були віруючими. У своїй громаді Федір Васильович організував великий хор, який своїм співом прикрашав богослужбові зібрання громади. Внаслідок сумлінної роботи брата у сусідніх селах, таких як Варварівка, Серби, Радичі, Хутір Мокляки, Середи, Просіка та інших, з'явилося багато віруючих, серед яких брат працював не шкодуючи ні сил, ні часу. Близні громади брат також відвідував. Він був на диво сумлінний і сердечний брат, який всюди працював як добрий воїн Христовий. У період Вітчизняної війни переселився до своїх родичів у Кривий Ріг, де на 58-му році життя відійшов до Господа 28 лютого 1942 року.

Неподалік від цих місць, в райцентрі Романові, здавна існувала велика Романівська громада, яка складалася з понад 100 віруючих. Довгий час пресвітером там працював Антон Канащук. Брати збудували великий дерев'яний молитовний будинок, організували прекрасний хор, в якому достойно славили Господа. Після революції Романів перейменували у Дзержинськ, і відповідно громада також змінила назву, як і весь район – він став Дзержинським. Станом на сьогодні цієї громади немає, а діє тільки група, якою керує дехто Костянтин Коржовський, а зібрання часто відбуваються у сестри Анастасії Жифрук. Звідси Євангельська звістка розповсюдилася по всьому Дзержинському району, про що надалі будемо писати.

Потім Слово Боже було проповідувано у сусідньому районі і в селах Кам'яний Брід, Острожок, Рогачів. В інших селах також з'явилося понад 50 віруючих людей, почали проводитися самостійні богослужіння і у 1908 році була організована Острожецька громада, де тривалий час сумлінно трудився обраний і рукопокладений брат пресвітер Василь Андрійович Гребенюк. З часом багато членів громади змушені були виїхати через матеріальну скруту в інші регіони країни. Зібрань не стало і громада припинила свою діяльність.

Ми вже писали, що пресвітер Солодирівської громади Петро Якович Базилюк організував цілий загін віруючих разом із хором на кшталт «Армії спасіння», який відвідав декілька районів нашої області з метою проповідування Євангельської звістки. Побували вони і в селі Тупальці Новоград-Волинського району, де після їх відвідування першим віруючим став дехто Артем Маркович Ригун. Він також розпочав проповідувати Євангеліє, і таким чином там утворилася самостійна громада віруючих кількістю 25 чоловік. Першим пресвітером був обраний сам А. Ригун.

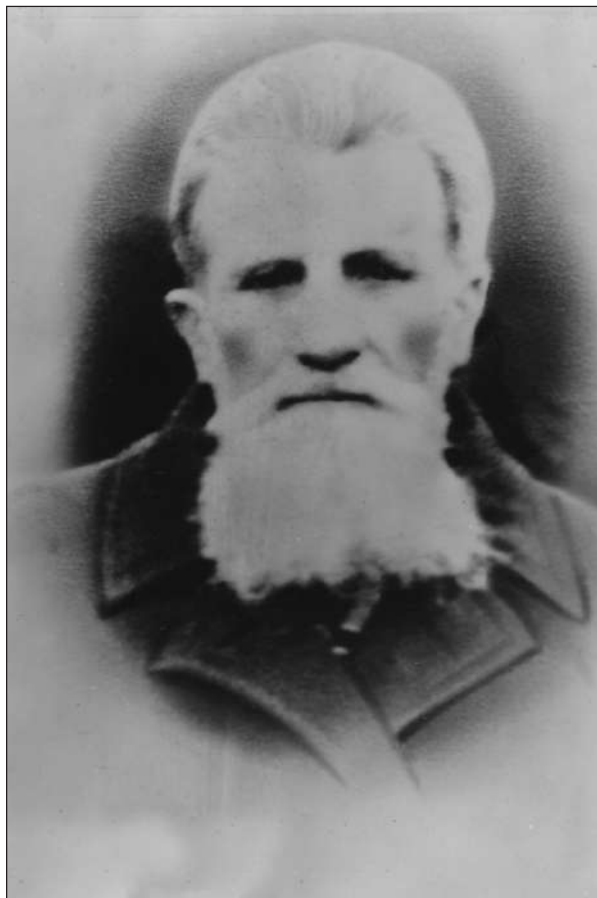
Звідси, завдяки праці брата А. Ригуна, Слово Боже розповсюдилося далі у с. Киянка цього ж району. Там також декілька душ покалися і стали служити Господу. Групою віруючих опікувався брат Лазар Бормак. Але в цій групі віруючих невідомо яким чином з'явився дехто Іван Михайлович Партус, людина середнього віку, який видавав себе за «особливого пророка». Він став наполегливо нав'язувати деяким віруючим знамення інших мов та інші елементи чужого вчення. Багато хто з віруючих стали коливатися у вірі, і

група припинила своє існування, а колишні віруючі завдяки роботі «особливого пророка» Партуса опинилися в автономних необ'єднаних п'ятидесятниках.

У селі Сербо-Слобідка поблизу залізничної станції з'явилося декілька віруючих душ, які переселилися з села Ходаки Коростенського району – дехто Федір Васильович Дідківський з сім'єю. Він увірував вже під час строкової військової служби, і з приїздом у своє рідне село став проповідувати розп'ятого Христа і вічне спасіння у Ньому. Тому в Ходаках розпочалося пробудження, про що будемо писати пізніше. Незабаром Ф. Дідківський, як згадувалося вище, переїхав у село Сербо-Слобідка, купив сільське господарство і почав працювати хліборобом, але головною його роботою було «рятувати грішників, що гинуть». Під його впливом багато хто став слідувати за Господом. Таких виявилось 40 чоловік віруючих і в 1922 році була організована Сербо-Слобідська громада. Першим пресвітером був обраний Федір Васильович Дідківський ...

1922 року була організована Сербо-Слобідська громада ЄХБ, і її першим пресвітером був обраний і рукопокладений Федір Васильович Дідківський, який, як ніхто, сумлінно трудився задля спасіння грішників. В багатьох ближніх селах з'явилося багато новонавернених. Там організовувалися нові громади, про які мова буде далі. У громаді був організований прекрасний хор, який часто відвідував ближні села: Рихальське, Радичі, Серби, Андрієвичі, Непізнаничі, Куліші, Хутір Мокляки, Горбове. Кількість віруючих у цих селах множилася. Крім того, Дідківський відвідував Новоград-Волинський, де ще не знали істини, і справа Божа швидко поширювалася, тому що пробудження народу охопило цілі регіони.

Але Дідківський чомусь швидко виїхав до Кривого Рогу Дніпропетровської області, де і відійшов у вічність у 1941 році у віці 58 років. Замість нього пресвітером став Іван Васильович Стоцький, який також ревно трудився для Господа, і богослужіння були перенесені в найближче село Ваварівку. Але він незабаром закінчив свою роботу і відійшов до Господа. На його місце став Степан Антонович Овсейчук із сусіднього села Цицелівка (нинішня назва Яблунівка). Туди в подальшому було перенесено зібрання, а брат С. А. Овсейчук також скоро відійшов у небесні оселі, і пресвітером був обраний інший брат.

Єфим Григорович Саган народився у 1894 році у с. Рогівка Болярської сільської ради Ємільчинського району колишньої Волинської губернії. Навчався грамоті у сільській школі, потім оженився і почав працювати як і всі у сільському господарстві. Але у 1920 році у село приїхав пресвітер Сербо-Слобідської громади ЄХБ брат Ф. В. Дідківський. Там він проповідував Слово Боже, внаслідок чого декілька душ увірували в Господа Ісуса Христа. Серед них був і Є. Г. Саган, який у в тому ж 1921 році прийняв хрещення і також почав про-

повідувати Євангеліє.

За короткий час у його селі і у сусідньому (Просіка) з'явилося більше ніж 40 віруючих. У 1921 році була організована Просіцька громада ЄХБ і її пресвітером одногосно був обраний Єфим Григорович Саган. Як пресвітер він ще більш сумлінно став працювати для Господа у своїй громаді, знаходячи час для відвідування і ближніх громад області. Хоч він і був малого зросту, але його здоров'я дозволяло пішки ходити у далекі села, де були наші брати і сестри.

Його ніхто не очікує, аж раптом з'являється наш дорогий брат з поважною білою борідкою – Є. Г. Саган. Це був улюбленець всіх братів і сестер, працівник, який не пропускав ні одної братської ради

чи особливого спілкування у нашій області. У брата була дуже добра пам'ять, і Біблію так ніхто не знав, як знав наш дорогий брат Є. Г. Саган. Він навіть знав розміщення всіх небесних тіл, розповідав, скільки за рік людство випиває горілки, прокурює і перетворює на дим гроші і що на них можна було придбати; у що обійшлося людству кожна війна, скільки разів людина обійшла земну кулю приблизно за 50 років і тому подібне.

Місяці чотири прохворівши, як і всі люди похилого віку, він тихо помер, відійшов з повною вірою і відданим Господу серцем 8 квітня 1974 року у віці 80-ти років. Похований місцевою церквою за участі багатьох пресвітерів області на сільському цвинтарі села Рогівка. Його велика родина також слідувала по шляху Господа.

Сербо-Слобідська громада існує дотепер. По сусідству з громадою є багато автономних необ'єднаних п'ятидесятників, які проводять свої зібрання, зовсім не бажаючи об'єднуватися з віруючими християнами-баптистами, хоча у свій час брат Я. П. Грищенко неодноразово спілкувався з ними, але безрезультатно.

В селі Хутір Мокляки є близько 40 таких віруючих, якими керує Іван Якович Коваленко. У сусідньому селі Горбове таких віруючих більше ніж 10. Ними керує Іван Никифорович Гунько. У всіх цих селах були віруючі, які трималися вчення християн-баптистів. У 1925 році з Одеси у Житомирську область приїхав дехто Воронаєв і почав проводити з віруючими свою роботу, тоді у згаданих селах почали з'являтися п'ятидесятники. Вони з нами не бажають ні спілкуватися, ні зустрічатися. Оце такі п'ятидесятники.

Також, завдяки відвідуванням Ф. В. Дідківським сіл Рогівка, Просіка, Болярка, Покащево, Середи, Осова, там заявили віруючі люди. 45 віруючих села Просіка утворили у 1945 році Просіцьку громаду ЄХБ. Першим пресвітером громади був обраний брат Єфим Григорович Саган, який не покладаючи рук трудився для Господа у багатьох громадах області; і не тільки там, куди його запрошували, а й там, де він ніколи не був. Він вважав своїм християнським обов'язком відвідати, настановити, утвердити людей у вірі. Це був один із найсумлінніших пресвітерів Житомирської області. Звичайно, що сусідні громади, такі як Осовська, Сергіївська, Городницька,

Новоград-Волинська і Сербо-Слобідська, він відвідував частіше. Його помічників був брат Карп Сербин, який невдовзі переселився у Київську область.

Отже, із пресвітерів Житомирської області ніхто не здійснив стільки відвідувань, скільки здійснив цей низький, кремезний, з довгою борідкою брат. Він знав все про з'їзди, хоча на них мало коли був, всі планети Всесвіту, відстань до Сонця, планет, скільки людство випиває горілки за рік, скільки грошей люди прокурюють, у скільки обійшлася кожна війна, скільки раз обходить за життя людина планету Земля.

Ніхто так не знав Біблію, як Єфим Григорович. Його міцне здоров'я давало можливість звершити великий труд для Господа. 8 квітня 1974 року цей невтомний працівник помер після короткотермінової характерної для старих людей хвороби. Похований на сільському цвинтарі в селі Рогівка Ємільчинського району на 80 році життя.

Близько 10 кілометрів далі, у с. Осова, яке знаходилося у лісах Городницького лісового господарства, було посіяне Слово Боже – 32 жителі села увірували. Тому у 1905 році була утворена Осовська громада ЄХБ. Першим пресвітером її був обраний і рукопокладений брат Лаврентій Матвійович Левків 1896 року народження. Він сумлінно і смиренно несе своє служіння до сьогодні. Громада перенесла велике життєве потрясіння у роки Вітчизняної війни.

Німецькі окупанти вважали село Осова партизанським селом, тому що воно було оточене з трьох сторін лісом. Одного разу, з метою знищення села, приїжджає великий озброєний загін солдат, щоб спалити село. Коли ворожий загін прибув у село, всі люди, а серед них і віруючі Осовської громади ЄХБ, з великим страхом і у паніці стали виносити свої речі з хат на вулицю. З жахом вони кричали: «Що нам робити далі?» Віруючі, які знаходилися посеред них, відповідали: «А що робити? Потрібно всім сильно молитися Богу!» Тоді всі люди стали на коліна і молилися, хто як вмів.

Побачивши цю картину – людей на колінах, що моляться, – озброєний загін на чолі з командиром подивилися на все це, мовчки розвернулися і виїхали із села, не зробивши жодного пострілу. Так було врятоване село Осова і всі його віруючі жителі. Осовська громада діє по цей день і поблизу немає релігійних громад інших конфесій.

Поряд з цією громадою, в 10 кілометрах діяла облаштована Адамівська громада в селі Адамове. В ній багато трудилося братів з сусідньої Городницької громади, що в 15 кілометрах від с. Адамове, на кордоні з Польщею вздовж річки Случ. У цій громаді віруючих стало 86 чоловік, і тому вони вирішили збудувати свій дерев'яний молитовний будинок, що і було здійснено працею братів і сестер. При громаді був утворений прекрасний хор, і ім'я Господа прославилося серед цієї громади у лісі. Із Городниці, Осової і Просіки Божі працівники завжди відвідували цю громаду, і звістка поширювалася далі, рятуючи грішників, що гинули.

Коли наступив 1933 рік, люди в Адамівці через крайню скруту і бідноту почали виїжджати в місця, де було більше шансів вижити. Разом із ними їхали і члени громади ЄХБ, тому Адамівська громада змушена була припинити своє існування. А ті члени громади, що залишилися, заснували у сусідньому селі Сергіївці громаду ЄХБ у 1945 році, де на посаді пресвітера декілька років працював брат Федір Якович Пилипчук. Благословенні зібрання відбувалися регулярно, але через деякий час з того лісового села багато людей виїхало і громада припинила існування. Інших течій поблизу тієї громади не було.

Далі у сосновому лісі, на прикордонній з Польщею річці Случ, розташований райцентр Городниця, в якому є громада ЄХБ. Громада відкрита у 1922 році при наявності більше 70 членів церкви. Коли з'явилася Істина в Городиці, поки що невідомо. Але на протилежній стороні річки Случ була Польща, в якій були громади віруючих, тому можливо звідти і прийшла Істина.

Першим пресвітером цієї громади був дехто Микола Отливанський. Він був відданий справі Божій, організував прекрасний хор і ним же керував. Розпочалося пробудження у Городниці, у якій діяв фарфоровий завод, де працювало багато працівників. Євангельською звісткою зацікавилися місцеві євреї, і одна з них, вдова Лія Гройсерман, у минулому вчителька єврейської мови, добре володіла давньо-єврейською мовою, увірувала в Господа як свого Месію. Була членом Городницької громади ЄХБ, регулярно відвідувала богослужбові зібрання і завжди проповідувала не тільки у своїй громаді, але й в інших громадах області, куди її запрошували.

Лія Гройсерман народилася у м. Новоград-Волинському Волинської губернії у 1885 році. Мешкала у Городниці того ж району Волинської губернії у меншій заміжній сестри. У Городниці з 1922 року діяла упорядкована громада євангельських християн-баптистів, яка мала прекрасний хор і віруючі якої ревно проповідували Христа розп'ятого як Месію Ізраїльського народу. Багато хто з євреїв цікавилися такими проповідями.

Одна з них, Лія Гройсерман, повірила в Ісуса Христа як у свого особистого Месію, по вірі прийняла святе хрещення у 1926 році згідно із заповіддю Ісуса Христа (Мк. 16:16) і стала активним членом Городницької громади

євангельських християн-баптистів. Лія дуже добре знала давньоєврейську мову, багато читала літератури цією мовою. Як ніхто в області, вона добре знала Святе Письмо. На зібранні завжди брала участь у служінні Словом, часто відвідувала сусідні громади, а також брала участь у проповідуванні Слова Божого.

Лія була ревна і зразкова сестра в Господі. У 1964 році вона захворіла і лягла до місцевої лікарні, де її відвідували віруючі, а також і старший пресвітер ВР ЄХБ по Житомирській області Я. П. Грищенко. На 79 році життя Лія тихо відійшла до свого Месії, якому повністю довірила своє життя тут на землі і у вічності. Похована віруючими братами і сестрами на кладовищі громади у Городниці у 1964 році.

Це була перша жінка літнього віку з Ізраїльського народу, яка стала членом російської громади ЄХБ. У зібранні разом з іншими старанно молилася своєму Богу, у Якого увірувала. Вона краще за всіх знала всі пророцтва зі Старого Заповіту, особливо про Месію-Христа. У 1964 році вона захворіла, злягла у лікарню і через деякий час відійшла до свого Месії. Похована віруючими на місцевому цвинтарі, який виділила місцева влада на прохання віруючих у 1925 році.

Городницьку громаду багаторазово відвідував покійний брат Єфим Григорович Саган, який пішки відвідував зібрання по всій області. М. Отливанський незабаром відійшов до Господа і на його місце обрали добросовісного брата Григорія Даниловича Іотко. Він шанував хоровий спів і також керував хором. Незважаючи на велику родину, у його будинку довгий час проводилися зібрання.

Громада існує дотепер і її пресвітером трудиться брат Сергій Микитович Коваленко, який проживає у сусідньому селі Мала Цвіля. На прилеглих територіях немає інших течій. Виключення становить колишній член громади Олександр Белявчук, який є прихильником якихось тимофіївців. Їхній лідер Тимофій приїхав з Дніпропетровська.

За 12 кілометрів від Городниці, поблизу польського кордону, у лісі розташовано велике село Красилівка і поряд з ним колонія з аналогічною назвою. Там діяла велика, у 100 чоловік, громада. Вона збудувала молитовний будинок, організувала хор, який співав на славу Господа. У 1933 році багато хто з жителів, зокрема і віруючі, змушені були покинути рідні домівки і шукати кращі місця, де б можна було вижити, тому Красилівська громада припинила існування. Сьогодні там залишилися одиниці віруючих людей. У ближніх селах немає інших течій.

Як згадувалося вище, у роботі по Житомирській області нам багато допомагав Іван Павлович Ковальчук, який подібно до покійного Єфима Григоровича Сагана постійно відвідував не тільки сусідні громади, а й взагалі громади, як заповідав Ісус Христос: «Ідіть по цілому світові, та всьому створінню Євангелію проповідуйте!» (Мк. 16:15). Іван Павлович Ковальчук був приблизно 50-60 років і

проживав у колонії Хмелівка біля залізничної станції Майдан-Вілла під Шепетівкою Хмельницької області.

У Хмелівці діяла велика німецька громада баптистів, яка мала великий молитовний будинок, хор і духовий оркестр. Там працював німецький пресвітер Буш. І. Ковальчук мав дружину німкеню, і після смерті Буша був обраний і рукопокладений у пресвітери цієї громади. Громада плідно працювала на духовній ниві завдяки невтомному і сумлінному служінню брата І. Ковальчука та інших працівників, яких було чимало у цій великій громаді на межі Житомирської і Хмельницької областей.

Недалеко від цієї громади у селах Земля, Середня, Чорторійськ¹⁵ Баранівського району Житомирської області з'явилися віруючі, що бажали служити Господу згідно Євангелія. В селі Землі було більш ніж 35 чоловік, що прийняли хрещення по вірі, і таким чином була утворена Землянська громада ЄХБ. Першим керівником громади був обраний брат Григорій Іванович Каленюк, який трудився тривалий час, і звістка поширилася по ближнім селам. Сьогодні цієї громади немає, а ті віруючі, що там залишилися, увійшли до складу Мирославльської громади ЄХБ, яка складається з жителів сіл Мирославль, Радулин, Свинобичі¹⁶ та інших.

Мирославльська громада була організована у 1936 році, і першим її пресвітером був обраний поважного віку брат Єфим Іванович Марчук, який добросовісно трудився для Господа, завжди йшов 8 кілометрів пішки до місця служіння. Цю громаду багато разів відвідував і вищезгаданий І. П. Ковальчук. Мирославльська громада діє дотепер і навколо неї немає громад інших течій.

У селі Дубрівка поблизу станції Радулино після революції розпочалося велике пробудження, багато людей покалися і почали жити за вченням Христа. Коли віруючих стало понад 150 чоловік, брати збудували великий дерев'яний молитовний будинок, у якому проводилися зібрання, і вчення Христа поширювалося по околицям.

¹⁵ Нині село Вишнівка Баранівського району.

¹⁶ Нині село Берестівка Баранівського району.

Свого часу ця громада позбулася молитовного будинку і сьогодні зібрання відбуваються по чергово у помешканнях віруючих. Керівником цієї громади є Іван Матвійович Климчук. Громада існує дотепер і поблизу її немає релігійних громад інших течій.

Звідси Слово Боже розповсюдилося і досягнуло села Гриньки, Кашперівка, Табори, райцентра Баранівки. Коли число віруючих сягнуло понад 100 людей, у 1924 році була утворена Кашперівська громада ЄХБ. Віруючі збудували молитовний будинок, організували хор і славили ім'я Господнє. Молитовного будинку сьогодні немає, а зібрання проводяться в орендованому приміщенні. Пресвітером цієї громади давно був обраний брат Іван Трохимович Храбан, який довгий час трудився у громаді. Кашперівська громада існує дотепер і поблизу неї немає релігійних громад інших течій.

Добросовісний І. П. Ковальчук міг по декілька разів відвідувати села Суемці, Груд, Пилиповичі, Ярунь, Межиловичі. У всіх цих селах був благодатний ґрунт для сіяння Слова Божого, і це ще більше додавало сил брату пішки ходити по селах і проповідувати Христа розіп'ятого. У селі Суемці розпочалося пробудження, і за короткий час з'явилося стільки віруючих, що вони самостійно стали проводити богослужіння, зібрання завжди були переповнені бажаючими слухати Євангельське слово. У 1930 році була утворена Суемецька громада, і віруючі побудували великий дерев'яний молитовний будинок, організували хор із 50 чоловік і ім'я Боже славилося на цьому місці.

Пресвітером цієї громади був обраний і рукопокладений сумлінний брат Василь Самчук, який ревно трудився у цій громаді. Після війни Василь Самчук переїхав до Київської області, передавши обов'язки пресвітера брату Сергію Олександровичу Мельничуку. На таку успішну і благословенну роботу не міг байдуже дивитися лукавий. Із західних областей України він почав посилати своїх працівників, які напролом йшли проповідувати із знаменням мов, омовінням ніг та іншими особливостями у зібраннях громад ЄХБ.

Це стало спокушувати багатьох віруючих, молитовний будинок був відібраний, офіційні зібрання припинені. Ті члени громад, що залишилися, такі як Федір Савчук та інші, приєдналися до діючих громад ЄХБ. Більшість громад ЄХБ перейшли до автономних, необ'єднаних п'ятидесятників, і Суемецька громада припинила існування.

Трохи далі, у селі Груд, І. Ковальчуком також було посіяне насіння Слова Божого, і за короткий період часу кількість віруючих сягнула 100 чоловік. У 1925 році була утворена громада п'ятидесятників, яка згідно Серпневої угоди 1945 року сама подала заяву на входження до ВР ЄХБ. Таким чином, вона була приєднана до Союзу Баптистів і розпочала спільну з нами роботу для Господа.

Пресвітером цієї громади був Йосип Романович Климчук з Криворівської громади, а потім керівним братом був обраний місцевий брат Савелій Єфимович Зінчук. Громада дотримується Серпневої угоди, добросовісно підтримує матеріально і духовно наше братство, бере участь у всій роботі Союзу Християн Баптистів. Грудівська громада існує дотепер і поблизу її немає релігійних громад інших течій.

Ще далі на північ, де так багато працював брат І. П. Ковальчук і брати з Новоград-Волинського, у селі Пилиповичі також з'явилися віруючі, і коли їх стало 80, то у 1945 році була організована Пилиповицька громада ЄХБ. Першим пресвітером був обраний і рукопокладений Фома Ярмолевич Артемчук, який багато трудився і відвідував сусідні громади. Але брат мав слабе здоров'я і йому важко було працювати, але він працював. Але трапилися голодні і неврожайні роки, тому багато жителів села виїхали і наші члени громади також, тому громада припинила існування.

Ще далі, у селі Межиловичі, виявилось 25 чоловік віруючих у Христа. Вони регулярно проводять зібрання під керівництвом диакона Федора Івановича Романюка. Свого часу вони належали до Грудівської громади і існують дотепер та мають із Союзом ВР ЄХБ братське спілкування.

Коли тривала духовна робота у Суємцях, то брати прагнули як тільки можна проникати у близько розташоване місто Новоград-Волинський, де ще не було громади ЄХБ. З цією метою у 1919 році пресвітер Суємецької громади Василь Самчук приїхав до міста. Як колишній царський офіцер він зайшов до військового коменданта міста і став просити у нього дозволу провести десь у місті культурно-просвітницьке зібрання з читанням Євангелія і розклеїти відповідні об'яви.

Комендант спочатку відмовив у проханні, переймаючись, щоб у місті не відбулося яких-небудь заворушень, але В. Самчук, як

колишній військовий, наполегливо умовляв коменданта, що нічого поганого бути не може, і просив дозволити таке зібрання у школі. Комендант дозволив навіть розклеїти об'яву, але з умовою зробити вхід на захід за безкоштовними квитками. Навіть попросив залишити два квитка особисто йому і його дружині.

Перше зібрання, що відбулося, було дуже велике і пройшло на диво тихо і спокійно, чим комендант залишився задоволеним. Після цього зібрання поодинокі віруючі міста, такі як брат Палюх та інші, духовно прокинулися, але зібрань більше у місті не було.

У цей час у місті опинився один путній чоловік Григорій Демчук, середнього віку, який ні свого православ'я, ні Євангелія не виправдовував. Г. Демчук одного разу поїхав до водяного млину на річці Случ у передмістя Лубчиці. У млині, в очікуванні своєї черги, Г. Демчук ненароком заговорив з одним чоловіком, який також стояв у черзі. Ним виявився Василь Самчук із села Суемці. У розмові з ним В. Самчук між іншим сказав, що Бог дає людям врожай. Бог все дає людям...

У млині вони довго розмовляли до самого ранку. Наприкінці В. Самчук запросив Г. Демчука до себе: «Приїдь до мене коли-небудь у Суемці, погостюєш, порозмовляємо і я тобі щось покажу, чого ти ще ніколи не бачив». У той час у Суемцях вже було зібрання віруючих, коли до В. Самчука незабаром приїхав Г. Демчук, одягнутий у сірі самоткані штани.

Погостювавши у В. Самчука, вони разом пішли на богослужіння. Г. Демчуку було вкрай незручно йти у такому вбранні до людей, але, на його щастя, ніхто у зібранні не звернув увагу на те, як був одягнений гість. Там, у зібранні, Г. Демчук побачив щось незвичайне, так як читалося все те, що написано у Євангелії, співали божественні гімни, що дуже йому сподобалося. Він у ту ж хвилину запросив В. Самчука на зібрання, яке мало відбутися у передмісті Новограда-Волинського в селі Жатківка.

На зібранні Г. Демчук із захопленням почав розповідати людям, що він нещодавно був у Суемцях на богослужінні, і один з віруючих насмілювався сказати, що на іконі зображені не боги, що йому подарували Євангеліє і вони чинять так, як Євангеліє каже. У 1922 році Григорій Демчук остаточно увірував у Господа Ісуса Христа як свого особистого Спасителя, а у 1923 році він уже хрестився згідно

із заповіддю Христа і сам став проводити зібрання, якими керував періодично приїжджаючий Микита Самчук, дякон Суємцької громади. Суємцькою громадою керував брат Григорій Маркович Колесник. Новоград-Волинських віруючих часто відвідував і вищезгаданий брат Федір Васильович Дідківський із станції Рихальське.

Зібрання тут могли проводитися тільки до 1933 року. З початком Вітчизняної війни та наближенням фронту зібрання були припинені.

Під час Вітчизняної війни знову дозволили проводити зібрання, і віруючі почали збиратися у лютеранській церкві. Цим зібранням керував брат Костянтин Павлович Василиук. Він мешкав на вулиці Радянській неподалік від залізничного переїзду. Періодично доїжджаючи, йому часто допомагав брат Фома Єрмолайович Артемчук, пресвітер Пилиповицької громади. Новоград-Волинський часто відвідували старші брати області: Пилип Григорович Косолапов, Петро Якович Василиук, Єфим Григорович Саган та інші працівники.

Ми вже згадували, що В. К. Щавлінський переїхав до м. Житомира, де віруючі скликали Братський з'їзд області, і він був обраний головою Житомирського обласного об'єднання ЄХБ, а Петро Якович Василиук – його заступником.

Після виїзду В. К. Щавлінського з Новоград-Волинського, його обов'язки були покладені на брата Якова Івановича Гнетецького, в будинку якого декілька років проводилися зібрання громади. Незабаром це приміщення стало тісним і віруючі знайшли приміщення на вулиці Вокзальна у громадянки Подейко. Домовившись із нею про умови користування, віруючі відремонтували просторе приміщення, пофарбували підлогу і готувалися наступного тижня здійснити відкриття нового молитовного приміщення.

Дізнавшись про це, адміністрація механічного заводу, що знаходиться за цією вулицею набагато далі, запротестувала з цього приводу. Тому молитовне приміщення почали шукати в іншому місці. За вулицею Радянською, буд. 87, неподалік від залізничного переїзду, у наших сестер Третьякових на договірних засадах домовилися за приміщення, яке було тісне, але що робити? Після цього за милістю і допомогою Божою за свої кошти віруючі купили відповідне приміщення за адресою вулиця Лесі Українки, 87, де до сьогодні збирається Новоград-Волинська громада.

Володимир Іванович Гарбовський народився у 1915 році недалеко від Новоград-Волинського Волинської губернії. За національністю поляк, в дитинстві навчався у школі грамоти. Був одружений, мав дітей. Переселившись до міста, увесь час працював у різних будівельних організаціях, познайомився з віруючими людьми і сам став ревно служити Господу. У 1943 році прийняв святе хрещення і став членом Новоград-Волинської громади ЄХБ. У 1944 році одностайно був обраний

пресвітером цієї громади.

Це був самий сумлінний до свого служіння пресвітер області: скромний, тихий, врівноважений, за що всі члени громади особливо любили і поважали брата. Незабаром він несподівано захворів і пішов на вічний спочинок до свого Небесного Батька у 1973 році, проживши всього 58 років. Похований віруючими місцевої Церкви на міському цвинтарі за участю пресвітерів Єфима Григоровича Сагана, Петра Яковича Базилюка, Сергія Микитовича Коваленка, старшого пресвітера ВР ЄХБ області Якова Михайловича Кравченка.

Після наполегливого прохання Якова Івановича Гнетецького про звільнення з посади, його звільнили, і пресвітером громади був обраний, а потім і рукопокладений Володимир Іванович Гарбовський 1914 року народження. Він виявився самим сумлінним, лагідним, побожним, розсудливим і великодушним пресвітером у всій Житомирській області. Прийшов час великого пробудження у місті, багато хто увірував і декілька раз у самому місті проводилися великі публічні хрещення просто під небом у річці Случ. У громаді був утворений великий хор, у якому регентом декілька років був згаданий вище брат із Солодирівської громади Віталій Степанович Старченко. Однак через деякий час він захворів і відійшов до Господа, а на його місце Господь послав 4 регентів, які по чергово прославляли Господа.

Також захворів і сам брат пресвітер В. Й. Гарбовський, який відійшов до Господа у 1973 році у віці 58 років. Пресвітером був обраний спочатку заступник Михайло Іванович Марчук, а потім брат Шевчук, який працює дотепер.

У 1962 році громада понесла великі втрати – більш ніж 60 віруючих громади відділилися і перейшли до Окремого Союзу Церков. Не зважаючи на всі вмовляння, до сьогодні вони проводять свої зібрання окремо. Крім цих відступників у місті є понад 25 чоловік, що належать до автономних необ'єднаних п'ятидесятників. Новоград-Волинська громада у кількості 207 членів існує дотепер.

Ми вже згадували, що із колишньої Романівсько-Дзержинської громади справа благовістя розповсюдилася по всьому Дзержинському району. За короткий час розпочалося велике пробудження у народі і майже у всіх селах почали з'являтися віруючі у Господа Ісуса Христа.

На залізничній станції Печанівка, що знаходиться в однойменному селі Печанівка, трапилася така історія. У 1920 році одна віруюча бабуся їхала потягом через цю станцію. Забарилася і відстала від потяга. Що робити? Вона пішла до людей проситися переночувати, щоб на наступний день їхати далі. Селянин Євтихій Микитович Купріячук прохання жінки задовольнив і пустив до себе переночувати.

Бабуся розповіла йому про благу Євангельську звістку і Господа Ісуса Христа і на наступний день поїхала далі. Посіяне Слово Боже дало пагони, і вищезгаданий Купріянчук і його сусіди увірували у Господа Ісуса Христа як свого особистого Спасителя. Вони стали ревно розповсюджувати Спасительну звістку про Христа і багато душ у цьому селі стали віруючими.

У 1922 році розпочалися богослужбові зібрання і в цьому ж році була організована Печанівська громада ЄХБ кількістю 87 чоловік. Першим пресвітером був обраний Михайло Васильович Полончук 1898 року народження. Одночасно з цим він виконував роботу старшого стрілочника на вищезгаданій станції Південно-Західної залізниці. У вихідні дні, коли він був вільний від чергувань, М. В. Полончук сумлінно виконував обов'язки пресвітера громади.

Хотілося б відзначити, що у цій громаді увірував молодий брат з Ізраїльського народу Шмайгер Дмитро Азікович, який незабаром став проповідувати іншим Слово Боже, а пізніше став зятем пресвітера громади. У віці <...> у 19<...> пресвітер М. В. Полончук відійшов у вічні оселі Небесного Отця, і на його місце був обраний брат Яків Єфимович Морозюк. Пропрацювавши понад 10 років, він також відійшов до свого Господа.

Його місце зайняв брат Никон Маленюк. Стараннями віруючих, житлове приміщення було пристосоване для молитовних цілей, у ньому відбуваються зібрання. Печанівська громада існує дотепер, і поблизу її немає релігійних громад інших течій.

Роком пізніше, у сусідньому селі Колодяжне, яке розташоване на річці Случ, у 1922 році із військової служби повернувся матрос Корній, який вже був віруючою людиною. Повернувшись додому, він став відкрито проповідувати у своєму селі про Христа. Через деякий час у це ж село повернувся його тесть Павло Степанович, також віруючий чоловік, і вони вдвох проповідували Слово про спасіння всіх грішників.

Село відразу почало духовно відроджуватися, розпочалося велике пробудження у народі, у селі стало багато віруючих. У 1921 році була організована Колодяженська громада, яка налічувала 125 членів. Першим пресвітером був обраний брат Павло Степанович <...>. Всі віруючі були дуже сумлінними і своїми силами

побудували дерев'яний молитовний будинок, організували хор, і коли славили ім'я Господнє, то ще більше народу каялося і приєднувалося до Церкви Христа.

Сили війни і всілякого зла не могли байдуже дивитися на пробудження у народі, і невдовзі громада втратила молитовний будинок і збиралася по приватних квартирах, що виявилось вкрай незручно. Тому брати вирішили будувати знову інший молитовний будинок, який за короткий строк був завершений, і віруючі проводили зібрання у новозбудованому молитовному будинку. У цьому будинку хор ще краще прославляв Господа і все більше людей наверталось до Господа.

Але через деякий час сили війни і вороги Христа і Його Церкви не змогли дивитися байдуже – наші брати позбавилися і цього молитовного будинку. Знову громада була змушена проводити богослужіння на приватних квартирах, які не вміщали бажаючих славити Господа. Не зважаючи на всі ці незручності, Блага звістка все ж поширювалася все далі і далі у сусідніх селах, таких як Паволочка, Чортория, Старий Миропіль, Миропіль, Кам'янка, Дертка та інші.

У 1924 році наверхувся до Господа житель села Колодяжне Адам Денисович Денищук 1896 року народження, який виявився дуже старанним і працьовитим у справі Господній. Він ні перед чим не зупинявся, аби здійснити намічену справу для Господа, і завжди мав добрі успіхи. У 1940 році А. Д. Денищук був обраний пресвітером громади, після чого не покладаючи рук взявся за працю у винограднику Господньому.

Після Вітчизняної війни якимось чином у селі Молодіжному пристав у прийоми до вчительки-вдови дехто Михайло Артемович Павличенко, за національністю білорус, який увірував у Господа і тут у Молодіжному став сумлінним працівником для Господа. Він так шанував і любив свою дружину, що намагався все для неї приготувати, навіть сніданок. А коли наближався час їй йти вчителювати, він її будив, а для неї ним вже все готово: сніданок, вичищені черевики. Траплялося, після зібрання є якісь справи, що потребують вирішення. Він швидко йде додому, все робить по господарству і тут же повертається у зібрання для вирішення церковних питань.

У колгоспі він краще за всіх працює: зросту невисокого, міцної статури, як візьме до рук косу, то його ніхто з колгоспників не може догнати на косовиці. Так майстерно, як косив М. А. Павличенко, ніхто не косив у селі. Керівництво колгоспу завжди відгукувалося про нього краще за всіх і завжди доручало йому відповідальні колгоспні роботи. Районна влада завжди ставилася до нього з особливою повагою і ніколи не перешкоджала його роботі у громаді...

Ось так ці ретельні працівники А. Д. Денищук, М. А. Павліченко, інколи разом із Печанівським пресвітером М. В. Половчуком, часто втрьох відвідували навколишні громади і села. Наслідком їхньої праці у Держинському і сусідньому Любарському районах стало навернення багатьох до Господа і організація богослужінь.

У селі Гордіївка увірували одразу більш ніж 25 душ, які самі стали проводити зібрання. Трохи згодом, у 1928 році, була організована Гордіївська громада в кількості 42 членів. Брати ретельно трудилися для Господа і на власні кошти і своїми силами побудували великий дерев'яний молитовний будинок. Організували хор і прославляли свого Господа і особистого Спасителя Христа.

Пресвітером Гордіївської громади був обраний Маленюк Никон Макарович, а його помічником був Яків Єфимович Морозюк. Громада існує дотепер, і поряд інших течій немає.

Продовжимо далі про Колодяженську громаду. Ця громада пережила багато радісних днів у своєму житті, незважаючи на те, що втратила два побудованих молитовних будинки. Після Вітчизняної війни брати і сестри загорілися бажанням і побудували в центрі села, на перехресті доріг, великий дерев'яний молитовний будинок з усіма зручностями. При громаді діяв хор, що славив Господа.

З'явилося багато братів проповідників, які відвідували людей і внаслідок таких зустрічей люди полишали пияцтво, палити непотрібну люльку чи цигарки, усякі неподобства, каюлися і служили Господу, сповідуючи свої гріхи. Але така здорова атмосфера була дуже не до вподоби силам війни і великого зла – громада втратила і цей третій молитовний будинок. Але віруючі не втрачали надії і почали проводити благословенні зібрання на приватних квартирах своїх одновірців. У селі розпочалося велике пробудження і в один

день у річці Случ приймало разом святе хрещення 30-35 душ. Господь послав у село мудрого голову сільської ради тов. Стражева, який поважав віруючих і ніяких перешкод громаді не чинив.

Частина села розташована на узвишші, а внизу тече річка Случ. Бувало таке, що коли в річці звершувалося хрещення віруючих, то Стражев виходив на височину і милувався, як віруючі здійснюють хрещення.

Через деякий час невтомний помічник пресвітера брат диякон Михайло Артемович Павличенко захворів і з повною вірою і надією відійшов до Господа у 19<...> році на <...> році життя. У глибокій скорботі всі члени церкви зібралися, щоб віддати шану і поховати дорогого брата на місцевому цвинтарі. Багато років довелося брату пресвітеру Адаму Денисовичу Денищуку працювати з іншими помічниками, але Господь підтримував здоров'я брата, давав йому сили і він зміг робити багато духовної праці у своїй громаді. Він мав можливість як ніхто інший навідуватися у близько 20 громад, де його з радістю очікували.

Адам Денисович Денищук народився у 1896 році, прийняв хрещення по вірі у 1924 році, прийняв пресвітерське служіння через рукопокладання у 1945 році. На <...> році життя захворів і через деякий час відійшов до господи у 19<...> році. Колодяженська громада існує дотепер, і поблизу неї немає інших течій. Пресвітером сьогодні обраний брат <...>.

У селі Старий Миропіль цього ж району також було посіяне слово Боже, і багато хто стали дотримуватися вчення Христа. У 1923 році була організована Старомиропільська громада кількістю 62 чоловік. Пресвітером цієї громади був обраний брат Григорій Макарович Бабич, який декілька років працював у цій громаді, а коли за сімейними обставинами мусив виїхати у Запоріжжя, то тимчасово був допущений до пресвітерських обов'язків брат Федір Денисович Бичковський. Хотілося б зауважити, що у цій громаді живе і працює рідний син відомого брата Федора Васильовича Дідковського.

Дідківський <...> Федорович. Старомиропільська громада сьогодні знаходиться у селі Кам'янка поблизу залізничної станції Миропіль у будинку Талімонова Захарія Івановича, що був обраний її пресвітером. Громада існує дотепер і поряд інших течій немає.

Завдяки працівникам Колодянської громади слово Боже було посяяно в селі Дертка недалеко від станції Миропіль. Першим послідовником там був дехто Захарій Іванович Талімонов. Віруючі самостійно розпочали проводити у себе богослужбові зібрання, і коли їх стало 38 членів, то вони вирішили організувати самостійну Дертківську громаду, де першим її пресвітером був обраний брат Захарій Іванович Талімонов 1885 року народження. Були часи, коли багато членів громади виїхали на проживання в інші місця нашої країни і громада припинила існування, а члени громади, що залишилися, приєдналися до найближчих громад ЄХБ. По сусідству з цією громадою інших течій немає.

Згадувані раніше працівники з Колодяжного багато разів відвідали село Липне, що знаходиться за 18 кілометрів від станції Печанівка. Там багато душ прийняли Слово Спасіння і у хрещенні дали обітницю сумлінно служити Господу. У 1925 році, коли віруючих стало близько 30, була організована Липнівська громада ЄХБ. Першим пресвітером був обраний Микита Антонович Нечипорук 1905 року народження, рукопокладений у 1943 році. Протягом тривалого часу він сумлінно працював не тільки на місці, але й часто відвідував інші громади і поселення, де були віруючі брати і сестри.

За власні кошти і своїми силами віруючі побудували дерев'яний молитовний будинок та організували власний хор і славили Господа. У духовній праці йому багато допомагав проповідник брат Іван Максимович Якимець. Але потім громада втратила молитовне приміщення і нині збирається у приватному орендованому приміщенні. Через деякий час Микита Антонович Нечипорук захворів і пішов у вічність з повною вірою і надією на свого Господа. Пресвітерські обов'язки поклали на брата Івана Максимовича Якимця. М. А. Нечипорук помер у 19<...> році, проживши <...> років. Громада існує до сьогодні, і по сусідству з цією громадою інших течій немає.

Із Липного і Колодяжного звістка досягла сіл Панасівка, Коваленки, Краснопілля та інші поселення Любарського району. В селі Коваленки в цей час опинився один грамотний чоловік Нечипорук, який почав читати слухачам Біблію. Люди спеціально приходили послухати, що ж таке читає Сидір Нечипорук. Це читання зацікавило багатьох людей і тоді було вирішено проводити зібрання. Всі

погодилися проводити зібрання з цим дідусем. Він говорив, що пишасться цією духовною працею.

В подальшому вирішили обрати для цієї роботи вдову Дубчак Феодору. Але вона загордилася, тоді обрали керівником віруючого брата Матвія Івановича Гончарука. Через деякий час із армії повернувся його рідний брат Герасим Іванович Гончарук. У цей час віруючих відвідав старший пресвітер Житомирської області Віктор Кононович Щавлінський. Громада порушила питання про відкриття Коваленківської громади ЄХБ і рукопокладення для неї пресвітера. Пресвітером громади одногосно був обраний брат Герасим Іванович Гончарук. Всі ці дії є формальним відкриттям Коваленківської громади, хоча фактично вона почала діяти ще у 1931 році.

Гончарук Герасим Іванович народився у 1900 році і хрещений у 1931 році. Після цього рукопокладання Феодора Дубчак перестала відвідувати наші зібрання. Через деякий час було обладнано молитовне приміщення, утворений невеликий хор, брати і сестри прославляли Господа. Цей хор часто навідувався у довколишні громади. Пресвітер сумлінно ставився до свого служіння і був завжди у всіх богослужбових зібраннях. Після тривалого служіння у церкві та внаслідок слабого здоров'я він захворів і церква його звільнила від служіння. У 197<...> році він відійшов на вічний спочинок в оселі Небесного отця на <...> році життя. Коваленківська громада в кількості 38 членів діє дотепер. По сусідству з нею немає інших течій.

Звідси Євангельська звістка дійшла до містечка Краснопіль, у якому люди почали вірити і звертатися до Господа. Коли ж кількість віруючих виявилася більш ніж 10 чоловік, вони почали проводити богослужбові зібрання, якими тривалий час керував сумлінний брат Микола Павлович Кравчук. Невдовзі на хуторі Червоному увірував у Господа дехто Іван Пилипович Маленний, який відкрито і сміливо проповідував людям Євангеліє, вказуючи всім на розіп'ятого за всіх нас Ісуса Христа як свого особистого Спасителя. За короткий період часу увірували 35 чоловік і була утворена Краснопільська (Янушпільська) громада. Керівником був обраний Іван Пилипович Шалений.

Радісно відзначити, що останнім часом увірував у Господа ветеринарний лікар Михайло Петрович Пивовар і його дружина –

вчителька Віра Опанасівна. Це були люди середнього віку. Після прийняття хрещення і молитви над ними, вони одразу заявили, що не брали шлюб і прохають зробити це зараз, що і було зроблено старшим пресвітером області. Пивоварови почали сумлінно служити Господу, всім проповідуючи Христа. По сусідству з цією громадою інших течій немає. Сьогодні там громади немає, а члени громади, що залишилися, увійшли до складу ближніх громад ЄХБ.

Ми вже писали, що у селі Малі Деревичі, що за 20 кілометрів від села Колодяжне, люди також почали навертатися до свого Господа і за короткий час у селі вже було 35 віруючих. Вони почали проводити зібрання і своїм коштом та силами збудували дерев'яний молитовний будинок, організували хоровий спів і славилося ім'я Боже у цьому селі. Пресвітером був обраний Сильвестр Олексійович Чернявський, чоловік середніх років.

Райцентр Любар багаторазово відвідував невтомний працівник із села Колодяжне Адам Денисович Денищук. Там також було створено сприятливі обставини, і багато людей почали навертатися до свого Господа як особистого Спасителя. Любар, цей райцентр, широкий, як Варшава – на 15 кілометрів у довжину і 8 кілометрів у ширину. Де б тільки не влаштовували зібрання, всі вони були переповнені прагнучими слухати Живе Спасительне Слово про Христа.

Була організована Любарська громада ЄХБ, і першим пресвітером її був обраний брат Микитюк, якому більше всіх допомагав проповідник брат Семен Ситник в якості помічника пресвітера. Був побудований дерев'яний молитовний будинок, організований прекрасний хор. Зібрання були переповнені. Віруючі з'явилися і в сусідніх селах Провалівці, Вигнанці. У цих селах були тільки одні сестри, які самостійно керували зібранням, проповідували розіп'ятого Христа. Звістка швидко поширилася серед народу і ніяких гонінь і утисків у ті часи ще не було.

У селі Гізівщина поблизу Любара люди також почали пробуджуватися і слідувати за Господом, і коли там увірували 37 чоловік, то була організована Гізівщинська громада ЄХБ. Керівником був обраний брат Андрій Васильович Геркута, а коли він виїхав, то його місце зайняв Карп Якович Чериця. Таким чином, дякуючи великому

духовному пробудженню, у самому райцентрі Любар із всіма прилеглими селами постала Любарська громада ЄХБ у 300 членів, де було кому славити Господа і працювати для Нього.

Але будемо пам'ятати, що при такому пробудженні сили війни і зла також не дримали – на віруючих організувалися різні наклепи, особливо на керівників громад. Так, у 1937 році пресвітер Никитюк був раптово заарештований і більше до своєї родини не повернувся, віддавши своє життя в жертву за Спасительне вчення Ісуса Христа.

У селі Житинці більшість мешканців увірувала в Господа, а коли там стало близько 150 віруючих, то утворилася Житинецька громада. Пресвітером був обраний брат Адольф Гилярович Ткачук, який був раніше одним із працівників ЄХБ. Він до сьогодні сумлінно несе це служіння і в цьому йому багато допомагає брат Олександр Іванович Гула.

За 15 кілометрів від Любара, у селі Березівка, також було велике пробудження і на сьогодні там є більш ніж 70 членів громади. Керівником там обрана сестра Марія Рублевська і Тетяна Трохимівна Іванюк. Молитовного будинку поки що немає і зібрання відбуваються на приватних квартирах членів громади почергово.

До 1937 року віруючі вільно проводили свої богослужбові зібрання в єдності духа і миру, благодать Божа чудово діяла на людські душі – люди покидали пияцтво, непотрібне і шкідливе паління цигарок, різні гріховні справи та приєднувалися до віруючих, щоб разом служити Господу, і велика благодать була на всіх. Але у 1937 році, за відмову від зброї і військової служби, в Любар був присланий на примусові роботи з будівництва шосейної дороги Любар-Старокостянтинів дехто віруючий Сидір, який у вільний від роботи час почав вселяти віруючим як у Любарі, так і в прилеглих селах, що потрібно ще здійснювати омовіння ніг, промовляти молитви незрозумілими словами, мати знамення інших мов, без яких неможливо досягнути спасіння.

Ця новизна як грім швидко розповсюдилася у Любарському районі серед всіх віруючих. А потім із Одеси приїхав відомий проповідник Воронаєв, який своїм красномовством підтвердив цю новизну. Майже у всіх селах Любарського району, за виключенням небагатьох, люди попали під вплив Воронаєва і цього Сидора.

Головними прихильниками вищезгаданого нового вчення у Любарі стали Пилип (Бардой?), Остап Плис і пророчиця Анна Сергіївна (Савенич?), Устинія Осипчук. Вони завжди проводять свої зібрання у самому центрі Любара.

У селі Стрижавка біля Любара послідовники Сидора також окремо проводять свої зібрання зі своїми нововведеннями під керівництвом Йосипа Уляновича Турка і Лукерії Григорівни Кончури. Любар, як ми вже згадували, настільки велике місто, подібне Варшаві, що можна одночасно проводити зібрання у 10 місцях і ніхто цього не помітить.

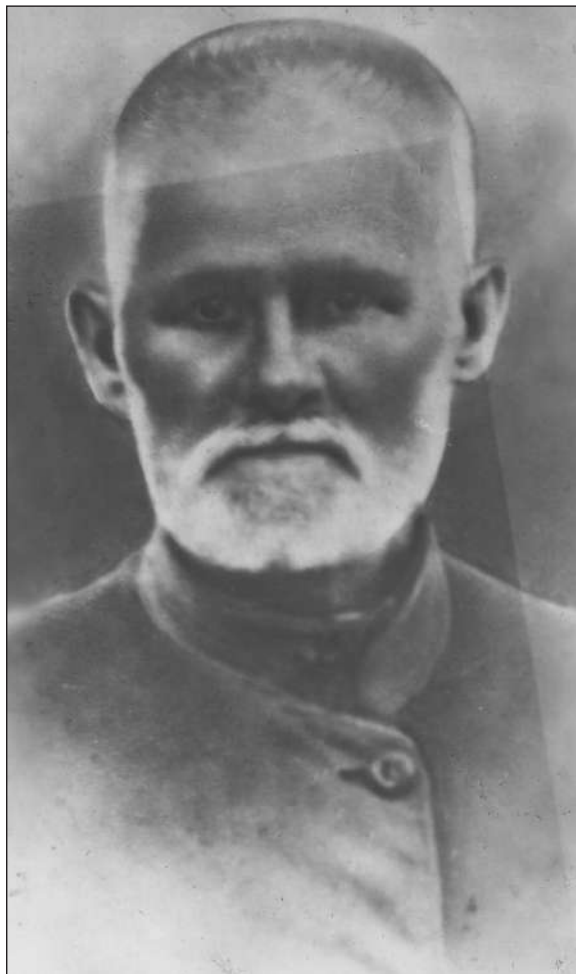
Залишилися вірними єдності народу Божому із ВР ЄХБ у селі Стрижівка 47 людей разом із віруючими сіл Гринівці, Провалівка і Вигнанка (а це одні тільки сестри) і складають Любарську громаду ЄХБ. Пресвітером у цій громаді тривалий час працює брат Макарій Якович Марцун 1900 року народження. Після виїзду пресвітера у село Печанівку його обов'язки став виконувати брат Йосип Петрович Черниш. Любарська громада існує донині. Поблизу цієї громади діють автономні необ'єднані релігійні громади п'ятидесятників, які і слухати не хочуть про спільну роботу чи про якусь єдність дітей Божих.

Звістка досягла також сіл Мотовилівки, Семенівки цього ж Любарського району. У 1924 році була організована Мотовилівська громада ЄХБ кількістю 53 члени. Пресвітером цієї громади тривалий час працював брат, людина літнього віку Олександр Федотович Ситар 1879 року народження, який прийняв хрещення у 1924 році. Цей брат був рукопокладений у 1943 році і сумлінно трудився для справи Божої. У Мотовилівці, як центрі громади, брати збудували дерев'яний молитовний будинок, організували хор і славили Господа, поширюючи новину про спасіння грішників через Ісуса Христа. В подальшому громада позбулася молитовного будинку і змушена була проводити зібрання на приватних квартирах. Мотовилівська громада існує до сьогодні, і в її оточенні, і навіть поряд є автономне об'єднання п'ятидесятників.

Ми вже писали, що коли у Дашинсько-Пекарській громаді у ніч з 5 на 6 червня 1903 року у Фасовій-Рудні було хрещено 9 душ

віруючих, в тому числі і Пантелеймон Павлович Грищенко, його шурин Іван Григорович Грищенко і його рідний брат Яким Григорович Грищенко (всі троє уродженці села Мелені Радомисльського повіту Київської губернії) у майбутньому стали першими свідками євангельської звістки у містах і селах по лінії Мелені-Коростень-Овруч-Малин-Олевськ-Народичі. У цьому регіоні майже одночасно з Дашинсько-Пекарською громадою розпочався рух.

Першим послідовником цього руху у регіоні був Пантелеймон Павлович Грищенко 1868 року народження. Він народився 27 липня в селі Мелені Радомисльського повіту Київської області у родині спадкового дворянина Павла Онуфрійовича Грищенка, який займався сільським господарством. Сам Пантелеймон був зовсім безграмотним, тому що його батько Павло Онуфрійович не був зацікавлений навчити свого сина грамоті. Коли мати його поприкала чоловіка, що він не хоче навчити грамоті сина, а син хоче навчитися, то батько кричав: «Що, йому ця грамота хліба дасть?» Одного разу хтось показав Пантелеймону друкований алфавіт російської азбуки. Він, не знаючи азбуки, але маючи велике бажання вчитися грамоті, почав окремі букви азбуки порівнювати із звичайними предметами у господарстві і виказував: столи, бігун, окуляри, ножиці, мотовило, землемірний кордон, кочерга. І тому подібне – так він читав азбуку. За наполяганням матері йому найняли учителя, який два тижні підряд на дому навчав читати, а до існуючої на той час у селі церковно-приходської школи батько так і не дозволив сину ходити і навчатися. Після того учителя Пантелеймон сам навчився писати і читати слова. Він був ревним православним християнином і священник отець Гороновський за це його дуже любив, поважав і призначив церковним старостою у місцевій Свято-Михайлівській церкві села, де Пантелеймон сумлінно допомагав своєму батюшці, навіть самостійно писав і порозклеював пам'ятки про те, як правильно складати пальці і хреститися і тому подібне.

Пантелеймон Павлович Грищенко-Меленевський народився у селі Мелені Радомисльського повіту Київської губернії у родині селянина-дворянина Павла Онуфрійовича 27 липня 1868 року. Батько не захотів свого сина утвердити у дворянстві, кажучи: «А що, дворянство хліба дасть?» Таким чином, батько залишився звичайним міщанином. До школи Пантелеймон Павлович також не ходив, тому що батько знову кричав: «Тобі що, ця грамота хліба дасть?» Лише за наполяганням матері дід найняв на два тижні додому учителя, щоб той навчив деяких складів. Але до грамоти Пантелеймон Павлович мав таке бажання вчитися, що опісля само-

стійно навчився читати і розписуватися.

Згодом він оженився і мав велику сім'ю – 7 синів і дві дочки. Був релігійною православною людиною і церковним старостою, священник дуже поважав і любив свого старосту. Його старший брат Іван жив і працював у Києві столяром і часто приїжджав погостювати, розповідав, що ось у Києві є такі люди, які читають Біблію, моляться Богу і влаштовують свої богослужіння десь за містом, у передмісті Деміївка у лісі. Як тільки ці люди зберуться у лісі, тут же поліція розганяє зібрання, арештовує віруючих.

Пантелеймон дуже зрадив цій новині і через деякий час поїхав сам до Києва. Разом з братом він поїхав за місто десь у кущі на ці зібрання. Але 17 квітня 1897 року вийшов Указ Його Імператорської Величності «Про свободу совісті і віротерпимості». Тоді віруючим було дозволено мати свої громади і вільно проводити свої богослужіння.

Коли Пантелеймон поїхав у Київ до брата вдруге, то зібрання віруючих вже проводилися за вулицею Жилинянська, буд. 104, або ріг Караваєвської 24, нині це вулиця Л. Толстого, на другому поверсі. Пресвітером був швець Дементій Олександрович Правовєров і його дружина Аделія Антонівна. Це було у 1901 році, і Пантелеймон Павлович до того часу переселився з села Мелені на хутір Войнарівка, що за 7 кілометрів на північ від села. У цей період розпочалося будівництво залізниці Київ-Коростень.

Коли Пантелеймон Павлович був у зібранні громади ЄХБ м. Києва, то якраз проповідували про блудного сина, а потім зібрання заспівало хором псалом: «Пастир добрий шукає бідну вівцю, без нього вона загине, шкода її йому...» Сльози виступили на очах Пантелеймона і він розплакався, тут же привселюдно розпочав молитися Господу, прохаючи прощення, каявся і з тих пір безповоротно став служити Господу.

Приїхавши додому, Пантелеймон перш за все розповів про це своєму шурину Грищенку Івану Григоровичу, а той – рідному брату Якиму Григоровичу Грищенку. Вони вирішили втрьох пішки йти у Дашинку за 35-40 кілометрів до пресвітера Микити Єрофійовича Бондаря. Ходили туди пішки два рази, а потім запрягли підводу і ще раз поїхали туди ж.

У ніч з 5 на 6 червня 1903 року вони разом з іншими членами прийняли святе водне хрещення і стали членами Живої Всесвітньої Христової Церкви. Це були перші послідовники вчення Господа нашого Ісуса Христа в регіоні по лінії Мелені-Олевськ-Овруч-Народичі-Малин-Радомисль-Коростень. Повернувшись додому після хрещення, брати Грищенки почали ревно працювати для Господа у домі Пантелеймона Павловича, а з 1906 року почали проводити самостійні богослужбові зібрання ЄХБ.

Так тут розпочала свою діяльність Меленівська громада Євангельських Християн-Баптистів... За короткий час відвідувачів громади стало більш ніж 50 чоловік. Через деякий час із Києва приїхав

брат-проповідник пресвітер Дементій Олексійович Правосєров. Побачивши благодать Божу, він дав пораду братам обрати свого пресвітера. Літом 1904 року Пантелеймон Павлович Грищенко-Меленєвський, 1868 року народження, хрещений 6 червня 1903 року, одногосно був обраний пресвітером Меленівської громади ЄХБ. Це був не тільки перший послідовник Христа, але й перший пресвітер у цих місцях.

Внаслідок сумлінної роботи трьох братів Грищенкоєв, що разом прийняли хрещення у 1903 році, на півночі була заснована Ходаківська громада (35 членів), ще північніше – Савлуко-Калинівська (57 членів), поряд з нею діяла Мединівська (59 членів). Далі – поблизу станції Чоповичі Йосифівська (35 членів), біля станції Головки – Лїдо-Баранівська (52 члена), далі – Ново-Вороб'ївська (64 члена), Малинська (33 члена), Федорівська (22 члена); на півдні – Ново-Будська (45 членів), Модилівська (37 членів), Рубанська (31 член); на заході – Злобицько-Холоснівська (71 член), Коростенська (66 членів), Лугинківська (68 членів), Путиловицька (140 членів), Давидківська (58 членів), Горщиківська (125 членів), Радогощанська (66 членів), Будо-Радогощанська (35 членів); на самій крайній півночі – Межилїська (65 членів). І все це робота вищезгаданих трьох братів-працівників Грищенкоєв.

Приміщення на Войнаєвіці з 1916 року стало тісними, тому зібрання перенесли до хати Івана Григоровича Грищенкоєва. А коли і там приміщення стало тісним, то за свої кошти і своєю працею на хуторі Дубравська Буда у 1923 році віруючі побудували великий дерев'яний молитовний будинок. Ним користувалися до 1930 року. У 1930 році все керівництво громади було взято під варту. Дехто з них повернулися додому, а хтось отримав строк і перебував у концтаборах.

Після хвороби, притаманної літнім людям, Пантелеймон Павлович Грищенкоєв помер у своїй родині у 1956 році на 89-му році життя і похований віруючими на цвинтарі с. Войнаєвічка. На похороні були присутні пресвітери Єфим Григорович Саган, Володимир Іванович Гарбовський, Петро Павлович Ходаковський.

Грищенко Іван Григорович народився у 1871 р. у с. Мелені Радомисльського повіту Київської губернії у родині селянина хлібороба. Після школи і створення сім'ї Іван Григорович перейняв віру від свого шурина Пантелеймона Павловича Грищенка-Меленевського. Разом із ним Іван Григорович Грищенко прийняв хрещення у с. Фасовій-Рудні Володарсько-Волинського району поблизу залізничної станції Турчинка Житомирської залізниці у ніч з 5 на 6 червня 1903 року від проповідника з Риги Володимира Олександровича Осипова.

Тоді ж хрестилися 9 чоловік, які і стали членами новоствореної Меленівської громади ЄХБ на хуторі Войнарівка біля села Мелені. Тут відбувалися перші зібрання віруючих першої

громади ЄХБ. Але з 1917 по 1922 рік зібрання було перенесено у хату Івана Григоровича, а потім у 1923 році громада збудувала на хуторі Дубравська Буда біля села Мелені великий дерев'яний молитовний будинок, у якому відбувалися зібрання до закриття у 1930 році.

Грищенко Іван Григорович у 1924 році був рукопокладений на пресвітера Меленівської громади ЄХБ Дементієм Олексійовичем Правоверовим, який приїхав з Києва. Пресвітерські обов'язки І. Грищенко виконував сумлінно, як і личить Служителю Божому.

У 1923 році І. Грищенко був висланий у далеку Алма-Ату без права переписки, звідки він до своєї родини більше не повернувся, віддавши своє життя в жертву за Велике Спасительне Вчення Господа Ісуса Христа. Численні письмові звернення-пошуки не дали позитивних результатів. Так без сліду зник невтомний працівник Господа Ісуса Христа (начебто на 75 році життя), який ревно розповсюджував вчення про спасіння будь-якої віруючої людини через Господа Ісуса Христа.

У 1898 році з Києва на гостину приїхав старший брат Іван Павлович, який жив і працював столяром у Києві. У спілкуванні з братом він почав розповідати йому, що у Києві є віруючі люди, які збираються молитися Богу, читають Святу Книгу – Біблію і прагнуть жити так, як вчить у Біблії Сам Ісус Христос. Слухаючи про це, Пантелеймон промовив: «Як би мені дістати таку Біблію?» Брат відповів: «Якби ти читав Біблію, та ще й на їхньому зібранні побував, то б знав, що всім людям потрібно так жити, щоб отримати спасіння своєї безсмертної душі».

Після тих слів Пантелеймон дуже зацікавився тими людьми і запитав його: «А де ж можна купити Біблію?» На це питання брат відповів, що якщо він хоче, то він її йому привезе. Пантелеймон дуже почав просити, і через деякий час брат Іван привіз з Києва велику настільну Біблію видання Києво-Печерської Лаври вартістю тодішніми грошима 2 карбованці 40 копійок. Пантелеймон почав прискіпливо читати її.

Його батько Павло Онуфрійович дуже був незадоволений своїм сином, який читав Біблію. Вже лежачи у ліжку хворим за віком, як тільки почує шурхіт перегорнутих сторінок Біблії, одразу підіймається і погрозово кричить: «Ти знову шелепочеш листками тої книжки? Хочеш, щоб я вихопив її і кинув до печі?» У таких випадках Пантелеймон змушений був йти з очей батька в іншу кімнату...

Під час прочитання цієї Святої Книги у Пантелеймона виникло багато запитань, які були для нього зовсім незрозумілими, і він змушений був піти додому до свого батюшки (вже тоді отця Любецького). Любецький почав пояснювати їх, але оскільки у Пантелеймона їх було багато, то Любецький сказав йому: «Я бачу, що ти багато знаєш, мабуть вже познайомився із штундистами – дивись, тільки нікому про це не кажи».

Священик довго не міг протирічити і сварити його, як це робили у таких випадках інші священики, бо він дуже любив і поважав Пантелеймона як самого найкращого свого церковного старосту. Вийшовши одного разу від священика, Пантелеймон ще більше підбадьорився духовно і став ще старанніше читати цю дорогу святу Біблію. Незабаром він знову пішов додому до цього Любецького з питаннями, що в Біблії написано так і так, а у нас у православ'ї

зовсім робиться не так. Любецький на це відповів Пантелеймону: «Знаєш, Пантелеймоне, я тобі по правді скажу: якщо у тебе дуже добре поле, то ти його цінуєш. Ось так і я: якщо у мене є добрий церковний приход, то як мені не цінувати його? А за плугом мені вже не йти!» На цьому розмова закінчилася і Пантелеймон повернувся додому. Невдовзі він поїхав до Києва.

Це була його перша у житті поїздка у Київ. Мама наказувала йому: «Їдь, Пантелеймоне, в Київ, але не сідай у того мусюка (трамвай), бо то нечиста сила». Щоб доїхати до Києва, потрібно було 50 кілометрів пішки добиратися до повітового міста Радомисль. У місті потрібно було пересісти у диліжанс – це велика карета, яка вміщує 10-20 чоловік і запряжена трьома парами добрих коней. Через кожні 30-40 кілометрів їх міняють і впрягають свіжих і таким чином добираються до Києва, бо тоді ще залізниці до Києва не було.

У Києві Пантелеймон перш за все зайшов до свого брата Івана Павловича, який на прохання брата завів його на зібрання віруючих, яке відбувалося за містом на якійсь Деміївці. Як тільки віруючі зберуться, то відразу з'являється поліція, яка завжди розганяла такі зібрання, а інколи декого арештовувала. Так було декілька разів.

Приїхавши додому, Пантелеймон дізнався, що замість отця Любецького тепер є якийсь Гороновський, який вже все знав про Пантелеймона. Батюшка розпочав справжні гоніння у селі, заявивши, що у його приході завелися штунди. Він викликав Пантелеймона до себе додому, добре насварив і сказав йому: «Думай, а інакше зашлемо туди, де Макар телят не пасе».

Невдовзі від Його Високості Імператора Всеросійського надійшов Височайший Указ про свободу совісті і віротерпимості, і гоніння на віруючих припинилися. Пантелеймон знову поїхав до Києва на зібрання віруючих, яке проводилося вже відкрито у будинку на розі вулиці Жилянської, буд. 104, і Караваєвської, буд. 24 (нині ріг вулиць Жадановського і Толстого). На цьому зібранні проповідував Дементій Олексійович Правослов. Після проповіді все зібрання почало співати: «Пастир добрий шукає бідну вівцю, без Нього вона загине, шкода їй Йому» («Гуслі» № 80, збірник № 149). На очі Пантелеймона навернулися сльози, і коли всі стали на коліна для молитви,

він почав голосно молитися і каятися. З того часу він назавжди віддався на служіння Господу. Це відбулося наприкінці 1900 року.

Приїхавши з Києва, Пантелеймон про все розповів своєму шурину Івану Григоровичу Грищенку 1897 року народження, а той, у свою чергу, передав це своєму рідному брату Якимі Григоровичу. Потім всі троє дізналися, що за 35-40 кілометрів у с. Дашинка є якийсь віруючий Микита Єрофійович Бондар, і вирішили якомога швидше поїхати до нього. Запрягши коней, всі троє поїхали туди, не зважаючи на далеку відстань.

Побувавши на зібраннях віруючих у тих місцях, вони виявили велику цікавість до нового життя і дійшли висновку, що тільки це і є істина і самий правильний шлях до спасіння своїх безсмертних душ. Невдовзі вони втрьох вирішили пішки прийти на зібрання віруючих у с. Дашинку і якраз попали на нічне зібрання у с. Фасова-Рудня з 5 на 6 червня 1903 року.

На тому зібранні брат з Риги Володимир Олександрович Осипов за дорученням пресвітера громади Микити Єрофійовича Бондаря провів хрещення 9 віруючих. Разом з ними були і наші три брати, які пішки пройшли 35-40 кілометрів з села Мелені, про що вже згадувалося. Повернувшись додому після прийняття хрещення, згадані брати від великої сердечної радості спасіння відразу понесли Євангельську звістку своїм сусідам і з цією ж метою відвідували ближні хутори і села, не знаючи ніяких перешкод, вказуючи всім істинний шлях тільки у Христі Ісусі. Першою віруючою людиною після трьох братів у селі Мелені була зовсім неграмотна жінка близько 50 років.

Степанида Михайлівна Макаловна, заміжня, яка мала 5 дітей. Вона настільки хотіла читати Слово Боже, що за короткий час якось сама навчилася читати, потім десь купила настільну Біблію і з великою радістю читала не тільки для себе, а й іншим, які заходили до неї додому по всяких справах. Вона не упускала нагоди відкрити Біблію щось почитати, повчаючи всякого слухача, який приходив. Її чоловік був невіруючим, але за поваги і любові до неї вірувати їй не забороняв.

Вищезгадані три брата вже постаралися побувати у сусідньому селі Злобичі, де проповідував Слово Боже своїм знайомим Петро Йосипович Хорошун – фарбувальник залізних дахів. Він виявився

першим віруючим у цьому селі, який після свого навернення став і іншим свідчити про Христа.

А Пантелеймон у 1901 році вже встиг переселитися з села Мелені на хутір Войнарівка, де у той час було тільки 4 двори. Це за 7 кілометрів далі від села і 4 кілометри до залізниці Київ-Коростень, що будувалася, починаючи з 1900 року. Віруючі вирішили тоді збиратися вдалині від села у Пантелеймона Павловича Грищенка – цього новосела. На початку зібрання відвідували 10 слухачів із села Хотинівка, що розташоване за 8 кілометрів.

Першим став відвідувати це маленьке зібрання залізничний колійник, сторож, будочник Микита Ілліч Клименко – людина вища середнього зросту. Із села Ходаки, що поряд із селом Купеч, за 15 кілометрів на північ від Войнарівки, першим став відвідувати зібрання дехто Степан Григорович Пржегарлінський, що також був вище середнього зросту. Всі ці нові відвідувачі в свою чергу розносили по своїх місцях спасительну звістку все далі і далі.

Таким чином, перше зібрання у Пантелеймона Павловича було проведено весною 1904 року і воно все швидше і швидше збільшувалося за кількістю відвідувачів. Тоді Пантелеймон поїхав до Києва до братів за різними духовними порадами. Пресвітер Київської громади євангельських християн-баптистів, що на розі вулиці Жилинської, буд. 104, і Караваєвської, буд. 24 (нині ріг вулиць Жадановського і Толстого), Дементій Олексійович Правоверов і диякон цієї громади Леонід Іванович Новицький розповіли Пантелеймону про всі церковні порядки, що діють в громадах євангельських християн-баптистів для служіння нашому Господу і пообіцяли незабаром приїхати для відвідування віруючих на нашій Войнарівці.

Влітку 1904 року Д. О. Правоверов приїхав до Пантелеймона і побачив у нього зібрання віруючих кількістю 50 чоловік. Після завершення богослужіння, Д. О. Правоверов залишив всіх віруючих і зацікавлених, яких було мало, і запропонував цьому зібранню для подальшого успіху у духовній роботі обрати собі постійного пресвітера громади, як це є у громадах євангельських християн-баптистів. Все зібрання одногolosно обрало пресвітером Меленівської громади ЄХБ брата Пантелеймона Павловича Грищенка, який народився 27 червня 1868 року і прийняв хрещення у 1903 році. Він тут же був

рукопокладений в сан пресвітера Д. О. Правоверовим. Це був перший пресвітер першої тут громади ЄХБ Житомирської області, або, як тоді говорили, – Волині.

Новина про це зібрання і рукопокладення швидко рознеслася по всіх прилеглих селах і звідти люди почали відвідувати зібрання у хаті Пантелеймона. Звідусіль розносилася звістка вчення Господа нашого Ісуса Христа. Коли зібрання стали регулярними, то брати працівники з Києва почали частіше приїжджати відвідувати віруючих. Одним з них був Федір Якович Степаненко.

Д. О. Праворов з дружиною Аделією Антонівною, Леонтій Іванович Левицький з дружиною Варварою Миколаївною і брат Борецький. Братам, що приїхали з Києва, дуже сподобалося у цього приємного брата і місце: великий зал, велика пасіка з 51 рамочною бджолосім'єю і 19 сімей у дуплянках, невелике, але зразкове сільське господарство (Пантелеймона вважали небагатим середняком), 11 десятин орної землі, поряд – листяно-сосновий ліс, де влітку можна добре відпочити, збирати суниці, гриби, а по вихідним дням у зібранні прославляти Господа. Переважна більшість людей у селі вважали його бідняком за соціальним статусом, але Божі благословіння давали все необхідне для життя у цій великій сім'ї із 11 душ – 7 синів і 2 доньки.

Багато хто з братів-працівників приїжджали сюди з Києва і частково з інших місць на дачу разом із своїми сім'ями, кожного літа по 30-40 душ. Їжі вистачало із спільного котла брата Пантелеймона – так Господь рясно обдаровував цього першого працівника Божого у цій місцевості. Покійна дружина Тетяна Костянтинівна кожного дня випікала у своїй сільській печі 12 великих селянських хлібів-паляниць, а м'яса, сала, масла, молока і меду було завжди вдосталь для цієї великої родини і гостей з народу Божого.

Федір Якович Степаненко народився в селі Холосне Ушомирського повіту Волинської губернії у 1883 році у бідній селянській родині. В дитинстві навчався у сільській школі і закінчив 3 класи, а потім допомагав батьку у сільському господарстві. Оженився і почав займатися сільським господарством окремо від свого батька. Мав декілька душ сім'ї.

Почувши благу Євангельську звістку від проповідників Євангелія Меленівської громади євангельських християн-баптистів, почав уважно їх слухати і одразу ж вирішив покаятися і слідувати вченню Господа Ісуса

Христа. У 1915 році прийняв святе хрещення по вірі і ревно став слідувати за Господом, регулярно відвідуючи зібрання місцевої громади євангельських християн-баптистів.

У 1920 році одноголосно був обраний пресвітером Холоснівської громади євангельських християн-баптистів. Він як ніхто інший сумлінно виконував свої обов'язки у всі дні свого життя як добрий воїн Христа.

У 1933 році брат захворів і через деякий час, на 50-му році життя, відійшов у повній вірі і надії до свого Господа, Якому так старанно весь час прагнув служити. Ф. Я. Степаненко похований віруючими на місцевому кладовищі при великому напливі віруючих і людей із свого села. Пресвітера дуже поважали за всі його сердечні настанови.

Особисто Пантелеймон Павлович ніколи і нічого не шкодував як для Господа і ніякої плати за будь-що ні від кого не брав, хоча декілька років підряд приїжджали на дачу сім'ї Д. О. Правоверова з дружиною Аделією Антонівною, Л. І. Новицького, Борецький, Мажний, Михайло Яценко з дружиною, книготорговець Фекла Іванівна Гадалова, Михайло Іванович Браунштейн з дружиною, Іван Петрович Кушнеров з дружиною, Павло Григорович Алешко з дружиною, Андрій Миколайович Нестеренко з дружиною, Микола Данилович Христюк з дружиною Софією Тимофіївною, Сила Єфремович Голованенко, Арапенко з дружиною, Мойсей Калістратович Дешко з дружиною, Сударєв з дружиною, Троснов, Рубашевський, Степан Кіндратович Яловий, Олександр Омелянович Шабадан з дружиною, Володимир Семенович Шавелін, Іван Костянтинович В'язовський з дружиною, Іван Якович Міллер, Головатий, Ісає Євсейович Колбушков з дружиною та інші брати і сестри у Христі. Всі вони побували тут і залишилися дуже задоволеними цим на диво гостинним братом Пантелеймоном, а він також був дуже задоволений відвідувачами його дому. Це ніхто інший, як Гай, що приймає мандрівників (Рим. 16:23).

Навіть невіруючі, люди зі сторони, з особливою повагою і повною довірою ставилися до Пантелеймона. Особливо це стосується євреїв, яких багато проживало у селі Мелені, і вони завжди у всьому довіряли йому. У тривожні роки зміни різних влад, у небезпечні періоди у Пантелеймона три рази переховувалися по 50-100 євреїв. І це незважаючи, що до центра села було лише 7 кілометрів.

Одного разу Пантелеймона покликали до поліції. По дорозі його зустріли євреї і попередили, щоб він не йшов туди, бо у поліції його хочуть побити. Вони просили, щоб він не ходив у поліцію, але Пантелеймон все ж пішов. Там він не зустрів поліцейських, а лише простих людей, серед них багато поважного віку. Коли він запитав, хто і для чого його покликав у поліцію, то один з них голосно крикнув: «Ти нам все село забруднив». Пантелеймон відповів: «Хіба я кого обляв чи обікрав, чи ще комусь зробив погане?» Інший відповідає: «Нам злодій краший, злодія у в'язницю – і кінець. А з тобою біс знає що робити? Ти штунда, нехристь, антихрист». Тут його знайомі оточили та непомітно вивели з приміщення, і він встиг піти додому...

Коли звістка швидко почала поширюватися по всіх околицях, тоді православне духовенство також захвилювалося «*і весь Єрусалим з ним*» (Мт. 2:3) і стало застосовувати заходи перешкоджання цьому чи робити хоча б зло (Дії. 12:1). У 1909 році у місцевому двокласному училищі (п'ять груп) Міністерства народної освіти, побудованого на кошти жителів села, навчався син Пантелеймона – Яків Пантелеймонович і два учні-сини брата Івана Григоровича Грищенка. Крім них в училищі навчалися діти поляків і євреїв. До них православне духовенство претензій не мало, що вони, мовляв, не вчать у школі уроки Закону Божого.

Православним священником-батюшкою в село Мелені приїхав працювати дехто отець Василь Коцюбинський (людина поважного віку близько 80 років), який виявився непримиренним противником штундистів. Дізнавшись, що у школі навчаються декілька дітей віруючих (всього їх було 3 учні), священник дав розпорядження завідувачу училищем громадянину Костянтину Гордійовичу Веремеєнку негайно виключити з училища дітей віруючих-штундистів, тому що батюшка в певні дні у навчальному закладі мав уроки Закону Божого. Він особисто приходив в училище на свої уроки. На урок Закону Божого клас завжди залишали поляки, євреї і діти віруючих, а залишалися тільки одні православні. Їм батюшка і викладав Закон Божий.

Так було завжди – все тихо і спокійно, але з приїздом батюшки Коцюбинського ситуація кардинально змінилася. Батюшка дав розпорядження дітям штундистів виключити з училища, що і було виконано завідувачем навчального закладу. Завідувач училища сказав цим трьом учням, щоб вони більше до школи не приходили і просив передати їхнім батькам негайно прийти до нього в училище. Трое згаданих учнів з плачем пішли додому і все розповіли батькам, які одразу ж пішли до завідувачого училищем.

Коли Пантелеймон і інший батько Іван Григорович з'явилися до завідувачого, то той відверто сказав, що він тут ні до чого – це розпорядження батюшки Коцюбинського. От до нього і треба йти. Батьки зразу ж прийшли до батюшки з питанням: «Чому наших дітей Ви вигнали з училища?» У відповідь батюшка грізно крикнув: «Це наказ Государя імператора – таких дітей не приймати до школи, які не

приймають православних священників і їх уроків Закону Божого», – сказав батюшка, гримнувши перед батьками дверима.

Через деякий час віруючі батьки відкрили двері і сказали батюшці, що вони будуть скаржитися, тому що в училищі навчаються діти поляків та євреїв, які також не приймають уроків Закону Божого, але їх не виганяють з училища. «Євреї гроші платять за своє навчання», – крикнув батюшка. Батьки відповіли: «Ми власним коштом збудували училище, то що, єврейські гроші дорожчі нашої праці? Будемо на Вас скаржитися». А батюшка знову закричав: «Можете скаржитися», – і знову грюкнув дверима. Брати знову повернулися до завідуючого училищем і все йому розповіли, а той дав пораду їхати до Києва і там скаржитися.

Брати, не гаючи часу, поїхали до Києва до наших старших братів за порадою. Київські брати порадили у такому випадку подати заяву Київському губернатору щодо виключення віруючих із членів Православної Церкви, бо тепер в уряді є такий закон. Відповідно до цього закону виключених із православ'я громадян вже не будуть вважати православними християнами і тому до них не буде ніяких претензій в училищі. Київські брати дали для цього відповідні бланки заяв про виключення з православ'я і брати з цими документами поїхали додому, щоб написати ці заяви.

Але до цих заяв потрібно було прикласти метрики, які можна було отримати тільки у батюшки Коцюбинського. Для всіх віруючих того часу по селу Мелені потрібно було 28 метрик. Брати звернулися до батюшки з проханням видати метрики. Батюшка закричав: «Немає метрик для штундів!» Брати йому кажуть: «Та не може бути, адже всі наші метрики у Вас. Ми карбованець даємо за кожную метрику. Але дайте нам. Ми даємо Вам за 28 метрик 30 карбованців. Але, будьте ласкаві, не відмовте нам». Але 80-річний батюшка і на цей раз грізно закричав: «Немає метрик для штундів, і в Києві у духовній консисторії немає, немає для штундів метрик», – він гримнув дверима, не бажаючи спілкуватися.

Що було робити? Брати заповнили бланки заяв губернатору, а метрик до заяв не додали, тому що батюшка їх не дав, і поштою послали на адресу Київського губернатора. Отримавши ці заяви, Його Поважність Київський губернатор генерал-лейтенант Храпов

негаймо посилає у Мелені до батюшки отця Коцюбинського свого справника, щоб взяти у батюшки метрики всіх, хто подав губернатору заяви.

Коли справник приїхав до батюшки швидкими, гарними кіньми із відомими дзвіночками, то священик терміново послав за «штундами», які подавали губернатору заяви, щоб вони допомогли йому швидше відшукати роки народження кожного і швидше виписати метрики. Брати терміново з'явилися до батюшки, який вже у доброму настрої тихо і спокійно розпитував хто і де народився. Безкоштовно були виписані і видані всі метрики пану справнику. Після цього брати були вільними і кожен пішов додому. Пан справник швидко поїхав до губернатора. Але на цьому справа не закінчилася.

Отримавши метрики і заяви про виключення людей із православ'я, київський губернатор послав додому кожному, хто подав заяви, свого особливого місіонера із священиками, щоб у них вдома провести вмовляння, після вмовляння взяти підпис у кожного, що він не бажає подалі перебувати у лоні православної церкви і з цими матеріалами знову доставити ці документи губернатору. Місіонер довго вмовляв Пантелеймона у нього дома повернутися у лоно православної церкви і вибачитися перед своїм старим батюшкою. Але Пантелеймон відповів йому: «Ви нас більше не просіть. Бачите, яка правда у ваших православних священиків: давали по одному карбованцю за кожную метрику, всього давали 30 карбованців, а він кричав на нас, що в консисторії у Києві немає метрик для штундів. А як приїхав справник, то безкоштовно знайшлися всі метрики».

Місіонер написав про вмовляння так: «Від православного вмовляння відмовилися». Сам підписав і повернувся назад. Через тиждень губернатор присилає священику і кожному, хто подавав заяву, особливе офіційне посвідчення, що такий-то громадянин згідно іменного Указу Його Імператорської Величності Імператора Всеросійського виключається з православ'я і переходить до секти баптистів.

Вказані документи стали підставою для попечителя Київського навчального округу таємного радника Вилова видати наказ, щоб відновити навчання дітей у школі. Діти віруючих відновили навчання у школі, але це трапилося вже у листопаді 1911 року. Не стерпів

Пантелеймон такої неправди православного священика і написав йому листа: «Я ніколи не думав, щоб з вуст православного священика, з вуст 80-річного святого отця могла вийти така неправда. Коли нам потрібно було 28 метрик і ми добровільно давали вам по карбованцю за кожну метрику, то ви навідріз відмовилися видати нам метрики, кажучи: “І в консисторії у Києві немає, немає метрик для штундів”, а як пан справник приїхав до Вас від губернатора за нашими метриками, то Ви метрики видали. Знайшлися у священика, і Ви їх видали пану справнику, і той поїхав. Як Вам, батюшка, не соромно за таку неправду?»

Отримавши такого листа, священик на 1 день Пасхи 1912 року після пасхального богослужіння зачинив двері церкви, залишив всіх прихожан у храмі і об’явив, що Пантелеймон Павлович Грищенко, його дружина Тетяна Костянтинівна та їх син Яків віднині піддаються анафемі за їх перехід до штундистів. Після цієї об’яви прихожани пішли по домівках, а знайомі з посмішкою передали все це Пантелеймону. Після наступного зібрання залишилися всі члени і їм було повідомлено про випадок з метриками.

Всі вирішили, що треба зробити так, щоб самим вести метрики і не мати справ ні з ким з приводу метрикації. Дійшли висновку, що брат Яків Пантелеймонович, як самий грамотний серед усіх, з Божою допомогою зможе вести цю справу. Для цієї справи замовили у Коростені у типографії відповідні книги, які були віддруковані – книги про тих, що народилися, побралися і померли у Меленівській громаді ЄХБ. І вся метрикація почала вестися у громаді ЄХБ.

Також було порушене питання про відведення ділянки землі для цвинтаря і коли подали про це заяву владі, то в Мелені швидкими кіньми з дзвониками 3 рази у розпал жнив 1913 року приїжджав головний санітарний лікар для відведення землі під цвинтар, але кожний раз не знаходилося відповідної ділянки. Лише на третій раз знайшли місце у селі Граби поряд з православним цвинтарем. Склали відповідний акт, підписали його і цвинтар таким чином було відведено.

Яків Пантелеймонович Грищенко-Меленівський народився 20 жовтня 1898 року у селі Мелені Малинського району Радомисльського повіту Київської губернії у родині селянина землероба Пантелеймона Павловича і його законної дружини Тетяни Костянтинівни. Навчався у Меленівському народному училищі (5 класів) з 1908 по 1913 рік і закінчив його з похвальною грамотою, маючи у свідоцтві всі оцінки тільки «5». Потім навчався у Радомисльській прогімназії, яку теж закінчив з похвальним листом.

Під час Першої світової війни у 1914 році

останнім набором був призваний на військову службу і відразу направлений на фронт в район за Луцьком на річку Стоход. Цілий рік перебував на передовій, а потім, відповідно до телеграми чергового генерала, був відправлений у Київ в підготовчу команду Київських шкіл прапорщиків. З Києва був направлений у Таганрог. А звіди всі були відправлені додому до особливого розпорядження.

Я приїхав додому, бо розпочалася революція і нам було не до навчання. Дома я став відвідувати богослужіння місцевої Меленівської громади ЄХБ на хуторі Войнарівка – це в 7 кілометрах від села. Там мене сильно торкнулося Слово Боже і 8 квітня 1918 року на зібранні я публічно покаюся, а потім з молоддю відвідував Лугинківську громаду ЄХБ Лугинського району, де у річці Жерев прийняв хрещення 18 квітня 1918 року і став членом Меленівської громади ЄХБ.

Відразу я взявся за роботу, самостійно організував з молоді хор з 20 чоловік і ми розпочали хором співати у наших зібраннях. Після цього організували гурток молоді при громаді і мене обрали головою цього гуртка. Спочатку зібрання відбувалися у будинку мого батька Пантелеймона Павловича на хуторі Войнарівка, а потім через тісне приміщення його перевели у будинок Івана Григоровича Грищенка.

Але і в цьому приміщенні стало дуже тісно, тому у 1923 році на хуторі Дубравська Буда за свої кошти і власними силами віруючі побудували молитовний будинок і там продовжили богослужіння. Збільшеним хором став керувати Тимофій Миколайович Камінський, який працював ковалем. Пізніше на регентські курси у Київ послали Івана Якимовича Грищенка і Василя Дмитровича Мойсеєнка, які почали керувати хором.

У 1924 році був скликаний з'їзд 18 ближніх громад і утворений Меленівський підрайон ЄХБ. У тому ж році з Києва приїхав відомий тоді працівник Дементій Олексійович Правоверов, і на пресвітерське служіння був обраний більш здібний Іван Григорович Грищенко 1871 року народження, хрещений у 1903 році. Дияконами були обрані Микола Дмитрович Мойсеєнко 1893 року народження, хрещений у 1924 році, і Яків Пантелеймонович Грищенко-Меленевський 1898 року народження, хрещений у 1918 році. Вони були рукопокладені згаданим братом Д. О. Правоверовим. Пресвітера на з'їзді обрали головою, а мене – секретарем Меленівського підрайону ЄХБ, і розпочалася сумлінна робота справи Божої у нашій місцевості.

За дорученням вищезгаданого з'їзду я зареєстрував 18 громад у Радомисьському повітревкомі. Кожній громаді була видана кругла печатка і штамп, а потім всі брати вирішили взяти від священика у свої руки всю метрикацію, замовили у типографії відповідні метричні книги і доручили брату Якову Пантелеймоновичу Грищенку-Меленевському її вести. Метрикація велася до тих пір, поки вся вона не була взята в органи влади.

З 18 гуртків молоді при громаді був організований Союз гуртків молоді Меленівського підрайону і я був обраний головою цього Союзу. У всіх громадах влаштовували святкові зібрання молоді. Яків Пантелеймонович керував цими зібраннями, а також брав участь у відвідуванні ближніх громад ЄХБ.

Така вільна робота продовжувалася до 1928 року, після чого у 1932 році, як і багато інших наших братів, Яків Пантелеймонович

був засуджений за ст. 54 п. 10 на 3 роки концтаборів. Покарання відбував у Москві на каналі Москва-Волга і у 1935 році повернувся додому. Працював у Києві водієм, а коли розпочалася Вітчизняна війна, то прибув додому і працював у сільському господарстві до закінчення війни, на якій не був через хворобу, а дома відвідував богослужіння у громаді.

У 1945 році був рукопокладеним в пресвітери Меленівської громади ЄХБ, а з 18 вересня того ж року, за пропозицією і великим проханням старшого пресвітера ВР ЄХБ по Україні Олексія Леонідовича Андрєєва, був призначений старшим пресвітером ВР ЄХБ по Житомирській області. Цю роботу він виконував до липня 1967 року, потім вийшов на пенсію. Вдома склав збірник у кількості 1000 християнських віршів, написав і сам переплів 5 екземплярів. Потім написав і сам зробив палітурку продовження цього збірника у кількості 776 віршів; написав, сам зробив палітурку книжки «Слова великих людей вчених про Бога»; написав і сам зробив палітурку книги «Найвеличніша, Найстародавніша і Найкорисніша Книга»; написав за дорученням старших Союзу книгу «Історія виникнення євангельських християн-баптистів у Житомирській області» з фотографіями найбільш видатних працівників області; написав сам і зробив палітурку декламаторій для християнських святкових зібрань у 44 декламації. Створив «Найновішу Біблійну Енциклопедію», але ще не переписав начисто. Але якщо Господь благоволить це робити, то і ця праця буде завершена на славу Бога.

Але здоров'я вкрай підірване, тому що в кінці 1944 року зазнав замаху на життя (був побитий водіями попутної автомашини), лежав у лікарні непритомним 7 днів. Ожив, лікувався 3 місяці; зламав велику гомілкову кістку правої ноги, а потім лівої ноги; впав з велосипеда і зламав кульшову кістку з правого боку і лежав 4 місяці у лікарні. Але, слава Богу, до цих пір живий.

Ми вже писали, що завдяки сумлінній праці перших послідовників Євангельської істини, справа Євангелія з блискавичною швидкістю розповсюджувалася не тільки у Меленях, а й у сусідньому селі Злобичі, де вже був один віруючий брат Петро Йосипович Хорошун. І у сусідньому селі Холосне першим увірував старий чоловік брат Харитон Стасюк. Коли звістка про тих, що увірували, дійшла до Києва, то не дивлячись на обопільну роботу серед місцевих братів, у Мелені приїхав брат Троснов із Союзу євангельських християн, який у особистій розмові з Пантелеймоном все дізнався, розпитав, особливо у яких селах є вже брати і сестри, і при цьому сказав: «Ми хотіли б десь організувати громаду євангельських християн». Такими словами Пантелеймон був здивований, тому що про баптистів або євангельських християн тут ніколи не було чути, як і про якісь союзи.

Пантелеймон запрошував Троснова до себе на зібрання, але він чомусь поспішав у Злобичі і Холосне. Прибувши у ці села, де з самого початку працювали наші брати з Мелень, організував Злобичько-Холоснівську громаду євангельських християн, у якій першим пресвітером був обраний Стасюк Микола Якович із села Холосне. У його будинку проводилися всі зібрання, а в наступну неділю у Меленях. І так почергово. Така спільна робота продовжувалася декілька років. До слухання Слова Божого у всіх селах був такий інтерес, що у Злобичах і Холосному приміщення завжди не вмщали всіх слухачів і брати вирішили громади розділити на дві самостійні – у Злобичах і в Холосному.

<...> там, де були зібрання у будинку брата Миколи Яковича Стасюка, який увірував ще при царській владі. Але при призові на військову службу він через релігійні переконання відмовився від неї, бо вона передбачала брати до рук зброю. За це він був засуджений на 12 років і відбував покарання, але у дні Жовтневої революції 1917 року був звільнений і у тому ж році приїхав додому. У Холоснівській громаді він був обраний дияконом, а потім пресвітером. Це служіння він ніс тривалий час. Після заснування колгоспів його почали вважати підозрілим сектантом і у 1926 році у адміністративному порядку він був висланий з сім'єю за межі Житомирської області у південні області України.

Пресвітером громади був обраний Федір Якович Степаненко, який виявився сумлінним служителем церкви і старанним працівником у винограднику Господа. Під його керівництвом був побудований дерев'яний молитовний будинок, де відбувалися зібрання, але він захворів і у 1934 році на 63 році життя відійшов у вічні оселі Божі, а на його місце виконуючим обов'язки пресвітера був обраний сумлінний і стійкий у вірі брат Марк Рибак. Потім пресвітером цієї громади був обраний найстарший працівник Дашинської громади – брат Михайло Данилович Моргун з Коростеня, який сумлінно трудиться дотепер, маючи можливість часто відвідувати інші найближчі громади.

Холоснівська громада подарувала нам сумлінного працівника Антона Івановича Стасюка, який, мешкаючи у с. Холосне, працював столяром і проповідував у своєму зібранні. Коли він переїхав на постійне проживання до Коростеня, то в останні роки був обраний пресвітером Коростенської громади, сумлінно і зі страхом Божим виконував цей великий обов'язок і на 82 році життя відійшов до Господа у поважному віці у 1967 році. Залишив після себе обраного пресвітера цієї громади – свого сина Пантелія Антоновича, який трудиться пресвітером до сьогодні. Коростенська громада існує до сьогодні у складі 250 членів і з усіх сторін оточена трясunami, п'ятидесятниками і відокремленими СЦ ЄХБ.

Що стосується Злобицької громади, то вона почала проводити зібрання у будинку брата Івана Яковича Кучі, і розпочалося велике пробудження у народі, оскільки багато душ кидали непотрібне тютюнопаління, пияцтво та інші недобрі справи і починали старанно служити Господу. Пресвітером громади був обраний Іван Якович Куча, і кількість членів громади виросло до 70 душ. Коли працівники старанно трудилися для спасіння грішників, що гинуть, і кількість віруючих помітно збільшилася, тоді лукава сила, сила зла і війни також піднялася на віруючих, щоб знайти на них якесь обвинувачення і припинити їх роботу. Але нічого не могли знайти, тому що всі віруючі краще за всіх працювали у колгоспі. Тоді вищезгадані сили почали придумувати порочні звинувачення, за якими були арештовані у 1937 році:

- 1) Іван Якович Куча, віком близько 50 років;
- 2) Федір Григорович Чумак, 50 років;
- 3) Петро Максимович Петренко, 47 років;
- 4) Семен Максимович Петренко, 31 рік;
- 5) Влас Іванович Петренко, 39 років;
- 6) Сергій Павлович Бегун, 33 роки.

Вони не повернулися до своїх родин, віддавши свої квітучі роки життя в жертву за Велике Спасительне вчення Господа нашого Ісуса Христа.

Втративши пресвітера, це служіння на деякий період зайняв перший у Злобичах віруючий, дехто Петро Йосипович Хорошун. Він був недбалий до духовної роботи громади, яка поступово припинила свою діяльність, а члени громади, що залишилися з селища Нивки, пізніше ввійшли до складу Меленівської громади ЄХБ, що останнім часом проводить свої зібрання у селі Граби Меленівської сільської ради.

Продовжуємо далі писати про Меленівську громаду ЄХБ, перші зібрання якої проводилися на Войнарівці у будинку брата Пантелеймона. Він ніколи не шкодував ні свого здоров'я, ні сил, ні часу, а все більше прагнув відвідувати інші села і хутора, щоб проповідувати Спасительне Слово Боже. Він часто ввечері (особливо зимою, коли вечори місячні, а під ногами рипить від морозу білий сніг) запрягав пару коней у величезні сани-голоблі, у які сідає 15-20 чоловік співаючої молоді, і із співанням псалмів їдуть на вечірні зібрання у Злобичі, Холосне, Шершні, Десятини, Довгі Поля, Хотинівку, Граби або Раківку та інші місця. Там зібрання вже переповнені людьми, бажаними слухати Слово Боже. Проводимо зібрання, співаємо пісні і за північ повертаємося додому. Такі відвідини проводили багато років кожна зиму, і було велике пробудження народу.

Хоч у Пантелеймона і було велике молитовне приміщення, але з кожним днем воно ставало все тісніше і тісніше. Тоді брати вирішили шукати більш просторе місце, і з 1917 по 1921 рік зібрання стали проводити у будинку шурина Івана Григоровича Грищенка, що було трохи в сторону, близько 3 кілометрів. Він переселився у це місце, тому що його батько Григорій Грищенко (за вуличним прізвиськом Гринюк) погрожував його вбити, якщо він не покине нової віри. Іван

Григорович Грищенко 1871 року народження змушений був тікати з дому, щоб батько не вбив його за нову віру.

Де ж тепер бути? Пантелеймон прийняв його у себе і він 3 роки жив, харчувався і працював у нього. Пройшло три роки і батько посилає за сином, щоб той прийшов до нього. Коли він прийшов, то батько сказав йому: «Ну, Іване, витягай лісоматеріали і будуй там собі хату», що Іван Григорович і зробив. За три роки встиг побудувати будинок з двох великих кімнат і всі сараї. В цей будинок було переведено зібрання, яке завжди було повне.

Трохи розповім про себе. Пише ці рядки Яків Пантелеймонович Грищенко, за документами Грищенко-Меленевський, що народився у селі Мелені Радомисльського повіту Київської губернії 20 жовтня 1898 року. Я є сином Пантелеймона Павловича і його законної дружини Тетяни Костянтинівни. З 1908 року по 1913 рік включно навчався у Меленівському 2-х класному (5 груп) Міністерства Народної Освіти училищі, яке закінчив на відмінно і з похвальним листом. З осені 1913 року по осінь 1916 року навчався у Радомисльській прогімназії, яку теж закінчив з похвальним листом.

У цей час йшла якраз австро-німецька війна і хотілося якимось чином оминати її. З цією метою Яків відважився піти добровольцем на військову службу, а там, думав, відразу пошлють до школи прапорщиків. Поки закінчиться навчання у школі, то й війна закінчиться. З цією метою у Радомисльській чоловічій гімназії він витримав особливий екзамен, отримав документи, що дають право на вільний вибір на правах 2-го розряду, і з цими документами і заявою з'явився до Радомисльського військового начальника, сподіваючись, що його пошлють до школи прапорщиків, а там і війна закінчиться.

Військовий начальник прийняв мої документи і одразу відправив у запасний полк у Рівне біля самого фронту, а звідти маршевою ротою відправили мене на позиції, першу лінію вогню. Караул! Що робити? Але вже було пізно, і мене з поповненням відразу загнали на річку Стохол на першу лінію в районі, де з тої сторони село Киселин, а з нашої сторони село Доросино, що навпроти станцій Ківерці, Рожище Ковельської залізниці, навпроти Володимир-Волинська, який тоді був у австро-німців.

Спали у сірих шинелях і з гвинтівками. Ще коли навчався у сільській школі, я вже починав думати про Бога, спасіння, отримував з Петрограда «Утреннюю звезду». Читаючи Євангеліє, я знайшов слова: «Мудрість світу – безумство перед Богом». Тому я почав роздумувати: навіщо навчатися, коли це є безумство перед Богом? Тому я часто жбурляв підручники у двері, але батько вмовляв, просив учитися далі, тому що вас семеро братів і як ви будете жити, а ти вивчись і в тебе відразу буде робота.

Коли я пас у батька худобу під час літніх канікул і читав, як проповідники десь проповідують, чи про біблійні курси у Лодзі. А я за скотиною ходжу, плачу і молюся: «Зроби мене проповідником, Боже, або як би мені попасти на біблійні курси» і тому подібне. Попавши на фронт, де кожної миті можна очікувати смерті, я вже як би каявся і просив Бога, щоб Він зберіг мені життя.

І ось 1 січня 1917 року я стояв на передовій лінії на посту. Раптом чую постріл дальнобійної німецької гармати, а стояв я біля великої сухої осики. Через декілька секунд верх цього дерева був знесений важким снарядом і десь далі розірвався. Посипалися сухі гілки... А я стою неушкоджений... Я заплакав, подякував Господу і почав просити, щоб Він врятував мене для Своєї слави і щоб я живим повернувся додому.

Через день мене викликають до командира роти і коли я з'явився до нього, то він сказав: «Здавайте всю амуніцію, гвинтівку і всі патрони і отримуйте у штабі полку документи – поїдете навчатися у Київ у школу прапорщиків – є така телеграма чергового генерала армії». Я приїхав у підготовчу команду київських шкіл прапорщиків. А тут революція, смута і всіх нас відправили у місто Таганрог у 2 школу прапорщиків. А тут знову революція, переходить то до червоних, то до матросів, то ще кудись і нас відправили по домівках до «особливого розпорядження», і ми залишилися дома до сьогодні.

Весною 18 квітня 1918 року я приїхав додому і пішов у зібрання. Там Господь торкнувся мого серця, так що я став плакати і щиро каятися перед Господом у зібранні своєї громади. У тому ж 1918 році поїхала вся молодь у Лугинки, де було хрещення. Там, у с. Лугинки, 18 червня 1918 року на річці Жерев я прийняв святе хрещення і почав служити і працювати для Господа. Дуже любив співати,

організував хор, що складався з 20 чоловік і, будучи самоучкою, самостійно керував хором.

Потім послали молодого брата Івана Акимовича Грищенка у Київ на регентські курси. Він став навченим регентом хору, і при ньому хор вже складався з 35 чоловік. А я тоді вперше організував гурток християнської молоді вже кількістю 50 чоловік, і головою гуртка обрали нездатного на це брата Якова Пантелеймоновича Грищенка. Після цього кожне зібрання у новому приміщенні Івана Григоровича Грищенка проводилося уже за участі хору і навченого регента Івана Акимовича Грищенка. Відвідувачі захоплювалися хоровим співом і ще більш активно відвідували зібрання, запрошуючи усіх.

Стало велике пробудження, збільшилася кількість відвідувачів, і приміщення для зібрань стало тісним. Тоді брати почали говорити про будівництво молитовного будинку в урочищі Дубравська Буда, де було більше членів церкви – близько 120 людей. Коли одногосно було прийнято рішення про будівництво молитовного дому і всі члени громади дали згоду, що будуть допомагати всім, чим можуть у цьому великому і святому будівництві, тоді голова гуртка молоді брат Яків Пантелеймонович Грищенко на другий день після цього рішення мав розмову з молоддю і в цей же день він і ще три брати з молоді та регент хору взяли пили і пішли до державного лісу до об'їзdnика Кудрука просити дозволу заготовити сосну, яка лишилася від самовільних вирубок.

Під час Жовтневої революції люди у державному лісі самовільно валили великі сосни, стовбур 5-6 метрів відрізали, а інше будівельне дерево метрів на 20-30 лежить, як нікому не потрібне. Тоді з нього виходило ще 2-3 колоди доброго будівельного матеріалу, який якраз для нас був добрий. Об'їзdnик з великим задоволенням дозволяв нам ці заготовки забирати, оскільки весь ліс був хаотично завалений самовільними вирубками. Він сказав: «Все заготовлене дерево звезіть в одне місце, складіть в одну купу, ущільніть, а я все заміряю, випишу квитанцію і вивезете туди, куди вам треба». Там же у лісі ми помолилися і попросили у Господа допомоги і благословіння на цю велику справу. І почали пиляти і рубати...

За перший день разом з молоддю громади та з допомогою Господа ми заготовили 48 зрубаних 6-метрових колод. На другий день своїми підводами весь заготовлений лісоматеріал вивезли на місце побудови молитовного будинку в урочище Дубравська Буда. Яке ж торжество і радість була у всіх членів громади, що будівництво вкрай необхідного молитовного дому вже розпочато! Слава, слава, слава за все це Господу!

Далі у нашому Шершнівському лісництві було куплено декілька кубометрів будівельних матеріалів. 33 брата з пилами і сокирами прийшли до цього лісу, приїхало 26 возів братів і цей лісоматеріал був благополучно доставлений на місце будівництва молитовного будинку. Це було у морозний день лютого 1920 року. Привезений ліс відразу розпиляли ручним способом пилами на бруси і літом того ж 1920 року приступили до будівництва молитовного будинку.

Віруючі найняли 4-х відповідальних теслярів і кожен день умільці з братів приходили і допомагали їм у всіх будівельних роботах. За один літній місяць вони побудували молитовний будинок у 17 аршин довжиною, 12 аршин шириною і 4 аршини висотою стін. Дах був солом'яний, так як накривали у селах, а стіни всередині покривали дошками під так званий софіт. У будинку було 15 великих вікон, великий зал для зібрань, кімната-кабінет (або братська) і 2 кімнати для сторожа.

Весною 1922 року було урочисте відкриття молитовного будинку Меленівської громади ЄХБ, куди звідусіль з'їхалася велика кількість людей, і всі одноголосно з великою сердечною радістю подякували Господу за Його велику допомогу у будівництві цього вкрай важливого молитовного приміщення. Під час революції доводилося за все платити тільки хлібом і продуктами і лише малу частину грошима. Всі члени громади від щирого серця жертвували на всі витрати, як для Господа, свою пшеницю, зерно, жито, гречку, ячмінь, овес, сало, масло і частину грошей.

На це будівництво члени громади добровільно із задоволенням пожертвували: жита – 153 пуда 18 фунтів, вівса – 12 пудів, картоплі – 12 пудів, лантухів соломи – 291, радянськими грошима – 913905 карбованців, миколаївками – 1474 карбованців, керенками – 1001 карбованців і 200 карбованців гривнями, від союзу гуртків молоді

ЄХБ Радомисльського повіту Київської області – 36830 карбованців. Додатково зібрано 6350 карбованців радянськими, жита – 9 пудів 10 фунтів, зібрано окремо на скло 618250 карб. радянськими гроши-ма того часу. Також зібрано 47 фунтів льону на замазку вікон.

Коли цей молитовний будинок був відкритий і було відведене особливе місце для хору, тоді вирішили придбати для хору і фісгармонію. Брати Грищенки Яків Пантелеймонович і брат Кузьма Михайлович Ткачук зібрали в громаді 20 пудів житньої муки і за домовленістю відвезли її на ст. Чоповичі, де завантажили у перший товарний поїзд, який йшов на Київ. Всі місця були зайняті, тому вантаж розмістили у тамбурі між вагонами і безпечно прибули до Києва, де борошно розвантажили і возиком доставили на вулицю Каравасвську, нині Льва Толстого, буд. 32, до брата-благівісника Шендеровського. Все борошно занесли до його квартири і отримали взамін велику фісгармонію, яку і доставили у новозбудований молитовний будинок громади для хору.

Крім того молодь, а інколи і сам Яков Пантелеймонович привозили з Києва різну духовну літературу: Біблії, Нові Заповіти, Гуслі, Десятизбірники, нотні Гуслі. Одного разу зразу привезли 200 десятизбірників, які після зібрань продавалися всім бажаючим. А для читання духовної літератури була організована бібліотека гуртка молоді, де під запис можна було брати для читання журнали «Баптист», «Баптист України», «Християнин», «Гість», «Труба», «Друг молоді», «Віра», газету «Ранішня Зірка» і різні рідкісні книги та брошури духовного змісту.

Коли у молитовному будинку почали регулярно проводитися закличні, жіночі, юнацькі зібрання, співанки хору і дитячі зібрання (недільна школа), тоді у червні 1924 року з Києва приїхав Дементій Олексійович Правоверов і пресвітером Меленівської громади одногосно був обраний Іван Григорович Грищенко 1871 року народження, який прийняв хрещення у 1903 році. На допомогу йому були рукопокладені у диякони Микола Дмитрович Мойсеєнко і Яків Пантелеймонович Грищенко. Після цього рукопокладення Д. О. Правоверов дав рукопокладеним відповідні настанови у подальшій духовній роботі і повернувся до Києва.

Наприкінці літа того ж року був скликаний 1-й Помісний Братський з'їзд, щоб віднайти шляхи більш цілеспрямованої роботи у даній місцевості. На цьому з'їзді було вирішено організувати Меленівський підрайон громад ЄХБ, до складу якого ввійшли наявні 17 громад, 15 гуртків молоді і 13 хорів цих громад. Головою підрайону одногосно було обрано пресвітера Івана Григоровича Грищенка, а секретарем – диякона Якова Пантелеймоновича Грищенка.

Якову Пантелеймоновичу Грищенко було доручено зареєструвати згадані громади в органах влади у Радомисльському повіткомі; кожній громаді виклопотати відповідні печатку і штамп протягом двох років, але не пізніше. Як тільки це було виконано, брати на з'їзді вирішили мати у своїх руках всю метрикацію дітей, що народилися, молодят, що побралися, померлих членів громад. Цю роботу доручили виконувати брату Я. Грищенку.

Для обслуговування всіх громад і груп підрайону було обрано 15 братів-проповідників, які дали добровільну згоду на це служіння. Була розроблена така схема їх роботи: 2 братів один раз на місяць в одну з неділь обов'язково відвідують одне зібрання. А щоб у такій роботі не було збоїв, то кожному проповіднику було видано особливий роздрукований розклад, створений братами на весь рік із зазначенням хто, коли і де повинен бути у зібранні і з яким іншим братом на відвідуванні тої чи іншої групи чи громади. Така налагоджена духовна робота продовжувалася до 1928 року включно.

Гуртки молоді почергово влаштовували по підрайону так звані «Свята молоді» (звісно, що із погодженням пресвітерів і старших братів громади, у які назначалися хори з громад підрайону). Бувало, перед приїздом хору у неділю обиралося місце побільше. Це міг бути тік чи сарай, які належно прибиралися, вивішувалися тексти із Святого Письма і в призначений час проводилися відкриті зібрання, якими керувала молодь. А старші люди проповідували, читали почергово повчальні статті, декламували вірші, співали хори і все відбувалося як належить.

Після таких свят-зібрань проводилися добровільні збори пожертвувань, якими розпоряджалася молодь. Після тарілкового збору добровільних пожертвувань всім безкоштовно роздавалися підготовані заздалегідь вірші, короткі оповідання, різні куплети

духовно-морального змісту і невеликі брошури духовної літератури. Після роздачі літератури об'являлося про наступне таке свято молоді.

Потім всі присутні запрошувалися на братську трапезу (чи вечеру любові). Тут же, на приготованих заздалегідь столах із дощок, у декілька заходів сідали віруючі, щоб усі могли підкріпитися їжею, а після них сідала вся дітвора. Після цього здійснювалася подячна молитва Господу і всі розходилися по домівках.

То було таке благословенне літо Спасіння, що на кожному зібранні були присутні вчителі, представники органів влади і навіть міліція. Ніхто ніколи ні одного образливого слова не промовив, а тільки із вдячністю слухали, а потім, хто бажав, їв з нами і йшов додому. Ось таке було сприятливе літо для спасіння людських безсмертних душ і спасительної роботи для Господа, і всюди з'являлися віруючі, що бажали служити Господу, про що ще будемо розповідати.

Керувати такими зібраннями і їх готувати випадало молодому брату Якову Пантелеймоновичу Грищенко з повним погодженням старших братів громад, а головним хором у таких зібраннях завжди був хор Меленівської громади як центральної громади ЄХБ з сумлінним регентом громади Іваном Акимовичем Грищенком. Тому цей хор декілька раз відвідував і село Старосільці Коростишівського району нашої області, хоч туди і було близько 70 кілометрів відстані, а також Дашинку, Лугинки, Малин, Коростень та інші місця. І всі ці місця обходилися пішки, а любов до Господа і сумлінне служіння Йому стимулювало подолання всіх труднощів. А якщо було далеко мандрувати, то Меленівська молодь відправлялася ще опівдні суботи, а в дорозі намагалася заночувати у «своїх», і з першим променем сонця із святим спілкуванням проводили служіння Господу. Так могли працювати справжні працівники у винограднику Божому.

Багато радісних і урочистих днів мала на своєму шляху Меленівська громада ЄХБ, особливо у дні, коли віруючі люди вступали у завіт з Господом і приймали святе хрещення по вірі. Але зустрічалися і труднощі, коли сили війни, вороги Христа і Його Церкви піднімалися, щоб подібну спасительну діяльність віруючих припинити і забрати побудований молитовний будинок, на що віруючі добровільно не погоджувалися. Тоді одного дня були арештовані Пантелеймон

Павлович Грищенко, дідусь 70 років, Іван Григорович Грищенко 65 років, Микола Дмитрович Мойсеєнко 50 років, Яків Пантелеймонович Грищенко 35 років та інші, всього 7 чоловік, які відсиділи у слідчому ізоляторі житомирської в'язниці 7 місяців. Четверо були відпущені додому, а Іван Григорович Грищенко був засланий на вільну висилку без права переписки, звідкіля він не повернувся до сім'ї, віддавши своє життя у жертву за велике Євангельське вчення.

Микола Дмитрович Мойсеєнко та Яків Пантелеймонович Грищенко були відправлені у концтабір у Москві на будівництво каналу Москва-Волга. У 1965 році обох звільнили і реабілітували (зняли судимості). Молитовний будинок конфіскували і перевезли у село Дубраву, що поряд, і переобладнали під школу, яка знаходиться там до сьогодні ціла і неушкоджена.

Пантелеймон Павлович Грищенко відійшов до Господа у 1956 році, проживши 88 років. Микола Дмитрович Мойсеєнко після звільнення переселився у Щекинський район Тульської області, де працював у громаді і відійшов до Господа у 19<...> році. А Яків Пантелеймонович Грищенко, що за великою милістю Божою пише ці рядки, хворіє на праву ногу і без милиць не ходить.

Меленівська громада існує до сьогодні у селі Граби Меленівської сільської ради Коростенського району. Виконує пресвітерські обов'язки брат Іван Якович Стасюк. У ближніх селах немає релігійних громад інших конфесій, крім православних християн.

За 15 кілометрів на північ від Меленівської громади, завдячуючи наполегливій роботі Пантелеймона і Івана Григоровича, у селах Ходаки і Купеч заявилися віруючі люди. Вони охоче прийняли Слово Боже, яке проповідували вищезгадані брати.

У 1912 році житель села Ходаки Степан Григорович Пржегаринський вирішив поїхати до святих місць у Єрусалим. Аж тут у селі люди почули від згаданих братів Слово Боже і почали говорити про спасіння своїх душ через віру у Христа Ісуса. Якраз у цей час з дійсної військової служби у 1909 році повернувся житель села, дехто Дідківський Федір Васильович. Він увірував на військовій службі і, повернувшись додому, почав активно проповідувати Слово Боже у своєму селі. Після цього люди почали пізнавати Господа.

Першими віруючими стали Максим Пантелейович Дідківський, Василь Рахвальський, Степан Ілліч Дідківський, Василь Мороз і особливо юнак Петро Степанович Пржегарлинський (син вищезгаданого паломника). Петро Степанович дуже хотів купити цю знамениту Святу Книгу і читати її. На щастя, у його селі у селянина Олексія Ходаковського виявилася велика настільна Біблія, яку він колись привіз з Кавказу. На прохання батька цю Біблію продали за 3 царські карбованці.

Коли батько приніс її додому, Петро Степанович з великою радістю схопив Біблію з рук батька і почав уважно і старанно читати її, відвідувати не тільки свої зібрання, що починалися, але й ходив за 15 кілометрів на зібрання у Мелені. У 1920 році було перше офіційне зібрання віруючих у Ходаках, на якому були присутні брати з Меленівської громади – Пантелеймон Павлович і Іван Григорович. На дуже урочистому зібранні були присутні багато сторонніх осіб, бажаних слухати Живе Євангельське Слово. Після цього зібрання багато душ увірувало, і у 1925 році було 38 членів.

Тоді ж була організована Ходаківська громада ЄХБ. Першим керівником був обраний той юнак Петро Степанович Пржегарлинський. На той час у Ходаках жили деякі невіруючі і євреї, з яких дехто Шварцман почав відвідувати зібрання, а молода дівчина єврейка Етля Кассельман навіть увірувала в Господа як свого Месію, прийняла по вірі святе хрещення і приєдналася до Ходаківської громади віруючих.

У 1928 році Ходаківську громаду відвідав пресвітер Київської єврейської громади безсімейний брат Шварцман, який багато розмовляв з невіруючими ходаківськими євреями про спасіння їх безсмертної душі через Месію. Внаслідок цих розмов, як ми вже згадували, юнка з євреїв Етля Кассельман на вернула до Господа і прийняла хрещення у 1927 році, ставши членом громади. Через декілька років цей же Шварцман взяв за дружину Етлю Кассельман. Він прожив у Ходаках до 1932 року, а потім поїхав до себе назад у Київ. З Ходаків справа Божа розповсюдилася по сусідніх селах, таких Купеч, Горбачі, Каленське та інші.

У 1933 році керівний брат переселився у південні райони України, полишивши Боже стадо. Пресвітер Шварцман також виїхав,

більшість членів громади з різних причин також виїхали із села. Ходаківська громада припинила своє існування, а поодинокі члени громади приєдналися до ближніх громад. Поблизу цієї громади є громада автономних необ'єднаних п'ятидесятників у с. Горбачі і Каленське у кількості близько 20 членів, якими керує дехто Бойко.

Ще на північ, у Калинівці, Обіходах, Субині, Савлуках, Ксаверові також з'явилися віруючі у Христа люди. Вони відвідували перші зібрання віруючих у будинку Пантелеймона. Це були Архип Козиренко, Степан Гонтар, Григорій Копишинський та інші. Вони у свою чергу розповсюдили Христове вчення, і там з'явилися віруючі люди, що бажали служити Господу. Там декілька раз були урочисті богослужіння з водним хрещенням по вірі відповідно до заповідей Христа-Спасителя (Мк. 16:16).

Першим віруючим став дід Архип Козиренко, який сумлінно проповідував Христа розп'ятого, хоча був малограмотний. З Меленів часто відвідували ці місця, і настало велике пробудження у народі. Коли кількість віруючих сягнула більш ніж 50 душ, тоді у 1921 році була організована Савлуко-Калинівська громада ЄХБ. Перші зібрання почали відбуватися у великому будинку брата Степана Гонтаря у селі Савлуках, а потім це зібрання перенесли у село Малинівку у будинок сестри Люби Іванівни Мисянович.

Першим пресвітером там був дехто Афанасій Павлович Мяснович, що переселився з Меленів. Він хоча і був малограмотним, але виявився дуже люблячим Господа і Його справу. Він сумлінно виконував своє служіння перед Господом, але через 10 років його добросовісного служіння Господу він помер і відійшов у небесні оселі свого Небесного Отця. Потім пресвітером був обраний Олексій Іванович Маєвський, який працював тут вже довгий час, а коли і цей брат помер, то громада була перенесена в більш зручне поселення – Великий Ліс.

Малинівська громада існує до сьогодні. Поблизу цієї громади діють близько 25 автономних необ'єднаних п'ятидесятницьких громад, якими керує дехто Ігнатій Федорович Ходаковський.

В селі Мединівці насіння Слова Божого також потрапило на добрий ґрунт, і виникло велике пробудження. Люди почали вірити в Господа Ісуса Христа як у свого особистого Спасителя, і першим,

хто увірував в розп'ятого Христа, виявилася малограмотна жінка Ольга Пантелеймонівна Можарівська. Після неї увірувала її подруга Устинія Михайлівна Ходаківська. Вони після свого навернення взяли сумлінно проповідувати Христа, і у селі розпочалося велике пробудження. У будинку Феодори Ходаківської почали проводити самостійні богослужіння, тому що народ прагнув істини і спасіння своїх душ. За короткий час в Мединівці стало більше 40 душ віруючих, відбулося декілька урочистих зібрань з відкритими хрещеннями.

Коли членів громади стало 57, тоді у 1921 році була зареєстрована Мединівська громада ЄХБ. Керівником цієї громади була обрана вищезгадана сестра Устинія Михайлівна Ходаківська, яка ревно і в страху Божому звершувала служіння Господу, а хліболамання завжди звершували працівники з Меленівської та інших громад. Скільки було радості і піднесення у дітей Божих, важко передати. Але пам'ятатимемо, що є такі, як споконвічний ворог, сатана (Об'явлення 20:2), який чекав слушної нагоди, щоб завадити благословенній роботі спасіння душ, що гинуть.

Через деякий час повертається додому з військової служби солдат Єфим Ігнатович Муравицький, який вже десь всього нахватався і в своїх розмовах вимагав, щоб віруючі обов'язково мали знання інших мов, бо інакше без інших мов всі віруючі загинуть. Той, хто пише ці строки, сам був свідком того, що у наших зібраннях завжди сидів тихо і спокійно сам Єфим Ігнатович Муравицький. Але як тільки зібрання закінчувалося і керуючий закінчував молитву благодаті, він, нікого не питаючи, розпочинав проповідувати про свої «інші мови». Ніхто його не міг зупинити чи вивести з зібрання цього порушника тиші і спокою. Так він робив після кожного зібрання і члени громади змушені були йти додому у пригніченому стані.

Багато хто із невіруючих відвідувачів припинили відвідувати зібрання, тому що Єфим Муравицький всім, хто відвідував зібрання, казав, щоб вони не слухали віруючих баптистів, тому що вони всі загинуть і баптисти їх обманюють своїми проповідями. Внаслідок такої роботи зібрання стали зменшуватися і нарешті через малолюдність Мединівська громада ЄХБ припинила існування, а ті члени громади, що залишилися, приєдналися до Малинівської громади.

В оточенні цієї громади в Мединівці залишилося ще близько 25 чоловік автономних, необ'єднаних п'ятидесятників під керівництвом згаданого Ігнатія Федоровича Ходаковського, які і чути не хочуть про якусь єдність чи спільну працю з ВР ЄХБ чи хоча б з окремими віруючими на місцях.

Оскільки Малинівська і Мединівська громади знаходяться по сусідству, немов разом, у цих громадах йшла благословенна робота – прості люди полишали пияцтво, тютюнопаління, вірили живим словам Ісуса Христа, хрестилися у воді за заповідями Спасителя Ісуса Христа. Така робота не подобалася силам війни і всякого зла і ці сили намагалися прибрати штундистів із сфери свого впливу. Вони не могли придумати якихось звинувачень проти баптистів, бо всі віруючі працювали у колгоспах і добросовісно виконували там усі роботи разом із колгоспниками. Тому необхідно було шукати якихось хибних звинувачень.

Коли такі були сфабриковані, то у 1937 році раптово був арештований дехто Кузьма Матвійович Онопрієнко 1890 року народження з села Калинівки. Він до своєї родини не повернувся, віддавши своє життя у жертву за велике і спасительне вчення Ісуса Христа. Проте, разом з деякими, що повернулися, він був реабілітований посмертно у 1950 році. Із села Обіходи раптово був виселений разом із родиною на Урал дехто Єфрем Ігнатович Копишинський, де незабаром помер десь у таборі. Незабаром померла і його дружина і залишилися двоє дітей – сина Григорія і дочку Єфросинію. Син Григорій також був репресований і звідти не вернувся. Ось такі життєві випробування перенесли перші послідовники Ісуса Христа.

Ще далі на північ від Меленівської громади, у селі Недашки Барзського району також з'явилися віруючі люди. У це село вийшла заміж рідна дочка відомого працівника Пекарсько-Дашинської громади брата Феофіла Миколайовича Шаблінського – Ольга Феофілівна. Буваючи там часто, Шаблінський проповідував їм Слово спасіння, і люди почали вірити в Господа Ісуса Христа. Мало-помалу розпочалися зібрання віруючих і їх кількість стала збільшуватися. Коли там стало більше ніж 80 членів, то у 1935 році була організована Недашківська громада, у якій керували працівники Межиліської громади, яка знаходилася близько 12 кілометрів на північ.

Надалі керуючим обрали брата похилого віку Макарія Павловича Грищенка 1878 року народження. Він там трудився тривалий час, і зібрання завжди були переповнені спраглими слухати Спасительне Слово Христа. Але через деякий час багато хто з членів громади за різних обставин виїхали з села, і через малочисельність членів Недашківська громада припинила існування. Члени громади, що залишилися, ввійшли до складу ближньої Межиліської громади ЄХБ. Поблизу цієї громади ніяких інших течій немає.

Правіше від села Недашки, кілометрів за 15, була облаштована німецька колонія Грюнвальд (або Лісова Колона). Там була німецька громада баптистів, великий молитовний будинок, гарний хор і прекрасний духовий оркестр. Вони нікого не відвідували, тільки завжди проводили свої зібрання, як і взагалі німецькі баптисти. Розпочалася Велика Вітчизняна війна і всі німці змушені були виїхати до своєї Німеччини, залишивши все нерухоме майно. Станом на сьогодні там нічого духовного немає, навіть віруючих.

На самій півночі нашої Житомирської області, у селі Межиліска нині Народицького району є давня громада ЄХБ, яка виникла у 1924 році, коли дехто начитаний Іван Семенович Яковенко купив собі велику настільну Біблію і почав прискіпливо читати її не тільки для себе, а й залучив до цього сусідів, які поступово почали цікавитися великими словами цієї книги Біблії і стали самі вірити в Господа Ісуса Христа. Деякі віруючі запросили до себе віруючих з села Старовичі (вже Київської губернії), де була громада віруючих людей. На їхнє прохання відгукнулися і приїхали у Межиліску віруючі та їх пресвітер Марко. Після декількох переконливих проповідей у цьому ж році увірвало і було охрещено 20 душ, які ревно почали у себе проводити богослужбові зібрання. Кількість віруючих збільшувалася, тому і приміщення стало тісним.

Першим пресвітером у Межилісці був обраний і рукопокладений брат Яків Климович Конюх. За допомогою Господа і сумлінності віруючих, на свої кошти і власними зусиллями брати збудували великий дерев'яний молитовний будинок, в якому діяв прекрасний хор, який славив разом з усіма віруючими велике ім'я Господа. Багато віруючих щиро віддали своє життя на служіння Господу.

Віруючі люди багаторазово переживали благословенні і радісні моменти у своєму житті, коли під відкритим небом звершувалося хрещення тих, хто дав обітницю добросовісно служити своєму Господу. Це дратувало сили війни, пекла і всякого зла, які вишукували всякі хибні звинувачення проти віруючих, щоб їм заважати в їх спасительній роботі у селі. З цією нечистою метою у 1922 році раптово забрали пресвітера громади Якова Климовича Конюха, віком 50 років, який до своєї сім'ї вже не повернувся, віддавши своє життя у жертву на вівтар за велике вчення Христа.

Молитовний будинок був конфіскований, і віруючі знову почали збиратися по хатах. Пресвітером був Іван Семенович Яковенко, а його помічником – Адам Рябенко. Вони сумлінно піклувалися про дім Господній і незабаром брати купили житловий будинок, який переобладнали під молитовний, де вечеря Господня у більшості випадків здійснювалася приїжджими пресвітерами з Київської області. До 1939 року організували хоровий спів під керівництвом свого ревного брата-регента. Згодом пресвітерські обов'язки були покладені на брата Івана Терентійовича Кравчука, який сумлінно трудився для Господа і одночасно працював комірником продовольчої бази місцевого колгоспу.

Не дивлячись на вмовляння, ні колгосп, а ні районне начальство не хотіли його відпускати, бо був відповідальним працівником. Межиліська громада у складі 87 членів існує до сьогодні і в оточенні її немає інших течій.

Після Вітчизняної війни на проживання до Овруча разом із родиною приїхав Бруяков Микола Савович 1913 року народження, який почав свідчити про Христа. На сьогодні там утворилася невелика група віруючих, яка входить до складу Коростенської громади ЄХБ. У селі Велика Хайча, що неподалік від станції Хайч-Норин, є 22 віруючих, які ні з ким не мають братського спілкування і ніхто не знає, до якого напрямку вони відносяться. Керує ними дехто Григорій Степанович Костанчук, людина середнього зросту, працівник залізниці. Старший пресвітер Житомирської області Яків Пантелеймонович Грищенко один раз відвідав цих віруючих, але керівник був відсутній, ніхто не хотів з ним спілкуватися і поїздка не принесла ніяких результатів.

Біля станції Чоповичі є село Юзефівка, яка потім була перейменована у Йосипівку. Кузьма Польовий з цього села відвідав зібрання віруючих Меленівської громади у будинку Пантелеймона і запросив туди працівників громади. Вони приїхали у Юзефівку і проповідували Слово Господнє. І розпочалося велике пробудження. Брати із Меленів почали проводити регулярні зібрання у Юзефівці, тому у всіх сусідніх селах почали з'являтися віруючі: у Владівці, Писарівці, Скуратах, Омелянівці, Головках, Баранівці, у Старих Вороб'ях, у Нових Вороб'ях і навіть у самому місті Малині.

За короткий час у Юзефівці і поблизу неї стало більш ніж 50 віруючих, була організована Владо-Юзефівська громада, де першим керівником був обраний брат Григорій Іванович Охріменко, який через декілька років переїхав у Костопіль Рівненської області. На його місце був обраний і рукопокладений на диякона брат Іван Акимович Марчук, у будинку якого тривалий час відбувалися зібрання, і кількість віруючих збільшилася. Іван Якимович Марчук сумлінно трудився для Господа в селі Генріхівка, за 3 кілометри від Юзефівки. Тут також з'явилися віруючі, близько 10 чоловік.

Потім в цьому селі, а також у Юзефівці, з'явилися вчителі «інших мов», які відкрито казали, що якщо у нас не буде інших мов, то ви все одно загинете. Таким чином, ці вчителі збентежили і збили з пантелику людей, і деякі з них перестали відвідувати зібрання. Незабаром і сам керівник Іван Акимович Марчук відійшов до Господа і громада припинила своє існування. У Генріхівці залишилися автономні необ'єднані п'ятидесятники, якими керував дехто Микола Степанович Кисельчук.

Поблизу залізничної станції Головки у село Баранівку було занесено Слово Боже працівниками із села Мелені. І першим, хто увірував, був багатий чоловік Іван Олесенко, який володів вітряним млином і маслозаводом (олійнею). Він став віруючим, на нього багато людей звернули увагу і також стали цікавитися Словом Божим і вірувати по Євангелію. З Баранівки Слово Боже проникло у Лідівку, за три кілометри далі від станції Головки. Молодь із Меленів декілька раз із своїм хором відвідала це місце і провела богослужбове зібрання. Сталося велике пробудження у народі, і декілька разів було звершено водне хрещення за заповідями Ісуса Христа Спасителя.

Альберт Михайлович Шитек народився у 1901 році і жив у колонії Лідівка поблизу станції Головки Малинського району Київської області. Коли звістка з Меленів досягла с. Баранівки і Лідівки, то він також увірував в Господа і в 1922 році прийняв хрещення, ставши членом Всесвітньої Апостольської Церкви ЄХБ.

До них із с. Мелені часто приходила молодь, віруючі-хоровики і дідусі. У будинку віруючого Йогана Гаргуля влаштовували зібрання, організували невеликий хор і гурток для моло-

ді. Брат Альберт Михайлович активно включився у духовну роботу, навколо розпочалося пробудження народу, і коли віруючих стало понад 50 членів, то у 1920 році була організована Лідо-Баранівська громада ЄХБ, пресвітером якої одногосно було обрано брата Альберта Михайловича Шитека. Він також був регентом і головою гуртка молоді при громаді.

Після того він ще більш активно став трудитися для Господа і кількість віруючих з дня на день збільшувалася, багато хто скорився вірі і зібрання стали завжди переповнені. Така робота здалася силам темноти і війни небезпечною і брат був арештований у 1937 році. Більше до своєї родини він не повернувся, віддавши своє квітуче життя близько 40 років у жертву за велике спасительне вчення Ісуса Христа.

Коли там стало віруючих 48 членів, то у 1922 році була відкрита Лідо-Баранівська громада ЄХБ. Першим пресвітером був керівний брат Іван Недашківський. Незабаром було організовано свій хор і гурток молоді, а зібрання проходили у приватному будинку дідуся із братів Мазурівякова Гаргулі. Коли ж знайшли поряд більш придатне приміщення, то зібрання стали проводити у ньому.

Замість брата Івана Недашківського, який виїхав, пресвітером цієї громади був обраний і рукопокладений брат Шитек Альберт Михайлович 1901 року народження, який ревно трудився для Господа, і було проведено 5 хрещень у водоймах місцевого кар'єру. Молодь із села Мелені декілька разів відвідувала це зібрання, влаштовувала свято молоді, де були проведені благословенні зібрання. Багато п'яниць і курців полишили свої гріховні звички, погодилися жити кращим життям за Євангелієм, за вченням Господа Ісуса Христа.

Це не подобалося силам зла і війни, які сфабрикували проти віруючих звинувачення. І у 1937 році раптово був арештований сумлінний брат Альберт Михайлович Шитек, близько 40 років, і до своєї сім'ї він більше не повернувся, віддавши своє молоде життя у жертву за велике спасительне вчення Господа Ісуса Христа. Більшість населення у 1948 році виїхало у різні регіони нашої країни, і Лідо-Баранівська громада припинила своє існування. Навколо цієї громади не було ніяких інших релігійних течій.

Щодо самого Малина, то першим віруючим виявився чоловік на прізвище Булавка, який працював монтажником на відомій і давній Малинській паперовій фабриці. Через деякий час у Малин із Житомира переїхав віруючий чоловік із перших житомирських віруючих Муравицький. Він був шевцем. Там він зустрівся з Булавою і вони разом почали спілкуватися зі своїми сусідами і взагалі з людьми, які цікавилися спасінням душі.

Муравицький з Булавою почали проводити невеличкі зібрання у 1929 році. До них почали приїжджати брати із Меленівської, Лідо-Баранівської та інших громад. Незабаром у Малині було звершено відкрите водне хрещення за вірою відповідно до заповідей Христа-Спасителя (Мк. 16:16). Воно послужило пробудженням народу. У числі перших хрещених віруючих був славний Йосип Йосипович Будакевич – місцевий малинський мешканець.

З 1929 року у Малині і його околицях швидко стало зростати духовне пробудження народу, і коли стало 50 віруючих, то у 1929 році була організована Малинська громада ЄХБ. Виконуючим пресвітерські обов'язки був обраний Володимир Кирилович Федоренко, виходець із Пекарсько-Дашинської громади ЄХБ, який переселився на проживання у село Олива Розважевського району Київської області. Він тривалий час тут працював, сумлінно відвідував всі прилеглі до Малина села. Там відбувалося пробудження народу, люди вірили Слову Божому і прагнули бути учнями Господа Ісуса Христа, і приймали Його як свого особистого Спасителя, про що більш детально буде далі.

Завдяки роботі В. К. Федоренка слово Боже було посіяне у селах Нові Вороб'ї, Мар'їн Подвірок, П'ятидуб, Федорівка та інших. Після цього брата керуючим був обраний Марченко Дмитро Тимофійович та інші брати, а в останній час був обраний Август Іванович Щепик. Малинська громада існує до сьогодні і в її околицях у багатьох селах є автономні необ'єднані п'ятидесятники, суботники і група до цих пір невідомого напрямку, про що буде сказано далі.

Ми вже писали, що у селі Нові Вороб'ї, П'ятидуб і Старі Вороб'ї з'явилися віруючі люди, які бажали жити так, як вчить Сам Ісус Христос. І коли там виявилось 64 віруючих, то у 1924 році організувалася Ново-Вороб'ївська громада ЄХБ. Першим пресвітером був обраний Олександр Степанович Горбик. Він був із місцевих жителів, дуже сумлінно трудився для Господа не тільки у своїй місцевості, а й відвідував завжди Малин і ближні села.

Поряд з пробудженням народу, лукавий також проводив свою руйнівну роботу, і декілька душ перейшли до адвентистів сьомого дня, ще декілька – до автономних необ'єднаних п'ятидесятників, але вірні Господу і Його вченню до цих пір зберігають єдність народу Божого, проповідуючи всім Христа розп'ятого. Ново-Вороб'ївська громада існує до сьогодні, де невтомно трудиться той же брат Олександр Степанови Горбик.

У селі Федорівці Малинського району, де знаходиться Федорівська сільськогосподарська дослідна станція, є 31 віруючий, якими керує Семен Миколайович Лозюк, дідусь. Група бездіяльна, зібрання не проводяться, мають бажання бути у єдності із ЄХБ, але їх ніхто

не відвідує, не турбується, не підтримує і вони стають дикими. Хто ж повинен відповідати за них, коли старший пресвітер ВР ЄХБ у 1959–1965 роках три рази їх відвідав і вони духовно оживилися, погодилися здійснювати Вечерю Господню, що і було зроблено. Більшість з них брали участь у Вечері Господній, раділи, що про них згадали старші брати, дякували за відвідування. Але ця група мабуть знаходиться під впливом необ'єднаних п'ятидесятників.

Поблизу залізничної станції Ірша у селі Вишевичі є 20 чоловік віруючих, і коли старший пресвітер ВР ЄХБ Я. П. Грищенко відвідав їх, то вони трималися замкнуто, чогось боялися. І хоча вони проводять свої нелегальні зібрання на квартирах, але визначити їх конфесійну приналежність не вдалося. Керує ними Іван Кузьмович Єфіменко.

Звістка про спасіння із села Мелені проникла і в інші села, такі як Заміри, Будилівка, Нова Буда, Городище, Добринь, Чайківка, Борщів та інші села колишнього Радомисльського повіту.

Тут почалося велике пробудження у народі і першою увірвала в Господа жінка із села Заміри Ольга Євстафіївна Матусевич 1891 року народження, потім її рідний брат Олексій Євстафійович Матусевич, який працював учителем сільської школи, а після нього увірував ще один учитель Йосип Петрович Шуневич. Він не тільки сам сприйняв вчення Ісуса Христа, а й іншим почав розповідати і переконувати покаятися і слідувати за розіп'ятим Христом, детально роз'яснювати вчення Ісуса Христа.

Незабаром в село Заміри з Меленів переселився віруючий проповідник Григорій Павлович Стретович, який сумлінно почав там працювати, і почалося ще більше пробудження. У селі Городище сусіднього Потіївського району увірвала в Господа велика сім'я Линевичів, яка дала добрих працівників, таких як Антон Іванович Линевич, Віктор Іванович Линевич, а у селі Нова Буда увірував прихильник старообрядців Павло Іванович Поляков, який став ревним працівником Євангелія і міг відвідувати всіх ближніх віруючих. За короткий час у цій місцевості стало більше 45 віруючих і у 1925 році була організована Ново-Будська громада ЄХБ. Першим її пресвітером був обраний і рукопокладений брат Григорій Іванович Стретович, а його помічниками були обрані диякони Йосип Петрович

Шуневич і Олексій Євстафійович Матусевич, які уміло і сумлінно трудилися для Господа. Там був організований хор і гурток молоді, зростала відвідуваність богослужбових зібрань, все більше ставало людей, що бажали прославляти Господа і служити Йому у повсякденному житті, полишаючи щоденне пияцтво і тютюнопаління.

Але ворогам церкви, силам війни і всякого зла, така робота віруючих здалася підозрілою. Ці сили шукали проти віруючих всякі звинувачення, але не знаходили їх, тому що усі віруючі чесно працювали кожен на своєму місці, були порядними громадянами свого села і добрими сусідами. Тоді були придумані різні хибні обвинувачення, за якими у 1937 році 50-річний пресвітер Григорій Іванович Стретович був раптово арештований і до своєї сім'ї вже не повернувся, віддавши своє квітуче життя на вівтар у жертву за велике спасительне вчення Ісуса Христа. Вчителі Йосип Петрович Шуневич і Олексій Євстафійович Матусевич були вислані подалі на 20 років. Вони також не повернулися до своїх сімей, тому що їх немає.

Настали важкі періоди, і багато хто з селян почали виїжджати хто куди, у тому числі і віруючі. Тому Ново-Будська громада припинила своє існування. У її околицях не було будь-яких інших течій.

У сусідньому селі Модилів також було пробудження, і 20 людей майже відразу віддалися на служіння Господу, публічно і відкрито прийнявши святе хрещення, і стали проводити богослужбові зібрання. Керівним братом був обраний Василь Прохорчук, який переїхав з Києва у село на постійне проживання. Ця група людей тривалий час проводила свої зібрання. Сьогодні там вже немає нікого з віруючих.

Трохи лівіше і далі, у селі Янівка, був старовинний і великий паровий млин Зиндера. Біля нього у Рубанці жили віруючі мазури, яких декілька разів відвідали брати з Меленів, Нової Буди, Замірів. Кількість віруючих збільшилася до 25 і була організована Рубанська група ЄХБ, хор і гурток молоді, де тривалий час славилось ім'я Господа. Молодь з Меленів декілька раз проводила свята молоді і взагалі відвідували. Ця група віруючих духовно жила і благоденствовала перед Господом, але потім настали важкі роки, люди почали роз'їжджатися хто куди і залишилися тільки поодинокі родини. В оточенні цієї групи немає ніяких інших течій. Сьогодні там немає віруючих людей.

На заході від Меленів у селі Хотинівка, як ми вже писали, першим віруючим був колійний сторож залізниці Микита Ілліч Клименко, а потім увірував його син Антон Микитович Клименко. Вони нагадували людям про спасіння у Христі, люди прийняли Слово Боже і там утворилася група віруючих більш ніж 10 чоловік. Вони почали проводити богослужбові зібрання і кількість віруючих почала збільшуватися. Так була організована група віруючих, де керівником був обраний Антон Микитович Клименко, який ревно трудився у цьому селі. Група входила до складу Меленівської громади, звідки часто відвідували цю групу. Група проіснувала до 1950 року, потім багато хто виїхав у інші місця і вона припинила своє існування. В оточенні цієї групи не було інших течій.

Ще далі за 8 кілометрів розташований райцентр Коростень, де слово Боже вперше було посіяне працівником Пекарсько-Дашинської громади братом Лаврентієм Кузьмовичем Поліщуком, який декілька разів відвідував Коростень, Лугини і на зворотному шляху завжди заїжджав до Пантелеймона Павловича Грищенка. Там маленького хлопчика Якова Лаврентій Кузьмович брав на руки, підіймав вище себе до стелі – це добре запам'яталося до цих пір...

Перше зібрання у Коростені було проведено Пантелеймоном у 1906 році у домі німця Штобера, котрий тримав майстерню кінних приводів і молотарок, яка розташовувалася якраз там, де тепер у Коростені міська лазня. В його домі зібрання було літом і вдруге – на другий день свята Трійці. Через деякий час в Коростень приїхав віруючий брат Ліхушко і розпочалися регулярні зібрання у будинку, де тепер збудований універмаг.

Ліхушко був обраний керівним братом, який тривалий час сумлінно ніс служіння перед Господом, і зібрання були завжди переповнені. У 1920 році віруючих у Коростені стало вже 66 чоловік і вони вирішили організувати Коростенську громаду євангельських християн. Тоді частково Коростень почали відвідувати віруючі з Меленів, Хотинівки, Злобичів, Холосного та інших місць. Але відвідувачі не втручалися у керівництво громади, довіривши всю роботу місцевому брату Ліхушко, який там вже давно працює.

Загальновідомо, що у Коростені мешкає багато євреїв. Коли про це дізналися у Київській єврейській громаді, що на вулиці

Золотоворітській, 8, то на допомогу у Коростень почали приїжджати працівники єврейської громади, такі як брат Мазин, Білоус, Бернштейн. І справа благовістя почала швидко розповсюджуватися не тільки у Коростені, а й у ближніх селах, таких як Ємельянівка, Горщик, Радогоща, Вигів, Буда Радогощанська, Давидки, Погоріле, Березівка, Видень та інші. У самому Коростені увірував у Господа із євреїв прекрасний швець Янкель Гершкович Кацман, який виявився сумлінним та товариським братом. За його особистим проханням наші брати підводами безкоштовно перевезли із села Березівки куплений ним дерев'яний будинок, який він збудував у Коростені на вулиці Шевченка, 8. Як же він та його дружина були зворушені і вдячні братам за такий добрий вчинок на славу Господню!

Під час окупації зібрання у Коростені проводив Михайло Захарович Баранівський, який одночасно працював черговим по станції Коростень Південно-Західної залізниці, тому йому почав допомагати брат Павло Виговський. Вони влаштовували зібрання за домовленістю, де тільки було зручно – у клубах, школах тощо. Зібрання завжди були переповнені, тому що народ почав пробуджуватися.

Тоді постало питання: де б знайти приміщення для постійних зібрань? Сестра Мотя Смик запропонувала свою квартиру за адресою: вулиця Ворошилова, буд. 21. Незабаром і це приміщення стало тісним і почали шукати більш просторе приміщення. Брат Макар Макарович Бовсунівський запропонував свою велику квартиру у селищі ім. Фрунзе, Перша Лінія, будинок № 21, де після ремонту пристосували приміщення під молитовний будинок. У цьому будинку був організований хор, зібрання стали більш благословенними і завжди були наповнені бажаними славити Господа.

Виконував пресвітерські обов'язки Григорій Федотович Каменчук, який переселився у Коростень з Путиловецької громади ЄХБ. Ця праця була йому не до душі, що було помітно, і він просив звільнити його від цих обов'язків. Брати вирішили задовольнити його прохання і тоді пресвітером був обраний дідусь-диякон Антон Іванович Стасюк, що народився у 1886 році. Він потім був рукопокладений у сан пресвітера Коростенської громади.

Антон Іванович Стасюк народився у селі Холосне Коростенського району Волинської губернії у 1885 році і вдома увесь час займався столярним ремеслом. Навчався у сільській школі, через декілька років оженився, мав синів і дочок, з яких дехто почав також вірити у Господа Ісуса Христа. Коли звістка із села Мелені досягнула села Холосне, то Антон Іванович був у числі перших послідовників Христа, увірував і у 1913 році прийняв хрещення. До кінця свого життя був відданим послідовником Господа.

Він переїхав до Коростеня, де був дияконом Коростенської громади євангельських християн-баптистів, а потім одногolosно був

обраний і рукопокладений у пресвітера Коростенської церкви у 1958 році. Брат дуже ревно, благословенно і з покорю виконував пресвітерські обов'язки, за що брати і сестри мали до нього особливу любов і велику повагу. В останні дні свого життя, будучи тяжко хворим, продовжував турбуватися про подальший благоустрій Церкви і запропонував заздальгідь кандидатуру пресвітера після своєї смерті.

Після тривалої хвороби, наш дорогий служитель Антон Іванович Стасюк на 82 році життя у 1967 році тихо помер і відійшов у оселі свого Отця, Якого любив усією душею, і для Якого все своє життя сумлінно трудився. Велика кількість віруючих разом із старшим пресвітером ВР ЄХБ області Я. П. Грищенком поховали його на міському цвинтарі.

Напис біля фото – Був арештований у 1937 році і засуджений на 10 років таборів. За відмінну роботу був звільнений на 4 роки раніше без права жити у своїй місцевості.

А. І. Стасюк сумлінно виконував свої пресвітеріські обов'язки, і церква була задоволена його служінням, яке продовжувалося до самої смерті 6 квітня 1967 року. Йому було 81 рік. Після його смерті пресвітером був обраний і рукопокладений його син Пантелеймон Антонович Стасюк 19<...> року народження, який до цього часу несе своє служіння. Йому у помічники обрали дияконів Степана Крайнова, Степана Степуру, Валентина Розвадовського, Павла Івановича Грищенка.

Але вищезгадане приміщення також стало тісним, і брати на зібрані кошти купили будинок на вулиці Фрунзе, 68, який переобладнали, прибудували сторожку і тепер мають прекрасний і зручний молитовний будинок, у якому діє хор із 40-50 чоловік, який своїм співом благоговійно підтримує богослужіння для слави Божої. У складі 250 членів Коростенська громада існує до сьогодні, але вона знаходиться в оточенні кого хоч: у самому місті є більше 100 людей, що належать до автономних п'ятидесятників (необ'єднаних до сьогодні, бо цього об'єднання вони не сприймають), більше 50 чоловік трясунів, що здійснюють свої богослужіння по квартирах. Цими автономними необ'єднаними п'ятидесятниками керує відлучений Антон Єфимович Коржук і Микола Маркіянович Камінський. Більшість з них хрещено у баптистів.

За 7 кілометрів від Коростеня у селі Сингаї є більше ніж 50 чоловік таких же п'ятидесятників. У Коростені є також більше 30 чоловік так званих цнотливих, які звершують свої богослужіння при зачинених дверях, біля яких стоїть сторож, як вовк – велика собака, а вікна зачинені. Ними керує Андрій Бушук. Зазвичай православні звершують богослужіння у невеликій церковці, а євреї – у своїй синагозі.

У 8 кілометрах від Коростеня у селі Грозине-Сингаї давно посіяне насіння слова Божого братом Петром Павловичем Ходаківським із села Ходаки, а також часто відвідували ці села працівники Меленівської громади і в більшості випадків сам брат Яків Пантелеймонович Грищенко. Під час війни там розпочалося велике пробудження, і багато жителів села почали відвідувати богослужбові зібрання.

Невдовзі з Меленів до Грозине переселився віруючий брат Іван Гаврилович Мойсеєнко, який закликав всіх людей до покаяння. Це

був перший брат-віруючий у тій місцевості. Під час цього пробудження в місцевій річечці Чернявка більше трьох разів за великої кількості людей у недільні дні звершувалися відкриті публічні святі хрещення за заповідями Христа Спасителя (Мк. 16:16) у кількості 30 чоловік і більше одночасно, що було великою подією в тих краях. Села Грозине і Сингаї прокинулися, і кожне зібрання було переповнене.

Коли віруючих стало більше 50, була організована Грозинсько-Сингаївська громада ЄХБ у 1905 році. Першим виконуючим обов'язки пресвітера був обраний і рукопокладений у диякони брат Петро Павлович Ходаківський 1900 року народження, який сумлінно несе служіння, закликаючи всіх людей до покаяння. Було вирішено будувати свій молитовний будинок – брати купили за свої кошти лісоматеріал, сам керівник за допомогою братів своїми руками розпилив колоди на бруси звичайною (подвійною) пилою, і збудували зручний будинок для зібрань. Грозинсько-Сингаївська громада існує дотепер і поблизу її є близько 50 автономних необ'єднаних п'ятидесятників під керівництвом Миколи Маркіяновича Камінського.

У село Лугинки і поряд у райцентр Лугини давно було занесено Слово Боже першими працівниками Пекарсько-Дашинської громади ЄХБ, зокрема братом Лаврентієм Кузьмичем Поліщуком. Після нього туди часто почав навідуватися пресвітер Меленівської громади брат Пантелеймон Павлович Грищенко, якому дуже сподобалася там робота і він часто відвідував їх. Першим, хто там увірував, був Овсій Марченко, який потім був обраний і рукопокладений на пресвітера Лугинківської громади ЄХБ. З тих пір у селі розпочалося велике пробудження у народі, і багато людей почали вірити в Господа Ісуса Христа як свого особистого Спасителя. У 1912 році перший раз туди поїхала молодь з Меленівської громади і хор, а потім до 1922 року декілька разів на рік з хором відвідували цю громаду, де також була молодь, яка із задоволенням спілкувалася з гостями.

Коли кількість членів громади досягнула більше 50 чоловік, була організована Лугинківська громада ЄХБ. Пресвітером був обраний і рукопокладений Петро Степанович Марченко, який сумлінно трудився для Господа, і віра і далі розповсюджувалася для спасіння грішників. З того часу почали відбуватися регулярні зібрання цієї

громади, і було багато урочистих зібрань, відкрито проводилися святі хрещення у місцевій річці Жерев, яка впадає у Прип'ять. 18 квітня 1918 року у цій річці прийняв хрещення і сам брат Яків Пантелеймонович Грищенко 1898 року народження.

Лугинківська громада існує до сьогодні, і поблизу її є понад 25 чоловік автономних необ'єднаних п'ятидесятників, які вийшли за власної ініціативи з місцевої Лугинківської громади ЄХБ і більше не хотіли повертатися, не зважаючи на численні прохання місцевих членів, старших братів області повернутися. Вони проводять свої окремі зібрання по квартирах під керівництвом місцевого брата Петра Григоровича Якухно і Валентини Пархомчук, які розповсюджують чутки, що начебто їх вигнав з громади старший пресвітер Житомирської області Грищенко Я. П., тоді як старший пресвітер області 3 рази спеціально приїжджав, розмовляв, просив, вмовляв не відділятися від єдності віри, від інших членів громади. Але все було задарма – вони вирішили бути самостійними, незалежними та продовжувати свою роботу за межами Лугинківської громади ЄХБ.

Звідси блага звістка стала розповсюджуватися далі на захід: в селі Теснівка, на станції Лугини, в селах Березовий Груд, Красносілка, Путиловичі, Кремне, Дивлин, на станції Білокоровичі Південно-Західної залізниці. У 1920 році на хутір Колодне біля села Путиловичі приїхали пресвітер Дідківський Андрій і диякон Дідківський Степан, які стали відкрито проповідувати про розп'ятого Христа і вічне спасіння у Ньому для кожної людини. Люди уважно слухали Слово Євангелія і починалося велике пробудження, вони полишали пияцтво, непотрібне і шкідливе тютюнопаління, багато гріховних справ, вирішували служити Богу у добрій совісті. На цьому хуторі стали проводити богослужбові зібрання, які завжди були переповнені, так як люди жадали істини і спасіння для своїх безсмертних душ.

Така благословенна і спасительна робота, яку проводили віруючі, дуже не подобалася силам війни і зла. Вони шукали, в чому б звинуватити таких людей, щоб їх прибрати з села, але не знаходили, оскільки ці люди були самими надійними у селі. Тоді ці сили сфабрикували звинувачення проти зачинателів нової віри і нового Євангельського вчення.

Раптово були схоплені Дідківський Андрій, Левченко Федір з родиною і ще одна людина з села Червона Волока. Вони були вивезені у 1924 невідому куди і у своє село більше не повернулися. Можливо, вони віддали своє життя у жертву за велике і спасительне вчення Ісуса Христа, оскільки до цього часу немає від них ніяких новин. Але сили адові не перемогли (Матв. 16:18) цю справу у Путиловичах. Справа Божа розповсюджувалася по всіх околицях, а коли у 1944 році вже було 140 віруючих, була організована Путиловецька громада ЄХБ.

Пресвітером був одногосно обраний літній віруючий чоловік з села Воняйки (згодом – Красностав) 1887 року народження, що прийняв хрещення у 1922 році – брат Цапук Степан Костянтинівич, який був потім рукопокладений на пресвітера цієї громади. Брат виявився сумлінним працівником справи Божої, який зі страхом Божим виконував свої обов'язки тривалий час. Після нього обов'язки пресвітера були покладені на диякона – брата Каменчука Антона Григоровича, який через декілька років відійшов до Господа. На його місце був назначений брат Каменчук Іван Захарович.

Весь час громада мала можливість проводити свої богослужіння у великих приватних приміщеннях, а в 1977 році з'явилася можливість побудувати свій дерев'яний молитовний будинок, у якому і нині збираються для Слави Божої. Громада провела багато радісних святкових зібрань, коли відкрито і публічно здійснювали хрещення багатьох віруючих у місцевій річці Кремне. Громаду відвідували старші брати з області, зокрема В. К. Щавлінський, Я. П. Грищенко, Я. М. Кравченко та брати з Києва. Пресвітером громади був обраний і рукопокладений брат Давидюк Іван Степанович, який до пенсії працював на залізниці. Він сумлінно працює у громаді до цього часу. У громаді частково проводили хорові співи, але справжнього регента не було. Громада існує і нині, в її оточенні інших течій немає.

Завдяки сумлінності працівників Путиловецької громади справа благовістя розповсюдилася за 18-20 кілометрів на захід, у села Миколаївка, Рудня-Миколаївка у самому лісі. За короткий час увірувало 25 душ, які публічно під час хрещення дали обітницю служити у добрій совісті і в 1925 була організована Рудньо-Миколаївська громада.

Першим пресвітером був літній брат Телега Григорій Федорович 1873 року народження, який був охрещений в 1925 році. Він сумлінно трудився тривалий час як зразковий пастир свого стада. Його кращим помічником був брат Лозко Савелій Єфимович. Брат пресвітер відійшов у повній вірі до Господа у похилому віці. Пресвітерство було передано брату Лозку Савелію Єфимовичу, який також ревно і похвально служив Господу. Брату довелося потрудитися лише 8 років, і він також з повною вірою і надією відійшов у вічні оселі свого Отця. Тоді був обраний Маслей Семен Титович, який продовжує сумлінно служити Господу. Рудньо-Миколаївська громада існує і понині, але в їх оточенні і в самому селі є 15 автономних необ'єднаних п'ятидесятників, які не сприймають Серпневу угоду 1945 року і проводять свої зібрання у помешканнях своїх членів під керівництвом жінки Дорош Олександри Федорівни.

Ще далі на захід, у дрімучих соснових лісах, у селах Кишин, Сердюки, Лопатичі, Зубковичі і в самому райцентрі Олевську є більше 100 віруючих, яким звідусюди принесли Євангельську звістку, яку вони добровільно прийняли і почали слідувати за Господом. Починаючи з 1948 року, ці віруючі більше десяти раз їздили в область і подавали через старшого пресвітера ВР ЄХБ Житомирської області Я. П. Грищенка клопотання з проханням зареєструвати громаду, щоб вони могли вільно і безбоязно проводити богослужіння. Всякий раз, коли облвиконком через своїх уповноважених у справах релігій давав на це згоду, оскільки вважав цілком доцільним відкриття громади в Олевському районі, Олевський райвиконком чинив супротив і до кінця 70-х років громада не була відкрита.

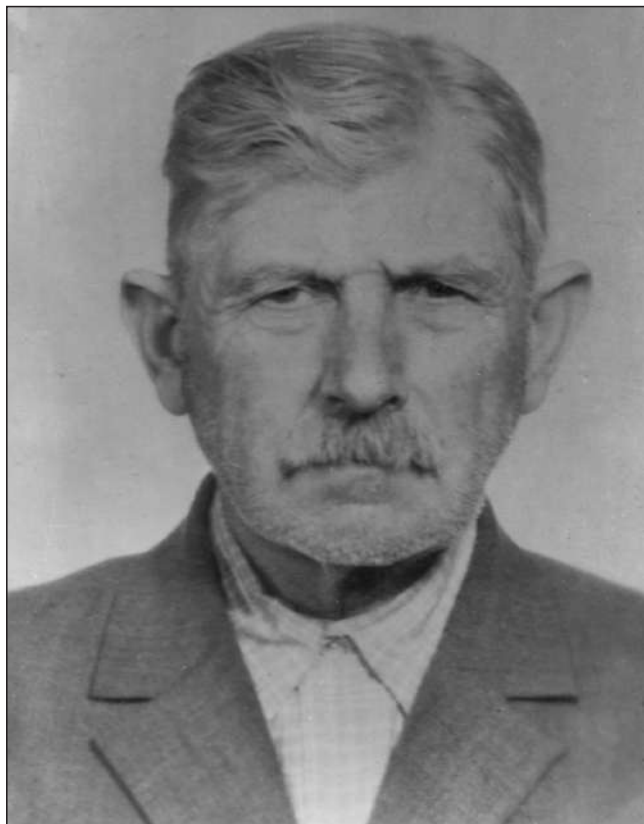
У 1960 році в селі Копище цього району виникла група з 20 членів до сих пір невідомо якого напрямку. Один з них зарубав сокирою свою 9-річну дитину, щоб принести її у жертву Богу, бо «так сказав дух». Коли сталася ця трагедія, то місцеве керівництво схаменулося, але вже було пізно, бо дівчинки вже не було в живих, про що кричали усі наші газети (зокрема, «Радянська Україна» за 1960 рік, № 232 (12684), стаття «Трагедія в селі Копище» на першій сторінці, та інші районні газети). Керував цим підпіллям Петро Гречко.

Ось що значить не давати людям ніякого розумного навчання, як це робили Олевські районні керівники. А що там зараз? Нікому

немає ніякої справи. Ви думаєте, що Олевські керівники покаються? Ні і ще раз ні, віруючі у згаданих селах змушені нелегально збиратися по хатах і проводити богослужіння. Такий порядок для керівників Олевського райвиконкому виявився найкращим, як підказує логіка. Найбільше віруючих в Олевському районі було у селі Кишин, де проживає їх пресвітер Павленко Сергій Олексійович 1892 року народження, який прийняв хрещення у 1922 році, виходець з баптистів. Він працює у колгоспі ковалем. Також багато віруючих у селі Сердюки, де хотіли мати зареєстровану громаду. Є віруючі і у селах Зубковичи, Стівпинка, Лопатичі і Майдан. І лише з великими труднощами у 19<...> році вдалося зареєструвати у <...>

У райцентрі Коростишеві, що за 30 кілометрів від Житомира по дорозі на Київ, П. Г. Косолапов посіяв слова Євангельського вчення, і дехто почав вірити у Господа Ісуса Христа. У 1922 році була організована Коростишівська громада ЄХБ, у складі якої було вже 72 члени. Першим пресвітером був обраний і рукопокладений Беляков Семен Семенович, який сумлінно і довгий час трудився для Господа. Після смерті цього невтомного працівника Господнього пресвітерські обов'язки виконував брат Сухенко Антон Васильович, в будинку якого біля 10 років проводилися зібрання. Після того, як він відійшов до Господа, пресвітерські обов'язки були покладені на брата Сухенка Василя Йосиповича, який через декілька років також відійшов до Господа. Після нього пресвітером був обраний Ліневич Антон Іванович і у цей час зібрання стали проводити у великій, чудово оснащній кімнаті у будинку, побудованому його сином Ліневичем Феофілом Антоновичем. Там зібрання проходять і зараз.

Коростишівська громаді існує і нині. В її оточенні (як у самому місті, так і у селах) існують автономні необ'єднані п'ятидесятники із знаменням інших мов і омиванням ніг у кількості 60 членів, які проводять свої зібрання по своїм квартирам під керівництвом Поліщука Андрія Давидовича. У найближчому селі цього ж району, Шахворостівці, є 25 чоловік, що відносяться до цього ж напрямку. Їх відвідує наїздом Іван Васильович Шейгас з села Млинище.

Федоренко Володимир Кирилович народився у 1907 році у селі Дашинка Волинської губернії, Житомирський повіт, Горошківська волость. Учився в сільській школі, закінчив 3 класи, потім допомагав батькові по господарству. Увірував в Господа у 1922 році, у 1923 році прийняв хрещення і став членом Пекарсько-Дашинської громади ЄХБ, де брав участь у хорі і проповіді Слова Божого.

У 1937 році переселився у село

Олива Розважевського району Київської губернії. Був одружений. З 1945 року був виконуючим обов'язки пресвітера Малинської громади ЄХБ Житомирської області до 1955 року. Потім виконував пресвітерські обов'язки в селі Олива, де несе служіння до цього часу.

Федоренко Володимир Кирилович – онук покійного брата пресвітера Пекарсько-Дашинської громади – Микити Єрофійовича Бондаря.

З Коростишева Спасительна звістка досягала в село Березівку, яке було перейменоване в Садове. Сюди навідувалися віруючі з сусіднього села Старосільці і виникло пробудження, багато хто покотився вірі і став служити Господу. Першою увірувала родина Василя Корнійчука. Він і його дружина свідчили сусідам і знайомим про Христа, і дехто увірував у Нього як у свого особистого Спасителя. Коли у 1925 році їх стало більше, ніж 51 член, то була створена Березівська громада ЄХБ.

Пресвітером був обраний місцевий селянин Яків Михайлович Ламовенко 1906 року народження, який був хрещений у 1924 році. Через деякий час він виїхав і на його місце обрали Антона Івановича Линеви́ча, який проживав у селі Кашперівка Коростишівського району. Після нього громадою керував місцевий брат Феодосій Васильович Корнійчук. Березівська громада – це одна з громад області, у якій матеріальне служіння Господу поставлене на належну висоту. Під час свята Жнив майже всі члени жертвували по 100-200 рублів. Громада існує і у наш час, в її оточенні немає інших течій, крім 25 автономних необ'єднаних п'ятидесятників з села Старосільці.

За 19 кілометрів від Кочерова, на березі Тетерева, знаходиться старовинне містечко Радомишль, що за царських часів був повітовим містом Радомиського повіту Київської губернії. Віруючих у цьому місті не було. Але останнім часом в Радомишльському лісництві, на околиці міста під лісами, де працював віруючий брат Моргун Ісаак Іванович. Він у вільний час відвідував деякі поселення, зокрема Борщівську слободу, Чайківку, Пилипівочі і саме місто Радомишль і не соромився нагадувати людям про розіп'ятого Христа і спасіння через Нього. І у цих місцях з'явилися віруючі люди. У 1925 році, коли їх стало близько 32 чоловік, була заснована Борщівсько-Слобідська громада.

Першим пресвітером тривалий час працював Тарасевич Григорій Семенович, який сумлінно розповсюджував Слово Боже. Люди полишали пияцтво, непотрібне тютюнопаління, нечесне життя і слідували вченню Ісуса Христа. Але така робота сильно не подобалася силам війни і всілякого зла, вони вирішили прибрати таких працівників і взагалі всіх віруючих. Раптово схопили Григорія Семеновича Тарасевича 1898 року народження і Якова Тарасевича з

села Чайківка, який через 10 років повернувся додому і зараз працює у громаді. Тарасевич Григорій Семенович до своєї родини не повернувся, можливо, віддавши своє життя за велике спасительне вчення Ісуса Христа. Громада існує і понині, пресвітером обрано і рукопокладено брата Тарасевича Олексія Семеновича 1898 року народження, який сумлінно працює у цій громаді. В оточенні громади немає ніяких течій.

Навпроти міста Радомишля, на відстані 19 кілометрів, на перехресті доріг Київ-Житомир-Радомишль розташоване село Кочерів колишнього Брусилівського району. У це село приїжджали працівники з Коростишева, Житомира, Високого, які посіяли насіння Слова Божого. Люди пробудилися і стали слідувати за Господом як за своїм Спасителем, проводили свої богослужіння, де тільки була така можливість. Коли кількість віруючих досягла 35, то в 1925 була організована Кочерівська громада.

Першим її пресвітером довгий час був літній брат Кушнеренко Павло Григорович 1888 року народження, якого обрали одностолосно. Він прийняв хрещення у 1929 році. Цю громаду часто відвідували працівники сусідньої Високівської громади, Погребівської, Коростишівської громад і навіть із Києва, оскільки біля неї проходить асфальтова дорога Київ-Житомир і є чудові шляхи сполучення. Справа спасіння проникла в усі сусідні поселення.

Але лукавий не міг дивитися байдуже на таку благословенну роботу. Він став направляти своїх різних вчителів, які переконували людей, що потрібно мати знамення інших мов та обов'язково омивати ноги, інакше їх чекає погибель з нечестивими. Вони збентежили незміцнілі душі, які стали проводити зібрання окремо і зовсім відійшли від єдності народу Божого. Коли зразковий брат, пресвітер Павло Григорович Кушнеренко, відійшов в оселі свого Небесного Отця, ця малочисельна громада припинила своє існування. В оточенні її є згадані автономні необ'єднані п'ятидесятники, якими керує Мойсей Карпович Жабченко. Ті члени, що залишилися, ввійшли до складу найближчої Високівської громади ЄХБ.

Далі від Кочерова, за 10 кілометрів на шляху до Києва, у селі Високе колишнього Брусилівського району Київської губернії є Високівська громада ЄХБ, яка існує з 1902 року. У цей час з села

Ніжиловичі, що біля лісу Макарівського району вже Київської губернії, приїхав на проживання у Високе Григорій Степанович Ковтун з дружиною Марією Пантелеймонівною. Ця родина мала велику настільну Біблію, яку Ковтун колись привіз з Далекого Сходу, де проходив строкову військову службу. Через деякий час їх відвідав односельчанин з Ніжиловичей Денис Артеменко, який став першим, хто в цій родині благовістив Слово Боже про Ісуса Христа як особистого Спасителя.

Марія Пантелеймонівна була першою, у кого відкрилися духовні очі, через деякий час увірував її чоловік Григорій Степанович, а потім сусід Дем'ян Степанович Голець і його дружина Єлизавета Петрівна. Ця невелика жменька людей вірила не тільки щиро, але й сумлінно проповідувала всім про Христа, щоб вірно служити Йому. До свого увірування Дем'ян Степанович мав у селі славу спритного злодія та п'яниці, але потім став ревно служити Господу. Перше зібрання було проведено у Григорія Ковтуна та Дем'яна Гольця. Через два роки, на Великдень, приїхали із села Нежиловичі брати, і на світанку було проведено зібрання у будинку Григорія Ковтуна.

Але лукавий не спав – він озброїв деяких православних дубовими кілками, якими вони побили приїжджих братів, декого навіть покалічили на все життя. Це побоїще-гоніння ще більше укріпило віру нових послідовників у Христа. З того часу Церква Христова стала успішно зростати і всі родичі згаданих розбійників стали вірувати в Ісуса Христа. Навіть часті нападки місцевого православного священника не могли послабити живу віру в Ісуса Христа, і зібрання безбоязно проводилися до 1916 року у будинку Дем'яна Степановича Гольця, який був обраний керівником цієї групи дітей Божих. Коли число віруючих тут примножилося, то пресвітером обрали Стефана Васильовича Семенченка, але він незабаром відійшов до Господа.

До 1924 року зібрання проводилися там же, у будинку брата Гольця в селі Високому Макарівського району Київської губернії. Був організований хор під регентством Михайла Івановича Кульбича, і справа Божа стала зростати ще більше. Наявне приміщення стало затісним і за допомогою сусідніх громад, зокрема Макарівської і Ніжиловицької, був побудований у центрі села великий дерев'яний

будинок з усіма зручностями для духовної роботи. Сили війни, вороги Христа, ніяк не могли дивитися на це байдуже, висунули фальшиві обвинувачення і у 1937 році раптово схопили з Висоцької громади 54-річного Никифора Купріяновича Полежаку і 50-річного Кульбича Петра Степановича, засудили на 5 років і заслали у Карельську РСР. Звідти вони у свої родини не повернулися, можливо віддавши свої квітучі життя у жертву за Велике Спасительне вчення Господа нашого Ісуса Христа. Громада втратила молитовний дім, і зібрання знову довелося проводити у приватних помешканнях. Незабаром пресвітер відійшов до Господа і на його місце був обраний Михайло Митрофанович Лабунський, який також сумлінно працював для свого Господа, і справа спасіння розповсюджувалася далі. Після закінчення Вітчизняної війни, коли брат помер і відійшов до Господа, пресвітером був обраний Іван Григорович Ковтун, і в 1949 молитовне приміщення було перенесене у сусіднє село Йосипівку, де кілька років брати могли спокійно продовжувати їх служіння Господу.

У 1962 році молитовне приміщення було повернуте на своє місце у село Високе, у будинок Степана Петровича Кульбича, який був обраний пресвітером цієї громади. Громада по кількості доходила до 70-100 членів, більшість яких переїхали на проживання у Київ, де допомагають у великій праці Господній – хто дияконом, хто регентом хору. Високівська громада існує і у наш час і у її оточенні немає ніяких течій.

Зліва від цієї громади, у селі Негребівка біля самого лісу розташована Негребівська громада, де багато працювали з Високівської, Ніжиловицької і Макарівської громади, і звістка про спасіння була у достатній мірі занесена у це поселення. Люди каюлися і приєднувалися до Господа і Його народу. Коли у 1925 році число членів досягнуло 30, то була організована Негребівська громада. Пресвітером одноголосно був обраний Марцин Гаврилович Згурський, який сумлінно трудився для Господа. Громада ревно звершувала своє служіння перед Господом, але після війни багато людей переїхало у Київ і у зв'язку з малочисельністю громада припинила своє існування. Ті члени, що залишилися, приєдналися до Високівської громади ЄХБ.

Ми підійшли до третього регіону нашої області, де почалося таке пробудження людей – до міста Бердичіва, яке було у складі Київської губернії. Працівники з Києва часто його відвідували, зокрема Петро Прохорович Метелиця, Єгоров, Сударєв, Булгаков, Бондарєвський та інші. Тут справа почалася у 1884 році, майже як і у Пекарсько-Дашинський громаді Володарсько-Волинського району, але перше зібрання у Бердичіві відбулося у 1902 році, після того, як сюди приїхала на проживання у будинок Горбачова родина брата-чеха Росса Людовика та Геккало Івана. Одночасно стали проводити зібрання у селах Маркуші, Обухівка, Гальчин, Голодьки¹⁷, Семенівка, Демчин, Гардишівка, Дмитрівка, Гришківці, Низгірці, але тут зібрання почали проходити лише з 1921 року.

У дні Жовтневої революції зібрання проходили безперешкодно і Слово Боже швидко розповсюджувалося. Приїхали благовісники Орехов, Сударєв, Єгоров і Булгаков, і у 1921 році у селі Маркуші організували Маркушівську громаду ЄХБ. Першим пресвітером був обраний і рукопокладений Олександр Дмитрович Старинець. Справа пішла швидко, було побудовано молитовний будинок, організовано злагоджений хор. В околицях багато душ стали звертатися до Господа і жити по Його Словам. Але сили війни і зла з підозрою дивилися на таку роботу віруючих і шукали всілякі фальшиві обвинувачення, щоб зупинити чи загальмувати їх роботу, але не могли.

Тоді, у 1937 році, раптово схопили Олександра Дмитровича Старинця як керуючого усією справою і заслали кудись на 20 років. Справа наче тимчасово призупинилася, але все ж таки існує і у наш час поряд у селі Обухівка, де є більше 45 членів віруючих, які проводять богослужіння під керівництвом пресвітера Якова (Федосійовича?) (Байнадюка?). В оточенні громади і в самому селі є близько 40 автономних необ'єднаних п'ятидесятників, якими керує Петро Абрамович Мороз. О. Д. Старинець повернувся у 1957 році і став жити у Бердичіві, допомагаючи місцевому пресвітеру у якості помічника, але у (1967?) році відійшов у вічні оселі Небесного Отця, за Якого майже все життя страждав. Обухівська громада існує і нині.

¹⁷ Нині Мирославка.

В селі Дмитрівка, що поряд з Бердичівом, проживав Олексій Федорович Вдовиченко, до якого в гості часто приїжджав з Житомира рідний брат Афанасій Федорович Вдовиченко, який був віруючою людиною і у бесідах сердечно нагадував брату про спасіння безсмертної душі через Спасителя Ісуса Христа. Незабаром Олексій Федорович увірував, а також дехто з його сусідів, всього 18 чоловік, зокрема Іван Корнійович Крикун, його дружина Катерина Устинівна та інші. Незабаром повернувся з ув'язнення Степан Овер'янович Брох, який був уже віруючим християнином, і став проживати у селі Дмитрівка.

Таким чином, у селі стало одразу три працівника – Вдовиченко, Крикун і Брох, які сумлінно трудилися для проповіді Євангельської Спасительної звістки у Христі Ісусі. З Господньою допомогою ці три брати трудилися для Нього, не покладаючи рук, відвідали всі поселення навколо і усюди влаштовували зібрання. Почалося велике пробудження, і в багатьох селах Бердичівського району з'явилися віруючі люди, які у хрещенні давали обітницю Богу служити у добрій совісті. У багатьох місцях відкрилися громади, про що буде написано далі. У 1908 році громада була відкрита у Бердичіві, а в 1926–1927 брати побудували дерев'яний молитовний будинок, який незабаром був відібраний. Але брати не засмучувалися, відремонтували для себе ще одне велике молитовне приміщення, але й воно було відібрано. Тоді брати з великими труднощами орендували приміщення за вулицею Житомирською, 48, де довгий час проводили богослужіння, але це приміщення відібрали і в ньому були влаштовані ясла.

У 19<...> році з Обухівки до Бердичева переїжджає брат-диякон Федір Іванович Лужицький, який на вулиці Мало-Житомирській, 48, будував собі будинок. Він збудував велику кімнату, у якій брати за домовленістю почали проводити богослужбові зібрання. Пресвітером Бердичівської громади був одногосно обраний і рукопокладений Іван Корнійович Крикун, який сумлінно працював для Бога і піклувався про добробут усієї громади. Він народився у 1898 році, а хрещення прийняв у 1923 році. Але його здоров'я почало погіршуватися і він був змушений просити звільнення від пресвітерських обов'язків. На його місце був обраний брат Котелянець, який ревно

несе служіння і понині. Громаді існує і у наш час у складі 248 членів. В її оточенні, і по всьому району, і у самому місті є автономні необ'єднані п'ятидесятники.

У самому Бердичіві до 1923 року всі віруючі були у повній єдності духа. Навіть у всіх селах Бердичівського району, де віруючих було і по 20-30, і по 50 чоловік, майже усюди була можливість організувати громади і проводити благословенні зібрання, бо, як уже згадувалося, було велике пробудження. Але у 1926 році у місті Козятині Вінницької області, що знаходиться за 25 кілометрів від Бердичіва, з'явилися так звані п'ятидесятники, що проповідували знамення інших мов, омивання ніг і що потрібно молитися «у весь голос», щоб аж місце «двигтіло». Це нововведення, наче буря, швидко перекинулося до Бердичіва і усі села району, де вже було багато віруючих, що ще не встигли міцно засвоїти всі істини вчення Ісуса Христа. Дякуючи ласкавості і красномовству приїжджаючих вчителів із знаменнями інших мов, омиванням ніг, шумними на весь голос молитвами та іншими особливостями, були збентежені серця простодушних людей і до 1948 року віруючі опинились у повному розгубленні.

А тут ще у 1925-му з Одеси у Житомирську область приїхав всім відомий Воронаєв, який встиг побувати усюди, де були віруючі, схвалював ці нововведення – знамення інших мов, омивання ніг, шумні на весь голос молитви та інші особливості. Віруючі почали відділятися від єдності і усюди по області після приїзду Воронаєва стали автономними, необ'єднаними і навіть не бажали зустрічатися з євангельськими християнами-баптистами. Питається, невже на то воля Божа? В деяких місцях області п'ятидесятники почали казати: «Якщо об'єднуватися з євангельськими християнами-баптистами, то краще іти у світ...» Невже нас так учив Христос?

Іван Корнійович Крикун народився в селі Дмитрівка біля райцентру Бердичів Київської губернії у 1898 році. Вчився у школі, потім одружився і весь час працював на шкіряному заводі.

Влітку 1922 року з Житомира у село до свого брата приїхав Афанасій Федорович Вдовиченко і там проповідував. Потім з села Маркуші приїхали віруючі з проповіддю Слова Божого, і деякі стали вірувати в Христа, в тому числі Іван Корнійович, який у серпні 1923 року прийняв хрещення і став сумлінно працювати для Господа. У 1944 році приїхали старший пресвітер області Віктор Кононович Щавлінський, В. К. Каплієнко з Харкова,

Трухін з Донбасу, Нищик і З. Т. Речун-Панько з Західної України.

За їх пропозицією пресвітером Бердичівської громади ЄХБ був одногосно обраний Іван Корнійович Крикун. Це був перший пресвітер Бердичівської громади ЄХБ, який довго трудився для Господа, борючись за єдність Церкви. У 1976 році померла його дружина, яка так багато допомагала чоловіку у духовній роботі. Хоч проведення роботи для брата і ускладнилося, він продовжував нести служіння у церкві і навіть приділяв час відвідуванню сусідніх громад ЄХБ.

Іван Корнійович як ніхто все життя боровся проти всіляких вчителів, які отримали схвалення від Воронаєва з Одеси і повсюди в області розривали єднання народу Божого, але яке в Бердичіві в основному було збережено у складі 174 членів громади. Хоча за наполегливим проханням пресвітером у 1980 році було обрано більш молодого брата Йосипа Іларіоновича Котелянца, Іван Корнійович до сих пір допомагає новообраному пресвітеру в усій основній роботі. Таких служителів, як Іван Корнійович Крикун, тепер мало для все-світнього виноградника Божого...

У Бердичіві керівником таких віруючих став Володимир Іванович Богун, який мав 70 і більше членів. У тому ж Бердичіві Бацян Іван Петрович мав 60 членів. Також у них був проповідник Костянтин Миколайович Шиманський. Не тільки у Бердичів, але й по всій області приїхали старші працівники справи Божої для умовляння або об'єднання спільної роботи для справи Божої: не раз бував Дмитро Іванович Пономарчук з Києва, Гаврило Гаврилович Понурко з Дніпропетровська, Кузьменко з Одеси, Петро (...цький?) з Хмельницької області, Нікітчук з Рівненської області.

Але все виявилось «голосом волаючого у пустелі». Такі люди не один раз обіцяли в очі прийти для бесіди, але насправді ні один брат навіть не спромігся прийти на таку бесіду і «невже це воля Божа така?» Одного разу авторитетний керівник цих «християн» Володимир Іванович Богун сказав мені особисто: «Облиште це об'єднання, краще відпочиньте, поспіть – це буде краще для вас...»

З Бердичіва звістка досягнула сіл Гардишівка, Скаківка та інших, що за 10-12 кілометрів від міста. Багато хто зацікавився звісткою про спасіння в Ісусі Христі і почав вірити відкрито, публічно, давши в місцевій річці обітницю служити Господу у добрій совісті. Коли у 1926-му кількість віруючих сягнуло 60, то була організована Гардишівська громада, де першим пресвітером був обраний Федір Тарасович Крещук, який, хоч і був малограмотним, сердечно любив Бога і Його справу. Він сумлінно трудився для Господа, зібрання завжди були переповненими.

Після смерті брата у повній вірі і надії на Господа пресвітером був обраний брат Василь Данилович Мазур. Громада існує і у наш час, і в її оточенні у сусідньому селі Степанівка є автономні п'ятидесятники, які вийшли з громади, не бажають перебувати з нами в спілкуванні, проводять окремої свої нелегальні зібрання під керівництвом Гаврила Устиновича Ковальчука і Івана Федоровича Маркевича у кількості близько 15 чоловік.

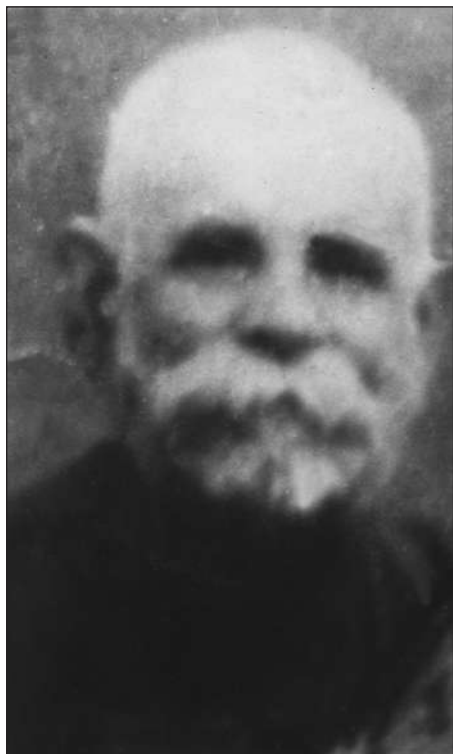
На шляху до Бердичіва у селі П'ятка існує зареєстрована громада адвентистів сьомого дня у кількості близько 50 членів, що мають свій союз.

На залізничній станції і у селі Демчин є віруючі у кількості <...> і тут у 19<...> році була заснована Демківська громада, де пресвітером був обраний брат Харитон Авдійович Семененко, що ревно працював для Господа і для спасіння грішників, що гинуть. Зібрання цієї самостійної групи проводяться до сих пір.

Далі, за 12 кілометрів, у селі Малі (Пилипики?) було проповідано Слово Боже, почалося пробудження. Працівники багато разів відвідали це поселення, багато людей стали каятися і жити згідно вчення Господа Ісуса Христа. Коли у 1945 році стало 41 член віруючих, то була організована Пилипківська громада, де пресвітером був обраний Іван Наумович Вдов 1898 року народження, що прийняв хрещення у 1925 році. Він довгий час працював у цій громаді, але коли приїхав у нашу область Воронаєв, то разом з іншими потрапив під його вплив і громада не зберегла єдності згідно з вченням Христа (Ів. 17:23), опинилася у числі автономних необ'єднаних п'ятидесятників із знаменням інших мов, омиванням ніг та іншим. Зараз ними керує Данило Євменійович Самков.

У селі Голодьки багато душ стало вірувати у Господа Ісуса Христа, і коли у 1925 році стало більше 30 віруючих, то проводили богослужіння у приватних квартирах. Керівником було обрано Микиту Євменійовича Шумилу. Вони потім повністю перейшли до автономних, необ'єднаних п'ятидесятників із знаменням інших мов, омиванням ніг, криками і шумом під час молитви та ін.

Степан Овер'янович Брех з села Карпівці Чуднівського району став часто відвідувати рідне село і проповідував людям любов Христа і спасіння через Нього. Багато людей стали вірувати і публічно прийняли хрещення, давши обітницю служити Господу у добрій совісті – не тільки у цьому селі, але й у сусідніх селах району. У 1945 році, коли віруючих набралось більше 45, була організована Чуднівська громада. У райцентрі у євреїв орендували приміщення, де проводили благословенні, переповнені людьми зібрання. Пресвітером був обраний цей брат, але йому не довго довелося трудитися – незабаром він пішов на відпочинок у вічні оселі свого Небесного Отця. Обов'язки були покладені на Кирила Івановича Поліщука. Громада існує і у наш час, у її оточенні немає ніяких течій.

Степан Павлович Древа народився у селі Червоне у родині селянина-хлібороба. Після школи через декілька років оженився, а потім увірував у Господа Ісуса Христа, дізнавшись про Нього від селянина Василя Андрійовича Черського, який повернувся віруючим з австро-угорського полону у 1919 році.

У 1922 році С. П. Древа прийняв хрещення за вірою і у селі розпочав проповідувати Слово Боже. Багато хто із сусідів також почали вірити в Господа і утворилася громада віруючих близько 100 чоловік. Пресвітером цієї громади у 1926 році обрано одноголосно Степана Павловича Древа. Брат ще більш старанно почав працювати і рятувати грішників, що гинуть, і розпочалося

ще більше пробудження народу.

Але ворожі сили підняли голову і розпочалися напади різних учителів з усіх сторін – то з суботою, то із знаменням інших мов, то ще з якимись нововведеннями, аби лише поколивати серця простодушних і ввести розкол в середовище віруючих. Але брат пильно охороняв єдність церкви, відбиваючи всі напади псевдовчителів (таких як Івана Васильовича Рака та інших злих діячів), тому єдність у церкві було збережено. Незабаром Господь послав брату добрих помічників, таких як брата-проповідника Олександра Йосиповича Баранівського, і справа Божа успішно розвивалася у Червоному, а брат сумлінно виконував своє служіння перед Богом.

Перед смертю брат С. П. Древа заздалегідь запропонував церкві обрати пресвітером замість нього А. Й. Баранівського. Незабаром брат захворів, а у цей час на іншій стороні вулиці у церкві відбувалося звичне богослужіння. Дома брат став на коліна і так і завмер,

віддавши свій дух Господу, для Якого він все життя так старанно працював... Помер Степан Павлович у 1960-му на 82 році життя і похований місцевою церквою. На похороні була присутня велика кількість служителів і віруючих.

Підпис навпроти фото – Древа Степан Павлович народився 12 червня 1878 року. Увірував у 1920 році, а у 1922 році прийняв хрещення. Протягом 38 років благословенно проповідував народу Слово Боже, сумлінно працював у колгоспі. Указом Президіуму Верховної Ради СРСР 6 червня 1945 року нагороджений медаллю «За доблесну працю». Відійшов до Господа 15 червня 1960 року на 82 році життя.

Між Житомиром і Бердичівом, неподалік від станції Рея, розташоване село Семаки, далі Гальчин, а ще далі – Половецьке. Завдячуючи праці таких працівників, як Іван Корнійович Крикун та Степан Авер'янович Брох, у цих селах також з'явилися віруючі в Ісуса Христа. Люди почали служити Господу і проводити богослужбові зібрання. Тривалий час зібрання проходили у селі Половецьке і Семаки. Коли кількість віруючих сягнула більш ніж 50 чоловік, то вирішили організувати Семаківську громаду.

Першим пресвітером її був обраний Афанасій Єфимович Шевчук 1900 року народження, хрещений у 1942 році. А після нього пресвітером був обраний Йосип Корнійович Нагорний, якому недовго довелося працювати через слабкий стан здоров'я. Коли він помер, то виконуючим пресвітерські обов'язки був обраний брат дідусь Василь Якович Безверхий, який працював тривалий час. Семаківська громада існує до сьогодні і в її оточенні немає інших течій, лише в селі Скаківка і Хмелище є зареєстрована громада адвентистів сьогомого дня, яка має свій окремий союз.

За 35 кілометрів від Бердичіва, у селі Червоне, після І імперіалістичної війни у 1919 році повернувся з австро-германського полону Василь Андрійович Черський, який увірував у полоні. Повернувшись з полону, він почав сміливо всім проповідувати Христа у селі. Слухаючи блага звістку Євангелія, багато людей почали вірити у Христа, і в селі розпочалося пробудження народу.

Першим послідовником Христового вчення став Степан Павлович Древа 1878 року народження, який прийняв святе хрещення у 1922 році. Він ревно почав читати Біблію, щоб бути точним виконавцем Слова Божого, і старанно всім у селі проповідував Святе Євангеліє. Тоді багато людей почали вірити в Ісуса Христа, і коли їх стало 100 чоловік віруючих, то у 1922 році була організована Червоненська громада ЄХБ.

Першим її пресвітером одногolosно обрали першого послідовника Степана Павловича Древу. Він все життя старанно виконував своє служіння перед Господом і Його народом до самої смерті. Стоячи на колінах перед Господом у молитві у своєму домі, він помер у 1960 році на 82 році життя. В цей час через дорогу громада звершувала своє чергове богослужіння. Оскільки громада знаходиться в оточенні суботників і п'ятидесятників, що симпатизують суботникам, то брату все життя довелося боротися з цими течіями, працівники яких як хижі вовки безцеремонно вривалися на богослужіння, щоб порушити мир і спокій цієї церкви. Брат мав мудрість спокійно продовжувати служіння, і до кінця свого життя зберігав у громаді єдність духу в союзі з миром. А різні діячі-порушники, такі як Іван Семенович Рак та інші, змушені були самі піти з громади.

Після смерті Степана Павловича Древа, одногolosно було обрано на пресвітера і рукопокладено, як заповідав померлий, брата Олександра Йосиповича Баранівського 1907 року народження (хрещений у 1929 році), який сумлінно трудиться для Господа. Характерно, що його дружина, як ніяка інша жінка, допомагала своєму чоловіку у духовній праці і славилася красивим голосом свого Господа. Червоненська громада існує до сьогодні, будучи в оточенні з усіх сторін різними течіями.

З Червоного звістка розповсюдилася у сусідні села Миньківці, де за короткий час увірвало 37 чоловік, які стали у себе проводити зібрання, і у 1925-му була організована Миньковецька громада ЄХБ. Вона весь час проводила благословенні зібрання, а приміщення, де їх проводили, було переповнене бажаючими послухати святі слова Біблії.

Олександр Йосипович Баранівський народився у селі Чорнорудка Попільнянського району Київської губернії у 1907 році. Потім переїхав жити у с. Червоне, де майже весь час працював кондуктором на під'їзних шляхах Червоненського цукрового заводу. Там увіривав у Господа Ісуса Христа, відвідував усі зібрання Червоненської громади ЄХБ і у 1929 році прийняв хрещення по вірі. Одружився з Антоніною Мойсеївною 1905 року народження, яка прийняла хрещення у 1922 році.

Це були віруючі люди, що дуже любили свого Господа і бажали служити йому якнайкраще. З цією метою його дружина все життя намагалася співати у місцевому хорі. Коли чоловіка обрали пресвітером церкви, то вона весь час йому допомагала у всій духовній роботі і разом з тим брала участь у хорі, сердечно славлячи Господа. Це була благословенна пара, яка разом усім серцем і душею служили Господу у Церкві. Але Господь передбачив дещо краще, і 5 червня 1979 року їм судилося розлучитися тут, на землі, – вона померла і пішла у вічні оселі свого Небесного Отця.

Брат був змушений продовжувати служіння без дружини до нашого часу. Анастасія¹⁸ Мойсеївна померла на 75 році життя.

¹⁸ Автор зазначає два різних імені.

Дізнавшись про благословенні зібрання, де першим пресвітером було обрано сумлінного працівника Господа – брата Адама Єфремовича Скибюка, одразу туди став приїжджати Іван Семенович Рак зі своїми іншими мовами, єврейською суботою і п'ятидесятництвом. Він своїм улесливим красномовством збентежив серця простодушних, які стали стверджувати, що не потрібно зберігати і день суботній. До цього часу відійшов у вічність брат А. Є. Скибюк і ця громада повністю відійшла до п'ятидесятників-суботників. Ними тепер керує Григорій Белявський, який зрідка буває на зібраннях у Червоному.

Неподалік від Червоного, у селі Гальчин також з'явилися віруючі у Христа люди. У 1927 році, коли їх стало більше 40, була організована Гальчинська громада ЄХБ. Її першим пресвітером був обраний Купріян Костянтинович Яцук, який багато працював тут для Господа. Коли брат помер, то пресвітером обрали брата Харитона Григоровича Сушка, який також сумлінно працював для Господа. У громаді, крім ЄХБ, є суботники та п'ятидесятники-суботники, і всі вони погодилися проводити зібрання і по суботам, і по неділям, щоб тільки не порушувалися єдність і спілкування у громаді. Всі вони підтримують спілкування з ВР ЄХБ і беруть участь у матеріальному служінні.

Гальчинська громада існує і нині. В її оточенні є суботники і п'ятидесятники-суботники, які не бажають відвідувати зібрання у Гальчині, а у селі Забара є 25 чоловік під керівництвом Олексія Федоровича Хомина, які відносяться до невідомого напрямку. Ось у такій обстановці доводиться працювати братам з Гальчинської громади ЄХБ.

У селі Чорнорудка, що біля залізничної станції з такою ж назвою, також було проповідано Слово Боже. Багато душ прийняли це Слово, покаялися, стали служити Господу і проводити регулярні богослужбові зібрання. У селі почалося велике пробудження, зібрання були завжди переповнені бажаючими послухати Спасительну Євангельську звістку. Коли про це пробудження стало відомо в околицях і далі, то звідусіль стали приїжджати різні «вчителі», навіть із знаменням інших мов і суботою. Ці «вчителі» збентежили село і віруючі розгубилися. Тому зібрання стали зменшуватися, оскільки слухачі

були спантеличені, кого ж тепер слухати. Поволі віруючі опинилися під впливом цих вчителів і стали автономними необ'єднаними п'ятидесятниками, якими керували Василь Андрійович Огородник і пророчиця Надія Йосипівна Баранівська, а також Олена Антонівна Ступак з Києва.

Далі, ближче до Києва, на станції Бровки, за короткий час увірвало близько 10 чоловік, які сумлінно відвідували наші ближні громади в Попільні, Паволочі та інших місцях. Але через деякий час всі вони пішли у суботництво.

У 1950 році до Житомирської області від Київської відійшли Попільнянський і Ружинський райони.

У 1908 році з села Харліївка Попільнянського району виїхав у Владивосток один молодий чоловік – Йосип Васильович Копиткевич, який там же, у 1914 році, був призваний на дійсну військову службу. Під час військової служби, дякуючи одному віруючому солдату, Копиткевич увірував у Господа Ісуса Христа як свого особистого Спасителя і повернувся у рідну Харліївку вже віруючою людиною. Прийняв водне хрещення у 19<...> році у селі Чернявка Київської області і став ревно проповідувати усім людям про розп'ятого Христа і Його Спасительне Євангельське вчення. Він був енергійною віруючою людиною, тому у 1925 році був обраний і рукопокладений на пресвітера Зубаро-Чернявської¹⁹ громади ЄХБ Київської області.

Ще до цього, коли після закінчення військової служби Копиткевич заїхав до Харліївки, виявилось, що померла його перша дружина. Тоді він знаходить собі жінку у селі Великі Лісівці того ж Попільнянського району і укладає з нею законний шлюб, пішовши, як то кажуть, до неї в приїми. Весь свій вільний час він проповідував про Христа. Незабаром майже в усіх навколишніх селах, як от сама Попільня, Великі Лісівці, Котлярка, Соکیلча, Андрушки, Паволоч з'явилося більше 170 віруючих, які стали вільно проводити богослужбові зібрання, славлячи свого Господа Ісуса Христа. Ці поселення розкидані на десятки кілометрів одне від одного.

¹⁹ Нині село Зубари є частиною смт Кожанка Фастівського району Київської області.

У 1928 році у Попільні була організована Попільнянська громада ЄХБ із відділенням у селі Паволоч, що знаходилося за 15 кілометрів. Пресвітером цієї великої і розкиданої на великі відстані громади був обраний Йосип Васильович Копиткевич, як самий сумлінний працівник у цій місцевості. Роботи було багато, головною перешкодою була відстань. Відчувши всі незручності такої розкиданої роботи, у 1947 році брати вирішили розділити цю громаду на декілька самостійних громад. У Попільні залишилася Попільнянська громада на чолі з рукопокладеним пресвітером Й. В. Копиткевичем, а в Паволочі організували Паволоцьку громаду, де пресвітером було обрано Леонтія Івановича Ковальчука 1876 року народження, який прийняв хрещення у 1906 році.

Дякуючи таким заходам, справа швидко розвивалася і повсюди проводилися зібрання, що були переповнені бажаними послухати живе слово Євангелія. Багато хто став звертатися до Бога, каятися і жити зовсім новим життям, як наказує Христос. Після смерті Копиткевича пресвітером було обрано брата Івана Матвійовича Козака 1890 року народження, який проживав у Попільні по вулиці Новій, 6. Він довгий час працював для Господа. Після його смерті пресвітером був обраний Никифор Євгенійович Петюх і молитовне приміщення було перенесено у Великі Лісівці. Попільнянська громада існує і нині, в її оточенні немає течій, які порушили б єднання віруючих у Христі.

У селі Паволоч за часів згаданого пресвітера Ковальчука громада побудувала для себе великий дерев'яний будинок, де у 1926–1928 роках діяв хор. Через деякий час Ковальчук помер і відійшов до Господа. На його місце було обрано брата Гаврила Васильовича Каташинського, що переїхав з Києва у село Андрушки Попільнянського району. Але Каташинського стали запрошувати віруючі в інші поселення, тому пресвітерські обов'язки були покладені на Степана Станіславовича Кучковського, який незабаром виїхав до сина у м. Сквиру.

На його місце був обраний і рукопокладений брат Михайло Васильович Храпак з села Трубіївка поблизу Паволочі, який сумлінно трудився для Господа. Збудований молитовний будинок громада втратила і тепер збирається в іншому пристосованому приміщенні. Паволоцька громада існує до сьогодні у складі 31 члена і в її оточенні

немає ніяких інших течій, не враховуючи групи «білосороченців» у складі 25 чоловік у селі Андрушки Попільнянського району, але вони живуть замкнuto і ніякого впливу ні на кого не мають.

У селі Княжики Сквирського району Київської області (села Княжики і Сахни тепер переведені у склад Житомирської області) знаходиться Княжицька громада ЄХБ у складі більше 50 членів, де пресвітером обраний і рукопокладений брат Максим Лук'янович Рибачук, який сумлінно трудиться для Господа. Там громада існує з 1935 року. М. Л. Рибачук народився у 1887 році, хрещений у 1925 році. Тривалий час він трудився у пресвітерському служінні і через стан свого здоров'я змушений був просити про звільнення від служіння, що церква і зробила. Любарець Дмитро Пилипович 1903 року народження, хрещений у 1930 році, який до сьогодні трудиться для Господа. Княжицька громада існує дотепер і у її оточенні немає інших течій.

Бистрицька громада Ружинського району Київської губернії була заснована у 1920 році, коли односельчанин Захар Фадійович Коломейчук повернувся додому з австро-німецького полону, де він сам увірував в Господа Ісуса Христа, і там же у 1918 році прийняв за вірою святе хрещення. Повернувшись додому, він відразу розпочав проповідувати про Христа – спочатку своїй родині, а потім, осмілившись, безбоязно і відкрито почав проповідувати всьому селу. І люди почали вірити в Господа як свого особистого Спасителя.

19 серпня 1920 року на свято Спаса чи Преображення Коломейчук у будинку своєї сестри Тетяни Фадіївни Лісійчук провів перше богослужбове зібрання, яке стало пам'ятним святом – ювілеєм на все життя цієї громади. Зібрання було урочистим, приміщення було вщент заповненим і біля входу стояв натовп, тому що люди цікавилися, про що говорить їхній сусід, що повернувся з полону. У цьому будинку до 1923 року проводилися подібні богослужбові зібрання.

У 1923 році Коломейчук захворів і відійшов у небесні оселі свого Отця, для Якого брат так ревно і старанно працював до кінця свого життя... Після смерті брата керувати зібранням обрали Кирила Федоровича Чижана, який прийняв хрещення у 1922 році у Селезнівській громаді Київської області.

Яким Федорович Шеренговий народився у селі Бистрик Ружинського району Київської губернії у 1909 році у сім'ї селянина, який займався сільським господарством. Коли у селі з'явилися віруючі, то Яким Федорович також увірував у Господа Ісуса Христа, у 1926 році прийняв хрещення і став членом церкви, завжди ревно відвідував усі богослужбові зібрання.

Коли з'явилася необхідність обрати пресвітера, то одноголосно обрали Шеренгового, який став сумлінно і богобоязно виконувати служіння у церкві. Працював не тільки на місці, але й відвідував інші громади області, завжди проповідуючи про розп'ятого Христа і спасіння через Нього.

У 1950 урядовим указом Ружинський район був приєднаний до Житомирської області, а з ним і громади. Яким Федорович – сумлінний і активний працівник в області, бере участь у всіх братських нарадах. Має дар духовного віршування українською мовою, якою добре володіє взагалі і використовує у своїй духовній роботі. Одружений і має декілька дітей. Несе служіння з 1945 року і понині.

У тому ж 1922 році у Бистрицькій громаді було звершено 1-е публічне хрещення 15 душ віруючих, яке здійснив пресвітер (Мало-... ківської?) громади ЄХБ брат Самсон Борисович Приходько. Друге хрещення у кількості 7 душ звершилося в пам'ятне ювілейне свято громади 19 серпня, яке звершив благовісник Житомирської громади ЄХБ брат Архип Захарович Соломонюк.

Ці дві події послужили селу великим уроком для духовного життя, і люди полишали пияцтво, тютюнопаління, всі гріховні справи і публічно у водному хрещенні безбоязно давали обітницю Богу служити Йому совісно і приєднувалися до Всесвітньої Соборної Апостольської Церкви. У цьому ж 1923 році із Житомира переїхала на проживання у сусіднє село Пустоха²⁰ віруюча сім'я Марії Іванівни Виноградової, яка тут успішно проповідувала людям про Христа 3 роки. Майже кожен вечір проводилися зібрання, і внаслідок цієї роботи 15 душ увірували в Господа.

Бистрицьку громаду відвідували київські брати Дементій Олексійович Правоверов, Олександр Якович Нестеренко, Бернштейн, Белоусов, тому що громада тоді входила до складу Київської губернії, а в 1937 році відійшла до Житомирської області. Тому тут бував Пилип Григорович Косолапов, Архип Захарович Соломонюк, пресвітер Любарської громади Никитюк, Романівської – Антон Канащук та інші. Завдячуючи сумлінній праці віруючі з'явилися у сусідніх селах, таких як Пустоха, Голубівка, Білилівка, Малі Низгірці, Мовчанівка, Ягнятин, Чорнорудка та інші.

У 1930 році громада мала вже 96 членів, а у 1944 році вже 154 члени. 19 серпня 1927 року громада відзначала вже 7-річний ювілей свого відродження, на якому були присутні: з Києва – Д. О. Правоверов, з Житомира – П. Г. Косолапов та інші гості. Цей ювілей пройшов дуже урочисто і благословенно. Зібрання проводилися вільно кожного вечора, а по неділях – 3 рази на день. На регентські курси два рази посилали Гордія Захаровича Коломейчука, який після їх завершення організував добрий хор. Під час війни зібрання проводилися 4 рази у місцевій школі, а потім у приватних помешканнях і ніхто нічого не заперечував.

²⁰ Нині село Прибережне Ружинського району.

У 1942 році у громаді відбулося перше рукопокладення у сан диякона Павла Омеляновича Рибак і Феодора Онуфрієвича Короля, яке здійснив старший пресвітер Житомирської області брат Захарій Тихонович Речук-Панько. Під час війни Павло Омелянович Рибак помер і пресвітером громади був обраний Яким Федорович Шеренговий 1909 року народження, хрещений у 1926 році, який потім був рукопокладений у 1945 році Віктором Кононовичем Щавлінським, старшим пресвітером Житомирської області. Кругом відзначалося велике пробудження нашого українського народу, щоб жити за вченням Ісуса Христа і досягнути спасіння своїх безсмертних душ.

Така робота викликала незадоволення у сил війни і всякого нечестя, які вишукували будь-які звинувачення на віруючих. Але таких звинувачень вони не могли знайти, тому що віруючі були самими чесними і добросовісними людьми у селі і краще за всіх виконували колгоспні роботи. Тоді ці сили взялися за неправдиві звинувачення, за якими у 1937 році раптово були заарештовані Олександр Фадійович Коломейчук – 48 років, Мойсей Левкович Яцун – 49 років, Лаврентій Савович Дишконт – 50 років, Степан Олексійович Гнатюк – 40 років, із села Роставиця Микола Павлович Легар – 39 років, із села Голубівка, де вже були віруючі – Антон Федорович Грек – 38 років, Тимофій Федорович Грек – 33 роки, Федір Решетар – 66 років. Вони не повернулися до своїх родин, віддавши своє життя у жертву за велике спасительне вчення Ісуса Христа.

Через деякий час обраний пресвітер Я. Ф. Шеренговий виїхав. Пресвітером був обраний і рукопокладений брат Зиновій Дмитрович Яцун 1898 року народження, і справа спасіння почала рухатися далі. Бистриківська громада, як одна із всіх громад, з повагою ставилася до всіх служителів-гостей, і їм у всіх випадках завжди віддавала перевагу. Тільки два рази громада сама звершувала водне хрещення своїх членів, а 34 хрещення в громаді звершували приїжджі служителі-гості у кількості 19 чоловік. Всього у громаді було хрещено 278 чоловік.

Молитовного будинку громада не будувала. Після смерті пресвітера З. Д. Яцуна у 1965 році пресвітерське служіння до сьогодні несе брат Яким Федорович Шеренговий, який сумлінно ставиться до свого служіння і взагалі до всієї роботи на ниві Господній. Хору

як такого громада на сьогодні немає. Бистриківська громада існує до сьогодні, в оточенні її немає інших течій, за виключенням у селі Мовчанівка, про що ще згадаємо.

Завдяки сумлінній роботі братів з Бистрика, особливо брата диякона Федора Онуфрійовича Короля, який там більше всіх працював, кількість віруючих збільшилась і дійшла до 40 чоловік. Брату Ф. Королю прийшлося виконувати пресвітерські обов'язки. У 1945 році була організована Низгурецька громада ЄХБ, де першим пресвітером був обраний і рукопокладений брат Макар Артемович Поліщук 1898 року народження, хрещений у 1943 році. Він ніс своє служіння до самої смерті і разом з тим працював прославленим ковалем у місцевому колгоспі. Після довгих років свого служіння брат захворів і відійшов у небесні оселі свого Отця. На його місце був призначений брат диякон Карп Васильович Степанець, який несе там своє служіння донині. Низгурецька громада існує дотепер і в її оточенні немає інших течій.

Ще далі на північ від Бистрицької громади, завдяки ревному служінню працівників цієї громади, таких як Ф. О. Шеренговського та інших, у село Мовчанівку і Ягнятин було також занесено Слово Боже. Люди повірили братам, що проповідували Слово Євангелія, і почали навертатися до Господа, як до свого Спасителя. Незабаром там уже було 37 віруючих, і у 1945 році була організована Мовчанівська громада ЄХБ. Там сумлінно трудився брат Степан Корнійович Горбатюк 1896 року народження, хрещений у 1921 році. Громада проводила свої регулярні зібрання тривалий час.

Почувши, що ті люди розпочали каятися і служити Господу, лукавий почав посилати своїх працівників, які зуміли розірвати на частини цю громаду. А брат Степан Корнійович не мав достатньої сили волі, щоб своєчасно відреагувати на всіх «лютих вовків» – частина віруючих відійшла до білосороченців у кількості 18 членів, і 8 – до апокаліпсистерів під керівництвом Матрони Гулак. Через малочисельність ця Мовчанівська або Ягнятинська громада змушена була припинити своє існування.

За 30 кілометрів на південь від міста Коростеня є село Погоріле, куди у 1917 році з австро-німецького полону повернувся Северіан Войцещук. Він привіз із собою з полону російське Євангеліє, і

оскільки він був єдиною грамотною людиною у селі, то це Євангеліє читав не тільки для себе, але й всім бажаючим. Незабаром цей чоловік покався і почав служити Господу, а незабаром із села Горщик в Погоріле переселився такий собі чоловік за прізвиськом Палець. Вони познайомилися. Ще раніше, у 1913 році, з Горщика переселився в Погоріле німець Тутас Адолько. Ці люди втрьох почали часто зустрічатися і в будинку Тутаса проводити зібрання, де завжди були нові слухачі Слова Божого.

Через декілька років у селі Погоріле, завдяки невтомній духовній праці вищезгаданих трьох працівників, утворилася велика громада віруючих людей. І Спасительна звістка швидко розповсюдилася по всіх ближніх селах, таких як Радогоща, Буда Радогощанська, Жупанівка, Видень, Давидки та інших. Адолько Тутаса обрали керівником, але звершувати Вечерю Господню завжди запрошували братів Холосного – Миколу Яковича Стасюка і Федора Яковича Степаненка. Київські старші брати, такі як Єгоров і Сударєв, декілька разів відвідували віруючих в Погорілому, і в 1922 році ними була організована Погорілівська громада Євангельських Християн.

Керівником громади був обраний Адолько Тутас і справа спасіння стала ще більше розповсюджуватися у вказаних поселеннях. У селі Радогоща також з'явилося багато віруючих людей, і там була організована Радогощанська громада євангельських християн, керівником якої було обрано Іллю Стужука. Він мав можливість проповідувати не тільки у себе, але й відвідувати сусідні громади з проповіддю Євангелія.

У сусідньому селі Буда Радогощанська за короткий час з'явилося 35 віруючих в Ісуса Христа і незабаром була організована Будо-Радогощанська громада євангельських християн. Керівником було обрано літню людину Степана Аксентійовича Жубинського. Він два рази відвідав зібрання у Меленях і особисто розмовляв з братом П. Я. Грищенком, який повністю знав істину Божу, щоб її точно виконувати і у своєму житті, і у роботі.

У сусідньому селі Давидки цього ж Коростенського району багато людей також стали вірувати в Ісуса Христа. Коли їх стало багато, то громада, маючи любов до Бога і сумлінність, своїми силами і на власні кошти побудувала великий дерев'яний молитовний будинок,

організувала прекрасний хор. І спасительна звістка швидко безперешкодно розповсюджувалася у Коростенському районі.

Але ворог всякої правди, противник Бога, диявол і усі сили зла та війни весь час шукали нагоди, щоб призупинити спасительну справу Христа. У 1916 році у Давидки приїхала жінка на ім'я Магдалина, яка називала себе «пророчицею». Вона стала запевняти людей, що скоро прийде Христос, щоб забрати нас усіх до Себе, і потрібно готуватися до Його зустрічі. Магдалина запропонувала усім членам обов'язково пошити білу одягу і у назначений день вийти для зустрічі з Христом. Але, щоб їх нічого не затримувало, усе майно потрібно було віддати або роздати.

Місцеві віруючі настільки потрапили під вплив цієї Магдалини, що зробили все без заперечень: розпродали або роздали своє господарство, вдягли білу одягу і одного дня піднялися з цією пророчицею на узвиштя (гір у Коростенському районі немає). Вони в молитовному настрої дивилися на небо і у захваті очікували Спасителя Ісуса Христа. Так вони стояли цілий день і ніч, але Христа не було. Пророчиця сказала, що очевидно не всі щиросердечно підготувалися до зустрічі з Христом, тому Він сьогодні не прийде. Може їх утримує щось матеріальне, може, хтось жалкує за проданим господарством, а потрібно все залишити, запастися вірою, надією, любов'ю до Господа Ісуса Христа.

Все це зробили і знову у призначений день піднялися на узвиштя у білій одяжі, щоб зустріти Христа. Знову стояли цілий день і ніч, але Христос не прийшов і цього разу... Тоді піднявся страшенний крик, плач, шум, здивування, а Магдалина щезла. Віруючі у білій одяжі знаходилися у стані, який неможливо передати... Цей випадок послугував невимовною спокусою і наріжним каменем до цього дня і назавжди для проведення духовної роботи – як у Давидках, так і у сусідніх селах.

Пам'ятаймо, що це не придуманий випадок. Про нього розповів учасник тих подій, який шив собі білу одягу, член Коростенської громади, літній брат Петро Іванович Петричук.

Але загальної турботи і опікунства над діяльністю громад віруючих на той час не було, тому різні вчителі і діячі могли вільно працювати, де хто хотів, і сіяти, що хто забажає. У 1925 році в Погоріле

із Одеси приїхав Воронаєв, цей всевітній працівник всяких ересей і омани, і тут посіяв п'ятидесятництво у всіх місцях, де тільки з'являлися віруючі у Житомирській області. Тоді багато хто пішов за Воронаєвим, і у нього Адоль Тутас був головним працівником серед усіх віруючих у цій окрузі. Помічником у Тутаса був вищезгаданий Степан Євстафійович Жубинский. Погоріле часто любив відвідувати і відомий Павло Виговський з Коростеня.

Після від'їзду Воронаєва додому в Одесу, Тутас не перестав відвідувати всіх громад і груп віруючих, що прийняли всі настанови Воронаєва. А особливо Тутас часто відвідував віруючих Коростеня і наполегливо прагнув коростенців залучити на свою сторону. Дізнавшись про це, старший пресвітер ВР ЄХБ по Житомирській області брат Віктор Кононович Щавлінський і Максим Улянович Нагорний два рази приїжджали і мали бесіду з Адолько Тутасом про об'єднання і спільну роботу з усіма віруючими у вищезгаданих селах. Але всі бесіди виявилися даремними і в кінці другої розмови Тутас з особливою посмішкою заявив: «Я – рядовий член, а хліболамання звершую по всіх місцях, де є віруючі». Сьогодні з віруючих у селах Погоріле і Давидки майже нікого немає з віруючих. Ось так працюють різні «вчителі».

Як вже згадувалося, у Буді Радогощанській разом з прилеглими селами є понад 35 віруючих під керівництвом Степана Євстафійовича Жубинського, до якого старший пресвітер області Яків Пантелеймонович Грищенко і пресвітер Путиловицької громади Степан Костянтинович Гапук ходили пішки в 1960 і 1962 роках, вели сердечні, відверті бесіди про сумісну роботу в області. Але все задарма, оскільки вони не піклуються про сумісну роботу з євангельськими християнами-баптистами, про єдність усіх віруючих у Христа. Виявилось, що це їм не потрібно, і ми були змушені повернутися ні з чим.

Що стосується села Горщик та станції Омелянівка, що знаходиться поруч, то там колись була німецька громада баптистів, великий молитовний будинок, що зберігся до цього часу, і де зараз розміщений клуб. Був хор, прославлений духовий оркестр і зібрання були завжди переповнені, так як російські віруючі також їх відвідували. Але російські віруючі стали помічати, що німецькі баптисти

у повсякденні не притримуються потрібної чистоти та християнського життя, тому стали віддалятися від них і влаштовувати окремі зібрання по хатах.

У Горщику росіяни організували громаду християн євангельської віри з іншими мовами, гучними молитвами, а керівником собі обрали Яника Барбуля. Таких віруючих у Горщику-Омелянівці близько 150 чоловік, якими останнім часом керує Степан Аксентійович Наровецький. З ним Я. П. Грищенко мав 4 відверті бесіди про об'єднання та сумісну роботу, але все виявилось марним, він навіть заявив, що ніяких віруючих тепер у них немає. Свої переповнені, нелегальні зібрання він проводив по різних хатах, де старший єпископ області Грищенко не раз їх заставав.

Таким чином, багаторічна робота по об'єднанню з християнами віри євангельської, з п'ятидесятниками до сих пір ні до чого не призвела, так як вони всюди заявляють, що «якщо бути з баптистами, то краще піти у світ». Повторюю, що перш за все потрібно вивчити житомирських п'ятидесятників, чи п'ятидесятники вони взагалі, чи може щось інше, до сих пір нікому незрозуміле. Віруючі люди завжди шукають між собою хоч мінімального спілкування, товариськості. А якщо вони не хочуть зустрічатися один з одним, то чи віруючі вони, то чи п'ятидесятники вони?

У 1980–1981 роках у селі Вигнанка Любарського району була організована Вигнанська група євангельських християн-баптистів у складі 14 членів, у якій виключно сестри і жодного брата. Але вони віддано слугують Ісусу Христу і старанно та регулярно проводять богослужіння під керівництвом достойної сестри Лідії Сергіївни Каленюк.

У селі Стрижівка Любарського району здавна існує Любарська громада, а нині група християн-баптистів у складі 15 членів, де також керує сестра Соломія Григорівна Левцун.

У селі Миньківці Андрушівського району відкрита Миньківська група віруючих християн віри євангельської у складі 16 чоловік, які погодилися мати спілкування з ВР ЄХБ. Керівником цієї групи обрали Григорія Павловича Белявського, який і раніше часто відвідував наші громади, що розташовані поряд, та брав участь у благовісті.

У райцентрі Ружині відкрита Ружинська група євангельських християн-баптистів, що раніше входила у склад Бистрицької громади. У ній 15 членів, якими керує сумлінний брат Іван Сергійович Гладишко.

У селі Голубівка Ружинського району живуть члени Бистрицької громади євангельських християн-баптистів, але оскільки їм далеко добиратися, то була відкрита Голубівська група євангельських християн-баптистів у складі 15 членів, де керівником обрали ревну християнку, сестру Домну Василівну Власюк.

У Бердичіві відкрита Бердичівська громада християн віри євангельської – п'ятидесятників у складі 140 чоловік, які погодилися мати спілкування з ВР ЄХБ. Керівником обрали брата Миколу Костянтиновича Ковчука. Громада на власні кошти і своїми силами побудувала молитовний будинок, де проводить богослужбові зібрання.

У райцентрі Олевську, через 40 років різних прохань і клопотань місцева влада нарешті надала згоду на відкриття Олевської громади християн віри євангельської – п'ятидесятників у складі 35 членів, де керівником обрали Олександра Єфимовича Майстра.

У Коростишіві відкрита Коростишівка громада християн віри євангельської у складі 47 членів автономних п'ятидесятників, керівником якої обрали брата Андрія Поліщука.

<...> Василя Івановича, у його столярній майстерні, що знаходилася біля садиби німця-католика Громадецького. Це було хороше місце для євангелізації, далеко від поліції і православних священників. Незабаром В. І. Крижановський та його дружина увірували та навернулися до Христа. Всі, хто увірував, – Лобачевська, Крижановські, присланий брат Є. Руденко – стали працювати, проводячи бесіду з людьми, що приходили у столярну майстерню. Там вони провели перше зібрання в кінці 1909 року. До цього часу вже було більше 10 чоловік-співрозмовників. Брат Є. Руденко повернувся у Пекарсько-Дашенську громаду, де розповів про виконану ним роботу у Житомирі, за що громада з радістю подякувала Господу і брату за те, що було зроблено для душ, що гинуть. Дочка Крижановського, Ніна Василівна Креш і зараз проживає у Житомирі у провулку Синоцькому.

Після цього Житомир стали відвідувати працівники Пекарсько-Дашинської громади – Лаврентій Кузьмич Поліщук, Павло Кучинський, Микола Павлович Грищенко, Микита Єрофійович Бондар, Тимофій Іванович Недзельський, Єлісей Маркович Руденко. Через рік житомирські брати вже самостійно проводили зібрання у підвалі на Маловільській вулиці у шевця Муравицького.

У 1910 році у Житомирі було вже близько 20 душ віруючих, зокрема Лобачевська, Муравицький, Крижановські, Ілля Олексійович Ільченко, Архип Захарович Соломонюк, що повернувся з дійсної військової служби. У 1910–1911 рр. Микита Єрофійович вже охрестив декілька житомирян і цю групу приєднали до законної Пекарсько-Дашинської громади. Перше офіційне зібрання було на вулиці Маловільській, куди незабаром прибув хор під керівництвом Фадея Микитовича Бондаря, і під керівництвом Пекарсько-Дашинської громади справа почалася у місті Житомирі.

Житомир був губернським містом колишньої великої Волинської губернії, у яку входили нинішні Рівненська, Волинська, Житомирська, частково Хмельницька і Вінницька область. Місто населяли росіяни, українці, старообрядці, євреї, поляки і частково німці.

У 1937 році Житомир став обласним містом.

Старообрядці є твердим ґрунтом, так як вони ніякого вчення не приймають, крім двоперсного складання пальців. Вони мають у місті власну церкву неподалік від Руського кладовища. Євреї занурилися у нетрі Талмуду і моляться у синагозі – єдиній, що їм залишили, хоча у різних частинах міста їх десятки. Вони втратили всіляку здатність сприймати біблійні істини. Поляки, отуманені фанатизмом, слухають тільки представників Папи Римського. Вони мають у місті великий діючий костел, у якому завжди проводять богослужіння. Православні також мають у центрі міста собор, який завжди відкритий для їх служб. Німці готові слухати Слово Боже, тільки не потрібно запрошувати їх до покаяння і торкатися до їх люльки чи цигарки. У центрі міста вони раніше мали прекрасну кірху, але перед війною майже всі німці виїхали у Німеччину. Ось таке, якщо коротко, релігійне обличчя Житомира.

Коли у 1918 році Пилип Григорович Косолапов приїхав до Житомира, то брати і сестри його зустріли з радістю, хоча і не всі, але

Косолапов намагався цього не помічати. Він за характером був спокійний, але невблаганний і все заплановане намагався втілювати у життя на користь справи Божої. Але, відволікаючись у сторону, він був переконаним баптистом. Деякі місцеві брати спочатку не любили слова «баптист». Баптист – це «бабій син», як казали вони. Так їх навчали деякі приїжджі.

Пройшло небагато часу і такого розуміння вже не було. Незабаром із наближених молодих був створений хор, який своїм співом прикрашав богослужіння віруючих братів і сестер. Але до осені 1918 року у місті не можна було працювати, тому що у цей час з'явився Петлюра, тодішній гетьман всієї України. Почалися кругом безлад і погроми євреїв і брат Ф. Г. Косолапов у цей час вирішив йти на роботу по селах області.

З палицею у руці, Біблією у сумці і куснем хліба у кишені, часто сам, а інколи з братом Архипом Захаровичем Соломонюком, Василем Івановичем Крижанівським і Миколою Парфентійовичем Кресняковимим – у такому складі вони обійшли багато сіл Житомирської області, а інколи і сусідньої Рівненської, Хмельницької області і всюди проповідували Євангеліє.

Прийшовши у будь-яке село, П. Г. Косолапов просив у місцевої влади дозволу на право прочитати морально-просвітницьку лекцію народу. Йому завжди надавали для цієї мети школу чи щось інше: чи великий селянський тік, чи сарай, сад чи вільний город. У праці, виснажені, під градом куль революційного часу – ось така була тоді первісна духовна робота П. Г. Косолапова. Але Господь завжди обєрігав цього Божого працівника.

Зібрання у місті продовжувалися під керівництвом місцевих братів, таких як Пилип Прокопович Іваницький, Архип Захарович Соломонюк та інші брати, які ревно працювали для Господа, допомагаючи брату П. Г. Косолапову. Багатий брат київської громади ЄХБ, що знаходилася за вулицею Жилянська, 104, де пресвітером був Дементій Олексійович Правочеров – чех Федір Іванович Поллак купив у Житомирі по вул. Іларіонівській, 10, великий дерев'яний будинок, у якому вистачало місця для зібрань і для родини П. Г. Косолапова.

Брат П. Г. Косолапов був бездітний і мав лише дружину Анастасію Дмитрівну. Куплений будинок Ф. І. Поллак подарував Житомирській громаді ЄХБ. У цей молитовний будинок перевели з Маловільської вулиці зібрання, яке проводилося там тривалий час майже до закінчення Великої Вітчизняної війни. У 1925 році вулицю Ілларіонівську перейменували на вулицю Котовського і наше зібрання опинилося на вулиці Котовського, 10, де діяло до 1950 року. Сьогодні навколо цього приміщення збудована школа. Але саме приміщення, де відбувалися зібрання Житомирської громади ЄХБ і мешкав сам П. Г. Косолапов, зберіглося і знаходиться у підвір'ї школи.

Хоча П. Г. Косолапов був головою Волинського об'єднання євангельських християн-баптистів, як старший пресвітер Житомирської області він багато часу приділяв і самій Житомирській громаді ЄХБ, часто виконував там пресвітерські обов'язки та опікувався усіма справами Житомирської громади ЄХБ. Брата П. Г. Косолапова любили всі члени цієї великої громади. У місті було велике пробудження, багато хто каювся, навертався до Господа, полишаючи пияцтво та шкідливе і непотрібне тютюнопаління, і корилися вірі в Ісуса Христа. Але така праця П. Г. Косолапова здалася всім силам війни і всякого зла вкрай підозрілою, і у 1920 році він був арештований і посаджений у житомирську в'язницю, а через деякий час переведений у харківську в'язницю. Там його могла відвідувати лише дружина Анастасія Дмитрівна.

Вкрай виснаженого і хворого (тіло почало розкладатися), його у 1933 чи 1934 році звільнили і віддали дружині Анастасії Дмитрівні, на руках якої він помер на третій день після тюрми і перейшов в обійми свого Небесного Отця, Якого Пилип Григорович так сердечно любив, вірив, служив і для Якого так сумлінно трудився все своє після військової служби життя. Він похований харківськими віруючими братами і сестрами на міському цвинтарі. Колишній старший пресвітер ВР ЄХБ Я. П. Грищенко відвідав харківську громаду ЄХБ і хотів побачити могилу цього дорогого брата і невтомного працівника, але не зміг, бо на місці цвинтаря тепер побудовані висотні будинки і про цей цвинтар і згадки немає. Дружина його Анастасія Дмитрівна під час війни також померла і там же похована на міському цвинтарі Харкова.

Виконувати пресвітерські обов'язки став рукопокладений в диякони брат Пилип Прокопович Іваницький. І Євангеліє, як і раніше, з великим благословенням від Господа стало проповідуватися у місті. Крім того, Господь подарував Житомирській громаді добрих працівників, таких як Архип Захарович Соломонюк, про що вже згадувалося, Федор Іванович Яковлев, Леонід Шиманський, Василь Хайнацький, Федор Поплавський, Петро Поплавський, Леонід Михайлович Янченко, Федор Якович Гудзь та інші, які не соромилися проголошувати Христа розп'ятого.

В місті було велике пробудження народу, багато хто з п'яниць полишав це отруйне пияцтво, шкідливе і непотрібне тютюнопаління, поставали на шлях тверезості, здорового і осмисленого життя, скорилися Євангелію і розпочинали служити істинному і живому Богу Ісусу Христу, як своєму особистому Спасителю. Але й таке, благословенне тверезе і нормальне життя, було не до душі силам війни та зла, і у 1937 році, як вже згадувалося раніше, раптово арештували Соломонюка Архипа Захаровича близько 50 років, Яковлева Федора Івановича – 60 років, Шиманського Леоніда – 25 років, Хайнацького Василя – 30 років, Поплавського Федора – 27 років. Вони не повернулися до своїх родин, віддавши своє життя на вівтар у жертву за Велике Спасительне Вчення Ісуса Христа.

Коли розпочалася війна, то через деякий час у Житомирі з'явився брат Сергій Микитович Коваленко родом із села Мала Цвіля Городницького району нашої області. Він у Житомирі почав працювати серед сестер і секретарем у нього почав працювати Лозовський із Вінниці. Восени 1941 року за дорученням Віктора Кононовича Щавлінського, який працював у Новоград-Волинській громаді ЄХБ, С. М. Коваленко був рукопокладений на пресвітера Житомирської громади ЄХБ у присутності старшого пресвітера ВР ЄХБ по Україні брата А. Л. Андрєєва, який відвідав Житомир. Гості з Києва поїхали до себе додому, і через деякий час був арештований і сам С. М. Коваленко, а після війни був звільнений. С. М. Коваленко хотів знову поселитися у колишньому молитовному будинку по вул. Котовсько-го, 10, але цей будинок вже був зайнятий міською радою, і він поїхав до себе у село.

Коли у 1939 році кордони ясновельможної Польщі були відкриті, і наші брати почали спілкуватися з братами із Західної України, то брат Новоград-Волинської громади ЄХБ Олександр Григорович Демчук, будучи у Гвоздовській громаді ЄХБ Рівненської області, запросив братів приїхати для роботи у Житомирську область.

Тоді приїхали їх відвідати працівники із західних областей України – Декуть-Малей, Нищик, Захарій Тихонович Речун-Панько і Віктор Кононович Щавлінський, у якого були родичі у Більківській громаді ЄХБ Довбиського району і Новоград-Волинської громади ЄХБ. Віктор Кононович Щавлінський зупинився працювати у Новоград-Волинській громаді ЄХБ, а Речун-Панько Захарій Тихонович приїхав до Житомира і почав працювати старшим пресвітером по Житомирській області, яка тоді була об'явлена Житомирською областю УРСР Указом Уряду від 22 вересня 1937 року. З. Речун-Панько облаштував на верхньому поверсі одного з будинків по вулиці Леніна канцелярію області, де секретарем почав працювати Іван Андрійович Беркута із Гізівщинської громади Любарського району.

З. Т. Речун-Панько мав добрий і лагідний характер, завжди проповідував і розмовляв українською мовою, намагаючись відвідувати всі громади області і навіть окремі групи та родини, які він знав. Він вникав у подробиці життя віруючих, всім давав добрі поради і намагався допомогти всім, чим міг. У деяких громадах почали рукопокладати служителів і підтримувати повсюди справу Божу. Але у 1943 році, у зв'язку із ускладненням військових дій, Речун-Панько, попросившись з деякими братами, виїхав із Житомира. Старшим пресвітером по Житомирській області був обраний Віктор Кононович Щавлінський, який запросив на посаду секретаря виконуючого обов'язки пресвітера Меленівської громади Коростенського району брата диякона Якова Пантелеймоновича Грищенка, якому доручав різні справи області.

У цей час у місті з'явилися якісь віруючі, які називали себе християнами віри євангельської і проводили окремі зібрання. Дізнавшись про них, житомирські брати почали відвідувати їхні зібрання і запросили до себе, щоб разом звершувати служіння Господу. За їх згоди була призначена спільна нарада, на яку багато хто з них прийшов і погодився проводити разом богослужіння та працювати.

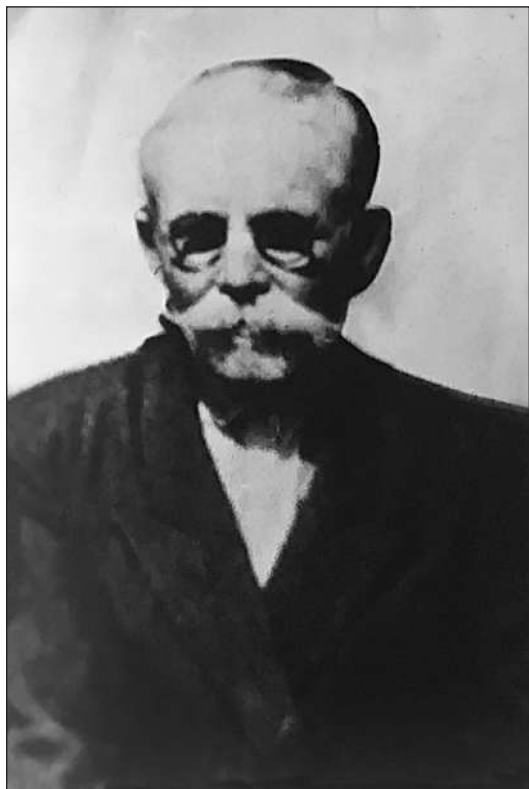
Обидві сторони уклали письмовий договір з радістю і подякою Господу, а потім у піднесеному настрої розійшлися.

Але потім виявилось, що все це було тільки на папері, оскільки мало хто з них приходив, за виключенням їх керівника Кирила Пилиповича Фролова, який потім також перестав відвідувати зібрання. Нарешті виявилось, що їм не потрібні ні єдність, ні спілкування, про яке апостол Павло нагадує у Посланні до Євреїв (13:16). Їм потрібні інші мови, невимовні слова, гучні молитви і крики, щоб аж все задвигтіло і було чути на вулиці. Крім Фролова, їх відомими працівниками були Станіслав Петрович Єзерський, що жив неподалік від нашого покійного брата Івана Лаврентійовича Ковальського біля залізничного переїзду, за залізничною колією, і пророчиця Ольга Апончик. Цих необ'єднаних (або автономних) п'ятидесятників у Житомирі нараховується близько 50.

У Житомирі зареєстрована громада Ради Церков ЄХБ у кількості 60 членів, пресвітером якої є Данило Михайлович Виноградський, який був рукопокладений Генадієм Костянтинівичем Крючковим, який приїхав до Житомира інкогніто.

Спільна справа неначе завмерла через військові обставини. Але потім брати збадьорилися, укріпилися і взялися за справу, знайшовши молитовне приміщення у Кашперівському провулку, буд. 10, що виходить на головну вулицю Київську. Там почали проводити благословенні богослужіння. Під час відступу велика авіабомба впала неподалік від молитовного приміщення на головну вулицю. Велика вибухова хвиля зруйнувала декілька будинків і також частково був зруйнований будинок, у якому брати проводили свої служіння.

Тоді брати знайшли молитовне приміщення у однієї жінки по вулиці Руднянській, будинок 8, де проводилися зібрання декілька років. Пресвітером був запрошений брат Іван Лаврентійович Ковальський 1886 року народження, хрещений у 1922 році. Раніше він працював пресвітером Федорівської громади ЄХБ Черняхівського району, а потім знову переїхав до Житомира.

Іван Лаврентійович Ковальський народився у Житомирі в 1886 році у родині робітника-мельника. Навчався у міському училищі, де закінчив 4 класи, а потім батько віддав його навчатися столярно-теслярському ремеслу. У 1907 році був призваний на дійсну військову службу, звідки повернувся у 1910 році. Потім почав працювати столяром, виконуючи приватні замовлення.

У 1913 році одружився і став господарювати, але у 1914 році розпочалася Перша імперіалістична австро-німецька війна, і Ковальський був мобілізований у ряди царської армії. Він був рядовим солдатом

і у 1918 році повернувся додому. У зв'язку з відсутністю вигідних замовлень у місті він переселився у село Сали Потіївського району Радомисльського повіту Київської губернії, де також працював столяром до 1933 року. У цей час у навколишніх селах, зокрема у Федорівці, виник рух з проповіддю істинного слова Божого про Ісуса Христа, в яке Ковальський повірив.

У 1922 році він прийняв святе хрещення і став членом Федорівської громади Євангельських християн. Як самий сумлінний і кращий християнин, був одноголосно обраний пресвітером цієї громади і рукопокладений у 1926 році братом Булгаковим. У 1933 році вступив до колгоспу, де працював за своєю спеціальністю до 1938 року, а потім повернувся із родиною до Житомира, де працював на цегляному заводі промколгоспу до 1947 року. У зв'язку із віком участі у війні 1941–45 років не брав.

5 червня 1949 року був обраний пресвітером Житомирської громади євангельських християн-баптистів, ніс своє служіння сумлінно і добросовісно до самої смерті. Іван Лаврентійович Ковальський був самим ревним і статечним пресвітером – «добрий воїн Христа» (1 Тим. 1:18).

Під час свого служіння брат раптово захворів і через декілька місяців тихо відійшов у небесні оселі свого Отця, Якому сумлінно служив все життя. Він помер у 1964 році на 80-му році життя і похований віруючими житомирської церкви на Руському кладовищі. Участь у похованні взяли багато віруючих і старший пресвітер ВР ЄХБ Житомирської області Я. П. Грищенко.

Пробудження народу було велике, і згадане приміщення не вмещало усіх бажаючих вислухати живе Євангельське слово. Тоді брати знайшли приміщення за вулицею Шевченка, 43, у Тадеуша Ришкевича Яковича, що погодився надати його в оренду на декілька років. У Житомир з Кіровограда переїхав Микола Романович Левченко з родиною сина – Левченка Олександра Миколайовича, який виявився талановитим регентом. Відтак був організований чудовий хор, у складі якого було більше 50 чоловік і який був окрасою богослужінь Житомирської громади ЄХБ. У громаді було проведено багато святкових богослужінь, особливо коли багато душ приймало рішення служити Господу у добрій совісті. Вони приймали хрещення у річці Тетерів, де знаходиться скеля «Голова Чацького», а також в інших місцях поряд і у річці Кам'янці біля пивзаводу.

Господар згаданого приміщення вирішив його продати громаді, було порушене відповідне клопотання до Житомирської міської ради, яка не могла зрозуміти, особливо нотаріус, як це можливо посвідчити документи про купівлю-продаж церковникам, та ще й баптистом. Старший пресвітер брат Я. П. Грищенко просидів у міській раді з клопотаннями 26 неділь і нікуди не міг виїхати, оскільки вона всіляко гальмувала цю справу. Брат Грищенко два рази їздив до уряду у Київ, що змусило міську раду в кінці кінців після 1961 року затвердити документ про купівлю-продаж приміщення за 12000 рублів і затвердити його державними печатками. Так з Господньою

допомогою закінчилися всі ці митарства, і після невеликого ремонту благословенні зібрання продовжувалися за участі здібного регента Олександра Миколайовича Левченка і пресвітера Івана Лаврентійовича Ковальського. Членів Житомирської церкви стало більше 300.

Але у 1964 році пресвітер захворів і за декілька місяців відійшов до Господа на 79 році життя. Пресвітером був рукопокладений Ілля Олексійович Ільченко, який виконував усі пресвітерські обов'язки і разом з тим був вправним пекарем, пік для братів на хлібзаводі дуже смачні булочки. Пропрацювавши для Господа і його Церкви більше 2 років, І. О. Ільченко 1885 року народження тяжко захворів і пішов в оселі Небесного Отця на 81 році життя. Його місце зайняв Микола Романович Левченко, теж людина похилого віку, який також захворів і відійшов в оселі Небесного Отця, Якому служив все життя. Тоді пресвітером був обраний Мечислав Лаврентійович Гжибовський 1907 року народження, який був охрещений у 1925 році. Він був рукопокладений на пресвітера Житомирської церкви старшим пресвітером Іваном Яковичем Татарським.

Дані громад

Список перших громад ЄХБ Житомирської області
від початку до війни 1941-1945 рр.

№	Громада ЄХБ	Кіль- кість членів	Рік засну- вання	Керівник	Рік народ- ження – рік хрещення
Андрушівський район					
1	Червоненська	59	1922	Древа Степан Павлович	1878-1922
2	Гальчинська	36	1927	Сушко Харитон Григорович	1889-1927
3	Мінківська	28	1925	Скибюк Адам Єфремович	1892-1925
4	Чорнорудецька	58	1927	Зинчук Йосип Григорович	1907-1922
Бердичівський район					
5	Бердичівська	248	1908	Крикун Іван Корнійович	1898-1928
6	Семаківська	50	1942	Шевчук Афанасій Єфимович	1900-1942
7	Гардишівська	51	1919	Крещук Федір Тарасович	1870-1930
8	Демчинська	35	1942	Семенюк Харитон Авдійович	1900-1924
9	Маркушівська	110	1924	Старинець Олександр Дмитрович	1892-1919
10	Голодьківська	35	1941	Шумило Микита Євменійович	1902-1942
11	Половецька	42	1925	Нагорний Йосип Корнійович	1900-1942
12	Бердичівська	98	1941	Богун Владислав Іванович	1903-1945
Баранівський район					
13	Кашперівецька	90	1924	Храбан Іван Трохимович	1906-1924
14	Мирославльська	39	1936	Марчук Єфим Іванович	1884-1936
15	Зеремлянська	52	1925	Каленюк Григорій Іванович	1905-1925
16	Острожецька	50	1908	Гребенюк Василь Андрійович	1903-1921
17	Суемецька ЄХ	120	1922	Самчук Василь	1889-1920
18	Дубрівська	115	1922	Климчук Іван Матвійович	1893-1923
Брусилівський район					
19	Високівська	46	1910	Лабунський Леонід Митрофанович	–
Базарівський район					
20	Межиліська	65	1924	Рябенко Адам Єфимович	1898-1924
21	Калинівська	57	1921	Васянович Афанасій Павлович	1892-1922
22	Недашківська	28	1942	Грищенко Макарій Павлович	1878-1924
23	Мединівська	59	1942	Ходаківська Устина Михайлівна	1898-1924

Барашівський район					
24	Киянська	47	1918	Поплавський Архип Ульянович	1887-1917
25	Яблонецька	45	1922	Терещук Зінаїда Григорівна	1895-1922
Володарсько-Волинський район					
26	Пекарсько-Дашинська	102	1894	Бондар Микита Єрофійович	1853-1883
27	Солодирська	109	1928	Базилюк Петро Якович	1892-1928
Вчорайшинський район					
28	Низгірецька	38	1945	Поліщук Макар Артемович	1898-1943
29	Ягнятинська	35	1922	Горбатюк Степан Корнійович	1896-1921
Городницький район					
30	Городницька	29	1922	Горбатюк Степан Корнійович	1896-1921
31	Адамівська	86	1920	<i>Невідомо</i>	–
32	Осівська	26	1905	Сербин Карп Петрович	1896-1927
33	Сергіївська	24	1945	Пилипчук Федір Якович	1887-1912
Романівський район					
34	Гордіївська	42	1928	Меленюк Макар Никонович	1902-1927
35	Колодаженська	100	1921	Денищук Адам Денисович	1896-1924
36	Печанівська	65	1922	Стремецький Сидір Вікторович	1876-1924
37	Старомиро-пільська	62	1921	Бабич Григорій Макарович	1893-1924
38	Дертецька	38	1922	Талимонов Захарій Іванович	1895-19<..>
39	Романівська	98	1920	Канащук Антон	1892-1922
Довбиський район					
40	Довбиська	55	1945	Люшненко Дмитро	1898-1924
41	Білківська	34	1922	Федоренко Ілля Захарович	1889-1920
42	Велико-Лугівська	55	1945	Бенедисюк Федір Якович	1889-1918
43	Жовто-Бродівська	52	1945	Барановський Антон Федорович	1888-1921
Ємільчинський район					
44	Сербо-Слобідська	38	1920	Дідківський Федір Васильович	1898-1919
45	Мокляківська	38	1920	Коваленко Яків Іларіонович	–
46	Рудньо-Миколаївська	37	1924	Телега Григорій Федорович	1873-1925
47	Просецька	41	1921	Саган Єфим Григорович	1894-1921

Житомирський район					
48	Житомирська	128	1909	Іваницький Пилип Прокопович	1885-1920
49	Левківська	–	1919	Клименко Ігнатій Павлович	1898-1922
50	Калинівська	35	1920	Крисан Лаврентій	1885-1920
51	Волицька	89	1922	Пресвітер Павло	1898-1922
Коростишівський район					
52	Коростишівська	72	1922	Беляков Семен Семенович	1885-1910
53	Березівська	34	1921	Ламовенко Яків Михайлович	1906-1924
54	Староселецька	80	1920	Линевич Антон Іванович	1898-1922
55	Шахворостівська	35	1942	Шейгас Іван Васильович	1903-1923
Коростенський район					
56	Коростенська	66	1920	Ліхушко Дмитро	1891-1920
57	Злобицько-Холосновська	71	1912	Хорошун Петро Йосипович	1885-1910
58	Грозинсько-Сингаївська	30	1905	Ходаковський Петро Павлович	1900-1927
59	Горщиківська	125	1912	Наровецький Степан Аксентійович, Яник Барбуля	1895-1918
60	Радогощанська	66	1913	Стужук Ілля	1892-1920
61	Погоріле	90	1918	Войцек Север'ян	1885-1920
62	Давидки	58	1919	Тутас Адолько	1886-1921
63	Буда Радогощанська	35	1920	Жубинський Степан Аксентійович	1886-1920
	Лугинська				
64	Лугинківська	68?	1912	Марченко Петро Степанович	1901-1920
65	Путиловичи	140	1922	Цапук Степан Костянтинівич	1887-1922
Любарський район					
66	Любарська	300	192...	Никитюк	1895-192<...>
67	Коваленківська	35	1931	Гончарук Герасим Іванович	1900-1931
68	Мотовилівська	28	–	Ситар Олександр Федорович	1879-1924
69	Гизівщинська	35	–	Беркута Антон Андрійович	1900-1920
70	Велико-Деревицька	35	–	Чернявський Сильвестр Олексійович	–
71	Липнівська	29	1925	Ничипорук Микита Антонович	1905-1925
72	Житинська	116	–	Ткачук Адольф Гілярович	1897
73	Березівська	65	–	Рублівська Марія	1910-1925

Малинський район					
74	Малинська	33	1929	Федоренко Владислав Кирилович	1901-1923
75	Ново-Вороб'ївська	64	1924	Онищенко Микола Давидович	1985-1922
76	Лідо-Баранівська	52	1920	Шиток Альберт Михайлович	1901-1924
77	Федорівська	22	1930	Лозюк Семен Миколайович	1895-1942
78	Вишевицька	22	1948	Єфименко Іван Кузьмич	1924-1942
Новоград-Волинський район					
79	Новоград-Волинська	115	1912	Гнетецький Яків Іванович	–
80	Тупальська	37	–	Ригун Артем Маркович	1892-1924
81	Киянська	36	–	Бондарчук Іван Євстафійович	1921-1942
Овруцький район					
82	Хайч-Норинська	22	1945	Костанчук Григорій Степанович	1915-1945
83	Овруцька група ЄХБ	9	1945	Бруяков Микола Савич	1913-1945
Олевський район					
84	Сердюковська громада ХВС	92	1920	Павленко Сергій Олексійович	1892-1923
85	Копицанська (невідомий напрямок)	22	–	Гречко Петро	1885-1993
Пулинський район					
86	Слобідська	44	1908	Черниш Василь	1898-1920
Попільнянський район					
87	Попільнянська	138	1933	Ковальчук Леонтій Іванович	1876-1906
88	Паволоцька	68	1928	Каташинський Гаврило Васильович	1896-1922
89	Скаковська (адвентисти 7-го дня)	125	–	Побережець І.Т.	–
Потіївський район					
90	Ново-Будська	45	1925	Стретович Григорій Іванович	1896-1920
91	Федорівська	46	1922	Пернаровський Савелій	1895-1920
92	Моделівська	37	1926	Мордалевич Карл	1898-1924
93	Рубанська	31	1924	Щепик Іван Михайлович	1896-1924
Радомишльський район					
94	Борщівсько-Слобідська	32	1925	Тарасевич Григорій Іванович	1891-1920
95	Кочерівська	25	1920	Кушнеренко Павло Григорович	1888-1920
96	Негребівська	31	1916	Згурський Марцин Григорович ²¹	1903-1921

²¹ Описка автора, у тексті правильно – Гаврилович, що підтверджують інші джерела, напр. Величко Н.К. «Узок путь, ведущий в жизнь» 1961–1911. – К.: 2011.

Ружинський район					
97	Бистрицька	140	1927	Шеренговий Яким Федорович	1909-1926
98	Княжицька	50	1926	Рибачук Максим Лук'янович	1887-1925
Троянівський район					
99	Млинищенська	52	–	Шейгас Іван Васильович	1903-1923
100	Сингурівська адвентистів 7-го дня	–	–	Яковенко	–
101	Волицька	–	–	Пресвітер Павло	1898-1922
Чоповицький район					
102	Меленівська	62	1903	Грищенко Пантелеймон Павлович	1868-1903
103	Юзефівська	35	1922	Марчук Іван Акимович	1901-1920
Черняхівський район					
104	Пекарсько- Мокренщинська?	75	1910	Бондар Микита Єрофійович	1853-1882
Чуднівський район					
105	Чуднівська	45	1942	Брох Степан Овер'янович	1887-1934
106	Пилипківська	83	1945	Вдов Іван Наумович	1898-1925
Ярунський район					
107	Пилипківська	49	1921	Артемчук Фома Єрмолайович	1890-1923
108	Грудська	85	1942	Зинчук Савелій Єфимович	1907-1943
109	Красилівська	121	1920	Климчук Йосип Романович	1891-1921

**Список дійсних громад Житомирської області
від воєнних часів до 1981 р.**

№	Громада ЄХБ	Кіль- кість членів	Рік засну- вання	Керівник	Рік народ- ження – рік хрещення
Андрушівський район					
1	Червоненська	30	1922	Баранівський Олексій Йосипович	1901-1929
2	Гальчинська	64	1927	Сушко Харитон Григорович	1889-1927
3	Міньківська	38	1925	Белявський Григорій Павлович	–
4	Чорнорудецька	38	1927	Огородник Василь Андрійович	–
Бердичівський район					
5	Бердичівська	174	1908	Крикун Іван Корнійович	1898-1928
6	Гардишівська	25	1919	Мазур Василь Данилович	1897-1926
7	Обухівська	25	1924	Власюк Костянтин Сергійович	–
8	Бердичівська ХВС	140	1980	Шевчук Микола Костянтинович	1938-1956
9	Мирославльська ХВС	34	1980	Щербина	
10	Демчинська	25	1942	Семенюк Харитон Авдійович	1900-1924
11	Голодьківська	25	1941	Шумило Микита Євменійович	1902-1942
12	Бердичівська ХВС	78	1941	Богун Владислав Іванович	1903-1945
13	Бердичівська ХВС	65	1941	Бацян Іван Петрович	–
14	Обухівська ХВС	40	1945	Мороз Петро Аврамович	–
15	Терехівська ХВС	25	1945	Мельник Харитон Макарович	–
16	Озадівська ХВС	30	1955	Маркевич Іван Федорович	1903-1943
17	Пилипківська ХВС	41	1942	Самков Данило Євменійович	1902-1942
18	Скаківсько- Хмелищинська	115	1946	<i>адвентисти 7-го дня суботники</i>	–
19	Сингурецька	136	1946	<i>адвентисти 7-го дня суботники</i>	–
20	П'ятківська	54	1948	<i>адвентисти 7-го дня суботники</i>	–

Баранівський район					
21	Кашперівецька	41	1924	Храбан Іван Трохимович	1906-1924
22	Мирославльська	64	1936	Хомчук Іван Йосипович	1915-1932
23	Суємецька ХВС	86	1922	Савчук Андрій Федорович	–
24	Дубрівська ХВС	70	1924	Климчук Іван Матвійович	1893-1923
Володарсько-Волинський район					
25	Дашинська	100	1894	Антонюк Єфим Якович	1898-1923
26	Солодирська	110	1928	Базилюк Петро Якович	1892-1928
27	Киянська	18	1918	Данюк Пилип Остапович	–
28	Михайлівська ХВС	20	1922	Левченко Михайло	–
Романівський район					
29	Колодяженська	35	1921	Денищук Адам Денисович	1896-1924
30	Печанівська	45	1922	Полончук Михайло Васильович	1898-1924
31	Старомиропільська	17	1922	Талімонов Захарій Іванович	1895-1924
32	Білківська	26	1922	Рекша Олександр Корнійович	1902-1921
33	Гордіївська	20	1923	Маленюк Никон Макарович	1899-1928
34	Романівська РЦ ЄХБ	22	1920	Канашук Василь Антонович	–
Ємільчинський район					
35	Осовська	30	1905	Левків Лавр Матвійович	1896-1946
36	Сербо-Слобідська	20	1922	Овсійчук Степан Антонович	1898-1946
37	Рудньо- Миколаївська	18	1924	Дорош Петро Давидович	–
38	Киянська	20	1918	Данюк Пилип Остапович	–
39	Хуторо-Моклякська	25	1920	Коваленко Іван Якович	–
40	Горбовська ХВС	12	1924	Гунько Іван Никифорович	–
41	Рудньо- Миколаївська ХВС	15	1930	Дорош Федір Михайлович	–
42	Велико-Яблоньська	30	1920	Терещук Зіновій Григорович	–

Житомирський район					
43	Житомирська	450	1909	Ковальський Іван Лаврович	1886-1922
44	Житомирська РЦ ЄХБ	60	1970	Виноградський Данило Михайлович	1930-1944
45	Житомирська ХВС	30	1942	Апончик Ольга, Єзерський Станіслав	–
46	Левківська	25	1922	Клименко Тимофій	–
47	Млинищенсько- Ліщинська ХВС	56	1922	Ципоренко Тимофій Аксентійович	–
Коростишівський район					
48	Коростишівська	35	1922	Линевич Антон Іванович	1898-1921
49	Березівсько- Садовська	22	1921	Корнійчук Федосій Васильович	1906-1924
50	Коростишівська ХВС	47	1967	Поліщук Андрій Давидович	–
51	Високівська	25	1910	Кульбич Степан Петрович	1926-1942
52	Старосільська ХВС	30	1922	Куцаковський Влас Михайлович	–
53	Шахворостівська ХВС	25	1945	Шейгас Іван Васильович	1903-1922
54	Громада п'ятиде- сятників (Житинці)	125	1945	Гула Олександр Іванович	–
55	Громада п'ятидесяти- ників (Великі Деревичі)	35	1945	Чернявський Сильвестр Олексійович	–
56	Громада п'ятидесяти- ників (Любарська)	145	1922	Турко Йосип Іванович	–
Коростенський район					
57	Коростенська	250	1920	Стасюк Антон Іванович	1885-1913
58	Меленівська	42	1903	Стасюк Іван Якович	1905-1923
59	Холоснівська	30	1912	Моргун Михайло Данилович	1908-1922
60	Грозинсько- Сингаївська	25	1905	Ходаковський Петро Павлович	1900-1927
61	Грозинсько- Сингаївська ХВЕ	65	1950	Камінський Микола Маркіянович	–
62	Коростенська ХВЕ	125	1955	Коржук Антон Єфимович	1915-1951
63	Горщиківсько- Ємільянівська ХВС	155	1912	Наровецький Степан Аксентійович	–

64	Будо-Радого-щанська ХВС	30	1920	Жубинський Степан Аксентійович	1868-1913
65	Каленсько-Горбашівська ХВС	25	1960	Байєр	–
66	Мединівська ХВС	22	1945	Ходаковський Гнат Федорович	–
Малинський район					
67	Малинська	28	1929	Горбик Олександр Степанович	1894-1930
68	Велико-Лісова	25	1921	Никитчук Семен Прокопович	1904-1928
69	Малинська РЦ ЄХБ	–	1961	Ситненко Олександр Іванович	1926-1943
70	Федорівська п'ятидесятників	22	1930	Лозюк Семен Миколайович	1895-1942
71	Вишевицька (невідомий напрямок)	22	1948	Єфименко Іван Кузьмич	1915-1940
Народицький район					
72	Межиліська	30	1924	Кравчук Іван Терентійович	1902-1926
Новоград-Волинський район					
73	Новоград-Волинська	207	1912	Гарбовський Володимир Іванович	1915-1942
74	Грудська	56	1942	Зінчук Савелій Єфимович	1907-1943
75	Городницька	22	1922	Коваленко Сергій Микитович	1905-1928
76	Киянська	17	1942	Шевчук Петро Іванович	1921-1942
77	Новоград-Волинська РЦ ЄХБ	–	1961	Пастухов Олександр Пилипович	–
78	Новоград-Волинська п'ятидесятників	–	1945	–	–
79	Суємецька п'ятидесятників	45	1922	Хомчук Іван Йосипович	1915-1932
80	Межиловицька п'ятидесятників	22	1948	Романюк Федір Іванович	–

Овруцький район					
81	Хайч-Норинська (невідомий напрямок)	22	1945	Костанчук Григорій Степанович	1915-1945
82	Овруцька група ЄХБ	10	1945	Бруяков Микола Савич	1913-1945
Олевський район					
83	Олевська	35	1980	Майстер Олександр Єфимович	–
84	Сердюковська гро- мада п'ятидесятників	85	1948	Павленко Сергій Олексійович	1892-1923
85	Копищанська (невідомий напрямок)	22	1948	Гречко Петро	1885-1943
Попільнянський район					
86	Попільнянська	30	1933	Козак Іван Матвійович	1890-1933
87	Паволоцька	31	1928	Храпак Михайло Максимович	1914-1946
Ружинський район					
88	Бистрицька	67	1927	Шеренговий Яким Федорович	1909-1926
89	Княжицька	30	1926	Любарець Дмитро Пилипович	1903-1930
90	Ружинська	15	1967	Гладишко Іван Сергійович	–
91	Голубівська	15	1965	Власюк Домна Василівна	–
92	Низгірецька група	14	1945	Степанець Карп	–
Радомишльський район					
93	Борщівсько- Слобідська	22	1935	Тарасевич Олексій Семенович	1898-<...>
94	Кочерівська п'ятидесятників	25	1960	Жабченко Мойсей Карпович	–
Черняхівський район					
95	Федорівська	34	1922	Вакулович Іван Кіндратійович	1893-1928
Чуднівський район					
96	Чуднівська	41	1942	Рубашов Ілля Пилипович	1900-1924
97	Пилипківська	83	1945	Самков Данило Євменійович	1902-1942

Список працівників справи Божої у Житомирській області,
що у період 1929-1937 років були раптово схоплені і до своїх родин
не повернулися, віддавши у розквіті сил власне життя в жертву
за Велике Спасительне вчення Господа нашого Ісуса Христа

Житомирське обласне об'єднання ЄХБ		
1	Косолапов Пилип Григорович	37 років, випущений з в'язниці у важкому стані у 1933-1934 рр., помер на 3-й день на руках у дружини Анастасії Дмитрівни. Похований харківськими віруючими на міському кладовищі, де тепер стоять багатоповерхівки. Від кладовища не залишилося і сліду.
Межиліська громада ЄХБ колишнього Базарського району		
2	Конюх Яким Климович	близько 50 років
Солодирська громада Пулинського району		
3	Козакевич Андрій Якимович	близько 40 р., з Пулинів
Киянська громада ЄХБ колишнього Барашівського району		
4	Трофимчук Афанасій Андрійович	30 років
5	Макаров Микола	28 років
6	Данок Єфрем Дмитрович	26 років
7	Данок Прокопій	32 років
8	Іщенко Микола	28 років
Дашенська громада ЄХБ Володар-Волинського району		
9	Розвадовський Іван Тимофійович	25 років
10	Моргун Данило Михайлович	39 років
11	Заброцький Павло	35 років
12	Мяновський Володимир Михайлович	30 років
13	Мяновський Олександр Михайлович	34 роки
14	Поліщук Михайло Федорович	37 років
15	Поліщук Леонтій Федорович	35 років
16	Кресняков Феофіл Миколайович	22 роки, юнак, неодружений
Високівська громада ЄХБ колишнього Брусилівського району		
17	Полежака Никифор Купріянович	54 роки
18	Кульбич Петро Степанович	50 років, засуджений в Карельській АРСР, звідти до своєї родини не повернувся
Меленівська громада ЄХБ колишнього Чоповицького району		
19	Грищенко Іван Григорович	60 р., направлений до Алма-Ати на вільне заслання. Звідти не повернувся

Грозино-Сингаївська громада ЄХБ Коростенського району		
20	Мороз Василь	35 років
Житомирська громада ЄХБ Житомирського району		
21	Соломонюк Архип Захарович	50 років
22	Поплавський Максим Федорович	27 років
23	Шиманський Леонтій	25 років
24	Хайнацький Василь	30 років
25	Іваницький Пилип	60 років
26	Букрєєв (всім відомий)	35 р., був у Житомирі проїздом
Коростенська громада ЄХБ Коростенського району		
27	Ліхушко Дмитро, пресвітер	46 років
28	Василенко Дмитро	45 років
29	Шварцман	45 років
30	Пап	42 роки
31	Плинин Софрон	40 років
32	Плинин Олександр	30 років
Злобицька громада ЄХБ Коростенського району		
33	Куча Іван Якович	50 років
34	Чумак Федір Григорович	50 років
35	Петренко Петро Максимович	47 років
36	Петренко Семен Максимович	31 рік
37	Петренко Влас Іванович	39 років
38	Богун Сергій Павлович	33 роки
Холоснівська громада ЄХБ Коростенського району		
39	Стасюк Микола Якович	48 років, вивезений з родиною у південну частину УРСР
Стрибіж-Франвальдська громада ЄХБ Пулинського району		
40	Черниш Василь, пресвітер	55 років, убитий пострілом впритул через вікно
41	Головня Олександр Федорович	40 років
42	Андрусенко Павло	48 років
43	Кравчук Яків Артемович	40 років
44	Кравчук Дем'ян Артемович	40 років
45	Шитек Альберт Михайлович, пресвітер	35 років

Любарська громада ЄХБ Любарського району		
46	Никитюк, пресвітер	40 років
47	Ново-Будська громада ЄХБ Потіївського району	
48	Шуневич Йосип Петрович	40 років
49	Матусевич Олексій Євстафійович	35 років
обидва сільські вчителі, заслані у далекі краї, до родин не повернулися		
Борщівсько-Слобідська громада ЄХБ Радомишльського району		
50	Тарасевич Григорій Семенович	35 років
Бердичівська громада ЄХБ		
51	Іщук Денис	–
52	Капицкий	–
53	Ганога	–
54	Солодовнік ²²	–
Бистрицька громада ЄХБ Ружинського району		
55	Коломойчук Олександр Фадейович	48 років
56	Яцун Мойсей Левкович	49 років
57	Дишконт Лаврентій Савич	50 років
58	Гнатюк Степан Олексійович	40 років
59	Легарь Микола Павлович	39 років
60	Погодюк Давид	40 років
61	Грек Тимофій Федорович	40 років
62	Решетар Федір	68 років

Закінчуючи кропітку працю – «Історію виникнення євангельсько-баптистського руху у Житомирській області УРСР», скажімо разом:

«Слава, слава, слава Богу за Його велику любов до нас, за Його милості, за роботу, яку Він виконав для спасіння наших безсмертних душ, Який хоче, щоб ми всі люди спаслися і досягнули пізнання істини (1 Тим. 2:4) і щоб Євангеліє було проповідано по всьому світу, на свідоцтво народам усім (Матв. 24:14).

Слава Богу за цю нашу маленьку працю у його Великому Винограднику...

Слава, слава, слава Богу Отцю і Святому Духу через Господа нашого Ісуса Христа на віки вічні! Амінь!»

²² Відповідно до усної інформації, наданої віруючими міста Бердичева місцевому краєзнавцю Павлу Скавронському – Солодовніков.

Всесвітній Союз Баптистів

У 1790 році віруючий лікар Джон Ріпп звернувся із закликом до всіх баптистів у світі об'єднатися. Всесвітній Союз Баптистів був організований внаслідок скликання I Всесвітнього Конгресу, що відбувся у Лондоні у 1905 році. Варто нагадати про чудові слова резолюції про утворення Всесвітнього Союзу Баптистів, які свідчать, що, беручи до уваги Промисел Божий про єдність в Господі Ісусі Христі, нашому Богові і Спасителі, здається настав той час об'єднати в одне всі церкви баптистського спрямування і Віровчення і цим самим сприяти розвитку серед них духу братства і взаємної допомоги та співробітництва, визнаючи у той же час незалежність кожної окремої Церкви і не приймаючи на себе функцій якої б то не було існуючої баптистської організації. Ось головні принципи, яких дотримується Всесвітній Союз Баптистів і поширює їх на увесь Світ.

«Братство, взаємна допомога, співробітництво» – ось головні принципи Союзу Баптистів.

Мета і наміри

Спеціальна заява, зроблена лікарем Є. Я. Муллинесом і доктором Дж. Г. Рашбруком:

1. Всесвітній Союз Баптистів є добровільною і братською організацією; його мета – сприяти розвитку духу братства і співробітництва серед баптистів, а також досягнення моральності і духовності.
2. Він не є адміністративним органом, а тому не передбачає нічого обов'язкового для баптистів.
3. Він не є законодавчим органом, тому не веде місіонерської діяльності, не назначає місіонерів.

4. Він не є керуючим органом, а відповідно, не приймає рішень з метою керування іншими баптистськими організаціями.

5. Він не правомочний контролювати церкви чи будь-які баптистські організації; його контроль поширюється тільки на власну діяльність.

6. Згідно з принципами свого віросповідання є вільним самокерованим і братським у всіх відношеннях.

7. Не несе відповідальності за фінансові зобов'язання інших баптистських організацій або розбіжності, що стосуються питань устрою, догматики і практики; готовий у будь-який момент допомогти порадою з питань, що відповідають його меті і намірам, завжди враховуючи при цьому права інших баптистських організацій, союзів і конвенцій.

8. Прагне до прояву і розвитку єдності і братства серед баптистів Світу, забезпечення і захисту релігійної свободи і проголошення великих принципів нашої спільної віри.

Всесвітні Конгреси баптистів відбувалися:

1-й Конгрес	Лондон	Великобританія	1905 р.
2-й Конгрес	Філадельфія	США	1911 р.
3-й Конгрес	Стокгольм	Швеція	1923 р.
4-й Конгрес	Торонто	Канада	1928 р.
5-й Конгрес	Берлін	Німеччина	1934 р.
6-й Конгрес	Атланта	США	1939 р.
7-й Конгрес	Копенгаген	Данія	1947 р.
8-й Конгрес	Клівленд	США	1950 р.
9-й Конгрес	Лондон	Великобританія	1955 р.
10-й Конгрес	Ріо-де-Жанейро	Бразилія	1960 р.
11-й Конгрес	Стокгольм	Швеція	1965 р.
12-й Конгрес	Токіо	Японія	1970 р. (12-18 липня)

День Всесвітнього Союзу Баптистів щорічно відзначається у першу неділю лютого.

Президентами Всесвітнього Союзу Баптистів були:

Джон Кліфорд	Лондон, Великобританія	1905-1911 рр.
Роберт Макарттер	Нью-Йорк, США	1911-1923
Едгар Муллінс	Луїсвіл, штат Кентуккі, США	1923-1928
Джон Макнойлл	Гамільтон, Канада	1928-1934
Георг Трунт	Даллас, США	1934-1939
Джеймс Рашбрук	Лондон, Великобританія	1939-1947
Чарльз Джонсон	Сент-Луїс, штат Міссурі, США	1947-1950
Фред Лорд	Лондон, Великобританія	1950-1955
Теодор Адамс	Ричмонд, штат Вірджинія, США	1955-1960

Кількість баптистів у світі

Африка – 237788 членів

Азія – 714321 членів

Австралія і Океанія – 45617 членів

Центральна Америка і Вест-Індія – 98455 членів

Європа – 11221948 членів

Північна Америка – 18967251 членів

Південна Америка – 138098 членів

Всього – 14186380 членів

Дані довоєнного часу

Завершуючи «Історію виникнення Євангельських Християн-Баптистів у Житомирській області УРСР» – колишній Волинській губернії (Волині, як часто говорили у народі), хочеться загалом нагадати, в яких же умовах відбувався цей рух (хоча частково ми вже цього торкалися, якщо пригадати перші сторінки).

На початку цього руху у 1878 році, а потім у 1888 році, як тільки поліція дізнавалася про перших послідовників Євангельського вчення, які боязко починали всім проповідувати Благу звістку Євангеліє, то їх відразу арештовували, заковували у кайдани і пішки етапом відправляли у Житомир в обласну в'язницю. Це були Євтихій Іваницький, Назарій Іваницький, Микита Єрофійович Бондар – всі троє з Плехова. Із села Пекарщина арештували брата Степана Павловчука, із села Дашенка – Артема Литвинчука. Всіх їх заковували у кайдани і відправляли пішки у житомирську в'язницю. Там їх опинилося вже п'ять в'язнів, які на початку впали духом.

Але у цей час туди ж попав брат Іван Дементійович Лясоцький з села Косяківка Київської губернії, який відвідував село Плехів. Він став в'язням великою підтримкою. Незабаром їх всіх повернули у район, там сильно побили і відпустили додому, заборонивши комусь розповідати про нове вчення. Над деякими на місцях знущалися – виводили на річку і льодяною водою обливали, били палицями і плювали в очі.

З настанням Жовтневої революції 1917 року настало благословенне десятиріччя для Благої звістки Євангелія – «літо Господнє», «відрізок часу», як казали деякі представники влади.

Той, хто пише ці рядки, влаштував у багатьох місцях області особливі зібрання молоді, у яких брали участь декілька хорів, декламувалися вірші. Після таких зібрань безкоштовно роздавалися

вірші, оповідання, тексти із Святого Письма. На цих багатолюдних зібраннях завжди були присутні представники влади, міліція, вчителі і ніхто не висловлював якихось невдоволень. Наприкінці зібрань всіх присутніх пригощали смачним обідом, навіть дітей, а потім всі з вдячністю тихо і спокійно розходилися по домах.

Після такого «відрідка часу» віруючим довелося вести боротьбу, але не з поліцією, а з деякими представниками влади. Бо віруючі не хотіли дотримуватися вказівок Володимира Ілліча Леніна, а вчиняли самовільно, або «напрямую». Представникам влади бачилися в очах «штундисти», з якими місцева влада неначе повинна була вести непримиренну боротьбу, не дивлячись на те, що всі громади віруючих були зареєстровані у Житомирі в облвиконкомі і мали право вільно проводити свої богослужіння.

Це був період особливої боротьби з віруючими, коли голови сільрад і навіть райвиконкомів намагалися вчиняти щось недобре, напаскудити, аби віруючі не мали душевного спокою у своєму житті і втратили б духовну рівновагу. Пресвітерів незаконно обкладали непосильними податками на прибуток, хоча всім відомо, що пресвітери сільських громад ніякої заробітної плати від своїх віруючих не отримували. Або незаконно вішали замок на легальних молитовних приміщеннях громад, або змушували господиню молитовного приміщення вигнати штундистів із свого будинку, бо інакше віднімуть всю присадибну ділянку і тому подібне.

Віруючим доводилося терпіти великі випробування, маючи бажання у своєму житті служити вірою і правдою своєму небесному Отцю. Нагадаємо хоча б декілька подібних вчинків у нашій області, а саме:

1. У Солодирівській громаді ЄХБ Володарсько-Волинського району перед жовтневими урочистостями у 1957 році приїхали машиною з району невідомі люди і зупинилися перед молитовним будинком. Потім ломом збили замок з дверей, зайшли у молитовне приміщення і позривали зі стін священні гасла зі словами Священного Писання, поскидали до низу з другого поверху. Також розбили шибки, повісили свій замок на двері і поїхали звідти... От і шукай винного...

2. Молитовний будинок Дашинської громади ЄХБ того ж Володарсько-Волинського району збудований у 1905 році і ним користувалися на правах типового договору. Місцева влада, без згоди уповноваженого облвиконкому у справах релігій, самовільно цей будинок відібрала начебто для потреб сільського клубу, а потім цей будинок передали під школу без будь-якої заміни іншим приміщенням для громади.

3. Молитовне приміщення Новоград-Волинська громада ЄХБ орендувала у громадянина Володимира Леонтійовича Романюка. А коли цей будинок господар продав, то за згодою міської ради громада відремонтувала це приміщення у громадянина Петра Акимовича Подойко. Як тільки ремонт був завершений і в призначений день громада мала переселятися у це відремонтоване приміщення, та ж сама міська рада, дізнавшись про це, у липні 1960 року заборонила там проводити богослужіння і громада змушена була шукати інше приміщення.

4. 2 березня 1957 року голова Печанівської сільської ради Держинського району Дяченко заявив пресвітеру громади Якову Єфимовичу Морозюку, що молитовне приміщення зачиняється і у цей час близько 40 комсомольців зірвали вивіску молитовного приміщення, з глуфом понесли її по селу, вдаряючи у неї як у барабан.

5. Пресвітер Мирославської громади ЄХБ Баранівського району Єфим Іванович Марчук заявив, що 19 січня 1955 року голова місцевої сільської ради тов. Богуш разом з дільничним міліціонером прийшли до молитовного будинку, коли після закінчення богослужіння віруючі вже розходилися по домах, і почали доганяти їх. Старші віруючі, втікаючи, спотикалися і падали у канави. Потім представники влади зайшли у молитовний будинок і забрали зі столу священні книги «Гуслі» і з ними покинули приміщення.

6. Пресвітер Сербо-Слобідської громади ЄХБ Ємільчинського району брат Степан Антонович Овсійчук розповів, що голова Сербо-Слобідської сільської ради тов. Олександр Захарченко і голова місцевого колгоспу тов. Василь Тукало під'їхали до молитовного будинку громади і заявили: «Щоб завтра 17 квітня 1960 року у день свята Пасхи і вночі не було ніяких молитовних зібрань. А якщо завтра будуть будь-які богослужбові зібрання, то ваша присадибна

ділянка буде переорана, а сад буде викорчований». Після цих слів вони поїхали.

7. 26 червня 1958 року голова Меленівської сільської ради Коростенського району викликав пресвітера громади ЄХБ і в категоричній формі заявив, щоб протягом 5-ти днів молитовний будинок був перенесений на інше місце, тому що він знаходиться на посівному масиві.

8. 24 червня 1960 року голова Новоград-Волинського міськвиконкому викликав до себе в кабінет господаря молитовного приміщення Новоград-Волинської громади ЄХБ Олександра Пилиповича Пастухова і наказав йому виселити громаду з приміщення, тому що «громада як така є спадком від фашистів і раніше її у місті не було, а керівник цієї громади є американським Даллесом. Інакше твій будинок заберемо, а якщо віруючих виженеш, то твій будинок залишиться за тобою».

9. 7 квітня 1954 року голова колгоспу села Мирославль Баранівського району Богуш приїхав до молитовного будинку Мирославльської громади ЄХБ, до господарки молитовного приміщення Надії Сергіївни Тарадайник, викликав її до себе у двір і сказав: «Якщо ти і надалі будеш приймати у свій дім штундистів, то тебе викинемо з колгоспу і заберемо у тебе твою присадибну ділянку. Пам'ятай про це, попереджую тебе».

10. Пресвітер Грозинсько-Сингаївської громади ЄХБ Коростенського району Петро Павлович Ходаківський скаржився, що голова сільради Василь Іванович Козлюк 7 квітня 1958 року, перебуваючи у нетверезому стані, під'їхав до молитовного будинку і почав вимагати типовий договір на молитовне приміщення. А коли такий був представлений, то він його забрав і поїхав до себе. Довелося декілька разів ходити до нього, поки він врешті решт його повернув.

11. Пресвітер Бистриківської громади ЄХБ Ружинського району Житомирської області Ким Федорович Шеренговий заявив, що 5 квітня 1958 року голова Ружинської сільської ради тов. Горпинич і дільничний міліціонер Кича о 12 годині дня прийшли до будинку члена громади Сидора Леонтійовича Климчука і з криком і лайкою закричали: «Що ти тут проповідуєш, вирядився попом, знайшли собі якогось Бога!» Потім зірвали зі стін священні гасла, порозбивали

скло і на шляху додому зайшли до сусідки Ольги, де також зняли із стін священні гасла під склом, розбили його і, забравши гасла з собою, пішли до себе додому.

12. У травні 1959 року секретар Коростенського райкому партії т. Гітуляр випадково проїжджав дорогою повз присадибної ділянки колгоспниці Марії Акимівни Грищенко, яка ударно трудилася у колгоспі з перших днів його заснування. Він побачив посаджені при дорозі акації і невеликий сад біля будинку. Після цього він приїхав у село Мелені Коростенського району, зібрав партійний актив і виніс їм догану, що вони, мовляв, не ведуть антирелігійної пропаганди і створили умови, коли чоловік колгоспниці Яків Пантелеймонович Грищенко працює у Житомирі і живе у селі як кулак. Доручив терміново перевірити присадибну ділянку і вилучити весь посів, що і було зроблено.

<...> заяву до колгоспу прийняв і сказав: «Заяву ми будемо розглядати, а поки є дорога, ви везіть свій будиночок». Вона це зробила і все було перевезено на вказану ділянку. А коли вона пішла до нього готувати документи, то той же голова Виговський раптом сказав: «Ти штундерка, а штундерів у нас і своїх вистачає. Земельну ділянку не будемо засмічувати штундерами, а документа у вас поки немає і свою хату повезете назад у Чоповичі». Бідна вдова 8 разів оббивала пороги райвиконкому, поки з великими труднощами вдалося здійснити будівництво.

Також партійний діяч заявив, що син Якова Пантелеймоновича Грищенка, Володимир Якович, працює учителем виробничого навчання і його негайно треба звільнити з роботи, що і було зроблено. Багато довелося докласти зусиль, допоки все було залагоджено за допомогою обласного керівництва.

13. Навіть обласне керівництво знічев'я примудрялося области податком на прибуток старшого пресвітера ВР ЄХБ по Житомирській області Я. П. Грищенка зразу за 3 минулих роки (1949–1951) у сумі 8149 карб. 20 коп. і одразу ж за наступний 1952 рік у сумі 2946 карб. Довелося весь рік клопотати перед Міністром фінансів УРСР, що за рік вже задавнилося і грошей не повернули, а повернули тільки за два роки і то з насмішкою. Коли Я. П. Грищенко підійшов до завідуючого міськфінвідділом міста Житомира товариша Невзорова

для отримання чеку на повернення грошей, той, вручаючи особисто в руки підписаний чек, з усмішкою сказав Я. П. Грищенку: «Так Ви тов. Грищенко нас посадили у калошу. Йдіть у касу і отримайте гроші».

14. Ми вже згадували, що деякі керівники діяли самовільно, а у деяких місцях били віруючих. Так, у маленькому селі Шнурів Ліс Київської губернії Макарівського району на кордоні Житомирської області Брусилівського району перший, хто увірував, був брат Григорій Степанович Кульбич. Його дружина Єлизавета Петрівна, Дем'ян Голець – ця маленька жменька віруючих влаштувала у себе дома на свято Пасхи на світанку маленьке зібрання. До них у гості приїхали знайомі із села Межиловичі Київської губернії.

Дізнавшись про це зібрання, сатана озброїв кілками деяких православних християн, які з криком увірвалися до кімнати і почали бити всіх, особливо приїжджих віруючих. Деякі з побитих залишилися каліками на все життя. Це побоїще-гоніння ще більше укріпило віру цих молодих послідовників Христа і Церква Христова тут, у селі Високе Брусилівського району, зміцнювалася.

15. У 1927 році у селі Федорівка Черняхівського району було влаштовано благословенне зібрання віруючих, куди з відвідуванням прибув хор з Житомира і брати-проповідники. Дізнавшись про це, невіруючі люди швидко зорганізувалися і, озброївшись кілками, увірвалися у це зібрання і дуже побити приїжджих проповідників. Це особисто спостерігав юнак Платон Антонович Возний, який після того побоїща сам покаявся і став віруючим.

16. У селі Браженка того ж району також було зібрання віруючих, на яке приїхав з Дашенки якийсь дід Тимофій Іванович Недзельський. Як тільки він почав проповідувати Слово Боже, то також якісь люди увірвалися з кілками, всіх приїжджих побити палицями і розігнали зібрання, що бачив сам брат Ісак Волинчук.

17. У 1905 році перша відвідувачка Меленівської громади Євангельських Християн-Баптистів, що зароджувалася, Степаніда Степанівна Макаловна близько 40 років, одного недільного ранку поспішала на зібрання віруючих. Раптом її доганяє якась жінка Цяхлунка (Чаклунка?) і з криком «Ось я тобі покажу, штундерко, як ходити у зібрання до штундів» з усієї сили вдарила великим кілком віруючу

по голові, розбивши їй голову, і повернулася до себе. Обличчя Степаниди Степанівни відразу закривавилося від нанесених ран, але сумлінність до служіння була настільки велика, що вона не повернулася додому, а поспішила далі у своє зібрання, хоча їй потрібно було ще пройти 6 кілометрів шляху.

18. У 1911 році православний священник села Мелені, 80-літній отець Василь Коцюбинський наказав завідуючому училищем вигнати зі школи всіх учнів віруючих батьків штундистів, тому що вони ходять у своє зібрання штундистів. Тільки завдяки наполегливими клопотанням перед владою Київського навчального Округу учні були повернуті до школи, хоч і з деяким запізненням у навчанні.

Так на початку зустрічали невіруючі люди вісників Спасительного вчення Господа Ісуса Христа і за таких обставин відбувалося становлення євангельсько-баптистського руху у Житомирській області. Ось з чим стикалися ті, хто тихо зі сльозами намагалися слідувати за Христом євангельським вченням.

Але від таких дій не будемо сумувати, направимо свій погляд на Христа, Який сказав: «Страждання зазнасте в світі, але будьте відважні: Я світ переміг!» За все да буде Слава Богу Отцю і Сину і Духу Святому через Господа нашого Ісуса Христа. Амінь!

ЗА ВСЕ ХАЙ БУДЕ І ЩЕ СЛАВА І БЛАГОДАТЬ БОГУ – ОТЦЮ І СИНУ І ДУХУ СВЯТОМУ ЧЕРЕЗ ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА! АМІНЬ.

3. Висновок Уповноваженого Ради у справах релігійних культур щодо доцільності передачі у користування релігійній громаді ЄХБ молитовного будинку у с. Курганці Володарсько-Волинського району.

28

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

о передаче молитвенного дома религиозной общине Евангельских Христиан-Баптистов села Курганцы-Дашенка Володар-Волинского района.

Рассмотрев заявление религиозной общины Евангельских Христиан-Баптистов села Курганцы-Дашенка Володар-Волинского района, а также регистрационное дело общины, ознакомившись на месте с деятельностью общины пришел к следующему заключению:

1. Молитвенное здание находящееся в с. Курганцы Круковского сельсовета Володар-Волинского района, передать в ведение религиозной общины Евангельских Христиан-Баптистов с. Курганцы-Дашенка.

2. Поставить данный вопрос на рассмотрение исполкома областного Совета депутатов трудящихся.

Курганцы-Дашинская община Евангельских Христиан-Баптистов зарегистрирована 11 апреля 1945 г., как община ранее действующая.

Въездом на место в мае 1948 г. установлено, вышеуказанная община принадлежит к числу старейших Баптистовских общин. Данная община находится в "собственном" доме, который построен членами общины в 1905 г. С этого времени и по настоящее время община проводит свои молитвенные собрания в вышеуказанном доме.

Численность Курганцы-Дашенской общины в данное время 77 человек членом общины. Указанный молитвенный дом является домом специально-построенным для этой цели, так как имеет в молитвенном зале сводчатый потолок и клирос. Площадь пола молитвенного зала до 40 кв. м, кроме того имеется комната для сторожа. В этой комнате в настоящее время проживает сторож он же и рукоположенный диакон общины.

О принадлежности указанного дома общине подтверждает справка выданная Круковским сельским Советом от 24 марта 1948 г.

Согласно существующего закона о религиозных культурах указанное молитвенное здание является национализированным фондом и может быть передано общине в бесплатное и бессрочное пользование по типовому договору.

Поскольку Курганцы-Дашенская община Евангельских Христиан-Баптистов пользуется данным зданием более 40 лет, считая целесообразным передать ей здание по типовому договору, тем самым возложить на общину ответственность за сохранность данного здания.

Уполномоченный Совета по делам
религиозных культур при Совете Министров
СССР по Житомирской области

Мель
ШЕВЧЕНКО

30

- 2 -

некоторого срока со дня подачи такого заявления мы предельно
остерегаемся обязанными этим договором и нести всю ответственность по
его исполнению, а также обязуемся оказать в этот период времени помощь
тою нам имуществом.

11. Каждый из нас, подписавший договор, может вступить на чужой
участников договора, подая о том письменное заявление исполному

Должарих - Вал. Я-на Совета депутатов трудящихся, что
единко, не освобождает выбывшее лицо от ответственности за все учред
наособный ходитвенному зданию и прочему принятому имуществу в пер
участия выбывшего в пользу ваяия и упр-лении имуществом до подачи
заявления выше выданныя.

12. Никто из нас, и мы все вместе, не имеем права ^оказать
кому бы то ни было из граждан, принадлежащих к нашему вероисповеда-
нию и не ополченник по сути, ^иписать позднее сего числа настоящий
договор и принимать участие в управлении упомянуты в оем договоре
имуществом за обаяк ^истольких со всеми его подписавшими.

Договор составлен в 3-х экземплярах

Следует добавить:

Продоставлены районному для горсовета.

Граждан-контрагентов по договору в количестве 20 человек -
о указанных фамилий, имени, отчества и местожительства.

	Фамилия, имя, отчество	Место жительства	Розн-е.
1	Федоренко Павел Троф.	с. Пашенка Вол. Вол.	за Мега
2	Розоводская Яковлевна	с. Суковалы - "	Гор
3	Ильинский Михаил Лук.	с. Юзюрина - "	за Ильинск
4	Гаврил Давид Андриель	с. Вешинка Волгодв. р-н.	Нов
5	Пироткин Иван Антипович	с. Дашенка - "	Киринск
6	Акопчик Николай Степанович	с. Дашенка - "	Суксиски
7	Шнейдер Иван Францович	с. Писарька - "	Шкранск
8	Ильинский Павел Филатович	с. Юзюрина	Мега
9	Варанко Людмила Ивановна	с. Курацки - "	Коринско
10	Левина Мария Варисовна	с. Дашенка - "	Левина
11	Мячтович Володимир Мих.	с. Юзюрина - "	Велики
12	Пироткин Зинаида Мих.	с. Вешинка - "	Зина
13	Баранчик Людв. Васильевна	с. Троицкие	Баранов
14	Баранчик Людв. Васильевна	с. Фисельна - "	Баранов
15	Копельвич Кадя Васильевна	с. Михайловка - "	Копельвич
16	Копельвич Седок, Валентина	с. Михайловка - "	Копельвич
17	Коринко Варв. Ивановна	с. Курацки - "	Коринско

	Гражданство, имя, отчество	Адрес	Резиденция
18	Александр Васильевич Давыдов	с. Давыдовка	Давыдов
19	Сидорова Мария Ивановна	с. Давыдовка	Давыдов
20	Александр Григорьевич Николаев	с. Давыдовка	Давыдов
21	Горюхи Михаил Петрович	с. Михайловка	Коржи
22	Павлов Александр Яковлевич	с. Давыдовка	Давыдов

5. Скарга Дашинської громади ЄХБ Голові Верховної Ради СРСР щодо відбраного молитовного будинку у с. Курганці Володарсько-Волинського району (31.12.1959).

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА
СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

448 Жу 60

Ваша Гражд
30.12.59

т. В О Р О Ш И Л О В У К. Е.

г. МОСКВА-КРЕМЛЬ.

ДАШЕНСКОЙ ОБЩИНЫ ЕВАНГЕЛЬСКИХ ХРИСТИАН-
БАПТИСТОВ-с.ДАШЕНКА, Володарск-Волинского
района, Житомирской области УССР.

Ж А Л О Б А .

ДАШЕНСКАЯ ОБЩИНА ЕХБ на свои средства и труды построила в 1905 году МОЛИТВЕННЫЙ ДЕРЕВЯННЫЙ ДОМ в селе КУРГАНЦЫ, ДАШЕНСКОГО сельсовета, Володарск-Волинского района, каковым домом Община пользовалась непрерывно на правах типового договора до сего времени.

Не имея каких либо причин или законных оснований закрыть нашу Общину, местные власти в месяце июле 1959 года возбудили ходатайство перед ЖИТОМИРСКИМ ОБЛИСПОЛКОМ о том, что якобы вокруг нашего Молитвенного Дома нет ни единого члена Общины ЕХБ, а нуждающихся в клубе людей имеется в данном селе 120 человек, тогда как в действительности вокруг сего дома в одном только ДАШЕНСКОМ сельсовете имеется 45 членов Общины ЕХБ из общего количества в 88 членов.

На основании упомянутого ходатайства ЖИТОМИРСКИЙ ОБЛИСПОЛКОМ вынес свое решение за № 704 о передаче сего дома в распоряжение местного сельсовета.

Узнав о таком решении, Община подала заявление ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ЖИТОМИРСКОГО ОБЛИСПОЛКОМА, прося на месте проверить правдивость упомянутого ходатайства местных властей, но пользуясь отсутствием в отпуску УПОЛНОМОЧЕННОГО СОВЕТА по делам религиозных культов Облисполкома никакого ответа на наше заявление от ОБЛИСПОЛКОМА мы не получили.

Не ожидая согласия на упомянутое решение от СОВЕТА по ДЕЛАМ РЕЛИГИОЗНЫХ КУЛЬТОВ УССР и ССРС, а также утверждения его ВЕРХОВНЫМ СОВЕТОМ УССР, ВОЛОДАРСК-ВОЛЫНСКИЙ Райисполком 2 августа 1959 года отнял от Общины все имеющиеся у нея документы о ея регистрации у УПОЛНОМОЧЕННОГО СОВЕТА по делам религиозных культов Облисполкома на право законного и свободного совершения своих богослужений в данном молитвенном доме.

Тогда Община снова возбудила ходатайство пред ЖИТОМИРСКИМ ОБЛИСПОЛКОМ, Уполномоченным Совета по делам культов УССР и ССРС.

Не дожидаясь каких либо результатов, ДАШЕНСКИЙ сельсовет передал дело в НАРОДНЫЙ СУД Володарск-Волынского района о выселении Общины из данного Молитвенного Дома, наковой Нарсуд своим решением 24 октября 1959 года постановил выселить Общину без права предоставления ей взамен какого либо другого помещения несмотря на идущее к зиме время.

Судебное Заседание Нарсуда было проведено без допросов присутствующих здесь членов Общины по сути дела, вследствие чего после сего суда присутствующие на заседании выражали свое недоумение.

На решение Нарсуда Община подала Кассационную жалобу в ЖИТОМИРСКИЙ ОБЛСУД, который 17 ноября 1959 года решение НАРСУДА утвердил, также не допросив по сути дела никого из представителей нашей Общины, как будто бы выполняя какое то задание и только.

Смеем также заявить, что недожидаясь действий судебного исполнителя, председатель ДАШЕНСКОГО сельсовета т. МАРЧЕНКО Никита Ананьевич в присутствии секретаря местной Парторганизации т. ГЛАВАЦКОГО Виталия Петровича своими руками сломал наш замок на Молитвенном Доме, повесил свой замок, не отдавши даже наших скамеек.

О всем этом мы подали жалобу ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ВЕРХОВНОГО СУДА УССР, который жалобу направил на рассмотрение в тот же ОБЛСУД, а ОБЛСУД нам ответил, что наша жалоба РАССМОТРЕНА и ОСТАВЛЕНА без УДОВЛЕТВОРЕНИЯ за ОТСУТСТВИЕМ ОСНОВАНИЯ К ПЕРЕСМОТРУ решения НАРСУДА и ОПРЕДЕЛЕНИЯ ОБЛСУДА, тогда как точно известно, что ДАШЕНСКИЙ сельсовет не имеет нужды в клубе, так как на его территории имеется в настоящее время 3 прекрасно оборудованных клуба.

Заявляя о всем вышезложенном, просим ВАС, как ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ВЕРХОВНОЙ ВЛАСТИ СССР рассмотреть нашу жалобу и возвратить построенный нами для своих религиозных потребностей упомянутый деревянный МОЛИТВЕННЫЙ ДОМ, дабы мы могли свободно совершать богослужения как и все остальные религиозные общества в нашей великой стране.

НЕ ОТКАЖИТЕ В НАШЕЙ ПРОСЬБЕ.

ОТ ИМЕНИ ДАШЕНСКОЙ ОБЩИНЫ ЕХЕ ПОДПИСАЛИ-ЧЛЕНЫ УЧРЕДИТЕЛИ-ДВАДЦАТКА:

- 1 Павлюк Анатолий Давидович.
- 2 Охман Франц Мартынович
- 3 Кисельник Марта Доминиловна
- 4 Говорунок Савида Андреевна
- 5 Павлюк Мария Михайловна.
- 6 Левченко Мария Юхимовна.
- 7 Левченко Микола Охримович.
- 8 Коритко Людмила Ивановна

- 9 Корнито Владимир Зиновьевич
- 10 Корнито Варвара Зиновьевна
- 11 Буроминская Лидия Васильевна
- 12 Развадовски Антон Степанович
- 13 Развадовская Мария Васильевна
- 14 Дайнека Елена Ивановна
- 15 Подпопченко Елизавета Михайловна
- 16 Антонова Мия Ивановна
- 17 Горюхины Адам Григорьевич
- 18 Недзвецкий Павел Александрович
- 19 Сидоренко Елена Александровна
- 20 Менавский Михаил Лукьянович

31 декабря 1959 года.

с.ДАШЕНКА.

Дополнение к жалобе

Дашенской общины Е.Л.Р.

Заявляем, что мы просили Житомирский областной суд дать нам копию своего решения от 27 июля 1959 года за № 704 что бы нам приложить к своей жалобе. Но нам ответили, Многого решения узнать. Этот номер районные власти сами придумали.

— Поэтому просим вашего внимания. Просят члены учредительной двадцатки.

6. Список членів-двадцятки Дашинської громади ЄХБ станом на 1 липня 1964 року.

№ п/п	Фамілія, ім'я та отчество.	Вік	Образованіє.	Місце служби, род занятія і займаєма діяльність в настоящее время.	Місцожительство.
1	Разборовский Антон Яков.	1909	2 кл	Колхоз мотобрига.	с. Тисаревка
2	Барановский Лева Васильев.	1912	2 кл.	--- общее работн	с. Тисаревка
3	Незвездин Павел Федорич.	1918	3 кл.	--- конюх	с. Тисаревка
4	Корнико Владимир Зинов.	1898	2 кл.	--- фельдшер	с. Дашенка
5	Корнико Лева Ивановна	1904	3 кл.	домохозяйка	с. Дашенка
6	Корнико Ворвара Зинов.	1900	неграмот.	домохозяйка	с. Дашенка
7	Антонюк Степан Яков.	1898	3 кл.	домохозяйка	с. Дашенка
8	Антонюк Степан Иванович.	1925	7 кл.	колхоз уездник	с. Дашенка
9	Павлов Павел Андреев.	1900	2 кл.	домохозяйка	с. Дашенка
10	Павлов Александр Павлович	1927	6 кл.	колхоз тракторист	с. Дашенка
11	Павлов Мария Михайл.	1931	1 кл.	колхоз общее работн	с. Дашенка
12	Левченко Виктор Степан.	1915	2 кл.	колхоз бригадир	с. Дашенка
13	Левченко Мария Степанов.	1923	7 кл.	колхоз общее работн	с. Дашенка
14	Бирюченко Зина Викторов.	1903	3 кл.	домохозяйка	с. Дашенка
15	Федюка Иван Карпов.	1922	2 кл.	колхоз скотобод	с. Дашенка
16	Федюка Елена Иванов.	1926	3 кл.	колхоз ---	с. Дашенка
17	Концевик Надеж Данилов.	1906	2 кл.	колхоз общее работн	с. Михайловка
18	Степан Франц Степанов.	1928	7 кл.	экскаваторщик	с. Михайловка
19	Барановский Павел Григор.	1899	2 кл.	колхоз общее работн	К. Дашенка
20	Сидоренко Оксана Федоров.	1909	неграмот.	домохозяйка	М. Вал. Васильев
21	Разборовский Анатолий Анто.	1934	7 кл.	колхоз шофер	с. Тисаревка
	15 июля 1964 года		Список	Список	

7. Клопотання Дашинської громади ЄХБ Голові Черняхівської рай-
ради щодо повернення молитовного приміщення (1966 р.).

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ
ЧЕРНЯХОВСКОГО РАЙСОВЕТА ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ.

12х.26
21.2.66.

КОПИЯ: УПОЛНОМОЧЕННОМУ СОВЕТА по делам РЕЛИГИОЗНЫХ КУЛЬТОВ
ЖИТОМИРСКОГО ОБЛАСТНОГО СОВЕТА депутатов трудящихся.

ДАШЕНСКОЙ ОБЩИНЫ
Евангельских Христиан-Баптистов
с. ДАШЕНКА, Черняховского района.

З А Я В Л Е Н И Е .

Настоящим заявляем, что ДАШЕНСКАЯ ОБЩИНА ЕХБ существует с 1893 года и на свои средства и труды в 1906 году в селе КУРГАНЦЫ Дашенского с/с построила деревянный МОЛИТВЕННЫЙ ДОМ, в котором непрерывно совершали свои богослужения до 1959 года.

В 1959 году Районные власти возбудили ходатайство перед ОБЛИСПОЛКОМОМ о передаче сего дома якобы под клуб, потому что вокруг Молитвенного Дома нет ни единого верующего, тогда как на самом деле большинство членов сей Общины живет только вокруг сего дома, а 120 комсомолцев сего же села подписали заявление, что им крайне нужен клуб, хотя в ДАШЕНСКОМ сельсовете имелось и теперь имеется 3 хорошо оборудованных клуба.

По решению Народного Суда Общину ЕХБ выселили из указанного Молитвенного Дома и даже совершенно закрыли и самую Общину и только через некоторое время ее открыли вновь и наша Община в 74 члена, не имея помещения, вынуждена задыхаться в маленькой комнатухе гражданина АНТОНЮКА Ефима Яковлевича .

По сколько в Дашенском сельсовете имеется 3 клуба, местные власти перебросили в сей дом младший класс школы в 28 учеников, хотя для школы давно приготовили прекрасное место, полностью приготовили фундамент, вывезены строительные шлако-блоки, даже вокруг школьного участка частично произведена посадка дерев, но дальнейшая постройка сей школы приостановлена и сей участок для школы отдается одному колхознику под его индивидуальное строительство.

Упомянутый наш дом находится в конце села и рядом с ним расположено Общинное кладбище.

Заявляя о вышеизложенном, мы просим ВАС, пересмотрите наше заявление и возвратите сей дом Общине по соответствующему договору, как культовое здание. НЕ ОТКАЖИТЕ В НАШЕЙ ПРОСЬБЕ.

ОТ ИМЕНИ 74 ЧЛЕНОВ ДАШЕНСКОЙ ОБЩИНЫ ЕХБ ПОДПИСАЛИ-

1. Дайнака Иван Тарасович
2. Павлюк Ольга Феликсовна

3. Павлова Мария Михайловна.
- 4 Яковико Анна Ефрема
- 5 Розовицкий Анатоль Анисимович.
- 6 Федоринко Владимир Васильевич
- 7 Седир Павел Савва
- 8 Розовицкий Антон Антонович
- 9 Соколова Лена Ивановна
- 10 Неделко Сиб Валентин Иванович.
- 11 Розовицкий Николай Антонович
- 12 Антонович Миса Евлевна
- 13 Бобельт. Павел Григорьевич.
- 14 Розовски Иван Филиппов
- 15 Барановская Лидия Васильевна
- 16 Каритко Владимир Зиновьевич
- 17 Райкево Федора Григорьевна L + + +
- 18 Бураченко Зинаида Михайловна
- 19 Розовская Тамара Юлиановна
- 20 Каритко Барбара Зиновьевна + + +
- 21 Розовский Антонина Февр.
- 22 Антоук Ирина Тимофеевна + + +
- 23 Розовицкий Антон Тимофеевич
- 24 Каритко Лидия Ульяновна
- 25 Неделкокая Вера Михайловна
- 26 Павлов Анатолий Давидович.
- 27 Беда Семён Григорьевич
- 28 Мамонская Феврония Филипповна
- 29 Антонов Борис Иванович
- 30 Бураченко Александр Григорьевич
- 31 Бураченко Лена Михайловна
- 32 Неделски Павел Феофанович
- 33 Неделкокая Евгения Михайловна
- 34 Завеский Иван Григорьевич.
- 35 Завеская Анна Ивановна

8. Заява Дашинської громади ЄХБ щодо повернення реєстрації та молитовного приміщення.

Уполномоченому совету по делам ¹³
религиозных культов по Украине
от бывшей Дашинской общины Е.Н.Т.
Герняховского р-на (бывшего Вол.-Волни. р-на)
Житомирской обл.
Заявление

Наша Дашинская община существует с 1895г.
В 1906 году на свои средства построила свой мо-
литвенный дом где безпрепятственно проводила
богослужения до 1959г. Но в 1959 году по действию
районные власти наше молитвенный дом отняли
сослались якобы обл.-исполком постановил чтобы
выселить общину и дом передать Дашинскому
сельсовету под клуб, а через некоторое время нам
объявили что община снята с регистрации.
Мы заявляем, что в Дашинском сельсовете есть
три хорошо оборудованных клуба которые на-
ходятся в центре бригад, а наш дом на клуб
не подходит так как он стоит на окраине села
под лесом и рядом с ним кладбище, и в связи
с таким расположением местности дом пустует.
Мы написали заявление Уполном. совету по делам
религиозных культов по Житомирской обл. но он
+ м сказал я только могу сделать то, что мне
высшие власти прикажут, а сам я ничего не сделаю.
А по этому мы просим вас как высшую власть,
чтобы нам вернули регистрацию, чтобы мы могли
согласно закона страны проводить наши богослу-
жения в нашем молитвенном доме.

при этом прилагаем свои подписи:

1. Главлотк Давид Андреевич
2. Левченко Мария Юхимовна
3. Явлюк Мария Михайловна,
4. Дайлика Иван Парфилович

5. Павлов Анатольевич Рабинович
6. Седяко Тамара Савишевна.
7. Буригогенко Зинаида Михайловна
8. Антошок Милославский
9. Охман Франц Мартинович
10. Грантуе Мария Ивановна.
11. Охман Надежда Ефимовна
12. Яковська. Будяківська Марія
13. Недзельски Павел Александрович
14. Бураченко Александр Терентьевич
15. Недзельска Евелия Михайловна
16. Бураченко Леоніда Михайловна
17. Колесник Бетер Павлович.
18. Саймека Лена Ивановна
19. Позодовский Михаил Антонович
20. Сергивані Нина Григорьевич
21. Позодовская Залина Ефимовна
22. Позодовско Антон Шимосевич
23. Позодовская Антонина Федоровна
24. Позодовский Анатолий Михайлович.
25. Барачивска Лідя Васильівна
26. Позодовский Антон Антонович

9. Лист Уповноваженого Ради в справах культив при Раді Міністрів СРСР щодо поновлення реєстрації громад ЄХБ (1964 р.).

Рада в справах
релігійних культив
при Раді Міністрів СРСР

Совет по делам
религиозных культив
при Совете Министров СССР

**УПОВНОВАЖЕНИЙ
РАДИ**
при Раді Міністрів
Української РСР

**УПОЛНОМОЧЕННЫЙ
СОВЕТ**
при Совете Министров
Украинской ССР

Вхідний № 21
від 17 червня 1964

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ИСПОЛКОМА ЖИТОМИРСКОГО
ОБЛАСТНОГО/сельского/СОВЕТА ДЕПУТА-
ТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

12 ИЮНЯ 1964 г.
Лб 154
м. Київ, вул. Кривої 14/1
Телефон 623-94

ТОВ.БОТВИНОВУ А.И.

Копия: СОВЕТУ ПО ДЕЛАМ РЕЛИГИОЗНЫХ КУЛЬТОВ
ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР

Ч. Шевченко
Ф. Шевченко
16.06.64
Ф.М.

На протяжении последних лет к нам продолжают поступать жалобы и заявления верующих евангельских христиан-баптистов г.Малин и с.Дашенки, Черняховского района о восстановлении на регистрации их религиозных общин.

Изучив имеющиеся у нас материалы, а также религиозную обстановку в указанных населенных пунктах мы считаем, что в г.Малин и в с.Дашенка были необоснованно сняты с регистрации общины евангельских христиан-баптистов. Верующие этих общин продолжают собираться на молитвенные собрания по частным квартирам, имеют служителей культа, руководящие органы и на законных основаниях добиваются регистрации общин.

Учитывая все это мы считаем необходимым удовлетворить просьбу верующих ехб г.Малин и с.Дашенки Черняховского района и дали указание областному уполномоченному Совету по делам религиозных культов по согласованию с облисполкомом восстановить на регистрации общины ехб в г.Малин и в с.Дашенка.

Просим Вас дать указание Малинскому и Черняховскому райисполкомам не ченить препятствий верующим в регистрации молитвенного дома и отправлении в нем религиозного культа.

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ СОВЕТА ПО ДЕЛАМ
РЕЛИГИОЗНЫХ КУЛЬТОВ ПРИ СОВЕТЕ
МИНИСТРОВ УКРАИНСКОЙ ССР

К. Липин
К. ЛИПИН

10. Заява за підписами обласного пресвітера Щавлинського і секретаря Грищенка щодо повернення молитовного приміщення у с. Солодирі Володарсько-Волинського району.

9

Ваше Преподобие Римско-Католической Кухинов
 Ордена Святого Михаила
 Церковного Справления Митро-
 политанского Обедения Церквей в Ан-
 глийских Кристинан-Вальштетов.
 Завлечение.

Примая при сем два заявления Солдырско-Най-
 дорской Церкви в Английских Кристинан-Вальштетов
 Володарско-Волинского р-на Митрополитанского Обедения
 в на основе ныне действующего Советского зако-
 нодательства о веротерпимости, а также
 в силу существующего циркуляра о закреплении
 молитвенных домов за римско-католическим
 просит Вашего ходатайства перед властями,
 а если возможно и Вашего старейшего распо-
 ряжения по адресу Володарско-Волинского Районного
 Окружения Солдырско-Найдорской Церкви в Ан-
 глийских Кристинан-Вальштетов их собственном
 молитвенном доме, находившемся в селе Солдыр
 Володарско-Волинского района.

Кроме того, просит Вашего распоряжения о
 предоставлении названной Церкви права на без-
 возмездное проведение всех видов римско-католической
 работы и о возврате незаконно заграничных ска-
 меек в количестве, известная Сельсовету.

Областной Пресвитер [В. Мав / Щавлинский /]
 Секретарь [Грищенко /]

15.11.41

11. Висновок Уповноваженого Ради у справах релігійних культів щодо постанови виконкому Володарсько-Волинської райради щодо молитовного приміщення-клубу колгоспу Чкалова (хутір Заздрівка).

Уповноважений Рад у справах релігійних культів

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ИСПОЛКОМА ВОЛОДАРСКОГО РАЙСОВЕТА ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

28 июня 1948 г.

тов. РОДАНЧУК Н.И.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

О постановлении Исполкома Володарско-Волинского Райсовета депутатов трудящихся № 58 от 16 марта 1948 года "О передаче помещения клуба колхоза Чкалова и переселение общины ЕЕВ с. Солоднык".

Выездом на место установлено: в хуторе Заздривка-ранее колония Нейддорф Солондирского сельсовета имеется типовое здание - молитвенный дом баптистов.

Указанное здание построено в 1886 году немецкими колонистами и поведывающими Баптистское вероучения.

Это здание представляет из себя громадный кирпичный дом, архитектура которого напоминает лютеранскую школу с сводчатым потолком в одну сторону, внутри здания в главном зале имеется бассейн для совершения обряда водного крещения, вокруг зала имеется довольно широкий балкон. Площадь главного зала равна 235 м², площадь балконов 120 м².

Кроме этого через капитальную стену имеется помещение в два этажа. Нижний этаж ранее служил подсобными помещениями "Братские комнаты" верхний этаж имеет малый зал площадью 78 м². Таким образом только большой зал может вместить более 1000 человек молящихся или 600-800 зрителей при оборудовании под дом культуры.

В настоящее время в этом здании находится 1 в Зальном зале склад сельхоз.инвентаря и фуража колхоза им. Чкалова, а в другой половине размещилась религиозная община Евангелистских Христиан - Баптистов села Солоднык, которая состоит из 5 групп проживающих в соседних селах Володарско-Волинского района.

Состояние этого здания неудовлетворительное в следствии отсутствия кровли, т.е. ищ, которые отвечали бы на его содержание. Это здание по типовому договору общине не передано. Основным техническим недостатком является плохое состояние крыши над главным залом в результате арокный потолок в пяти местах прогнил и штукатурка отвалилась, много стекол разбито.

В постановлении № 58 от 16 марта 1948 года Исполкома Володарско-Волинского Райсовета депутатов трудящихся указано: "Предложить руководящим Солондирской религиозной общине Евангелистских Христиан - Баптистов освободить помещение клуба колхоза им. Чкалова, как незаконно занятое, одновременно предоставить религиозной общине дом находившийся на территории Солондирского сельсовета, ранее принадлежавший немцу ФРАЙГАРДЕРДИНАНДРУ, кот

39

ный в 1948 году выехал в Германию.

При проверке оказалось, что выше указанного дома уже нет так как от него осталось полторы стены. Что касается передачи здания под клуб колхозу им. Чкалова, то здесь Исполком сформулировал свое решение совершенно не правильно так как колхоз Чкалова насчитывает 40² 45 хозяйств, а вблизи здания имеется всего 14 дворов, остальные находятся за 2-2,5 километра в с. Солодыри. Естественно, что колхоз не может осветить такого громадного здания, тем более под сельский клуб, а то время когда в нем можно свободно устроить дом культуры или кино-театр на 600-800 мест.

В связи с удаленностью этого здания от крупных населенных пунктов в данное время использовать его под культурно-просветительные цели не представляется возможным.

В связи с чем считаю целесообразным и практически осуществимым следующее:

Специальным решением Исполкома Облсовета депутатов трудящихся передать во временное пользование без права перепродажи половину здания т.е. Зальной зал колхозу им. Чкалова, а вторую меньшую половину - оба этажа передать по типовому договору в ведение религиозной общины Евангельских христиан-баптистов села Солодыри Володарск-Вольнского района. Этим мероприятием мы сохранили здание и когда х. Задревка разрастается у ней будет готовый дом культуры.

Вторым вариантом решения этого вопроса это подыскание подходящего дома из числа трофейных домов, которых немало в районе много, но они ими не учтены и т.п. разбросаны, такой дом передать общине по типовому договору, а каменное здание в с. Задревка передать целиком колхозу им. Чкалова без права переделки. В беседе с руководством В-Вольнского района выяснил, что они более склонны принять первый вариант, т.е. разделить дом пополам.

Уполномоченный Совета по делам
религиозных культов при Совете
Министров СССР по Житомирской
области -

ИВАНЧЕНКО.

12. Список членів громади ЄХБ у с. Солодирі Володарсько-Волинського району (близько 1948-1950 року).

Список

- Володарської общини Євангельської Християнської Братства - Володарсько-Волинського району

№	Прізвище і ім'я батька	року народження	року вступу	місцевість	стать	вступив	чи був членом	року	місце	Родина
1.	Базилек Гайро Яков	1892	1924	Володарь Вол. Воли.	чол.	ней	ней	колхоз	католик	Горинчук
2.	Кросенко Михайло Я.	1904	1934	"	жін.	"	"	"	"	Мішин
3.	Сторожко Степан Яков	1886	1928	"	чол.	"	"	роботи	побуд. кол.	Стариченко
4.	Новицький Микола Федосіт	1913	1938	"	жол.	"	"	кошари	колхоз.	Сторожко
5.	Григорук Микола Іван	1914	1942	"	жол.	"	"	"	"	Ліщин
6.	Судинський Роман Василь	1918	1942	"	жол.	"	"	бухгал.	векос	Судинський
7.	Левченко Дмитро Яков	1887	1931	"	чол.	"	"	колхоз	колхоз.	Котлярчук
8.	Овчинник Влад Степанович	1912	1942	"	"	"	"	"	"	"Овчинник"
9.	Величко Володимир Степ	1924	1942	"	жол.	"	"	учобник	"	Григорук
10.	Козакенко Василь Іван	1926	1944	"	жол.	"	"	кошари	"	"Козакенко"
11.	Зворонський Іван Іванович	1922	1920	Кучин-Зура-Кербенський	чол.	"	"	"	"	Зворонський
12.	Михайленко Федір Іван	1916	1946	Володарь Вол. Воли.	чол.	"	"	тракторист	М.П.	Мішин
13.	Горинчук Євген Іванович	1911	1928	Камелиця-Боромисько	чол.	"	"	колхоз	колхоз	Горинчук
14.	Сторожко Іван Миколай	1911	1924	Володарь Вол. Воли.	чол.	"	"	Політехнічний	колхоз	СТАРЕНКО
15.	Войничук Іван Яков	1906	1931	"	"	"	"	колхоз	колхоз.	Войничук

№	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
15.	Войничук Іван Яков	1906	1942	Володарь Вол. Воли.	чол.	ней	колхоз	колхоз	колхоз.	Сторожко
16.	Горинчук Федір Іванович	1905	1926	Дядьківка-Боромисько	"	"	"	"	"	Сторожко
17.	Григорук Роман Іванович	1906	1928	Володарь Вол. Воли.	"	"	"	"	"	Григорук
18.	Левченко Влад Федосіт	1901	"	"	"	"	"	"	"	Левченко
19.	Зворонський Євген Іванович	1912	1945	"	"	"	"	"	"	Зворонський

Голова общини М.П. Мішин
Секретарь Л.Косиш

13. Заява за підписом пресвітера Базилюка щодо повернення молитовного приміщення у с. Заздрівка Володарсько-Волинського району (1953 р.).

Уповаженим членом Світа по Делам респ.
знається при Світе Мінистерств СССР по Україні.

От Солодурьской Общины с. Володарь
Волынского района.

Заявление.

Настоящим заявляем, что большой зал нашего молитвенного Дома в селе Заздрівка Володарь-Волинского р-на, который нами был временно отпущен по договору колхозу им. Чапаева со 1 октября 1947 года, нами на истечение срока договора не возвращаемся вследствие на то, что в настоящее время колхоз этого помещения никак не занимается и оно сейчас совершенно свободно.

Кроме того это помещение картонное, окна порублены, крыша течет и т.д., а мы никак не занимаемся о ремонте это помещения.

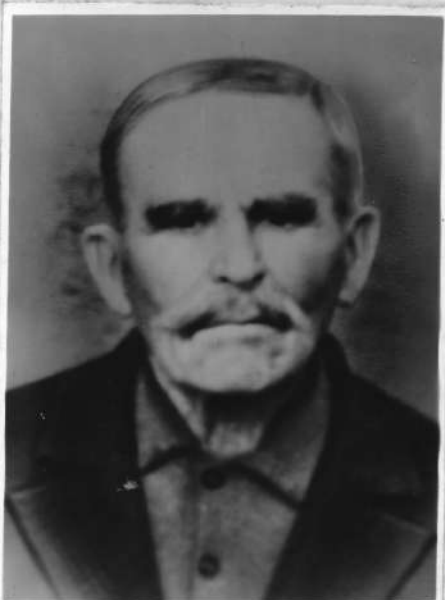
Ждем Вашего содействия о возвращении колхозом это помещения в полное наше пользование, дабы мы могли свободно приступить к ремонту и полной восстановлению это молитвенного помещения целиком и полностью.

При сем прилагаем копию типового договора от 28 февраля 1948 г. и копию договора с колхозом им. Чапаева от 1 октября 1947 г.

Пресвитер Общины Базилюк
Навукана 1953 г.
с. Солодурь.

15. Приклади сторінок машинопису, з якого робилась ця книга.

ИЗЖИЖ: Петр Яковлевич родился в село Копыловка, Володарск-Волынского района Волынской губернии в 1882 году, учился в школе, потом женился и переехал на жительство в село БОЛОДЫР, где был и работал до конца жизни в своем сельском хозяйстве. Усердовал в Господа в еженедельной Духовной Общине ЕКБ и принял крещение в 1928 году и стал членом Церкви верующих Христиан-Васильев. В 1942 году избран и рукоположен в пресвитери БОЛОДЫРской Общины ЕКБ и ревностно и богобоязненно проповедал истины свое слушание в церкви.

Во время войны в одно летнее время организовал братьев и вместе с ними хор, поведя одиночку для воинов и с молитвой направилась от села к селу по области проповедовать лето благословитное. Приехав в село, хор поёт псалом, а на крестное поение нем перед быстрее отключается, люди скажутся, ни читает Слово Божие и так далее и многие жители по предвещаниям стали веровать в Господа Иисуса Христа.

Васильев Петр Яковлевич был женат и имел детей. Немного побелевши, как всеобщие болят старики, брат также скончался в году на _____ году своей жизни и похоронен на сельском кладбище в Болодыри верующими братьями и сестрами при большом стечении народа. При своей жизни брат ревностно посещал все окружные Общины ЕКБ.

ростовский район:

инская Об. БК чл.	66	основ	1920г.	Лыжунко Захарий	1891-1920
-Холощев БК	"	71	"	1912	Хорошча Петр Иосиф. 1885-1910
-Сингаев БКБ	"	30	"	1905	Ходяковский Петр Павл. 1900-1927
евская БК	"	125	"	1912	Нарованский Степан Аким 1893-1918
анская БК	"	66	"	1913	Ступак Илья 1892-1920
ное БК	"	90	"	1918	Войцешук Северьян 1885-1920
и БКБ	"	58	"	1919	Тутаев Адольф 1886-1921
адотская БК	"	35	"	1920	Жубинский Степан Алексит 1886-1920

гинецкий район:

евская БКБ	"	48	"	1912	Марченко Иерей Степан 1901-1920
инская БК	"	140	"	1922	Цапук Степан Кокош 1887-1922

обарский район:

ская БКБ	"	300	"	192	Никитюк Иреаб. 1895-1920
ковская БКБ	"	05	"	1931	Гончарук Герасим Ив. 1900-1931
товская БКБ	"	28	"	I	Сытерь А-др Федор 1879-1924
инская БКБ	"	35	"		Беркут Александр Андр. 1900-1920
-Деревич БК	"	35	"		Чернявский Сильвестр Алексеев
ская БКБ	"	29	"	1925	Ничипорук Никита Ант 1905-1925
и БКБ	"	116	"		Ткачук Адольф Гиляр. 1897-
евская БКБ	"	65	"		Рублевская Мария 1910-1925

гинецкий район:

ская Об БКБ	"	33	"	1929	Федоренко Влад. Кирил 1901-1923
оробьев "	"	64	"	1924	Синцовко Николай Давидов 1825-1924
рановская "	"	52	"	1920	Шиток Альберт Мих 1901-1924
евская БКБ	"	22	"	1920	Лозик Семел Никол. 1895-1942
евская БКБ	"	22	"	1948	Видинко Иван Кузьмич 1914-1948

рад-Вольный район:

-Вольнская БКБ	"	115	"	1912	Гнетешкей Яков Иван
ская БКБ	"	37	"		Рыгул Артем Марков 1892-1924
ал БКБ	"	36	"		Вондэрчук Иван Истаф 1921-1942

учский район:

инская "	"	22	"	1945	Костанчук Григорий Степанович 1915-1945
ал Грушпа БКБ	"	9	"	1945	Брулсов Николай 1913-1945

Алфавітний покажчик

- Адамівська громада ЄХБ Городницького району 90
Апокаліпсисти у с. Мовчанівка Ружинського району 182
Бердичівська громада ЄХБ 166
Бердичівська громада ХВЄ 187
Березівська (Садівська) громада ЄХБ 161
Березівська громада ХВЄ Любарського району 107
Бистрицька громада ЄХБ 178
Білосорочинці в с. Андрушки Попільнянського району 178
Білосорочинці в с. Мовчанівка Ружинського району 182
Борщівсько-Слобідська громада ЄХБ 161
Будо-Радогощанська громада ХВЄ 183
Вбивство в дорозі Грищенко Я. П. в 1944 р. 65
Велико-Лугівська громада ЄХБ 83
Вигнанська група ЄХБ Любарського району 186
Високівська громада ЄХБ 162
Вишевицька група невідомих Радомишльського району 149
Гальчинська громада ЄХБ 175
Гардишівська громада ЄХБ 169
Гізівщинська громада ХВЄ Любарського району 106
Глуховський В. С. 71
Голубівська громада ЄХБ 187
Гордіївська громада ЄХБ 102
Городницька громада ЄХБ 90
Грищенко Я. П., старший пресвітер ВР ЄХБ області 65
Грозинсько-Сингаївська громада ЄХБ 155
Громади у наш час 197
Грудська громада ХВЄ в єдності з ВР ЄХБ 95
Дашенська громада ЄХБ 34
Демчинська громада ЄХБ 170
Держинська громада Ради Церков ЄХБ 85
Довбисько-Мархлевська громада ЄХБ 83
Дубрівська громада ХВЄ 93
Житинська громада ХВЄ 107
Жовто-Бродська громада ЄХБ 83
Зеремлянська громада ЄХ 93
Злобицько-Холоснівська громада ЄХ 128

Йосипівська громада ЄХБ 145
Калинівська громада ЄХБ біля Житомира 61
Кашперівська громада ЄХ 94
Киянська громада ЄХБ Барашівського району 82
Киянська громада ЄХБ Новоград-Волинського району 85
Княжицька громада ЄХБ 178
Коваленківська громада ЄХБ 105
Колодяжненська громада ЄХ 100
Коростенська громада ЄХ 151
Коростишівська громада ЄХБ 159
Коростишівська громада ХВС 187
Косолапов П. Г. в с. Мелені 32
Косолапов Пилип Григорович, переїхав у Житомир 39
Кочерівська громада ЄХ 162
Красилівська громада ЄХБ Городницького району 92
Краснопільська громада ЄХБ 105
Кушнеров Іван Петрович з Києва у Дашинці 32
Левківська громада ЄХБ за Житомиром 59
Липнівська громада ЄХ 104
Любарська громада ЄХБ 106, 108, 186
Лясоцький Іван Дементійович у Житомирській області 21
Малинська громада ЄХБ 148
Мало-Деревицька громада ХВС 106
Межилівська громада ЄХБ 142
Межиловицька громада ХВС 95
Меленівська громада ЄХБ 111, 130, 138
Миньковецька громада ХВС 173
Миротавльська громада ЄХБ 93
Модилівська громада ЄХБ 150
Мотовилівська громада ЄХБ 108
Негребівська громада ЄХБ Радомишльського району 164
Недашківська громада ЄХБ Базарського району 142
Недзельський Тимофій Іванович 34
Низгурецька громада ЄХБ 182
Ново-Будська громада ЄХБ 112, 149
Ново-Вороб'ївська громада ЄХ 148
Новоград-Волинська громада ЄХБ 97
Об'єднання з ХВС у Житомирі 41

Овруцька громада ЄХБ 144
Олевська громада ХВС 187
Омелянівська громада ХВС на станції Омелянівка 185
Осипов Володимир Олександрович із Риги 22
Осовська громада ЄХБ 89
Острожецька громада ЄХБ 85
П'ятківська громада адвентистів 7-го дня Бердичівського району 169
Паволоцька громада ЄХБ 177
Перше хрещення в ніч з 5 на 6 червня 1903 р. 22
Перший з'їзд Волинського об'єднання ЄХБ у Дашенці 41
Перший пресвітер Дашинської громади ЄХБ Бондар М. Є. 52
Перші громади 197
Перші регентські курси у Дашенці в 1922-1923 рр. 41
Печанівська громада ЄХБ 100
Пилипківська громада ХВС 170
Пилиповицька громада ЄХБ 95
Погорільсько-Горщинська громада ЄХ 183
Попільнянська громада ЄХБ 177
Початок руху ЄХБ в області 13
Початок у Житомирі 38
Просецька громада ЄХБ 84
Путиловицька громада ЄХ 157
Реймер Адольф Абрамович у Дашинці 22
Романівсько-Держинська громада ЄХБ 85
Рубанська громада ЄХБ 150
Руденко Єлисей Маркович – перший юнак ЄХБ 22
Рудньо-Миколаївська громада ЄХБ 157
Ружинська група ЄХБ в Ружині 187
Рябошапка Іван Григорович у Дашинці 14
Савлуко-Калинівська у Великому Лісі громада ЄХБ 140
Семаківська громада ЄХБ 172
Сербо-Слобідська громада ЄХБ 84
Сергіївська громада ЄХБ 75
Скаківсько-Хмелищевська громада Адвентистів 7-го дня Бердичівського району 172
Слобідсько-Стрибівсько-Франвальдська громада ЄХБ 77
Солодирська громада ЄХБ 73
Суємецька громада ЄХБ 94

Тупальська громада ЄХБ 85
Федорівська громада ЄХБ Черняхівського району 32, 35
Федорівська громада ХВС Малинського району 148
Ходаківська громада ЄХБ 139
Хотинівська група ЄХБ 151
Червоненська громада ЄХБ 173
Чорнорудківська громада ХВС 175
Чуднівська громада ЄХБ 170
Ягнятинська громада ЄХБ 182

Зміст

Передмова	3
Історія виникнення євангельського руху в Житомирській області ..	6
Початок євангельсько-баптистського руху в області	13
Дані громад	197
Всесвітній Союз Баптистів	210
Дані довоєнного часу	213
Додаток. Окремі документи	220
Алфавітний покажчик	243

Історія виникнення євангельських християн-баптистів
у Житомирській області УРСР. / Пер. з рос. –
Житомир, 2020. – 248 с.

Набір та переклад – *Дар'я Шміло*
Під редакцією *Олександра Пивоварського*
Коректура та верстка – *Андрій Лаврентюк*

Папір офсетний. Друк офсетний. Ум.-друк. п. 15,5
Тираж 1000 прим.
Надруковано в ФОП Туловський М. Л.

